

Neformaliojo (vaikų, jaunimo, suaugusių,
senjorų) švietimo 2020 – 2023 metų situacijos
identifikavimo ir neformaliojo ugdymo kokybės
vertinimas Vilniaus mieste

Atliko

Vilniaus universiteto

Filosofijos fakulteto

Ugdymo mokslų instituto tyrėjų grupė

dr. Justina GARBAUSKAITĖ-JAKIMOVSKA

Gintė Marija IVANAUSKIENĖ

Rosita VASILIAUSKYTĖ

Vilnius, 2024

Turinys

TYRIMO KONTEKSTAS	4
Tyrime taikomi terminai	5
Tyrimo metodika.....	5
NEFORMALUSIS ŠVIETIMAS, UGDYMAS, MOKYMASIS.....	7
Neformalusis vaikų švietimas	9
Neformalusis jaunimo ugdymas	10
Neformalusis suaugusiųjų švietimas.....	14
NEFORMALIOJO UGDYMO ĮGYVENDINIMAS	15
Veiklų (pavadinimų) įvairovė.....	15
Neformaliojo ugdymo principai ir kokybės prielaidos	18
Neformaliojo švietimo organizatoriai ir erdvės	24
VILNIAUS MIESTE	28
Vilniaus neformaliojo švietimo žemėlapis apžvalga.....	28
Antakalnis.....	30
Fabijoniškės.....	31
Grigiškės.....	32
Justiniškės.....	33
Karoliniškės.....	34
Lazdynai	35
Naujamiestis	36
Naujininkai	37
Naujoji Vilnia	38
Paneriai.....	39
Pašilaičiai	40
Pilaitė.....	41
Rasos	42
Senamiestis.....	42
Šeškinė	43
Šnipiškės.....	44
Verkiai	45
Vilkpėdė	45
Viršuliškės.....	46
Žirmūnai	47

Žvērynas	48
Bendros įžvalgos	48
Rekomendacijos	49
Vilniaus miesto savivaldybės remiamos NVŠ ir jaunimo neformaliojo ugdymo veiklos	50
Stiprybės	55
Tobulintinos sritys	55
Bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinamos neformaliojo švietimo veiklos	56
Stovyklos	58
Erdvės	61
Su jaunimu dirbančios organizacijos, atviri jaunimo centrai, atviros jaunimo erdvės	61
Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių organizacijų veiklos išorinio vertinimo apžvalga	64
Stiprybės	66
Tobulintini aspektai (rekomendacijos)	67
REPREZENTATYVI VILNIAUS MIESTO GYVENTOJŲ APKLAUSA	67
Tyrimo metodologija	68
Kiekybinio tyrimo rezultatai	71
Dalyvavimo neformaliojo ugdymo veiklose dažnumas	71
Neformaliojo ugdymo veiklos, kuriose dalyvaujama / dalyvauta	71
Veiksniai, motyvuojantys dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose	72
Pasitenkinimas neformaliojo ugdymo veiklų kokybe gyvenamajame rajone	74
Nedalyvavimo neformaliojo ugdymo veiklose priežastys	74
Trūkstamos neformaliojo ugdymo veiklos	75
Laikas per savaitę, kurį norima skirti neformaliojo ugdymo veikloms	76
Metas, tinkamiausias neformaliojo ugdymo veikloms	77
Tobulintini neformaliojo ugdymo veiklų aspektai	78
Priimtinausi informaciniai šaltiniai gauti žinias apie neformaliojo ugdymo veiklas	78
Didžiausias priimtinas atstumas nuo namų, dalyvavimui neformaliose veiklose	79
Kainos svarba renkantis neformaliojo ugdymo veiklas	80
Maksimali suma už vieną neformalaus ugdymo užsiėmimą	81
Norimos neformaliojo ugdymo veiklos gyvenamajame rajone	82
Abibendrinimas	83
BESIMOKANČIŲJŲ PERSPEKTYVA	84
Mokyklinio amžiaus (6–17 m.) vaikai ir jaunimas	84
Tėvai	95

Jaunimas (18 – 29).....	102
Suaugusieji (30-65).....	111
Senjorai	118
NEFORMALIOJO UGDYMO ORGANIZATORIAI	121
Ugdytojų veiklos pasirinkimo motyvai	122
Neformalusis ugdymas tarp įgūdžių tobulinimo ir laisvalaikio praleidimo	123
Iššūkliai ir įveikos būdai.....	123
Kokybės užtikrinimas.....	127
Neformaliojo ugdymo ateitis.....	129
IŠVADOS.....	131
REKOMENDACIJOS.....	137
NAUDOTA LITERATŪRA	142
PRIEDAI	144

TYRIMO KONTEKSTAS

Neformalusis ugdymas¹ – sparčiai populiarėjanti sritis, kurios plėtra vyksta įvairiakryptiškai ir nebūtinai sistemingai ar atliepiančiai visuomenės iššūkliai ir besimokančiųjų poreikius. Neformalųjį ugdymą įgyvendina biudžetinės, savivaldybei pavaldžios, nevyriausybinės bei privačios įstaigos, laisvieji mokytojai, universitetai, mokyklos ir įvairių profilių mėgėjai ir profesionalai. Neformaliojo švietimo ir neformaliojo ugdymo reglamentavimas taip pat nevienalytis – galioja tik tam tikrai daliai tiekėjų, dažniau skirstomas ir smulkinamas ne pagal mokymosi proceso pobūdį, pedagoginę laikyseną ar ugdymo paradigmas, o pagal organizuojančios įstaigos teisinį statusą ar veiklos įgyvendinimo kontekstą. Neaiškus neformaliojo švietimo (ugdymo) apibrėžtumas ir nuolat didėjanti ir kintanti veiklų įvairovė plačiai visuomenei dažnai yra nepažini, keliant klausimą, kas laikytina neformaliuoju ugdymu, o kas – ne. Šis klausimas buvo keltas ir tyrėjų grupėje, atsispiriant nuo Peter Jarvis teiginio, kad NFU yra visas struktūruotas ugdymas, vykstantis už formaliojo švietimo institucijų ribų (2004, p. 21). Šiuo tyrimu siekiama dekonstruoti ir paaiškinti Vilniaus miesto savivaldybėje taikomas neformaliojo ugdymo praktikas, jų kokybės prielaidas, atskleisti veiklų ir šių veiklų įgyvendintojų įvairovę, mokymosi neformaliuosiuose kontekstuose vertinimą ir pateikti rekomendacijas vieno miesto neformaliojo ugdymo vystymo kryptims.

¹ Šiame tyrime taikomas neformaliojo ugdymo terminas, ženklintis visas planuotas už formaliojo ugdymo ribų organizuojamas ugdomasias veiklas. Analizuojant dokumentus taikomi konkretūs tuose dokumentuose taikomi terminai (vaikų neformalus švietimas, jaunimo neformalusis ugdymas, suaugusiųjų neformalus švietimas ir kt).

Tyrime taikomi terminai

Formalųjį švietimą papildantis ugdymas – organizuojamas siekiant pagal ilgalaikes programas sistemiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas. (LR Švietimo įstatymas, suvestinė redakcija, 2024)

Neformalusis ugdymas² – visos struktūruotos mokymosi veiklos, vykdomos už formaliojo švietimo programų ribų, apimančios neformalųjį vaikų švietimą, neformalųjį jaunimo ugdymą, neformalųjį suaugusiųjų švietimą.

Neformalusis švietimas – švietimas pagal įvairias švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, išskyrus formaliojo švietimo programas. (LR Švietimo įstatymas, suvestinė redakcija, 2024)

Mokymasis visą gyvenimą – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas.

Neformalusis jaunimo ugdymas – veikla, kuria plėtojamos jaunų žmonių asmeninės, socialinės ir edukacinės kompetencijos ir kuri vykdoma ne pagal formaliojo švietimo programas.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas - asmens ir visuomenės interesus atitinkantis švietimas pagal įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, teikiamas ne jaunesniems negu 18 metų asmenims.

Neformalusis vaikų švietimas – programos, kuriomis siekiama tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. (LR Švietimo įstatymas, suvestinė redakcija, 2024)

Tęstinis mokymasis - mokymosi visą gyvenimą dalis, apimanti formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, kai asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos dalis.

Tyrimo metodika

Siekiant užtikrinti tyrimo kokybę ir validumą, vadovautasi trianguliacijos principu, suponuojančiu duomenų rinkimo įvairovę ir to paties fenomeno vertinimą taikant skirtingus metodus.³ Vertinant neformaliojo ugdymo/švietimo įgyvendinimą Vilniaus miesto savivaldybėje, taikyti šie duomenų rinkimo ir analizės metodai:

² Pasiūlytas autorių.

³ Patton, M.Q (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. Health Serv Res. 1999 Dec;34(5 Pt 2):1189-208.

1. Mokslinės literatūros apžvalga;
2. Švietimo dokumentų apžvalga;
3. Vilniaus miesto savivaldybės tvarkomų duomenų apie neformalųjį ugdymą ir švietimą analizė;
4. Viešai prieinamos informacijos apie Vilniaus miesto savivaldybėje organizuojamas neformaliojo ugdymo veiklas analizė;
5. Reprezentatyvi Vilniaus miesto savivaldybės gyventojų apklausa ir statistinė analizė;
6. Individualūs interviu su besimokančiais (vaikais, jaunimu, suaugusiais, senjorais);
7. Sutelktų (fokus) grupių diskusijos su besimokančiais arba jų atstovais (vaikų tėvais, jaunimu, suaugusiais);
8. Neformalųjį ugdymą įgyvendinančių organizacijų vadovų bei tiesioginį darbą su vaikais, jaunimu ir suaugusiais dirbančiųjų ugdytojų apklausa raštu;
9. Ekspertų interviu aptariant preliminarius tyrimo rezultatus;
10. Kokybinė turinio analizė.

Tyrimas pradėtas neformalųjį ugdymą / švietimą reglamentuojančių dokumentų apžvalga. Analizuojami dokumentai, reglamentuojantys vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų neformalųjį mokymąsi nacionaliniu lygmeniu ir Vilniaus miesto savivaldybės lygmeniu. Peržiūrėti šie dokumentai:

- Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2024, suvestinė redakcija);
- Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2023, suvestinė redakcija);
- Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas (2024, suvestinė redakcija);
- Pedagoginių ir psichologinių žinių kurso vykdymo tvarkos aprašas (2024);
- Neformaliojo vaikų švietimo pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašas (2023);
- Bendrųjų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašas (2022);
- Lietuvos higienos norma HN 20:2018 „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (2018);
- Lietuvos higienos norma HN 79:2010 „Vaikų poilsio stovykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ (2018, suvestinė redakcija)
- Vaikų vasaros poilsio stovyklų bendrieji nuostatai (2006);
- Neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės užtikrinimo metodika (2019);
- Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas (2023, suvestinė redakcija);

- Jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2021, suvestinė redakcija);
- Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašas (2021, suvestinė redakcija);
- Kultūros paso koncepcija (2022, suvestinė redakcija);
- Vilniaus miesto savivaldybės neformaliojo švietimo biudžetinių įstaigų veiklos organizavimo tvarkos aprašas (2024);
- Vilniaus miesto savivaldybės neformaliojo švietimo įstaigų veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas (2023).

NEFORMALUSIS ŠVIETIMAS, UGDYMAS, MOKYMASIS

Siekiant suprasti neformaliojo ugdymo konceptą, pirmiausia reikalinga priimti faktą, kad laukas, kurį apima neformaliojo ugdymo (ar švietimo) terminas, yra platus, nepilnai institucionalizuotas, nuolat besikeičiantis, centralizuotai neregamentuotas ir nekontroliuojamas. NFU iš dalies organizuojamas savivaldybių lygmeniu, dalinai - nevyriausybinių ir bendruomeninių organizacijų, kita dalis priklauso privačiam sektoriui, kurio plėtrą arba traukimąsi formuoja laisvosios rinkos dėsniai. Todėl žvelgiant į neformaliojo ugdymo sritį, čia randame įvairiais terminais vadinamas veiklas, ugdytojus, organizacijas.

Neformalųjį ugdymą reglamentuojančiuose įstatymuose ir kituose dokumentuose dažniausiai randami neformaliojo švietimo ir neformaliojo ugdymo terminai. Istoriskai, *ugdymo* termino įtvirtinimas buvo laikomas svarbiu Lietuvos mokslininkų pasiekimu,⁴ o po Nepriklausomybės atgavimo šis terminas tapo baziniu edukologijos terminu, reformuojant Lietuvos švietimą. Visgi pastarąjį dešimtmetį dominuoja švietimo terminas. Į tai dėmesį 2016-aisiais metais atkreipė profesorė Liudmila Rupšienė, teigdama, kad „*ugdymo* koncepcijai buvo kirstas stiprus smūgis, kai Europos švietimo sistemų tezaurui (TESE) 2009 m. Lietuva pateikė angl. *education* vertimą į lietuvių kalbą kaip švietimas.“⁵ Profesorius Bronislovas Bitinas tai sieja su Švietimo ir mokslo ministerijos įtaka formuojant viešąjį diskursą.⁶ Visgi mokslininkai nesiekia švietimo ar ugdymo terminų taikymo grynumo, jie dažnai taikomi sinonimiškai ir neimplikuoja (neturėtų implikuoti), kad vieno ar kito termino taikymas būtų neteisingas. Pvz., anot profesoriaus Leono Jovaišos, ugdymas apima auginimą, švietimą, mokymą, lavinimą, auklėjimą, formavimą. Ugdymas vyksta derinant veiklą, bendravimą, bendradarbiavimą, santykius ir sąveiką.⁷ LR Švietimo įstatyme nurodoma, jog ugdymas – tai „dvasinių, intelektinių, fizinių asmens galių auginimas bendraujant ir

⁴ Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija, p. 62.

⁵ Rupšienė, L. (2016). Švietimas ar edukacija? *Pedagogika*, t. 122, Nr. 2, p. 5–16.

⁶ Bitinas, B. (2011). *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. Klaipėda: KU leidykla.

⁷ Jovaiša, L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa.

mokant.”⁸ Taigi ugdymo terminas vertintinas kaip platesnio pobūdžio, apimantis ugdančių procesų ir santykių įvairovę, kurioje randamas ir švietimas kaip viena iš proceso dalių. Tuo tarpu švietimo terminas taikytinas apibrėžti sistemai ir jos veikėjams, nors jau minėtame LR švietimo įstatyme pažymima, kad švietimas apima ugdymą: „švietimas - ugdymas ir išsilavinimo teikimas, savišvieta; taip pat mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklų visuma.“⁹

Dėl *edukacijos* termino įvedimo kol kas sutarimo nėra. Šis terminas LR švietimo įstatyme nefigūruoja, atsiranda NVŠ Konceptijoje jo apibrėžimo nepateikiant, tačiau susiejant su trumpalaikėmis veiklomis, skirtomis supažindinimui. Rupšienė pažymi: “atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo XX a. 9-ojo dešimtmečio vis labiau į Lietuvos mokslo terminologiją „veržiasi“ edukacijos terminas. <...> Šiuo metu tenka pripažinti, kad ši ekspansija – jau įvykęs faktas: mokslinėse publikacijose pilna tokių žodžių junginių kaip socialinis edukacinis, edukaciniai veiksniai ir kt.; be to, įvairioje veikloje plačiai vartojamos sąvokos „edukacinės programos“, „edukacinė veikla“, internete apstu reklamų apie „edukacinius mokymus“ ir „edukacinius renginius“.¹⁰ Edukacijos termino įvedimas į NVŠ Konceptiją taip pat iliustruoja, kad terminas vis labiau veržiasi į neformaliojo ugdymo lauką, nors pats terminas ir nėra apibrėžtas. Darytinis sąsajos su kultūrinės edukacijos terminu, taikomu kultūros srityje, apibrėžtu Kultūros paso koncepcijoje (2022) ir dažnai sutinkamu sąsajose su muziejuose įgyvendinamomis veiklomis (ekskursijos, paskaitos ir kt.).

Bendrai, švietimo, ugdymo ir edukacijos terminai taikomi priklausomai nuo viešosios politikos srities, kurioje vykdomas (ar aprašomas) mokymosi procesas:

Viešosios politikos sritis / kuruojanti ministerija	Įprastai taikomas terminas
Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	Švietimas
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Ugdymas
Kultūros ministerija	Edukacija

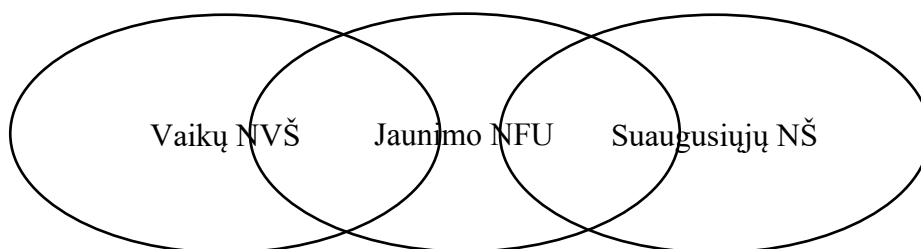
Ši mokslinė diskusija šioje tyrimo ataskaitoje toliau plėtojama nebus, tekstas tęsiamas laikantis įstatymuose taikomų terminų (neformalusis vaikų švietimas, neformalusis jaunimo ugdymas,

⁸ LR Švietimo įstatymas, 2024.

⁹ LR Švietimo įstatymas, 2024.

¹⁰ Rupšienė, L. (2016). Švietimas ar edukacija? *Pedagogika*, t. 122, Nr. 2, p. 5–16.

neformalusis suaugusiųjų švietimas) ir sinonimiškai naudojant bendrinius neformaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo terminus, kai rašoma apie lauką apibendrintai.

Neformaliojo ugdymo lauko skirstymas Lietuvoje

2021-aisiais metais sudaryta schema supaprastintai paaiškina neformaliojo ugdymo lauką Lietuvoje. Šie trys neformaliojo ugdymo tipai, literatūroje ir dokumentuose teigiama, yra skirtingi, skirti konkrečioms amžiaus grupėms, įgyvendinami per skirtingas veiklas ir pagal skirtingus principus.¹¹ Toliau apžvelgiamas šis neformaliojo ugdymo reglamentavimas skirstant pagal amžiaus grupes.

Neformalusis vaikų švietimas

Neformalusis vaikų švietimas (toliau – NVŠ) apibrėžiamas LR Švietimo įstatyme, nurodant NVŠ paskirtį – “tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais”¹² Remiantis Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2023), NVŠ vykdymas apima šias programas ir veiklas:

- „6.1. **NVŠ programos**, skirtas per pasirinktą veiklą vaikui išreikšti save ir padėti ugdytis kompetencijas;
- 6.2. formalųjį švietimą papildančio ugdymo (toliau – **FŠPU) programos**, skirtas sistemškai, nuosekliai ir ilgalaikiai plėsti vaiko tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius, ugdytis kompetencijas;
- 6.3. **edukacines veiklas**, skirtas per trumpą laiką vaikus susipažinti su tam tikromis veiklomis, padėti ugdytis kompetencijas. Edukacinėms veikloms priskiriamos:
 - 6.3.1. kultūros paso paslaugos (išskyrus kultūros ar meno renginius);
 - 6.3.2. STEAM ir kitų kryptų edukacinės veiklos;
 - 6.3.3. vaikų stovyklų programos;
 - 6.3.4. 14-18 m. jaunimo neformaliojo ugdymo programos;

¹¹ Garbauskaitė-Jakimovska, J. Lietuvoje suteikiamų kompetencijų analizė, 2021.

¹² LR Švietimo įstatymas, 2024.

6.3.5. edukaciniai renginiai ir projektai.¹³

Atkreiptinas dėmesys, kad NVŠ ir FŠPU yra įvardijamos kaip *programos*, tuo tarpu tai, kas į šias programas nepatenka, vadinama *veiklomis* ir suponuoja trumpalaikiškumą, tęstinumo, struktūros nebuvimą. Visgi veiklų, priskirtinų edukacinėms veikloms, sąrašą galima pagrįstai kvestionuoti, atsižvelgiant į tai, kad stovyklos, jaunimo neformaliojo ugdymo programos ir edukaciniai projektai nėra vienkartiniai renginiai, kurių tikslas – „supažindinti su tam tikromis veiklomis“. Galima numanyti, kad prie edukacinių veiklų grupės priskirta viskas, kas *netelpa* į NVŠ ir FŠPU apibrėžimus. Išvardytos veiklos pasižymi įvairove, yra gana eklektiškos, varijuoja nuo jaunimo neformaliojo ugdymo veiklų (apibrėžiama per amžių) iki STEAM (apibrėžiama per kryptį), iki stovyklų (apibrėžiama per veiklos tipą). Taigi veiklos, kurios arba yra besikuriančios palyginti naujai, arba veiklos, kurios yra įgyvendinamos kitose viešosios politikos srityse ir yra ugdančio pobūdžio, todėl privalėjo patekti į NVŠ koncepciją. Nors detalizavimas ir veiklų išvardijimas padeda pamatyti neformaliojo vaikų švietimo žemėlapi ir papildyti sukonstruotą neformaliojo ugdymo Lietuvoje modelį, termino *edukacinė veikla* įvedimas yra neišbaigtas, kol kas stokoja pagrįstumo.

Neformalusis jaunimo ugdymas

Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymas buvo atnaujintas 2018-aisiais metais (ankstesnė redakcija – 2003). Jame, lyginant su pirmąja redakcija, skirta mažiau dėmesio neformaliajam ugdymui:

„**Neformalusis jaunimo ugdymas** – veikla, kuria plėtojamos jaunų žmonių asmeninės, socialinės ir edukacinės kompetencijos ir kuri vykdoma ne pagal formaliojo švietimo programas.¹⁴ <...> Atliekant darbą su jaunimu, turi būti vykdomas **neformalusis jaunimo ugdymas**. <...> **Darbas su jaunimu** – veikla, skirta sąlygoms jaunam žmogui įsitraukti į asmeninę, profesinę ir visuomeninę veiklą sudaryti, jo kompetencijoms plėtoti ir ugdyti“¹⁵

Įstatymui parinktos formuluotės suponuoja neformaliojo jaunimo ugdymo sąsajas su darbu su jaunimu ir tai, kad neformalusis ugdymas yra vienas iš būdų įgyvendinti darbą su jaunimu. Jaunimo politikos pagrindų įstatyme apibrėžiamos darbo su jaunimu formos, tad daroma prielaida, kad visose organizacijose, įgyvendinančiose vieną iš šių formų, yra vykdomas neformalusis jaunimo ugdymas: „1)

¹³ Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. liepos 31 d. įsakymo Nr. V-1030 redakcija.

¹⁴ LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas 2018 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/96665ec26a1c11e8b7d2b2d2ca774092>

¹⁵ Ten pat.

atvirasis darbas su jaunimu; 2) darbas su jaunimu gatvėje; 3) mobilusis darbas su jaunimu; 4) jaunimo praktinių įgūdžių ugdymas; 5) jaunimo informavimas ir konsultavimas; 6) kitos formos.“

Taip pat galima kelti klausimą, ar neformalusis jaunimo ugdymas yra principų ir metodų rinkinys, padedantis pasiekti darbo su jaunimu tikslų. Tiesa, pačiame įstatyme apie neformaliojo ugdymo principus ir metodus neužsimenama. Visgi įdomu tai, kad įstatyme užfiksuoti darbo su jaunimu principai didžiąja dalimi atkartoja Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacijos suformuluotus neformaliojo ugdymo metodinius principus.¹⁶

Darbo su jaunimu principai	Principo aprašymas (darbas su jaunimu)	Neformaliojo ugdymo metodiniai principai	Principo aprašymas (NFU)
Savanoriško dalyvavimo	darbas su jaunimu grindžiamas jauno žmogaus savanorišku apsisprendimu ir jo įsitraukimu (įtraukimu) į darbą nepatiriant jokios formos diskriminacijos; jaunas žmogus savo noru dalyvauja inicijuojant veiklas, priima sprendimus ir prisiima atsakomybę už jų įgyvendinimą;	Savanoriškumo	Ugdytiniai laisvai renkasi švietimo teikėją ir ugdymo programą, veikloje dalyvauja savo laisva valia, renkasi neformaliojo ugdymo veiklos pobūdį, formą bei trukmę.
Atviro ir neformalaus bendravimo	asmens, dirbančio su jaunu žmogumi, ir jauno žmogaus santykis yra paremtas tarpusavio pasitikėjimu, lygiavertiškumu ir mokymusi vienas iš kito	Atviras ir neformalus bendravimas	Jaunimo neformalus ugdymas yra saugi erdvė, kurioje žmogus gali būti savimi, dalindamasis gyvenimo patirtimi, atverdamas ir savo silpnąsias puses, nebijodamas

¹⁶ Garbauskaitė-Jakimovska, J. Tapti neformaliojo ugdymu: post-struktūralistinė (jaunimo) neformaliojo ugdymo analizė, 2023, Vilnius.

			suklysti ir pripažinti savo klaidas.
Savanoriško dalyvavimo	darbas su jaunimu grindžiamas jauno žmogaus savanorišku apsisprendimu ir jo įsitraukimu (įtraukimu) į darbą nepatiriant jokios formos diskriminacijos; jaunas žmogus savo noru dalyvauja inicijuojant veiklas, priima sprendimus ir prisiima atsakomybę už jų įgyvendinimą;	Aktyvus dalyvavimas ugdymo(si) procese	Jaunimo neformaliame ugdyme dalyvaujantys jauni asmenys rezultatų pasiekia pirmiausia savo aktyvumo dėka. Aktyvumo siekiama skiriant laiko asmeninio patyrimo įvardijimui ir suvokimui; jei reikia, kuriant dirbtines situacijas naujo patyrimo įgijimui; pateikiant teorinę medžiagą aktyviam aptarimui.
Bendros veiklos	mokomasi spręsti problemas grupėje, sprendimus priimti bendradarbiaujant su kitais asmenimis, dalijantis su jais darbais ir (ar) atsakomybe	Į grupės procesą orientuotas mokymasis	Grupė jaunimo neformaliame ugdyme tarnauja kaip priemonė, kaip savotiškas visuomenės modelis. Grupėje mokomasi spręsti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus, dalintis darbais ir atsakomybėmis. Grupėje suintensyvėja ir individualus ugdymasis.
Individualumo	darbas su jaunimu organizuojamas atsižvelgiant į kiekvieno jauno žmogaus, su kuriuo dirbama, poreikius;	-	-

Mokymosi iš patirties	darbas su jaunimu grindžiamas asmeniniu jauno žmogaus patyrimu ir jo įsivertinimu;	Mokymasis iš patirties	Jaunimo neformalaus ugdymo procesas yra grindžiamas patyrimu, kuris įgauna prasmę tik tada, kai yra suvoktas ir įsisąmonintas. Todėl patyrimas yra aptariamas (refleksija), daromos išvados (generalizacija), kurios įgauna prasmę jei pritaikomos gyvenime.
Nukreipimo	jaunas žmogus, atsižvelgiant į jo individualius poreikius, siunčiamas į valstybės ir (ar) savivaldybių institucijas ir (ar) įstaigas, kitus subjektus, kurie gali jam suteikti reikiamą pagalbą ir (ar) informaciją	-	-
Saugios aplinkos	Jaunam žmogui turi būti užtikrintos sąlygos saugiai mokytis, veikti, įgyvendinti idėjas nepatiriant fizinio ir psichologinio smurto.	Specifinė aplinka	Jaunimo neformalus ugdymas vyksta specifinėje aplinkoje, kuriai turi būti būdinga tam tikra autonomija (atskirumas), kad jauni asmenys galėtų saugiai eksperimentuoti, išbandyti save be didesnio pavojaus pakenkti sau ir aplinkiniams.
		Nekonkurencinės aplinkos	Jaunimo neformalus ugdymo veikla yra erdvė, kurioje vengiama dirbtinės

			konkurencinės įtampos. Jauni asmenys nėra lyginami vienas su kitu, bet sukuriamos sąlygos patiems įsivertinti asmeninius pasiekimus.
-	-	Visumos principas	Šis principas reiškia visuminį požiūrį į jauną asmenį, ugdymo tikslus ir darbo metodus; neignoruojami nei jausmai, nei protas, nei fiziologija; kreipiamas dėmesys tiek į asmenį, tiek į grupę, tiek į temą. Ugdymo metu įgytą patirtį siekiama susieti su tikrove. Jaunimo neformaliame ugdyme derinami emociniai, fiziniai, intelektiniai metodai, užtikrinantys visuminį asmenybės ugdymąsi.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas

Apibrėžiamas LR Švietimo įstatyme ir Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme, nurodant, jog neformaliojo suaugusiųjų ugdymo tikslas – sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą, tenkinti pažinimo poreikius, tobulinti įgytą kvalifikaciją, įgyti papildomų kompetencijų. <...> Neformalusis suaugusiųjų švietimas teikiamas kiekvienam jį pasirinkusiam asmeniui, ne jaunesniam kaip 18 metų.”¹⁷ Suaugusiųjų neformalusis švietimas įgyvendinamas su Mokymosi visą gyvenimą etikete, pastaraisiais metais dažnai randasi aukštojo mokslo institucijose, privačių įmonių veiklose, ženklinant „mokymai“, „kursai“. Veiklų įvairovė apima ir profesinių kompetencijų tobulinimą, ir

¹⁷ LR Švietimo įstatymas, 2024.

asmeninį tobulėjimą, kuris gali būti siejamas su laisvalaikio veiklomis, hobiais, religinėmis-dvasinėmis praktikomis ir kt.

Neformalusis švietimas Lietuvoje yra gana aiškiai reglamentuojamas ir, dėl istorinės patirties, yra ganėtinai institucionalizuotas, nors pastebimai daugėja nepriklausomų neformaliojo ugdymo organizatorių ir vis dažniau pripažįstamas nevyriausybinių sektoriaus ir bendruomeninių veiklų indėlis į mokymosi visą gyvenimą užtikrinimą.

NEFORMALIOJO UGDYMO ĮGYVENDINIMAS

Veiklų (pavadinimų) įvairovė

Atliekant neformaliojo švietimo apžvalgą, ir empirinį tyrimą, išryškėjo, kad nemaža dalis (25%) Vilniaus miesto gyventojų nežino apie neformalųjį švietimą. Todėl ypatingą aktualumą įgyja NVŠ, FŠPU, edukacinių veiklų, jaunimo neformaliojo ugdymo, suaugusiųjų ugdymo srityse įgyvendinamų veiklų pavadinimai, jiems apibūdinti taikomi terminai.

NVŠ koncepcijoje randami jau minėti edukacinių veiklų, stovyklų, edukacinių renginių, edukacinių projektų terminai. Vilniaus miesto savivaldybės administruojamoje interneto platformoje www.neformalusugdymas.lt randamas kiek kitoks veiklų tipų skirstymas: būrelis, savanorystė, renginys, atviras darbas su jaunimu, kitos programos vaikams ir jaunimui. Taip pat išskirtos stovyklos. Jeigu stovyklų, savanorystės, renginių, atvirojo darbo su jaunimu konceptai yra pakankamai aiškūs, tai skirtumą tarp būrelių ir kitų programų vaikams ir jaunimui nubrėžti sudėtinga, juolab, kad būreliams priskiriamos veiklos nebūtinai įvardijamos būreliu. Būrelių pavadinimus apžvelgiant pagal veiklos sritį, randame tokius terminus, skirtus veiklų apibūdinimui:

Veiklos sritis / kryptis	Vyraujantys pavadinimai	Komentaras
Sportas	Buriavimas, futbolas, krepšinis, joga, gimnastika.	Pagal veiklos pakraipą. Gali būti nurodomi lygiai (pažengusiems, pradedantiesiems, pagrindai ir kt.).
	Studija, užsiėmimai, akademija, tobulinimas, būrelis, programa, ugdymas, kūrybinės dirbtuvės.	Pagal veiklos tipą.

Muzika	Akordeonas, dainavimas, choras, perkusija ir kt.	Pagal veiklos pakraipą.
	Studija, užsiėmimai, pamokos, būrelis, programa, pradmenys, mokykla.	Pagal veiklos tipą.
Etnokultūra	Gamyba, siuvimas.	Pagal pagrindinę veiklą.
	Mokymai.	Pagal veiklos tipą.
Dailė	Studija, užsiėmimai, būrelis, mokymo programa.	Pagal veiklos tipą.
	Dailė, piešimas, rankdarbiai, keramika, piešimas, tapyba ir kt.	Pagal veiklos pakraipą.
	Pradmenys	Pagal lygmenį
Techninė kūryba	Siuvimas	Pagal pagrindinę veiklą.
	Būrelis, dirbtuvės	Pagal veiklos tipą.
Informacinės technologijos	Programavimas, žaidimų kūrimas, grafinis dizainas, modeliavimas	Pagal veiklos pakraipą
	Kursai, programa, akademija;	Pagal veiklos tipą.
Kalbos	Būrelis, studija, programa.	Pagal veiklos tipą.
	„Bendraukime lietuviškai“, „Tikslukas“	Skambūs pavadinimai
	Anglų kalba	Pagal veiklos pakraipą
	Lietuvių kalba kitakalbiams	Nurodoma tikslinė grupė
Šokis	Šokis, šokio aerobika, ritminiai šokiai, baletu pagrindai	Pagal veiklos pakraipą. Nurodoma tikslinė grupė (mergaitėms, vaikams ir jaunimui)
	Studija, mokymo programa	Pagal veiklos tipą.

Turizmas ir kraštotyra	Būrelis	Pagal veiklos tipą.
Technologijos	Studija, kursai, būrelis	Pagal veiklos tipą.
	Gamyba, dizainas, darbeliai	Pagal veiklos pakraipą
Pilietiškumas	„Muzika žaismingai“, „Muzika ir mano balsas“	Skambūs pavadinimai, nebūtinai susiję su pasirinkta sritimi
Teatras	Dirbtuvės, studija	Pagal veiklos tipą.
	Vaidybos pradmenys	Pagal veiklos pakraipą
Ekologija	Būrelis	Pagal veiklos tipą.
	Gamyba	Pagal pagrindinę veiklą
	„Ekologija šiandien“	Skambūs pavadinimai
Medijos	Būrelis, akademija, kursai.	Pagal veiklos tipą.
	Videomenas	Pagal veiklos pakraipą.
Kita	Matematika, geografija	Dalykinis mokymas
	Akademija, studija, dirbtuvės	Pagal veiklos tipą.

NVŠ taikomi veiklų pavadinimai. Sudaryta autorių.

Visose veiklų srityse taikomas ir Lietuvoje bene labiausiai paplitęs būrelio terminas, dažniausiai nurodantis į NVŠ programose įgyvendinamas veiklas. Taip pat neformaliojo ugdymo veikloms apibrėžti taikomi šie terminai: **dirbtuvės, užsiėmimai, pamokos, mokymo programos, kursai, studija** ir kt. Neformaliojo ugdymo veiklų organizatoriai laisvai renkasi, kokius pavadinimus suteikti savo organizuojamoms veikloms. Išskirtini trijų tipų veiklų pavadinimai: 1) indikuojantys veiklos tipą (būrelis, programa, akademija, studija); 2) indikuojantys arba tikslinantys pagrindinės veiklos sritį ir/arba rūšį (krepšinis, keramika, siuvimas); 3) šūkių / kvietimo mokytis („Bendraukime lietuviškai“, „Anglų kalbos šalyje“ ir kt.). Tiesa, pastarieji nebūtinai yra informatyvūs ar reprezentuoja veiklų tematiką ar turinį, pvz: būrelis „Tikslukas“ yra skirtas anglų kalbos mokymui, apimant loginį mąstymą. Taip pat stebima neformaliojo ugdymo „rimtinimo“ tendencija, veiklas vadinant mokykla, akademija, taip konstruojant naratyvą, bandantį artinti neformalųjį ugdymą prie formaliojo, galbūt siekiant didesnio pripažinimo, atpažinimo, pabrėžiant mokymosi, ne „tiesiog smagios laisvalaikio veiklos“ elementą, kuris

yra dažnas vertinant NVŠ. Dalykinis ar tikslinantis veiklos sritį skirstymas gali būti geriau suprantamas, nes yra atpažįstamas iš privalomųjų mokyklinių patirčių. Visgi vertintinas kaip pernelyg neinformatyvus, nepateikiantis informacijos apie metodines prieigas, veiklos formatus. Pristatant neformaliojo ugdymo veiklas rekomenduojama nurodyti jų trukmę, tematiką, kompetencijas, kurios tose veiklose yra tobulinamos (vengti visų kompetencijų išvardijimo, kuris dažnai randamas programų pristatymuose). Neformaliojo suaugusiųjų švietimo srityje, apžvelgus AIKOS sistemoje užregistruotas suaugusiųjų ugdymo programas, dažniau sutinkami **kursų, seminarų, programų, mokymų** terminai. Privačiajame sektoriuje taip pat randame **edukaciją** kaip veiklos formatą bei **studiją** kaip erdvę veiklai, mokymuisi ar susibūrimui pagal interesą, tačiau šie du terminai yra dažniau taikomi kultūros srityje.

Nors veiklų pavadinimų įvairovė gali kelti neapibrėžtumo, neaiškumo, nekonkretumo įspūdį ar jausmus, siekti veiklų formatų pavadinimų (būrelis, studija, užsiėmimai ir kt.) suvienodinimo vertintina kaip neperspektyvi strategija, nesukurianti kokybinio skirtumo ir nereikalingai įrėminanti bei formalizuojanti lauką, kurio vienas iš esminių bruožų vis dar yra silpna išorinė kontrolė.

Neformaliojo ugdymo principai ir kokybės prielaidos¹⁸

Žemiau esančioje lentelėje pateikiamas neformaliojo vaikų švietimo, jaunimo neformaliojo ugdymo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo principų palyginimas. Iš palyginimo matyti, kad nemaža dalis vaikų ir jaunimo neformaliojo mokymosi principų yra panašūs pagal prasmę ir didžiąja dalimi susiję su mokymosi proceso įgyvendinimu, tuo tarpu neformaliojo suaugusiųjų švietimo principai yra daugiau organizacinio pobūdžio ir metodinių ar ugdytojo laikysenų elementų neapima. Metodinių principų laikymąsi įgyvendinant neformaliojo ugdymo veiklas galima laikyti ir kokybės prielaidomis, t.y. jeigu organizuojama veikla atitinka metodinius principus, ji laikytina kokybiška. Tai, kad neformaliajame suaugusiųjų švietime randami tik organizacinio pobūdžio kriterijai, nurodo, jog gali būti taikomos įvairios metodikos, o jų kokybė nėra papildomai reguliuojama. Šis aspektas sietinas su finansavimu, atsižvelgiant į tai, kad vaikų ir jaunimo neformalusis ugdymas nemaža dalimi yra finansuojamas iš viešųjų lėšų, tuo tarpu neformalusis suaugusiųjų švietimas – iš privačiųjų, kur kokybės kriterijai, manytina, yra dar besiformuojantys.

NVŠ	Darbas su jaunimu	JNU	NSŠ
savanoriškumo	savanoriško dalyvavimo	savanoriškumo	

¹⁸ Interpretacija adaptuota iš Garbauskaitė-Jakimovska, J. (2023). Tapti neformaliojo ugdymu. Post-struktūralistinė neformaliojo (jaunimo) ugdymo analizė. Vilnius.

individualizavimo	individualumo		
		aktyvaus dalyvavimo	
aktualumo			kontekstualumas
patirties	mokymosi iš patirties	mokymosi iš patirties	
		visumos	
		nekonkurencinės aplinkos	
	Atviro ir neformalaus bendravimo	atviro bendravimo	
demokratiškumo	saugios aplinkos	specifinės aplinkos	
pozityvumo			
ugdymosi grupėje	bendros veiklos	orientuotas į grupės procesą	
prieinamumo			lygios galimybės
			tęstinumas
			veiksmingumas
	nukreipimo		

Toliau pateikiama principų analizė bei iš principų išnyrančios neformaliojo ugdymo kokybės prielaidos.

Bene svarbiausias, esminis neformaliojo ugdymo bruožas yra tai, kad jis nėra privalomas. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje nurodoma, kad “vaikai laisvai renkasi švietimo teikėją ir jo siūlomas veiklas”¹⁹ Tam antrinama ir Jaunimo politikos pagrindų įstatyme: „darbas su jaunimu grindžiamas jauno žmogaus savanorišku apsisprendimu ir jo išitraukimu (įtraukimu) į darbą nepatiriant jokios formos diskriminacijos; jaunas žmogus savo noru dalyvauja inicijuojant veiklas, priima sprendimus ir prisiima atsakomybę už jų įgyvendinimą”²⁰ Savo ruožtu neformalųjį suaugusiųjų švietimą reglamentuojančiuose dokumentuose **savanoriškumo principas** neatsispindi, tačiau Linkaitytės ir kolegijų parengtoje studijoje yra kreipiama į intensionumą: „naujausiuose dokumentuose ryškėja kitas lygiavertis kriterijus, apibūdinantis neformaliąją mokymosi formą – suaugusiojo intenciją mokytis.“²¹ Šio principo akcentavimas kreipia į besimokančiojo laisvą valią rinktis, pačiam nuspręsti, ko, kaip ir kur mokytis. Tiesa, taip pat galima diskutuoti apie šių pasirinkimų laisvumą bei aplinkybes, kurios šiuos pasirinkimus nulėmė. Tai ypač svarbu turint omenyje vaikų pasirinkimo laisvę ir dažnai netgi tyrimuose (įskaitant ir

¹⁹ Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2023.

²⁰ LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2018.

²¹ Linkaitytė, 2011, p. 4.

šį tyrimą) pasitaikančią temą – tėvų pasitenkinimą jų vaikų lankomomis veiklomis bei tai, kiek tretieji asmenys daro didelę įtaką vaikų įsitraukimui į šias veiklas. Todėl savanoriškumas, nors ir yra svarbus (o galbūt ir svarbiausias), jo išpildymas ir praktinis įgyvendinimas nėra absoliutus.

Glaudžiai su savanoriškumo principu siejasi **aktyvaus dalyvavimo** principas, kuris randamas tik jaunimo neformaliojo ugdymo aprašyme, teigiant, kad „jaunimo neformaliame ugdyme dalyvaujantys jauni asmenys rezultatų pasiekia pirmiausia savo aktyvumo dėka. Aktyvumo siekiama skiriant laiko asmeninio patyrimo įvardijimui ir suvokimui; jei reikia, kuriant dirbtines situacijas naujo patyrimo įgijimui; pateikiant teorinę medžiagą aktyviam aptarimui.“²² Šiame principo aiškinime matomos sąsajos su mokymusi iš patirties ir David Kolb 1971-aisiais pasiūlytu patirtinio mokymosi modeliu.²³ Tai, kad aktyvaus dalyvavimo principas yra tampriai susipynęs su mokymosi iš patirties reiškiniu, nurodo ir darbai, kuriuose gilinamasi į patirtinio mokymo(si) įgyvendinimą, kur akcentuojama refleksijos svarba: „mes matome refleksiją kaip svarbų vadinamojo gilaus mokymosi katalizatorių, kuris reiškia, kad mokymosi rezultatai turi būti asmeniškai prasmingi ir reikšmingi besimokantiesiems.“²⁴ Taigi matome aktualizuotą mokymosi reikšmę ir prasmę tiems, kurie mokosi. Tuo tarpu NVŠ principuose galima atrasti dalį aktyvaus dalyvavimo – **aktualumo** principą, kuriuo nurodoma, jog „veiklos, skirtos socialinėms, kultūrinėms, asmeninėms, edukacinėms, profesinėms ir kitoms kompetencijoms ugdyti“²⁵ Tiesa, čia neužsimenama apie tai, kad veiklos turi būti svarbios ar aktualios vaikams ir/ar jauniems žmonėms, apsiribojama bendrojo pobūdžio įvardijimu, kokių sričių kompetencijos turi būti ugdomos, į veiklos būdus nereferuojama. Aprašant suaugusiųjų neformaliojo švietimo principus tokia tendencija taip pat aktuali. Minimas **kontekstualumas**, kuris pagal prasmę artimas NVŠ aktualumo principui: „neformalusis suaugusiųjų švietimas ir tęstinis mokymasis yra glaudžiai susiję su krašto ūkinės, socialinės, mokslinės ir kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujina ir atitinka nuolat kintančias visuomenės reikmes“²⁶ Taigi suaugusiųjų ugdyme einama nuo aktualumo asmeniui prie aktualumo valstybei, todėl galima interpretuoti, kad kuo labiau centralizuotai kuriamas principų aprašymas, tuo mažiau dėmesio yra skiriama individualių besimokančiųjų poreikiams, mažiau dėmesio procesui ir daugiau dėmesio rezultatams.

²² Gailius et al. 2013, p. 27.

²³ Kolb, 1984, p. 54

²⁴ Jakubė et al. (sud), 2016, p. 15.

²⁵ Vaikų neformaliojo švietimo koncepcija, 2023.

²⁶ LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 2016

Vaikų neformaliojo švietimo koncepcijoje nurodoma, kad tai yra “ugdymas grindžiamas patyrimu ir jo refleksija.”²⁷ **Mokymosi iš patirties principas** jaunimo neformaliajame ugdyme įvardijamas kaip ugdymo proceso aspektas. Neformaliajame suaugusių švietime mokymosi iš patirties principas nėra įvardijamas principu, tačiau mokslininkai ir praktikai sutaria, kad mokymasis iš patirties yra vienas iš suaugusiųjų ugdymo ramsčių.

Ugdymosi grupėje principas randamas ir jaunimo neformaliajame ugdyme, ir užfiksuotas vaikų neformaliojo švietimo koncepcijoje, teigiant, kad veiklose “mokomasi spręsti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus, dalytis darbais ir atsakomybėmis.”²⁸ Dėmesys grupei ir mokymuisi grupėje bei grupės procesams trina ribą tarp neformaliojo ir savaiminio mokymosi. Dažnai tai, kas vyksta tarp grupės narių, jų santykiai, gebėjimas veikti, nėra nuspėjama ar suplanuota (neformalusis ugdymas yra planuojamas), tačiau ugdytojai turi galią daryti šiems procesams įtaką bei tikslingai taikyti ugdančias intervencijas.

Su kūnų gebėjimu jausti sietinas **visumos principas**, kuris jaunimo neformaliajame ugdyme „reiškia visuminį požiūrį į jauną asmenį, ugdymo tikslus ir darbo metodus; neignoruojami nei jausmai, nei protas, nei fiziologija; kreipiamas dėmesys tiek į asmenį, tiek į grupę, tiek į temą. Ugdymo metu įgytą patirtį siekiama susieti su tikrove. Jaunimo neformaliame ugdyme derinami emociniai, fiziniai, intelektiniai metodai, užtikrinantys visuminį asmenybės ugdymąsi.”²⁹ Kitaip tariant, į mokymąsi integruojami jausmai, kūnas ir protas. Nors pastarasis praktiškai įgyvendinamose ugdymo veiklose vis dar dominuoja ir yra dažniau sutinkamas švietimo srityje (netgi vertinant neformalųjį vaikų ir suaugusiųjų švietimą), kur kalbama apie rezultata, apie įgyjamas konkrečių sričių kompetencijas.

Darbo su jaunimu principuose randame **saugios aplinkos** įvardijimą: „Jaunam žmogui turi būti užtikrintos sąlygos saugiai mokytis, veikti, įgyvendinti idėjas nepatiriant fizinio ir psichologinio smurto.”³⁰ Aplinka gali būti siejama ir su fizine erdve, ir su emocine aplinka, tačiau abi yra siejamos su galių jauniems asmenims perdavimu. Įdomu tai, kad aprašant **nekonkuravimo principą** taip pat yra referuojama į erdvę, tačiau nurodant, kad pati veikla yra erdvė, „kurioje vengiama dirbtinės konkurencinės įtampos. Jauni asmenys nėra lyginami vienas su kitu, bet sukuriamos sąlygos patiems įsivertinti asmeninius pasiekimus.”³¹ Galima daryti prielaidą, kad neformaliajame ugdyme erdvės

²⁷ Vaikų neformaliojo švietimo koncepcija, 2023.

²⁸ Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2023.

²⁹ Gailius et al. 2013, p. 28.

³⁰ LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2018.

³¹ Gailius et al. 2013, p. 28.

supratimas neapribojamas fizine vieta. Tai, kad NFU nebūtinai įgyvendinamas organizacijų viduje ir mokymasis gali būti perkeliamas į skirtingas ir neapibrėžtas vietas, įskaitant skaitmeninę erdvę, suponuoja, kad NFU erdvė yra (turėtų būti) atvira ir laisva. Visgi atsižvelgiant į tai, kiek reikalavimų yra keliami šiai neapibrėžtai erdvei, įskaitant higienos reikalavimus, galima daryti prielaidą, kad NFU erdvė yra ir atvira, ir uždara vienu metu.

Individualizavimo principas atsispindinti ir darbo su jaunimu, ir vaikų neformaliojo švietimo principuose: „ugdymas individualizuojamas atsižvelgiant į jo asmenybę, galimybes, poreikius ir pasiekimus“³² Vaikų neformaliojo švietimo koncepcijoje taip pat sutinkamas ir **pozityvumo principas**, kuriuo nurodoma, kad „ugdymosi procese kuriamos teigiamos emocijos, sudaromos sąlygos gerai vaiko savijautai“³³ Tai netiesiogiai kreipia ir į proceso-centriškumą, o ne rezultato-centriškumą, kuris yra stipriai išreikštas suaugusiųjų neformaliajame ugdyme kaip **veiksmingumo principas** „neformalioju suaugusiųjų švietimu ir tęstiniu mokymusi siekiama kokybiškų rezultatų sumaniai ir taupiai naudojant turimus išteklius, taikant įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi organizavimo formas, nuolat analizuojant, vertinant ir planuojant veiklą, remiantis veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais.“³⁴

Pakankamai plataus pobūdžio makropolitinių bruožų turintys principai – **prieinamumo** (neformalusis vaikų švietimas) ir **lygių galimybių** (neformalusis suaugusiųjų švietimas), kuriais referuojama į nediskriminavimą ir galimybių į švietimo veiklas įsitraukti be papildomų kliūčių. **Demokratiškumo** principas vaikų neformaliajame švietime teigia, kad “mokytojai, tėvai ir vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) proceso kūrėjai, kartu nustato ugdymosi poreikius.”³⁵ Įdomu tai, kad demokratiškumo principas į neformalųjį ugdymą atveda daugiau veikėjų nei tik ugdytojas ir besimokantysis. Aprašant savanoriško įsitraukimo principą buvo minėta, kad tėvų dalyvavimas neformaliojo ugdymo procesuose gali užkardyti maksimalų savanoriškumo principo užtikrinimą, tačiau vaikų neformaliojo švietimo atveju, kuomet yra dirbama su nepilnamečiais, tėvų vaidmens negalima eliminuoti, tačiau kyla dvejonų, kaip šis principas įgyvendinamas realybėje, kur vaikas dažnai turi mažiau galių už suaugusiuosius. Juodaitytė siūlo remtis radikaliuoju pliuralizmu ir pažymi, kad „Vienas iš radikalaus pliuralizmo principų yra – pedagoginių idėjų įvairovė, leidžianti pedagogą pasirinkti ne tik vieną kurią nors iš jų, tačiau ir sukurti jų pagrindu savąją idėją, orientuotą į vaiko individualumo / kitoniškumo raišką ugdyme. Viena iš svarbiausių idėjų

³² Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2023.

³³ Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2023.

³⁴ LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 2016.

³⁵ Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2023.

pedagogui turėtų būti įvairių vaikų ugdymo procesų lygybė, renkantis jiems veiklos programą ir prisiimant atsakomybę už sprendimus bei ugdymosi rezultatus. Tokiame procese nepažeidžiamos vaiko autonomijos, saviraiškos galimybės, atsisakoma hierarchinio pavaldumo, „suaugęs-vaikas santykių, nes pedagogas tampa išmintingu vaiko atradimų ir kūrybos pagalbininku.“³⁶

Tęstinumo principas, randamas tik neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme, referuoja į mokymąsi, kuris „lanksčiai reaguoja į pokyčius ir perima gerąją patirtį, sudaro sąlygas mokytis visą gyvenimą.“³⁷ Neformaliojo suaugusiųjų ugdymo principai nėra metodiniai principai. Įstatyme pateikti principai artimesni organizavimo principams, labiau grindžia neformaliojo suaugusiųjų švietimo reikalingumą ir sąsajas su ekonominiu kontekstu. Tai pakankamai nesudėtinga paaiškinti susipažinus su Mokymosi visą gyvenimą paradigmos raida ir posūkį nuo holistinės pedagogikos – asmens galių stiprinimo į liberalios ekonomikos stiprinimą.

Analizuojant neformaliojo ugdymo ir švietimo principus akivaizdus atotrūkis tarp neformaliojo ugdymo aiškinimo politiniu-sisteminiu bei metodiniu-ugdymo proceso lygmenimis. Jeigu jaunimo neformaliojo ugdymo ir darbo su jaunimu principai yra išskirtinai metodiniai ir kreipia į besimokančiojo ir ugdytojo santykį bei proceso organizavimą, tai vaikų neformaliojo švietimo principai apima ir ugdymo proceso organizavimo, ir sisteminius principus. Tuo tarpu neformaliajam suaugusiųjų švietimui priskirtini daugiau funkcinio-ekonominio pobūdžio principai, čia metodinės priegios niekaip neatsispindi. Pagal šį kriterijų jaunimo neformalusis ugdymas nesusisiekia su suaugusiųjų neformaliuoju švietimu taip patvirtinant, kad jaunimo kaip atskiros grupės išskyrimas neformaliojo ugdymo kontekste yra pagrįstas. „Lietuvos įstatyminiuose aktuose yra bendrai pasigendama visų suaugusiųjų mokymosi kaip reiškinių apibrėžiančių sąvokų. Gali būti, kad tokia spraga atsiranda dėl to, kad yra dokumentuose akcentuojamos tik suaugusiųjų švietimo funkcijos ir tik sąlygos, kurios turi būti sudaromos tam, kad suaugusieji galėtų sėkmingai mokytis. Tačiau norint visapusiškai apimti mokymosi visą gyvenimą fenomeną, reikėtų ryškinti bei aiškinti ne tik suaugusiųjų švietimo, bet ir suaugusiųjų mokymosi sąvokas“ (Linkaitytė et al. 2011, p. 7).

Galima teigti, kad neformalusis ugdymas tampa vis formalesniu, vis dažniau bandoma jį struktūruoti, nubraižyti gaires, kurti standartus. Lygiagrečiai neformaliojo ugdymo praktikos perkėlinėjimas į formaliojo švietimo institucijas reiškia ir neformaliojo ugdymo plėtrą, ir pagrindinių principų pamynimą

³⁶ Juodaitytė, 2011.

³⁷ LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymas, 2016.

siekiant platesnio pripažinimo, rezultate neformalųjį ugdymą paliekant supaprastintą aktyviųjų metodų taikymą. Gajus supratimas, kad egzistuoja „neformaliojo ugdymo metodai“, kurių išmokus galima įgyvendinti neformaliojo ugdymo veiklas, kartoja ir daugina siaurą požiūrį į neformalųjį ugdymą. Svarbu užfiksuoti, kad NFU yra ugdančių laikysenų ir nebaigtinių principų, o ne aktyviųjų metodų rinkinys.

Neformaliojo švietimo organizatoriai ir erdvės

LR Švietimo įstatyme nurodoma, kad “neformaliojo vaikų švietimo programą vykdo *neformaliojo vaikų švietimo ir kitos švietimo įstaigos, laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai*. Neformaliajam vaikų švietimui priskiriamas taip pat ir formalųjį švietimą papildantis ugdymas, kurį vykdo muzikos, dailės, kitos menų, sporto mokyklos, Lietuvos aukštosios mokyklos, taip pat pagal švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintą gamtamokslio, technologinio, inžinerinio, matematinio ugdymo atviros prieigos centro veiklos aprašą veiklą vykdančios švietimo įstaigos.”³⁸ Remiantis neformaliojo vaikų švietimo finansavimo ir administravimo tvarkos aprašu, organizacijos turi užtikrinti, kad “NVŠ programą įgyvendins asmenys, turintys teisę dirbti NVŠ mokytojais Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 48 straipsnio nustatyta tvarka”³⁹ Pagal šią tvarką, neformaliojo švietimo programą turi teisę vykdyti:

- pedagogas;
- asmuo, įgijęs aukštąjį (aukštesnįjį, įgytą iki 2009 metų, ar specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą ir per vienus metus nuo darbo mokytoju pagal profesinio mokymo ir neformaliojo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo programas) švietimo programą pradžios privalo išklausti švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą;
- asmuo, baigęs profesinio mokymo programą, įgijęs vidurinį išsilavinimą ir kvalifikaciją, turintis 3 metų atitinkamos srities darbo stažą ir išklauses švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą, – pagal profesinio mokymo ir neformaliojo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo programas) švietimo programą;
- asmuo, įgijęs vidurinį išsilavinimą ir išklauses švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą, – pagal neformaliojo (išskyrus ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo bei formalųjį švietimą papildančio ugdymo programas) švietimo programą.⁴⁰

³⁸ LR Švietimo įstatymas, 2024.

³⁹ Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas, 2024

⁴⁰ LR Švietimo įstatymas, 2024.

Taigi neformaliojo vaikų švietimo vykdymui (viešajame sektoriuje) asmuo privalo arba turėti pedagogo kvalifikaciją, arba baigti pedagoginių-psichologinių žinių kursą. Peržiūrėjus šio kurso modulių mokymosi rezultatus ir įsakymu formalizuotą programos turinį, galima daryti prielaidą, kad neformalųjį vaikų ugdymą įgyvendinantys asmenys yra (turėtų būti) pakankamai gerai metodiškai pasiruošę ugdančio darbo atlikimui. Visgi atsižvelgiant į tai, kad programa yra bendrojo pobūdžio ir yra pritaikyta ir profesinio mokymo praktikams, atkreiptinas dėmesys, kad programoje stokojama dėmesio neformaliojo švietimo principams ir metodinėms priegoms, kurių įgyvendinimas yra viena iš neformaliojo švietimo kokybės prielaidų. Tas pats pasakytina ir apie pedagogų pasirengimą įgyvendinti neformaliojo švietimo veiklas, kurios paremtos kitais metodiniais principais nei formaliojo švietimo programos ar bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinamas mokymas. Išplėstinio supratimo apie neformalųjį švietimą, jo metodinius ir vertybinius principus gali nulemti, kad veiklos, nors ir įgyvendinamos neformaliojo ugdymo kontekstuose, pasižymi mokykliniam ugdymui būdingu dalykiniu mokymu, mokytojo dominavimu, socialinių-emocinių kompetencijų tobulinimo integravimo trūkumu ir kt. Todėl būtų prasminga apsvarstyti naujų programų, kurios būtų skirtos tik neformaliojo švietimo kontekstuose dirbantiems ugdytojams, kūrimą arba pedagoginių-psichologinių žinių kurso atnaujinimą, papildant neformaliajam švietimui aktualiomis patirtinio mokymosi, aktyvaus dalyvavimo užtikrinimo, į besimokantįjį nukreipto ugdymo proceso organizavimo, grupės kaip mokymosi išteklių įdarbinimo ugdymo procese ir kt. temomis.

Svarbu pažymėti, kad pedagoginių-psichologinių žinių kurso baigimo reikalavimas arba pedagogo kvalifikacijos reikalavimas galioja tik dirbantiems su vaikais ir pretenduojantiems į NVŠ programų finansavimą. Tuo tarpu privačiajame sektoriuje įgyvendinamų veiklų vadovai, mokytojai ar kito tipo ugdytojai, šiais reikalavimais vadovautis neprivalo, o jų profesinis tobulėjimas ugdymo proceso organizavimo srityje yra jų pačių arba juos samdančių organizacijų reikalas, todėl ugdymo kokybė gali iš esmės skirtis į vieną arba į kitą pusę. Būtų tikslinga apsvarstyti bazinių gairių / rekomendacijų ar ugdytojų neformaliajame ugdyme kompetencijų modelio įvedimą. Tokios gairės sukurtų prielaidas ugdytojų ir mokytojų, dirbančių už formaliojo švietimo ribų profesiniam tobulėjimui, siekiant užtikrinti minimalų kokybės standartą, tuo pačiu leidžiant išlaikyti neformaliojo ugdymo lankstumą. Panašios praktikos taikomos Europos jaunimo politikos srityje, kur sukurti kompetencijų aprašas dirbantiems su jaunimu tarptautiniu lygmeniu⁴¹, kompetencijų modelis mokymų vadovams⁴² veikia kaip pagrindas

⁴¹ ETS Competence Model for Youth Workers to Work Internationally, prieiga internete: <https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/tc-rc-nanetworktcs/youthworkers-competence-model/>

⁴² ETS Competence Model for Trainers, prieiga internete: <https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/trainercompetencedevelopment/trainercompetences/>

konstruojant mokymo(si), kompetencijų tobulinimo programas. Ypač svarbu atsižvelgti į tai, kad neformaliojo ugdymo kokybė dažnu atveju tiesiogiai priklauso nuo ugdytojo pasirengimo organizuoti ir įgyvendinti (palaikyti) mokymosi procesą.

Neformaliojo švietimo veiklos gali vykti įvairiose erdvėse, priklausomai nuo ugdymo tikslų ir organizacijos, kurioje šios veiklos įgyvendinamos materialinės bazės. Neformalusis vaikų švietimas gali būti įgyvendinamas bendrojo ugdymo mokyklose,⁴³ vaikų ir jaunimo centruose, klubuose, moksleivių kūrybos centruose ir namuose, jaunųjų turistų, saugaus miesto centre, atvirosiuose jaunimo centruose,⁴⁴ nevyriausybinėse organizacijose, bibliotekose, muziejuose, kalbų mokyklose, sporto centruose ir kt. Neformalusis suaugusiųjų ugdymas taip pat nėra dirbtinai apribotas, gali vykti bibliotekose, muziejuose, trečiojo amžiaus universitetuose ir kitose įstaigose, įmonėse, organizacijose, taip pat valstybės narės juridinių asmenų ar kitose organizacijose ar jų padaliniuose, įsteigtuose Lietuvos Respublikoje, kuriems švietimas nėra pagrindinė veikla.⁴⁵ Tame pačiame įstatyme nurodoma, kad neformaliojo ugdymo organizatoriai teisės aktų nustatyta tvarka turi turėti teisę vykdyti neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi.

Vertinant neformaliojo ugdymo įgyvendinimo kontekstus, verta prisiminti 2005-aisiais metais mokslų daktaro Lasse Siurala atliktą neformaliojo ugdymo įgyvendinimo Europoje apžvalgą, kurioje pažymima, kad posovietinėse šalyse daug neformaliojo ugdymo yra formalizuota ir institucionalizuota, koordinuojama centralizuotai, įgyvendinama buvusiuose moksleivių ar pionierių rūmuose, turi stiprias sąsajas su formaliuoju švietimu. Tuo tarpu vakarų Europos šalyse neformalusis mokymasis dažniau suprantamas kaip vykstantis pilietinėse ir bendruomeninėse veiklose, kuriose stiprų vaidmenį vaidina nevyriausybinių organizacijos, o viešasis sektorius remia NVO, įgyvendinančias tokias veiklas.⁴⁶ 2005-aisiais Lietuva buvo priskirta šalių grupei, kurioje neformalusis ugdymas yra institucionalizuotas ir stipriai reguliuojamas valstybiniu ar savivaldybių lygmeniu. Po beveik 20 metų verta kelti klausimą, kiek yra pereita prie bendruomenių ir NVO įgyvendinamų visuomeninių veiklų supratimo kaip neformaliojo

⁴³ “Valstybės biudžeto lėšos skiriamos kiekvienai bendrojo ugdymo mokyklai pagal klasių komplektų skaičių. Šiomis lėšomis apmokamas mokinių dalyvavimas būreliuose (vidutiniškai 2 val. per savaitę), todėl kiekvienoje mokykloje privalo būti neformaliojo vaikų švietimo programos, už kurias tėvams mokėti nereikia. Informacija apie šias programas skelbiama mokyklų interneto svetainėse.” (<https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/svietimas-neformalusis/>)

⁴⁴ Vilniaus miesto savivaldybės neformaliojo švietimo biudžetinių įstaigų veiklos organizavimo tvarkos aprašas (2024)

⁴⁵ LR Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstimo mokymosi įstatymas, 2023.

⁴⁶ Siurala, L. (2005). Non-formal learning as an educational approach. Kn. Festeu, D., Humberstone, B., *Non-formal Education through Outdoor Activities Guide*.

ugdymo(si) galimybių, o kiek vis dar yra sekama dalykiniu ugdymu, į neformaliojo švietimo veiklas žvelgiant kaip į specifinio įgūdžio (keramika, krepšinis, piešimas, karate) lavinimą.

Nuoseklesniam neformaliojo ugdymo įgyvendinimo aiškinimui Lietuvoje ir Vilniaus mieste, gali pasitarnauti Siurala⁴⁷ pasiūlyta schema, kurioje neformaliojo mokymosi veiklos suskirstytos pagal pedagoginę prieigą ir pagal veiklos įgyvendinimo kontekstą.

Institucinė aplinka				
		Formalusis švietimas	Kitos viešosios įstaigos	Trečiasis sektorius
Pedagoginė kryptis		Mokyklos / universitetai; Profesinis ugdymas; Ugdymo turinys formuojamas valstybiniu lygmeniu.	„papildomas ugdymas“ „neformalus švietimas“ „popamokinės veiklos“	Nevyriausybinės organizacijos
	Nukreipta į mokytoją	Visos dienos mokykla	Būreliai ir kt. struktūruotos NVŠ programos	
		Būreliai mokykloje	Struktūruoti užsiėmimai jaunimo centruose	
	Nukreipta į besimokantįjį	DofE	Patirtinis ugdymas, ugdymas gamtoje	
		Projektinės veiklos	Socialinis darbas su jaunimu	
			Bendruomenės projektai	
	Savaiminis mokymasis	Mokinių klubai, mokinių savivalda	Atviras darbas su jaunimu	
				Jaunimo organizacijos
				Bendraamžių mokymasis

⁴⁷ Siurala, L. (2005). Non-formal learning as an educational approach, p. 9. Kn. Festeu, D., Humberstone, B., *Non-formal Education through Outdoor Activities Guide*.

VILNIAUS MIESTE

Vilniaus miesto savivaldybės puslapyje naudojamas neformaliojo ugdymo terminas, apimantis vaikų ir jaunimo neformaliojo mokymosi veiklas, savanorystę, darbo su jaunimu iniciatyvas ir kt. Nėra dirbtinai atskirtos vaikų ir jaunimo neformaliojo ugdymo veiklos, interneto svetainėje skelbiama, kad joje galima rasti visas veiklas vaikams ir jaunimui Vilniaus mieste. Veiklos suskirstytos į būrelius, renginius, savanorystę, atvirą darbą su jaunimu ir kitas programas vaikams ir jaunimui. Toks skirstymas yra pakankamai aiškus ir patogus, tiesa, nėra paaiškinta, kokias veiklas implikuoja šie pavadinimai. Bendrai vertinant, būrelio terminas istoriškai ir struktūriškai yra gerai pažįstamas, tačiau švietimo dokumentuose neregistravo, todėl reikalauja trumpo apibrėžimo.

Informacija apie suaugusiųjų ugdymą miesto savivaldybės interneto svetainėje atskirai nėra pateikta, nors galima rasti nuorodų į mokymąsi ar tobulėjimą socialinių veiklų („Socialinis projektas „SANTAKOS“ kviečia senjorus į nemokamas veiklas“; „Startuoja nemokami vairavimo mokymai asmenims, turintiems judėjimo sutrikimų!“), švietimo, sporto ir kultūros naujienose. Švietimo informacinėje dalyje pateikiamos tik nuorodos į bendrąjį švietimą, švietimo dokumentus, tačiau norint mokytis Vilniaus mieste neformaliojo būdu suaugusiems vieningos sistemos nėra. Pozityviai vertintina sporto NVO suvestinė, suskirstyta pagal sporto rūšį ir suponuojanti, kad šiose organizacijose galima užsiimti sporto veikla.

Vilniaus neformaliojo švietimo žemėlapis apžvalga

Pozityviai vertintina idėja parengti interaktyvų žemėlapių neformalusugdymas.vilnius.lt, kuriame galima rasti aktualią informaciją apie organizacijas, kurios teikia neformaliojo švietimo paslaugas. Tiesa, žemėlapis sutelktas į mokyklinio amžiaus vaikus, veiklos ženklinamos pagal klases. Savo ruožtu informacijos apie suaugusiųjų neformaliojo ugdymą, senjorams siūlomas veiklas – žemėlapyje nėra. Taip pat pasigendama ir NVO teikiamų neformaliojo ugdymo paslaugų, nors ir yra galimybė organizacijas filtruoti „NVO įstaigos“, nėra pateikiama nė viena šio tipo veikla. Vilniaus miesto interneto svetainėje www.vilnius.lt galima rasti išplėstinę informaciją apie neformaliojo ugdymo galimybes jaunimo politikos srityje. Prie bendros informacijos švietimo tema, pateikiama fragmentuota informacija apie renginius, kvietimai prisijungti į projektus ir kt. Suaugusiųjų ir vyresnių suaugusiųjų (senjorų) veiklos

nėra pateikiamos susistemintai, jų paiešką reikia plėsti per įvairias platformas, įskaitant AIKOS, google paiešką, bendruomenių interneto svetaines ir kt. Be to, dalis neformaliojo ugdymo yra įgyvendinama laisvosios rinkos principais, tai neįpareigoja visų organizacijų registruoti veiklas kaip neformalųjį ugdymą. Čia taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad nemažai neformaliojo ugdymo veiklų, įvairių asmeninio ir profesinio tobulėjimo kursų organizuojama nuotoliniu būdu, pvz: WOW University, edumint ir panašios įmonės, kurių veikla yra paremta nuotoliniais kursais suaugusiems. Siekiant sudaryti išsamesnį vaizdą apie Vilniuje teikiamas neformaliojo ugdymo paslaugas, kurios pasižymi didžiule įvairove turinio, formos, kokybės ir įgyvendinimo principų atžvilgiu, atlikta išsami paieška, kuri vykdyta keliais etapais:

1. Peržiūrėti savivaldybės skelbiami duomenys apie:
 - a. vaikų neformaliojo švietimo krepšelį gaunančias organizacijas,
 - b. užsiregistravusias neformalusugdymas.lt platformoje,
 - c. stovyklas organizuojančias institucijas;
 - d. seniūnijų bendruomenių vykdomas veiklas.
2. Išanalizuota Vilnius City of Learning platforma ir joje užsiregistravusios organizacijos;
3. Peržiūrėta AIKOS duomenų bazė, kurioje pateikiami duomenys apie neformaliojo švietimo veiklas (filtruojama pagal miestą);
4. Peržiūrėta platforma Kursuok.lt;
5. Peržiūrėtos Vilniaus mieste veikiančių bendruomenių siūlomos veiklos;
6. Įtraukiamos bendrojo lavinimo mokyklos, nes jose taip pat įgyvendinamos vaikų neformaliojo švietimo veiklos;
7. Įtraukiamos bibliotekos ir muziejai, atsižvelgiant į tai, kad šio tipo organizacijose dažnai vykdomos trumpalaikės ugdančios veiklos (edukacijos), ypač senjorų tikslinei grupei.
8. Pagal raktažodžius atlikta paieška google.com platformoje, siekiant papildyti duomenų bazę. Išsamus raktažodžių sąrašas pateikiamas prieduose.

Individualias paslaugas siūlantys asmenys į apžvalgą nėra įtraukti, nebent ugdanti veikla yra stacionari ar užregistruota Vilniaus miesto savivaldybės interneto svetainėje. Visgi vertinant neformaliojo ugdymo Vilniaus mieste pasiūlą taip pat reikia turėti omenyje laisvuosius mokytojus, trenerius, meno atstovus ar kitus asmenis, kurie, pvz, užsiregistravę interneto portale „Paslaugos.lt“ siūlo savo paslaugą, kuri teoriškai turėtų būti ugdanti. Vaikų ir jaunimo srityje šie asmenys yra labiau kontroliuojami, tuo tarpu suaugusiųjų ugdymo veikloms reikalavimai diktuojami tik laisvosios rinkos principų ir klientų.

Apžvelgiant organizacijas svarbu:

1. Kokioje seniūnijoje organizacija veikia;

2. Kokio tipo veiklas siūlo (sportas, menai, kalbos, informacinės technologijos, STEAM, asmeninio tobulėjimo, kt.)
3. Kokioms tikslinėms grupėms šios veiklos yra skirtos (vaikai, jaunimas, suaugusieji, senjorai)

Atliekant duomenų bazių, kuriose nėra galimybės filtruoti neformaliojo ugdymo veiklas pagal miesto seniūniją, kurioje ta veikla įgyvendinama, organizacijų adresai seniūnijoms priskiriami bendradarbiaujant su dirbtinio intelekto įrankiu ChatGPT, pateikus 2 dokumentus – organizacijų sąrašą su adresais ir dokumentą, kuriame pateiktas gatvių priskyrimas seniūnijoms ir davus užklausa papildyti pirmąjį dokumentą, įrašant seniūniją. Vėliau dirbant Microsoft Excel programa filtruojamos tik konkrečioje seniūnijoje vykdomos veiklos, jos aprašomos kontekstualizuojant konkrečioje miesto seniūnijoje. Svarbu paminėti, kad organizacijų ir veiklų sąrašai, su kuriais dirbama, nėra baigtiniai, į analizę gali būti įtrauktos organizacijos, kurios kitais metais ar jau kitą mėnesį veiklos nebevykdys ir neįtrauktos tos, kurios ugdančias veiklas vykdyti pradės šiam tyrimui pasibaigus. Į internetinę paiešką gali patekti organizacijos, kurios veiklos jau kuris laikas nevykdo. Neįtrauktos gali likti tos organizacijos, kurios neturi interneto svetainės, neturi fizinių patalpų ar neseniai pradėjo veiklą. Tad pateikiama nebaigtinė, pagrindines tendencijas ir tyrimo atlikimo metu tyrėjų grupei prieinamą informaciją apimanti seniūnijų apžvalga.

Antakalnis

Antakalnio seniūnijoje siūlomas platus neformaliojo ugdymo veiklų spektras, kuris apima sportą, meną, technologijas, kalbų mokymą ir bendruomenines veiklas. Didžioji dalis veiklų yra privačios, mokamos, išskyrus bendruomenės veiklas bei savivaldybei pavaldžių bibliotekų ir Vilniaus Antakalnio atvirojo jaunimo centro.

Sporto ir sveikatingumo srityje veiklas organizuoja Sostinės futbolo mokykla, kuri rengia futbolo treniruotes Antakalnio ir Filaretų gatvėse, taip pat vyksta taekwondo treniruotės mokykloje „Tornado“ Kosciuškos gatvėje, o teniso pamokas rengia Vaikų teniso mokykla Antakalnio gatvėje. Sveikatingumo veiklos apima ir jėgos užsiėmimus „Balto lotoso namuose“, esančiuose V. Grybo gatvėje, bei dviračių treniruotes Dviračių akademijoje Saulėtekio alėjoje.

Menų ir kūrybos srityje veiklas siūlo įvairios organizacijos. Muzikos studija Lorelei Svajonių g. ir Yamaha muzikos mokykla Antakalnio g. Dailės ir kūrybos užsiėmimus organizuoja „Spalvų juoko“ studija, taip pat Antakalnio gatvėje. Šokių pamokas siūlo „Motus“ ir Valentino šokių studija. Tiems,

kas domisi teatru ir vaidyba, Impro studija Malūnų gatvėje bei Teatro del Paso Vileišio gatvėje siūlo galimybę ugdyti aktualius įgūdžius.

Mokslinių ir technologinių veiklų srityje VšĮ Kūrybinių technologijų akademija rengia mokslo ir programavimo stovyklas Antakalnio gatvėje, o Asociacija Meno ir mokslo laboratorija taip pat siūlo mokslines stovyklas vaikams Kregždžių gatvėje. Vaikams ir suaugusiems veiklas siūlo Code Academy ir Baltijos technologijų institutas (bit.lt), įsikūrę Saulėtekio al. Užsienio kalbų mokytis galima kalbų mokyklose „Kalbų karaliai“ ir „Language coaching“, veikiančiose Antakalnio ir Mildos gatvėse.

Bendruomenines ir socialines veiklas vykdo Vilniaus Antakalnio atviras jaunimo centras, įsikūręs Antakalnio gatvėje. Čia jaunuoliai turi atvirą erdvę laisvalaikio praleidimui ir bendravimui. Miesto laboratorija, taip pat Antakalnio gatvėje, organizuoja įvairias edukacijas, klubus, susitikimus ir ekskursijas, įtraukdama skirtingo amžiaus bendruomenės narius. Skaitmeninio raštingumo mokymai yra prieinami Antakalnio bibliotekoje, kuri taip pat teikia įvairias edukacines paslaugas.

Antakalnio seniūnijoje dominuoja sporto, įskaitant šokių, ir meninės veiklos – muzikos, piešimo, kūrybinės dirbtuvės. Aktyviai veikia Antakalnio bendruomenė, organizuojanti daržininkų, istorijos mylėtojų klubus, choro veiklas, sveikatingumo žygius ir mankštas.

Fabijoniškės

Fabijoniškių seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla taip pat įvairi, tačiau siūlomų veiklų yra ženkliai mažiau nei aukščiau aptartoje Antakalnio seniūnijoje. Fabijoniškių seniūnijoje vaikams ir jaunimui skirtos veiklos nėra pernelyg išplėtos. Galima kliautis bendrojo lavinimo mokyklų indėliu į būrelių įgyvendinimą, privačių tiekėjų paslaugomis.

Vasaros metu siūlomos įvairios stovyklos, kurios apima tiek menines, tiek sportines veiklas, taip pat kultūrinio pažinimo ir gamtos stebėjimo užsiėmimus. Pavyzdžiui, „Global Education“ organizuoja stovyklas, orientuotas į vaikų ir jaunimo meninius bei kalbos gebėjimus, suteikdama jiems erdvę ne tik mokytis, bet ir dalyvauti pramoginėse bei sportinėse veiklose. Be to, bendrojo pobūdžio stovyklas siūlo „Šviesos“ pradinė mokykla, įsikūrusi Fabijoniškių gatvėje, bei „Ateities“ mokykla, kur vaikai gali įgyti įvairių bendrųjų įgūdžių, taip stiprindami savo socialinius gebėjimus. Mokyklų indėlis į neformaliojo švietimo įgyvendinimą yra aktualus.

Fabijoniškėse taip pat siūlomos sporto veiklos, skirtos įvairioms amžiaus grupėms, veikia Fabijoniškių baseinas ir sporto centras. Taip pat veikia nemažai privačių sporto klubų. Pavyzdžiui, „Aikido Aidas“ rengia kovos menų treniruotes Ateities gatvėje, „Impuls“ sporto klubas Fabijoniškių gatvėje siūlo treniruoklių salę ir grupinius užsiėmimus, o sporto mokykla „Nemunas“ S. Nėries gatvėje organizuoja veiklas, skirtas vaikams ir jaunimui. Šie sporto centrai suteikia ne tik galimybių fiziniam aktyvumui, bet ir skatina sveiką gyvenimo būdą bei socialinius ryšius tarp bendruomenės narių. Nepaisant to, sporto pasiūla galėtų būti labiau orientuota į jaunimo ar senjorų tikslo grupes.

Iš meninių veiklų, aktyviais veikia „YAMAHA“ muzikos mokykla, turinti keletą padalinių Fabijoniškių seniūnijoje, siūlo įvairius muzikos mokymosi formatus vaikams ir jaunimui. Be to, meno kursai, kaip „Jaunasis tapytojas“, suteikia galimybę vaikams lavinti tapybos įgūdžius, o dailės dirbtuvės Ateities gatvėje pritraukia vietos bendruomenės narius, norinčius išreikšti savo kūrybingumą. Siekiant tobulinti meninių veiklų pasiūlą, būtų aktualu įtraukti daugiau edukacinių programų, kuriose būtų lavinami šiuolaikiniai kūrybinės industrijos įgūdžiai, kaip dizainas ar medijų kūryba.

Suaugusiųjų švietimo ir profesinio tobulinimo srityje aktyviai veikia UAB „SDG“ „SDG“ teikia įvairias mokymo programas, skirtas kitų profesijų specialistams, įskaitant darbuotojų saugos, sveikatos mokymus, lietuvių kalbos kursus pradedantiesiems ir kitus profesinio tobulinimo užsiėmimus.

Socialinės ir bendruomeninės veiklos taip pat turi savo vietą Fabijoniškių seniūnijoje, nors ir nedidelę. „Socialinis veiksmas“ teikia gatvės darbuotojų paslaugas, siekiant padėti Fabijoniškių bendruomenės jaunimui. Religinė bendruomenė „Bhakti marga“, įsikūrusi Eitminių gatvėje, organizuoja sakraliojo meno teorijos ir praktikos kursus. Tai suteikia galimybes dvasiniam ugdymui ir padeda dalyviams plėtoti kultūrinį supratimą bei saviraišką. Vis dėlto, šios socialinės ir bendruomeninės veiklos yra gana specifinės ir skirtos siaurai auditorijai, tad įtrauktesnės programos galėtų labiau pasitarnauti bendruomenės stiprinimui. Fabijoniškių bendruomenė veiklų neorganizuoja, tačiau kviečia jungtis prie jų savanorystės pagrindu. Iš ko susideda savanorystė – nėra nurodoma.

Grigiškės

Nutolusi nuo kitų miesto seniūnijų, Grigiškių seniūnija pasižymi ribota neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla visoms amžiaus grupėms. Grigiškių bendruomenės „Grija“ vykdomos veiklos neapima neformaliojo ugdymo ar bendruomeninių-socialinių veiklų.

Vaikų ir jaunimo srityje didelę būrelių įvairovę siūlo Grigiškių gimnazija (28 skirtingi būreliai), tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad šios veiklos yra siūlomos tik tos mokyklos mokiniams. Grigiškių Šviesos gimnazija informacijos apie neformaliojo švietimo veiklą nepateikia. Grigiškėse taip pat veikia Vilniaus policijos klubo vaikams ir jaunimui Grigiškių filialas, kuris savo veiklą pristato kaip vaikų dienos centras ir veikia nuo 12 iki 18 val. Bei vaikų dienos centras „Grijos vaikai“. Tad darytina išvada, kad jaunimui veiklą šioje seniūnijoje stokojama iš esmės.

Kultūrinės veiklos Grigiškėse daugiausia kliaujasi Grigiškių kultūros centro veikla, kuriame organizuojamos meno kolektyvų veiklos ir parodos. Tai rodo kultūrinės veiklos pasiūlos trūkumą ir ribotą bendruomenės galimybę dalyvauti platesnio spektro meninėse veiklose. Be kultūros centro, Grigiškių meno mokykla, finansuojama savivaldybės, kur mokyklinio amžiaus vaikai gali mokytis muzikos, dailės arba šokio. Meno mokykloje taip pat organizuojami renginiai, konferencijos ir seminarai, kurie šiek tiek papildo neformaliojo ugdymo pasiūlą.

Sporto veiklas Grigiškėse įgyvendina taip pat vos kelios organizacijos. Pavyzdžiui, Moto sporto mokykla siūlo vaikams užsiėmimus. Tai – specifinė sporto sritis, kuri vargu ar tenkina platesnio fizinio lavinimo ar sveikatingumo poreikius. Futbolo treniruotes teikia Grigiškių futbolo akademija, tačiau, kaip ir moto sportas, ši veikla orientuota į siaurą sporto entuziastų grupę. Tokiu būdu, platesnės sveikatingumo veiklų ir sporto rūšių, tokių kaip fitnesas, bėgimas ar bendruomeniniai sveikatingumo kursai, Grigiškėse praktiškai nėra.

Justiniškės

Justiniškių seniūnijoje siūlomos neformaliojo ugdymo veiklos apima tam tikras sritis, tačiau pasiūla yra ribota ir orientuota į specifinius tradicinius užsiėmimus. Daugiausia dėmesio skiriama sportui bei socialinio pobūdžio užsiėmimams, o mokslo ir technologinio ugdymo veiklos nepakankamos.

Sporto veiklos Justiniškėse sudaro reikšmingą neformaliojo ugdymo dalį, tačiau jos daugiausia orientuotos į kovos menus ir sporto klubus. Pavyzdžiui, čia veikia „Vilniaus Vytis“ futbolo mokykla, organizuojanti futbolo treniruotes Rygos gatvėje, „Vilniaus boksas“, teikiantis bokso treniruotes, bei „Viesulas“ dziudo ir imtynių sporto klubas. Be to, karate užsiėmimus siūlo „Sakura“ mokykla, taip pat įsikūrusi Justiniškėse. Šalia šių kovos menų, fizinio aktyvumo galimybes papildo „Neįgaliųjų sporto dienos užimtumo klubas Draugystė“, „Nia“ ir „Intergym“ sporto studijos, kurios siūlo įvairius sporto

užsiėmimus. Šios organizacijos suteikia pagrindines sporto veiklas, tačiau sveikatingumo, sveikos gyvensenos ar platesnio fitneso programų pasiūla išlieka labai ribota.

Kultūrinių veiklų srityje pagrindinis meno ugdymas susijęs su muzikos ir šokio užsiėmimais. „YAMAHA“ muzikos mokykla siūlo muzikos pamokas Rygos gatvėje, o gitaros pamokos vyksta Povilaičio gatvėje. Šokio užsiėmimus organizuoja „Šokio harmonija“ Erfurto ir Rygos gatvėse bei šokių mokykla „Dancelita“, įsikūrusi Justiniškių gatvėje. Taip pat veikia keramikos kursai „Indas“. Vis dėlto, kultūrinių veiklų spektras yra labai siauras ir orientuotas į tradicinius šokio bei muzikos užsiėmimus, nepasiūlant platesnės kūrybinių industrijų ar modernių menų pasirinkimo galimybių.

Socialinio ir bendruomeninio pobūdžio užsiėmimus siūlo Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Lakštingala“ bei Vilniaus policijos klubas vaikams ir jaunimui. Šie klubai įsikūrę Justiniškių gatvėje ir yra orientuoti į vaikų bei jaunimo laisvalaikio praleidimą ir socialinių įgūdžių ugdymą.

Justiniškių seniūnijos neformaliojo ugdymo pasiūla yra orientuota į specifines sritis, tačiau ji nesudaro galimybių įvairiapusiškam mokymuisi. Bendruomenės nariams pasiūlytos veiklos riboja šiuolaikinių technologinių, mokslinių ir sveikatingumo programų pasirinkimą. Taip pat atkreiptinas dėmesys į senjorų grupei skirtų veiklų trūkumą.

Karoliniškės

Karoliniškių seniūnijoje siūlomos neformaliojo ugdymo veiklos apima kelias pagrindines sritis, tačiau vyrauja sporto ir kultūrinio lavinimo užsiėmimai. Įvairios organizacijos, mokyklos ir sporto klubai siūlo veiklas vaikams, jaunimui ir suaugusiems, tačiau mokslinio-technologinio ir šiuolaikinio meninio ugdymo programų pasiūla yra ribota.

Sporto srityje Karoliniškėse veiklą vykdo keli privatūs sporto klubai ir asociacijos. Pavyzdžiui, čia veikia „Baltijos futbolo akademija“, skirta vaikams ir jaunimui, bei moterų futbolo akademija „Žalgiris“. Sporto klubas „Impuls“ siūlo treniruoklių ir grupines treniruotes, o kovos menų užsiėmimus organizuoja Lietuvos tradicinio UŠU asociacija „Shaolin“ bei „Aikido Aidas“. Taip pat yra keletas organizacijų, skirtų sveikatingumo ir kūno rengybos užsiėmimams, tarp jų „Kristina Yoga“ ir „Get Fit“ sporto klubas. Šios veiklos suteikia bendruomenei galimybes aktyviai leisti laisvalaikį, tačiau nėra užsiėmimų, kurie orientuotųsi į holistinį sveikatingumo ugdymą ar siūlytų platesnį sporto rūšių spektrą.

Kultūrinio ugdymo srityje Karoliniškių seniūnijoje veikia Karoliniškių muzikos mokykla, kurioje siūlomi įvairūs muzikos užsiėmimai. Vaikų ir jaunimo klubas „Meteoras“ siūlo struktūruotas, dažnai menines, veiklas šiuolaikinių šokių studiją „Siluetas“, šiuolaikinių šokių studiją „Asorti“, gatvės šokių studiją, dailės - keramikos studiją, vokalo studiją, teatro studiją. Vaikų ir jaunimo klubas "Žvaigždutė", kurioje siūlomos bendro profilio meninės veiklos (keramikos ir konstravimo studija, piešimo ir kirpimo studija, kasmetinių švenčių ir pramogų studija, šokių studija). Muzikinio ir meninio ugdymo veiklos apima ir „Jaunojo tapytojo“ bei „Yamaha“ muzikos mokyklos siūlomus kursus, kuriuose vaikai gali lavinti muzikinius ir dailės įgūdžius. Be to, šokio užsiėmimai vyksta keliuose studijose, įskaitant „Gelios“ šokių studiją ir „Dancelita“. Vis dėlto, kultūrinis ugdymas apsiriboja muzikos ir šokio veiklomis, nesuteikiant galimybių įsitraukti į šiuolaikines kūrybines industrijas, tokias kaip skaitmeninė medija ar vizualiniai menai.

STEAM ir technologinio ugdymo srityje aktyviai veikia darželiai ir pradinės mokyklos.

Suaugusiųjų švietimo srityje dominuoja vairavimo mokyklos programos, siūlančios B, C, D ir kitų kategorijų vairavimo kursus. Tuo pačiu siūlomos tam tikros suaugusiųjų profesinio tobulinimo programos, tačiau jų pasiūla išlieka gana siaura ir daugiausia orientuota į praktinius įgūdžius.

Karoliniškių bendruomenė buria pagyvenusių žmonių chorą, organizuoja išvykas, dienos stovyklas vaikams.

Apibendrinant, Karoliniškių seniūnijos neformaliojo ugdymo veiklos pasižymi sporto ir kultūrinio lavinimo dominavimu, tačiau jų įvairovė yra ribota. Trūksta programų įvairioms amžiaus grupėms, orientuotų į šiuolaikinius technologinius ir mokslinius įgūdžius bei inovatyvų kūrybinį ugdymą.

Lazdynai

Lazdynų seniūnijos neformaliojo ugdymo veiklą pasiūla yra orientuota į kelias pagrindines sritis – sporto, meno ir bendruomeninį ugdymą. Pasiūlos įvairovė apima veiklas vaikams, jaunimui ir senjorams, tačiau daugiausia dėmesio vėlgi skiriama tradicinėms sritims.

Sporto srityje pagrindinį vaidmenį atlieka Vilniaus savivaldybės Lazdynų baseinas, esantis Erfurto gatvėje. Šis baseinas suteikia galimybę bendruomenės nariams, ypač vaikams ir jaunimui, dalyvauti plaukimo užsiėmimuose bei kitose vandens sporto veiklose. Be to, ADITI kalanetikos studija Lazdynų

gatvėje teikia sveikatingumo užsiėmimus, orientuotus į fizinį pasirengimą ir raumenų tonuso gerinimą, tačiau šios veiklos yra ribotos specifiniame fizinio aktyvumo kontekste.

Meninio ugdymo srityje veiklą vykdo kelios organizacijos, pavyzdžiui, „Linksmos spalvos“, kurios rengia dailės pamokas Architektų gatvėje, bei „YAMAHA“ muzikos mokykla, turinti kelis padalinius Lazdynų ir Lazdynėlių gatvėse.

Vaikų ir jaunimo klubai „Klevas“ bei „Lakštingala“, esantys Architektų gatvėje, suteikia socialinio ugdymo ir laisvalaikio galimybes vaikams bei jaunimui. „Klevas“ ir „Lakštingala“ orientuojasi į grupines veiklas, kurios ugdo bendruomeniškumo jausmą ir socialinius įgūdžius.

Senjorams veiklas organizuoja „Bočiai“ Lazdynų skyrius – organizacija, skirta vyresnio amžiaus gyventojams, teikianti socialines ir kultūrinės veiklas bei sudaranti sąlygas bendruomeninei veiklai. Be to, „Lazdynų ryto bendruomenė“ prisideda prie socialinio bendruomenės gyvenimo stiprinimo, organizuodama įvairius renginius ir susitikimus.

Apibendrinant, Lazdynų seniūnijos neformaliojo ugdymo veiklos suteikia pagrindines galimybes sporto, meninio ir bendruomeninio ugdymo srityse. Tačiau veiklos dažnai apsiriboja tradiciniais metodais ir nesuteikia šiuolaikinių mokymosi galimybių, kurios galėtų būti pritaikytos sparčiai kintančiai darbo rinkai ar technologijų raidai. Platesnės mokslo, technologinio ir inovatyvaus kūrybinio ugdymo programos galėtų praturtinti Lazdynų bendruomenės mokymosi spektrą ir atliepti įvairesnius jos narių poreikius.

Naujamiestis

Naujamiesčio seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklos yra įvairios ir atspindi skirtingus bendruomenės poreikius, apimančius sportą, meną, kalbų mokymą bei technologinius įgūdžius. Tai sietina ir su Naujamiesčio geografine padėtimi, darboviečių sutelktumu centrinėje miesto dalyje.

Sporto veiklos srityje veikia kelios organizacijos, tarp jų „Sostinės futbolo mokykla“, „Sporto mokykla Nemunas“ bei „Vilniaus miesto krepšinio mokykla“. Šios mokyklos daugiausia orientuotos į komandinio sporto treniruotes vaikams ir jaunimui, skatindamos fizinį aktyvumą bei bendradarbiavimo įgūdžius. Sveikatingumo veikloms skirtos tokios studijos kaip „Studija OM“, „Nieko baisaus“ bei „Sri Sri yoga“, kur siūlomi sveikatingumo ir jogos užsiėmimai įvairaus amžiaus gyventojams.

Kultūrinio ugdymo veiklų srityje veikia ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos, ir organizuojamos labiau mėgėjiškos veiklos. Vilniaus Algirdo muzikos mokykla ir chorinio dainavimo mokykla „Liepaitės“, kuriose vaikai gali mokytis muzikos ir vokalinio meno. Be muzikos, Vilniaus Justino Vienožinskio dailės mokykla siūlo dailės pamokas, orientuotas į jaunimą ir suaugusius, suteikdama galimybes gilinti dailės įgūdžius. Tarp kitų kūrybinių veiklų pastebimos dirbtuvės, tokios kaip „SaJo Ceramics“ ir „Šilko keramika“, kurios leidžia įsitraukti į keramikos meną. Menų fabrikas „Loftas“ ir „Skalvija“ kino centras taip pat praturtina kultūrinio ugdymo lauką, siūlydami renginius, kūrybinius projektus ir meninius susibūrimus. Taip pat seniūnijoje galima rasti ir laisvalaikio ugdymo veiklų (*edutainment*), pvz., „Dvi taurės meno“.

Technologinis ir profesinis ugdymas Naujamiestyje pasižymi organizacijų įvairove. Tarp jų – „Turing College“, siūlantis įvairius programavimo kursus, orientuotus į duomenų mokslą ir dirbtinį intelektą, ir UAB „Intellectus kalbų centras“ AMES kalbų mokykla. Kiti profesinio ugdymo kursai apima praktinius įgūdžius, pavyzdžiui, CNC apdirbimo programavimą ir kibernetinio saugumo mokymus.

Naujamiesčio neformaliojo ugdymo veiklos pasižymi įvairiapusiškumu ir apima daugumą esminių sričių, technologinio ugdymo programų koncentracija rodo šio rajono orientaciją į šiuolaikinės rinkos poreikius.

Naujininkai

Naujininkų seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklos apima kelias pagrindines sritis, tokias kaip kultūra, menas, sportas ir jaunimo socialinis ugdymas. Suaugusiųjų ugdymo veiklos yra itin ribotos, Naujininkų bendruomenė veikia daugiau praktinių klausimų sprendimo kryptimis, kartais organizuojami renginiai.

Kultūrinės ir meninės veiklos srityje pagrindinis vaidmuo tenka Kirtimų kultūros centrui, kuriame organizuojamos kūrybinės dirbtuvės ir renginiai. Šalia jo veikia Skulptūros ir vitražo centras, taip pat organizuojantis meno dirbtuves, skirtas bendruomenės narių kūrybinei raiškai. Papildomas kūrybinio ugdymo pasirinkimas – „Lapės keramika“, siūlanti keramikos pamokas. Muzikos mokyklos, kaip Vilniaus Broniaus Jonušo muzikos mokykla bei YAMAHA muzikos mokykla, sukuria galimybę vaikams ir jaunimui lavinti muzikinius įgūdžius.

Sporto veiklos Naujinkuose yra įvairios, tačiau daugiausia koncentruotos į kovos menų ir sveikatingumo užsiėmimus. Bokso treniruotes organizuoja klubas „Viksoras“, o karate pamokas siūlo karate mokykla

„SAKURA“. Papildomai, sporto klubas „Gymplius“ rengia grupines treniruotes, o judesio studija „ENSO“ teikia sveikatingumo ir judesio užsiėmimus. Šios veiklos sukuria bendruomenei galimybes fiziniam aktyvumui.

Svarbų vaidmenį jaunimo socialiniame ugdyme atlieka Vilniaus atviras jaunimo centras „Mes“, kuris teikia erdvę laisvalaikiui, saviraiškai ir socialiniam ugdymui. Taip pat Jaunųjų mokslininkų akademija, skatinanti jaunimą įsitraukti į mokslines veiklas ir ugdyti techninius įgūdžius. Svarbią vietą Naujininkų seniūnijoje užima Vilnius Social Club organizacija, kurios veikla orientuota į socialiai pažeidžiamus vaikus ir jaunimą. Organizacija įgyvendina keletą programų, įskaitant futbolo programą, kurioje sportas derinamas su socialiniu ugdymu, darbą gatvėje bei Paauglių klubą, skirtą emocinei ir socialinei paauglių paramai.

Apibendrinant galima teigti, kad Naujininkų seniūnijos neformaliojo ugdymo pasiūla yra orientuota į kultūrinės, sportinės ir socialinės veiklas, tačiau jos spektras išlieka siauras. Sporto pasiūla apsiriboja keliais sporto klubais ir kovos menų veiklomis, o mokslo ir technologinio ugdymo galimybių yra, nors ir nedaug.

Naujoji Vilnia

Naujojoje Vilnioje siūlo įvairias neformaliojo ugdymo veiklas, kurios orientuotos į sportą, meną, kultūrą ir socialinį ugdymą, tačiau pastebimai trūksta STEAM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos) bei technologijų ugdymo galimybių. Tai ypač aktualu atsižvelgiant į seniūnijos socialinį ir ekonominį dvilypumą.

Sporto veiklos srityje išsiskiria Vilniaus futbolo klubas „Granitas“, siūlantis futbolo treniruotes įvairaus amžiaus vaikams ir jaunimui. Kovos menų entuziastams Naujoji Vilnia siūlo „Aikido Aidas“ užsiėmimus, o „Plaukimo šeima“ suteikia galimybes mokytis plaukimo pagrindų. Tokios veiklos skatina fizinį aktyvumą ir suteikia įvairių sportinių pasirinkimų, tačiau sporto spektras galėtų būti labiau išplėtotas, įtraukiant daugiau sveikatingumo veiklų.

Kultūrinės ir meninės veiklos yra gana įvairios, daugiausia dėmesio skiriama muzikai ir vizualiesiems menams. Naujosios Vilnios muzikos mokykla, įsikūrusi Gerovės gatvėje, siūlo galimybę lavinti muzikinius įgūdžius, mokantis groti įvairiais instrumentais. Šalia veikia ir YAMAHA muzikos mokykla. Naujosios Vilnios kultūros centras ir Dūmų fabrikas suteikia bendruomenei erdvę kultūriniam

renginiams, koncertams ir meninėms dirbtuvėms. Taip pat organizuojamos šokių pamokos, kurias veda Tomas Petreikis ir studija „Modus Dance“. Šie užsiėmimai leidžia įsitraukti į tradicinius ir populiariusius meninius užsiėmimus.

Socialinio ugdymo srityje aktyviai veikia Vilniaus atviras jaunimo centras „Mes“, teikiantis jaunimui įvairias laisvalaikio, socialines ir saviraiškos galimybes. Be to, vaikų ir jaunimo dienos centras „Mūsų nameliai“ organizuoja įvairias veiklas, skirtas socialinės integracijos ir užimtumo skatinimui.

Kalbant apie STEAM ir technologijų ugdymą, tiesioginių programų ir įstaigų, skirtų šiai sričiai Naujojoje Vilnioje, yra labai nedaug. Nors Naujosios Vilnios seniūnijoje yra įsteigtas ir veikia „Technariumas“ kaip viena iš galimų mokymosi erdvių, jų veiklos aprašyme daugiau specializuotų STEAM užsiėmimų nėra išskirta.

Apibendrinant, Naujosios Vilnios seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla yra orientuota į tradicinius sporto, meno ir socialinio ugdymo užsiėmimus, labai trūksta STEAM ir technologijų ugdymo galimybių. Platesnis šių sričių veiklų pasirinkimas galėtų praturtinti šią socialiai ir ekonomiškai nevienalytę seniūniją, suteikiant gyventojams daugiau modernių mokymosi galimybių.

Paneriai

Panerių seniūnijoje neformaliojo ugdymo pasiūla yra nedidelė, lyginant su kitomis seniūnijomis ir yra gana panaši į Grigiškių seniūnijos pasiūlą, jeigu eliminuotume vaikų dienos centrus.

Meno ir kultūros veiklos srityje seniūnijoje veikia kelios iniciatyvos. Keramikos kursai „Baltas dramblys“ siūlo užsiėmimus, skatinančius kūrybiškumą ir meninius įgūdžius. Labdaros ir paramos fondas „Šypsenų galerija“ vykdo menines veiklas, įtraukdamos bendruomenės narius į kūrybinius procesus. Trakų Vokės dvaro sodyba organizuoja edukacines programas, skirtas kultūros paveldo pažinimui ir meniniam ugdymui, o Panerių memorialinis muziejus rengia edukacines veiklas, supažindinančias su istorija ir kultūra.

Bendruomeninės veiklos srityje aktyviai veikia Trakų Vokės bendruomenė „Versmė“, kuri organizuoja renginius ir iniciatyvas, stiprinančias socialinius ryšius bei skatinančias kultūrinį bendruomenės gyvenimą.

Sporto veiklos užima svarbią vietą seniūnijoje. Vilniaus miesto sporto žaidimų klubas „Erta“ siūlo sportines veiklas, skatinančias fizinį aktyvumą ir sveiką gyvenimo būdą. „Loud and Fit“ organizuoja šokių užsiėmimus. Vilniaus Trakų Vokės gimnazija integruoja kūrybines, menines ir sportines veiklas į ugdymo procesą. Edukacinių veiklų srityje veikia Demokratinė mokykla, siūlanti alternatyvias ugdymo programas, orientuotas į individualų mokymąsi ir savarankiškumo skatinimą.

Nepaisant šių iniciatyvų, Panerių seniūnijoje trūksta jaunimo srities atliepimo, nes yra arba mokykliniai būreliai, arba kelios NVŠ veiklos. Trūksta inovatyvesnių programų, apimančių STEAM ir informacinių technologijų ugdymą.

Pašilaičiai

Pašilaičių seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla apima įvairius sporto, meninio ugdymo, socialinių kompetencijų ugdymo ir suaugusiųjų švietimo užsiėmimus. Seniūnijoje dominuoja fizinio aktyvumo veiklos, tokios kaip kovos menai, krepšinis, jiu-jitsu, boksas ir futbolas, organizuojamos sporto klubuose „City Boxing Club“, „Vilniaus krepšinio mokykla“ ir „Vilniaus miesto sporto žaidimų klubas Žuvėdra“. Taip pat komerciniai sporto klubai „Gymplus“, „Hobby Fitness“ ir „Lemon Gym“ ir pan. siūlo įvairius grupinius užsiėmimus, nors sporto spektras daugiausia orientuotas į tradicines sporto šakas ir stiprų fizinį aktyvumą, neįtraukiant platesnės sveikatingumo ar rekreacinės veiklos.

Meninio ugdymo srityje veikia dailės ir muzikos studijos, įskaitant „Artroom“ ir „Jaunasis tapytojas“, kurios suteikia galimybes lavinti dailės ir muzikos įgūdžius. Muzikinius užsiėmimus teikia „Yamaha“ muzikos mokykla. Šokių studijos, tokios kaip „Modus Dance“, „We Dance“ ir „Šokio harmonija“, siūlo įvairius šokių stilius skirtingoms amžiaus grupėms, tačiau didelė dalis veiklų yra orientuotos į šokius ir kitus populiariusius meninio judesio užsiėmimus.

Kalbų mokymo galimybes Pašilaičiuose atspindi „Intellectus kalbų centras“, kuris siūlo kalbų kursus, tačiau daugiau kalbų ugdymo galimybių vietiniu lygmeniu nesimato. Kitos ugdymo veiklos yra ribotos ir tik pavienės organizacijos, tokios kaip „Edukaciniai renginiai“ ir „UAB Bananas“, organizuoja mokslinius ar pažintinius užsiėmimus.

Socialinio ir bendruomeninio ugdymo srityje aktyviai veikia Pašilaičių bendruomenės santalka ir „Kartų ugdymo centras“, kurie organizuoja įvairias edukacines dirbtuves ir bendruomeninius renginius, stiprinančius vietos bendruomenę.

Nors veiklos apima pagrindines sporto ir meno sritis, seniūnijoje, neskaitant mokyklose organizuojamųjų, beveik nėra specializuotų STEAM (gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos) užsiėmimų, skirtų platesnei visuomenei, ne tik konkrečios mokyklos mokiniams.

Šioje Vilniaus miesto seniūnijoje vaikų neformaliojo švietimo veiklos pasiskirsčiusios netolygiai – sutelktos apie Gabijos, Žemynos gatves, Laisvės prospektą. Tuo tarpu Tarandės, Gineitiškių, Pavilionių dalyse – vos viena (užregistruota) sporto veiklas vaikams, jaunimui ir suaugusiems siūlanti organizacija.

Pilaitė

Pilaitės seniūnijos neformaliojo ugdymo pasiūla apima sporto, meno, socialinį ir kalbų ugdymą, technologinį ugdymą. Sporto srityje dominuoja tradicinės komandinio sporto šakos ir kovos menai. Pavyzdžiui, Futbolo klubas „Ateitis“, Moterų futbolo akademija „Žalgiris“ ir Sostinės futbolo mokykla siūlo įvairių amžiaus grupių vaikams ir jaunimui futbolo treniruotes, o Vilniaus dziudo akademija, Karate mokykla „Saulės ženklas“ ir Vilniaus parkūro akademija organizuoja kovos menų, parkūro užsiėmimus. Prie šių veiklų didelės koncentracijos Pilaitės seniūnijoje prisideda infrastruktūros išplėtojimas – Pilaitės futbolo maniežas, nemaža dalis veiklų organizuojamos Vilnius Outlet patalpose. Šios veiklos orientuotos į fizinį aktyvumą, ištvermės ugdymą bei bendradarbiavimo gebėjimų lavinimą, tačiau sveikatingumo veiklos išlieka ribotos.

Meninio ugdymo srityje veikia kelios studijos ir dirbtuvės, orientuotos į vaikų ir jaunimo kūrybinį lavinimą. Pavyzdžiui, „Beepart“ bendruomenės kūrybinė erdvė ir jaunimo centras, taip pat „Džiaugsmo ratas“ organizuoja dailės, keramikos bei kitų meninių užsiėmimų dirbtuves, kurios skatina kūrybinę saviraišką. Muzikos ir dailės mokyklos, tokios kaip „Giedrės dailės studija“ ir „YAMAHA“ muzikos mokykla, suteikia galimybę mokytis muzikos ir meno pagrindų. Šių veiklų struktūra remiasi tradiciniais meniniais metodais, kurie yra svarbūs bendram kūrybiniam lavinimui, tačiau nėra orientuoti į šiuolaikinio meno ar skaitmeninės kūrybos tendencijas.

Socialinio ugdymo veiklas Pilaitėje praturtina organizacija VŠĮ „DUKU“, teikianti socialines paslaugas, orientuotas į socialinę atskirtį patiriančius vaikus, jaunimą ir jų šeimas. Organizacijos paslaugų spektras apima dienos centro veiklas, popamokinius užsiėmimus, mobilųjį ir gatvės darbą, stovyklas bei išvykas. 2021 metais įsteigta atvira erdvė „Jaunimo dėžė“, kurioje jauni žmonės gali ugdytis socialinius bei bendruomeninius įgūdžius. Pilaitėje veikia pilaitės bendruomenė, kurios nariai buriasi organizuodami bendruomenines – kultūrinės veiklas.

Kalbų mokymo srityje Pilaitėje veikia kelios kalbų mokyklos, įskaitant „Intellectus“ ir „Jolingva“, kurios siūlo kalbų kursus įvairioms amžiaus grupėms.

Rasos

Rasų seniūnijos neformaliojo ugdymo veiklą pasiūla apima nedidelį skaičių organizacijų ir kelias pagrindines sritis: kultūrinį ugdymą, sportą, bendruomenines veiklas ir specifinę pagalbą specialiųjų poreikių vaikams bei jų šeimoms. Seniūnijoje veikiančios organizacijos orientuotos į skirtingų amžiaus grupių ir poreikių dalyvius, tačiau daugiausia dėmesio skiriama kultūros paveldo puoselėjimui, meninei veiklai ir bendruomeninei veiklai.

Kultūrinės veiklos yra svarbi Rasų seniūnijos neformaliojo ugdymo dalis dėl Markučių dvaro ir literatūrinio Puškino muziejaus. Muziejus veikia kaip kultūros centras, siūlantis įvairias edukacines programas ir renginius, susijusius su istorija ir kultūros paveldu.

Sporto užsiėmimų pasiūla Rasų seniūnijoje apima kelias pagrindines organizacijas. VšĮ „Aktyviems“ ir VšĮ „Rasos Gracija“ organizuoja sporto užsiėmimus, veikia Futbolo klubas „Riteriai“, organizuojantis futbolo treniruotes. Pasiūla neapima platesnės sveikatingumo bei aktyvaus laisvalaikio galimybių įvairovės.

Bendruomeninė veikla Rasų seniūnijoje daugiausia vykdoma per Vilniaus miesto Pavilnio bendruomenės savivaldiją ir kitas nevyriausybinės organizacijas, tokias kaip VšĮ „Mikroempatija“. Šios organizacijos organizuoja renginius, kurie skirti bendruomenės sutelkimui, socialinių ryšių palaikymui ir vietos bendruomenės įtraukimui į įvairias veiklas. Rasų seniūnijoje taip pat veikia organizacija – Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrija „Pagava“. Ši bendrija orientuota į specifinę socialinę paramą ir edukacinę pagalbą vaikams su klausos sutrikimais bei jų šeimoms.

Senamiestis

Senamiestyje siūlomos neformaliojo ugdymo veiklos apima meną, kultūrą, sportą, socialinį ugdymą bei kalbų mokymą. Didelę dalį neformaliojo ugdymo pasiūlos sudaro kultūros ir meno veiklos, kurias organizuoja tokios institucijos kaip Vilniaus paveikslų galerija, Lietuvos nacionalinis muziejus, Užupio meno inkubatorius, Menų spaustuvė ir kt. Šios organizacijos siūlo edukacines programas ir kūrybines dirbtuves, skirtas meno istorijos, vizualiųjų menų, dizaino ir scenos meno pažinimui.

Sporto veiklos yra labiau specializuotos ir apima kovos menų, šokių ir jogos užsiėmimus sporto ir turistinės organizacijos, tokios kaip orientavimosi sporto klubas „Perkūnas“, taip pat kuria galimybes įsitraukti į aktyvaus laisvalaikio ir sporto veiklas. Pastebima didelė jogos mokyklų koncentracija, kuri, tikėtina, atliepia tendencijas ir Senamiesčio gyventojų bei Senamiestyje dirbančiųjų pomėgius.

Socialinio ir bendruomeninio ugdymo srityje aktyviai veikia Vilniaus arkivyskupijos Caritas, teikiantis įvairias socialines paslaugas ir organizuojantis renginius bendruomenės stiprinimui. Veikia Vilniaus atviras jaunimo centras „Mes“, Vilniaus jaunimo informacijos ir savanorystės centras, kuris skatina jaunimo savanorystę ir siūlo įvairaus pobūdžio veiklas jaunimui.

Kalbų mokymas Senamiestyje taip pat yra prieinamas įvairaus amžiaus gyventojams, kurie yra pasirengę šias paslaugas pirkti. Kalbų mokymo programas siūlo Šiaurės kalbų mokykla ir Valstybės institucijų kalbų centras.

Apibendrinant, Senamiesčio neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla apima daugiausia kultūrinį ir meninį ugdymą, kas atitinka šio rajono istorinį ir kultūrinį kontekstą. Sporto ir sveikatingumo bei socialinio ugdymo veiklos suteikia galimybes aktyviam ir socialiniam dalyvavimui.

Šeškinė

Šeškinės seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklos apima kelias pagrindines sritis: sportą, kultūrą ir socialinį bendruomeninį ugdymą. Čia veikiančios organizacijos orientuotos tiek į vaikų ir jaunimo, tiek į suaugusiųjų bei senjorų užimtumą, visgi pasiūla daugiausiai koncentruota į sporto užsiėmimus ir tradicinį kultūrinį ugdymą.

Sporto veiklos sudaro didelę dalį Šeškinės seniūnijos neformaliojo ugdymo pasiūlos. Komerciniai sporto klubai, tokie kaip „Gymplus“, „Impuls“ ir „Forma Gym“, siūlo grupines treniruotes bei sporto užsiėmimus, kurie skirti bendram fizinio aktyvumui skatinti. Šeškinėje veikia keletas specializuotų kovos menų mokyklų, pavyzdžiui, „SANREI“ karate klubas, Karate mokykla „Sakura“, taip pat dziudo klubai kaip Vilniaus dziudo akademija bei dziudo klubas „Gralis“. Sporto srityje yra ir tinklinio, plaukimo („Swimcademy“) bei teniso užsiėmimų, kurie praturtina fizinio ugdymo veiklų įvairovę.

Kultūrinis ir meninis ugdymas vykdomas per muzikos ir šokių mokyklas, tokias kaip „YAMAHA“ muzikos mokykla, „ŠOK ŠOK“, „Žydrė High Heels Dance“ bei „Salsa One“ šokių studijas. Šeškinėje

taip pat veikia keletas bendruomeninių ansamblių, tarp jų – „Auksinis ruduo“ ir „Šeškinė“, kurių veikla orientuota į muzikos bei kultūros tradicijų puoselėjimą.

Socialinio ir bendruomeninio ugdymo srityje aktyvią veiklą vykdo Vilniaus miesto politinių kalinių ir tremtinių bendrijos Šeškinės skyrius, Šeškinės bendruomenės centras ir asociacija „Šeškinės bendruomenių sąjunga“. Šios organizacijos organizuoja renginius, edukacijas ir socialinius projektus, skirtus bendruomeniškumo ugdymui, stiprinant socialinius ryšius tarp vietos gyventojų. Taip pat Šeškinėje veikia vaikų ir jaunimo klubas „Verdenė“, kuris siūlo įvairias užimtumo galimybes ir saviraiškos veiklas jaunimui.

Šnipiškės

Šnipiškių seniūnijos neformaliojo ugdymo pasiūla yra įvairi, apimanti tiek kultūrinio ir meninio ugdymo, tiek sporto, kalbų mokymo bei technologijų programas.

Reikšmingą vaidmenį seniūnijoje atlieka „Hobiverse“, kitaip žinomas kaip Sostinės vaikų ir jaunimo centras. Ši organizacija siūlo daugiau nei 100 skirtingų programų, apimančių meninį, kultūrinį, technologinį ir sportinį ugdymą. Plati programų įvairovė leidžia vaikams ir jaunimui pasirinkti iš daugybės užsiėmimų, pritaikytų skirtingiems pomėgiams ir ugdymo poreikiams. „Hobiverse“ taip pat veikia atvira jaunimo erdvė, sudaromos sąlygos formuoti socialinius įgūdžius ir įsitraukti į bendruomeninę veiklą.

Šnipiškėse taip pat yra kelios kalbų mokyklos, kaip „Alfabet Education“ ir „Soros International House“, kurios siūlo užsienio kalbų kursus. Tuo tarpu „Vilnius Coding School“ ir „Baltijos kompiuterių akademija“ teikia įvairias technologijų mokymo programas, įskaitant programavimą, duomenų mokslą bei kibernetinį saugumą. Šios programos skatina technologinį ugdymą ir yra svarbios, atsižvelgiant į IT įgūdžių poreikį darbo rinkoje ir suaugusiųjų poreikį prie jų prisitaikyti.

Sporto srityje seniūnijoje taip pat siūlomas platus veiklų pasirinkimą, pritaikytą įvairiems amžiaus ir gebėjimų lygiams. Pavyzdžiui, „City Boxing Club“ ir „Vilniaus sporto mokykla Taurus“ organizuoja treniruotes vaikams ir suaugusiems. Be kovos menų, seniūnijoje yra šokių studijų, tokių kaip „Tomo Petreikio šokių studija“ ir „Smart Dance“, siūlančių įvairių stilių šokių pamokas. Svarbu paminėti, kad „Hobiverse“ taip pat organizuojamos plaukimo pamokos, turinčios didelę paklausą tarp Vilniaus miesto gyventojų.

Apibendrinant, Šnipiškių seniūnija turi gausią neformaliojo ugdymo pasiūlą, derinamos įvairių sričių veiklos. „Hobiverse“ veiklų įvairovė yra išskirtinis seniūnijos bruožas, suteikiantis gyventojams daugybę galimybių pasirinkti jiems aktualias.

Verkiai

Verkių seniūnijoje, užimančioje didelį plotą, neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla yra ribota. Daugiausiai veiklų siūloma keliuose pagrindiniuose centruose, įskaitant sporto klubus, kalbų mokyklas ir keletą kūrybinių dirbtuvių, tačiau pasirinkimas išlieka negausus ir daugiausia orientuotas į specifines veiklas.

Sporto veiklos Verkių seniūnijoje turi aiškią struktūrą ir orientaciją į pagrindines sporto šakas. Tarp organizacijų, siūlančių sporto veiklas, yra Vilniaus krepšinio akademija, Vilniaus sportinės gimnastikos klubas „Skrydis“, VšĮ „Futbolo treneris“, taip pat įvairios sporto mokyklos, kurios siūlo krepšinio, gimnastikos, futbolo ir dailiojo čiuožimo treniruotes. „Sporto klubas Uraganas“ siūlo bendras sportines treniruotes. Taip pat veikia vaikų teniso mokykla ir vyksta moterų futbolo akademijos „Žalgiris“ treniruotės. Jeruzalės bendruomenės centras taip pat prisideda prie sveikatingumo skatinimo, siūlydamas bendruomeninius sporto užsiėmimus.

Verkių seniūnijoje taip pat veikia kelios suaugusiųjų švietimo ir kalbų mokymo įstaigos, tokios kaip „Intellectus kalbų centras“, bei „Bagetė ir beretė“, orientuota į prancūzų kalbos mokymą.

Be sporto ir kalbų mokymo, meninės ir kūrybinės veiklos pasiūla yra pakankamai siaura. Tarp kelių veikiančių meno centrų galima paminėti „Pagrok“ muzikos studiją bei menų dirbtuves, esančias Putiniškių gatvėje.

Apibendrinant, Verkių seniūnijoje neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla yra koncentruota į kelias tradicines sritis. Nors bendruomenės nariai gali dalyvauti keliuose sporto, kalbų ir meninės veiklos užsiėmimuose, kitos neformaliojo ugdymo sritys lieka neišplėtotos.

Vilkpėdė

Vilkpėdės seniūnijos neformaliojo ugdymo pasiūla yra orientuota į įvairaus amžiaus grupių veiklas, įskaitant sportą, kultūrą, bendruomeninį ugdymą ir kalbų mokymą. Nors veiklų pasirinkimas apima platų spektrą, kaip ir visame Vilniaus mieste, vyrauja tradiciniai užsiėmimai, o modernių švietimo sričių pasiūla išlieka ribota.

Sporto srityje Vilkpėdėje veikia kelios organizacijos, teikiančios galimybes dalyvauti fizinio aktyvumo veiklose. Tarp jų yra „Budora“ ir Vilniaus karatė mokykla, kurios siūlo kovos menų užsiėmimus vaikams ir suaugusiesiems. Taip pat baseinas „Olimpo pradžia“ Skroblų gatvėje suteikia galimybes mokytis plaukimo, o „Core Indoor Vilnius“ organizuoja riedlenčių pamokas.

Kalbų mokymo ir kultūrinio ugdymo srityje taip pat siūlomos galimybės, kurios leidžia įgyti naujų kalbinių bei tarpkultūrinių žinių. MB Kinų kalbos ir kultūros namai suteikia galimybę pažinti Kinijos kultūrą ir kalbą.

Bendruomeninės veiklos Vilkpėdės seniūnijoje yra susitelkusios į dvi bendruomenes – Vilkpėdės bendruomenės centrą ir Gerosios Vilties bendruomenę. Šios organizacijos skatina socialinį įsitraukimą ir bendruomeniškumo jausmą per įvairius renginius bei bendruomenės projektus. Be to, Vilniaus aklųjų laisvalaikio ir užimtumo centras bei Vilkpėdės bendruomenės socialinių paslaugų centras teikia specifines socialines paslaugas, skirtas žmonėms su specialiaisiais poreikiais, įtraukdamos juos į socialinę ir kultūrinę veiklą.

Vaikams ir jaunimui Vilkpėdėje taip pat yra neformalaus ugdymo galimybių per bendrojo lavinimo įstaigas, kuriose organizuojama popamokinė veikla ir būreliai, taip didinant pasiūlą.

Viršuliškės

Viršuliškių seniūnijoje pagrindinis dėmesys skiriamas vaikų ir jaunimo sporto bei meniniam lavinimui, taip pat randama svarbių socialinių iniciatyvų ir suaugusiųjų neformaliojo švietimo programų.

Sporto veiklos Viršuliškėse yra gerai išvystytos, siūlant platų pasirinkimą įvairaus amžiaus dalyviams. Čia veikia „Mėgėjiško sporto mokykla suaugusiems ir vaikams“ siūlanti grupines treniruotes. Taip pat yra specializuotų sporto klubų, įskaitant Futbolo merginų akademiją „Bitės“, Futbolo mokyklą „Vilniaus Vytis“ ir Futbolo klubą „Ateitis“. Šie klubai suteikia vaikams ir jaunimui galimybes sportuoti bei lavinti fizinius gebėjimus. Papildomai, veikia „Seb arena“, kurioje siūlomos įvairios sporto programos, „Kango Jumps“ užsiėmimai, orientuoti į grupinę veiklą ir sveikatingumą.

Meninio ugdymo srityje Viršuliškėse veikia šokių mokyklos „Way of Move“ ir „Žvaigždžių takas“, kurios siūlo įvairius šokio stilius. Muzikinį ugdymą užtikrina „Yamaha“ muzikos mokykla, suteikianti galimybes mokytis muzikos pagrindų.

Socialinio ir bendruomeninio ugdymo srityje veikia tokios iniciatyvos kaip Viršuliškių bendruomenės centras „Giesmė“ bei Pal. J. Matulaičio socialinis centras, kurie organizuoja bendruomenines veiklas, skirtas socialinės įtraukties stiprinimui, įskaitant jaunimo neformalųjį ugdymą ir užimtumą. Pavyzdžiui, Matulaičio socialinis centras organizuoja jaunimo erdves ir gatvės darbą su jaunimu, taip skatindamas socialinį aktyvumą ir jaunimo integraciją. Taip pat veikia Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Klevas“, kuriame organizuojamos įvairios laisvalaikio ir ugdančios vaikams ir jaunimui.

Viršuliškėse taip pat veikia suaugusiųjų neformaliojo švietimo organizacijos, pvz: UAB „Rigveda Vilnius“ ir Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras siūlo profesinio mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo programas.

Žirmūnai

Žirmūnų seniūnijos neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla yra įvairialypė ir apima įvairias sritis, įskaitant sportą, meną, kultūrą, kalbų mokymą ir socialinį ugdymą. Pasiūla orientuota tiek į vaikų, tiek į suaugusiųjų, taip pat ir į senjorų poreikius. Pastaroji grupė, lyginant su su kitomis miesto seniūnijomis, Žirmūnuose veikia aktyviausiai.

Sporto veiklos yra gerai išvystytos: čia veikia organizacijos, tokios kaip Vilniaus bokso federacija, Darvydo Šerno futbolo akademija, Vilniaus miesto sporto mokykla „Sostinės tauras“ ir Vilniaus dziudo akademija. Šios įstaigos siūlo įvairias sporto šakas ir užsiėmimus, leidžiančius bendruomenei dalyvauti fiziniame veikloje ir lavinti specifinius sportinius įgūdžius. Sporto pasiūla yra orientuota tiek į individualius, tiek į komandinio sporto užsiėmimus.

Meninio ir kultūrinio ugdymo srityje taip pat siūloma nemažai veiklų. Vėlgi „Artoteka“, „Dali akademija“ bei „Vilnius capoeira“ siūlo užsiėmimus, kurie leidžia ugdyti kūrybinius ir meninius gebėjimus. Kartu organizuojamos kūrybinės dirbtuvės, muzikos ir tapybos pamokos. Taip pat yra galimybių dalyvauti teatrinės raiškos užsiėmimuose ir kitose meninės saviraiškos veiklose.

Socialinio ir bendruomeninio ugdymo srityje veikia keletas bendruomeninių iniciatyvų, tarp jų – Daugiavaikių šeimų asociacija „Mes“ ir Žirmūnų bendruomenės centras. Šios organizacijos rengia socialinius renginius, padeda stiprinti bendruomeniškumą per socialines ir savanoriškas veiklas. Vėlgi „Švietimo ir kultūros centras „Jaunimas vaikams“ suteikia galimybes asmeniniam augimui, lavinant socialinius ir bendravimo įgūdžius. Žirmūnų biblioteka taip pat prisideda prie bendruomenės užimtumo, siūlydama kultūrinių ir edukacinių renginių programas.

Kalbų mokymą organizuoja UAB „Bikein baltic“, kuri siūlo kalbų pamokas ir yra orientuota į kalbinio bei tarpkultūrinio švietimo skatinimą.

Žvėrynas

Žvėryno seniūnijoje neformaliojo ugdymo pasiūla apima kultūrą, sportą, meninį ir suaugusiųjų ugdymą, tačiau yra gana fragmentiška ir labiau orientuota į tradicines sritis, tokias kaip kalbų mokymas, amatų kursai ir fizinio aktyvumo veiklos. Pasiūlos įvairovė rodo, kad pagrindinis dėmesys skiriamas bendruomenės poreikiams ir kultūrinei saviraiškai, tačiau trūksta šiuolaikinių, technologijomis paremtų ugdymo iniciatyvų.

Sporto srityje veikia „Aikido Aidas“ ir tradicinio karatė klubas „Karateka“, siūlantys kovos menų užsiėmimus. „Sostinės krepšinio mokykla“ ir „Sporto klubas Auksinis lokys“ orientuoti į komandinio sporto treniruotes. Sporto pasiūla apsiriboja keliomis populiariomis sporto žanrais šakomis, neorganizuojami bendro sveikatingumo užsiėmimai.

Meninio ugdymo srityje veikia įvairios studijos, tokios kaip „Žvėryno keramikos studija“ ir „Baltas klubas“, kurios siūlo keramikos ir dailės pamokas, bei „INSITI artistų namai“, orientuoti į teatro ir vaidybos užsiėmimus. Be to, yra „YAMAHA“ muzikos mokykla ir „Mariars“ meno kursai, kurie leidžia mokytis muzikos ir menų pagrindų.

Suaugusiųjų ugdymo srityje Žvėryne veikia kelios kalbų mokyklos, pavyzdžiui, „EduPerfectus“, siūlanti kalbų kursus. Žvėryne veikiantis Trečiojo amžiaus universitetas taip pat kuria galimybes vyresnio amžiaus žmonėms dalyvauti švietimo veiklose, kurios padeda palaikyti intelektinį aktyvumą ir įgyti naujų žinių. Vėl „Žinių kodas“ ir „Indiška reiki mokykla“ siūlo suaugusiųjų švietimo programas, orientuotas į profesinio mokymo ir asmeninio tobulėjimo sritis. Vis dėlto suaugusiųjų ugdymo spektras išlieka ribotas, daugiausia susitelkęs į tradicinius kalbų mokymus ir buhalterinius kursus, o modernių profesinių įgūdžių ugdymo galimybės yra ribotos.

Bendruomeninio ir socialinio ugdymo srityje aktyviai veikia Žvėryno bendruomenė (3 bendruomenės, pasiskirsčiusios pagal geografiją), kuri skatina bendruomeninį įsitraukimą ir organizuoja įvairius socialinius bei kultūrinius renginius. Tačiau platesnės socialinės veiklos iniciatyvų, skirtų jaunimui ar pažeidžiamoms grupėms, stinga.

Bendros išvagos

Kuo labiau seniūnijos nutolusios nuo miesto centro, tuo skurdesnė neformaliojo ugdymo, bendruomeninių veiklų pasiūla. Visose seniūnijose dominuoja sporto veiklos, jos yra pakankamai įvairios, tačiau dažniausiai organizuojamos privačių tiekėjų, todėl nebūtinai yra prieinamos dėl finansinių priežasčių. Siūlomos menų veiklos yra standartinės – šokiai, dainavimas, grojimas instrumentais. Tik keliose seniūnijose plėtojamos inovatyvesnės meninės veiklos, tokios kaip skaitmeninis menas, kūrybinės industrijos, ta pati kino edukacija. Inovatyvesnės veiklos telkiasi centrinėje miesto dalyje, kaip ir didžioji dalis veiklų. Tai sietina su faktu, jog nemažai Vilniaus gyventojų dirba centrinėje miesto dalyje, tad veiklos (įskaitant vaikų veiklas), vykstančios arti darbo, nebūtinai arti namų, gali būti patrauklesnės. Naujosiose Vilniaus miesto dalyse, kurios sparčiai plečiasi, neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla plėstis kol kas nespėja. Tai taip pat sietina su infrastruktūros, bazių prieinamumu. Pvz: Viršuliškėse skaičiais yra ženkliai daugiau sporto veiklų nei kitose seniūnijose, nes įvairios sporto komandos treniruojasi tose pačiose patalpose. Patalpų klausimas dažnai sprendžiamas bendradarbiaujant su mokyklomis, tai taip pat gali būti plėtros kryptis, tačiau įvertinant užsiėmimų laiko apribojimus, mokyklų taisyklių apribojimus ir kt. Robotikos, STEAM, programavimo, sporto ir kovos menų veiklos dažnai įgyvendinamos bendrojo lavinimo mokyklų patalpose. Dalis šių veiklų yra siūlomos tik tos mokyklos mokiniams, taip apribojant prieinamumą.

Neformaliojo senjorų ugdymo srityje aktyviai veikia Vilniaus sveikatos biuras, skirtingose seniūnijose siūlantis sporto veiklas. Dėl sporto ir sveikatinimo veiklų priskyrimo neformaliojo ugdymo veikloms galima diskutuoti, tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad grupinės sporto treniruotės atitinka nemažą dalį neformaliojo ugdymo principų – savanoriškumo, mokymosi grupėje, holistinio ugdymo. Taip pat šiose veiklose randasi ugdytojo – besimokančiojo santykis, šiame tyrime laikomasi prielaidos, kad grupinės sporto veiklos plačiau prasme laikytinos neformaliuoju ugdymu.

Dalis organizacijų savo veiklas, ypač skirtas suaugusiems ir nereikalaujančias fizinio įsitraukimo, įgyvendina nuotoliniu būdu, tuomet jų veiklos vykdymo vieta tampa neaktuali. Tai yra gana dažna praktika kalbų mokyklų atveju, kurių interneto svetainėse, aprašant veiklas, dažnai nėra nurodoma, kur konkrečiai kursai bus vykdomi.

Rekomendacijos

- Plėsti STEAM ir technologinio ugdymo veiklas, išeinant už darželių ir mokyklų ribų.
- Toliau skatinti sveikatingumo programas ir holistinį požiūrį į sportą, ką jau daro Vilniaus sveikatos biuras.

- Suaugusiųjų ir senjorų neformaliajam ugdymui, nesusijusiam su profesiniu tobulėjimu, skirti ženkliai daugiau dėmesio – ir sistemingai pristatant informaciją apie veiklą ir mokymosi galimybes, ir aktyviai komunikuojant, kokioms amžiaus grupėms veiklos yra pritaikytos, ir nuosekliai plečiant prieinamą (ne tik privačių – verslo organizacijų siūlomus kursus) pasiūlą.
- Esant galimybėms, plėsti infrastruktūrą, pritaikytą ir būrelių, ir socialinėms bendruomenių veikloms arba nuosekliau įveikinti jau egzistuojančią, tačiau, pvz: tik dalį dienos atvirą, materialinę bazę.

Vilniaus miesto savivaldybės remiamos NVŠ ir jaunimo neformaliojo ugdymo veiklos

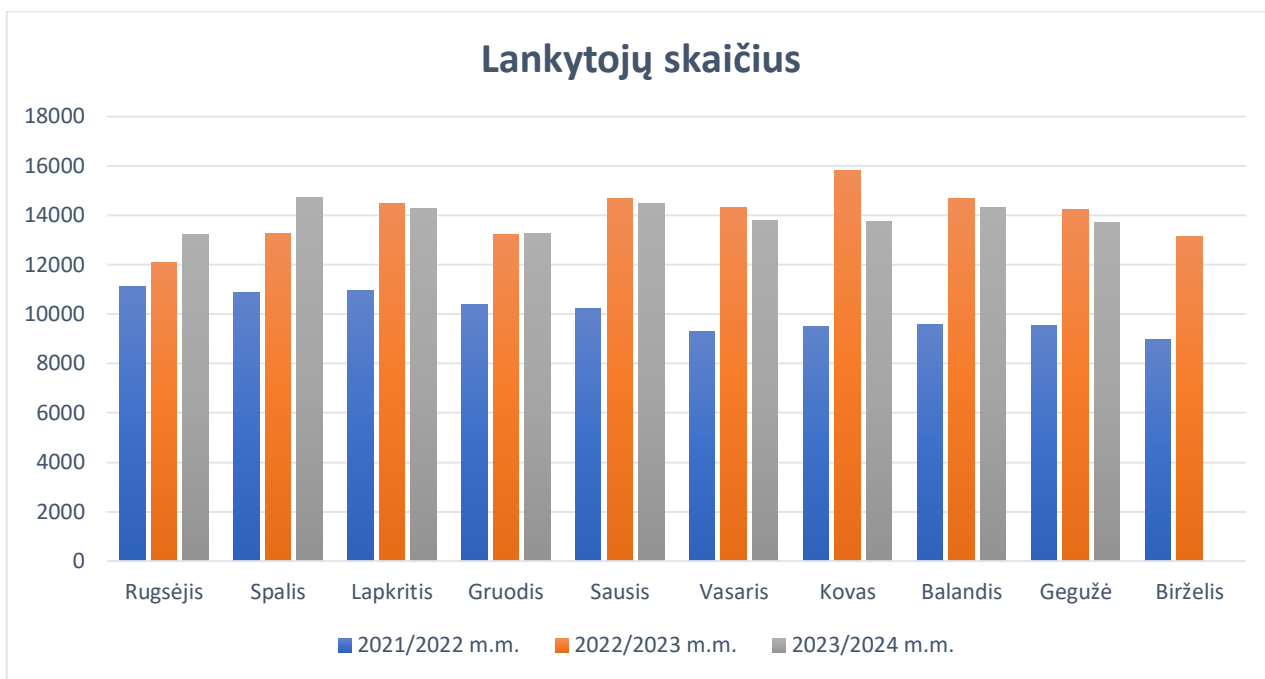
2024-ųjų metų gegužės mėnesio duomenimis, įstaigų, kurios vykdo NVŠ programas (pavaldžios savivaldybei ir privačios), gaunančių finansavimą iš savivaldybės, buvo 247.⁴⁸ NVŠ krepšeliui kasmet nuosekliai skiriamas didesnis finansavimas.

Finansiniai metai	Valstybės lėšos	Savivaldybės lėšos
2021	3 844 100,00 €	-
2022	3 890 300,00 €	-
2023	4 001 900,00 €	1 841 000,00 €
2024	4 866 400,00 €	2 875 000,00 €

Lentelė NVŠ krepšeliui skirtos lėšos (Vilniaus miesto savivaldybės informacija)

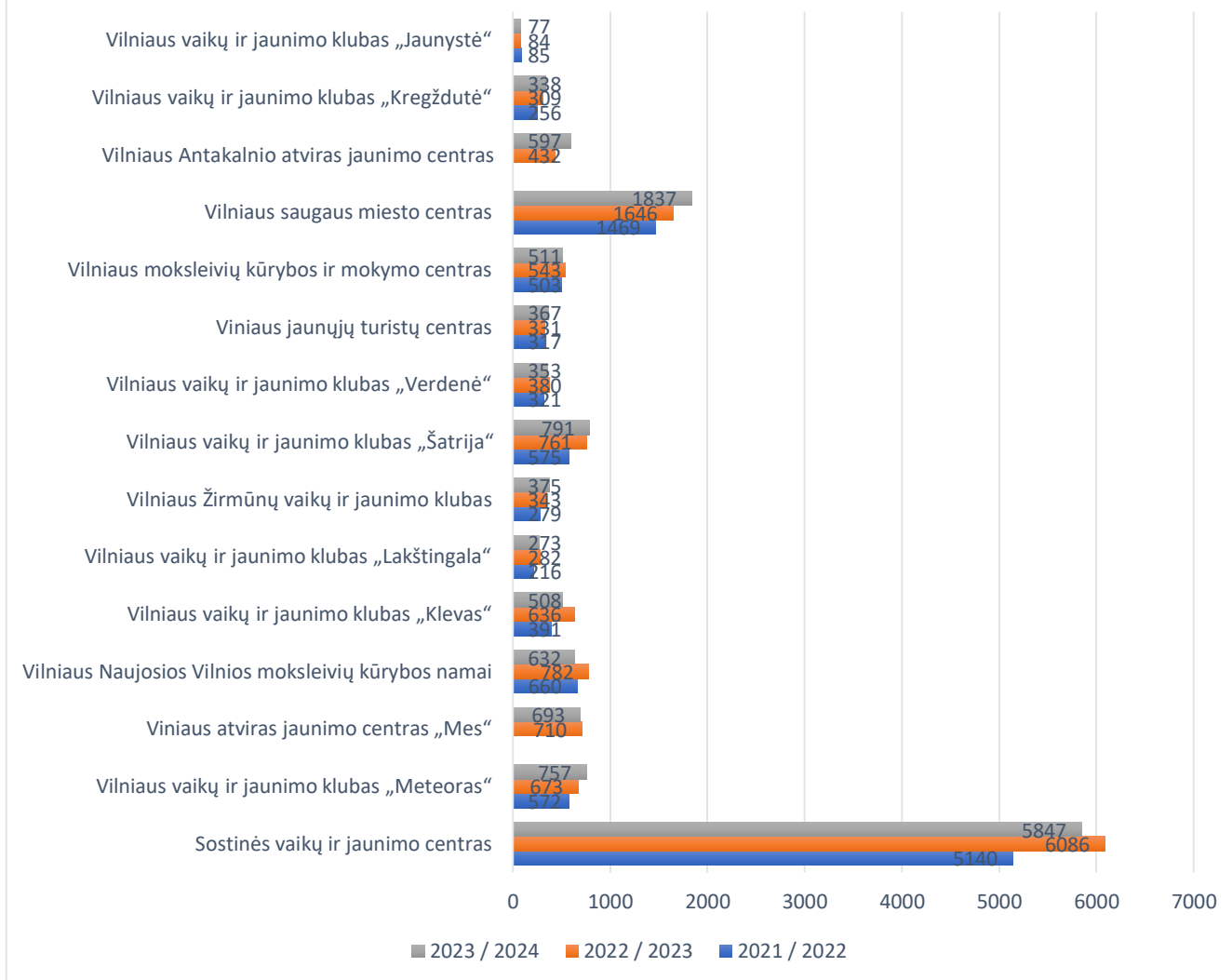
Bendras visų savivaldybei pavaldžių organizacijų lankytojų skaičius 2021-2022 m.m. – 2023-2024 m.m. atsispindi žemiau pateiktame grafike. Lankytojų skaičiai per mokslo metus išlieka gana stabilūs, o lyginant lankytojų skaičiaus dinamiką pagal metus matyti, kad per pastaruosius trejus metus vaikų ir jaunimo skaičiai išaugo gana ženkliai, tačiau taip įvyko dėl to, kad dvi organizacijos apie lankytojų skaičių duomenis pradėjo teikti nuo 2022-2023 m.m.

⁴⁸ Jaunimo reikalų ir neformalaus užimtumo skyriaus pateikta informacija.

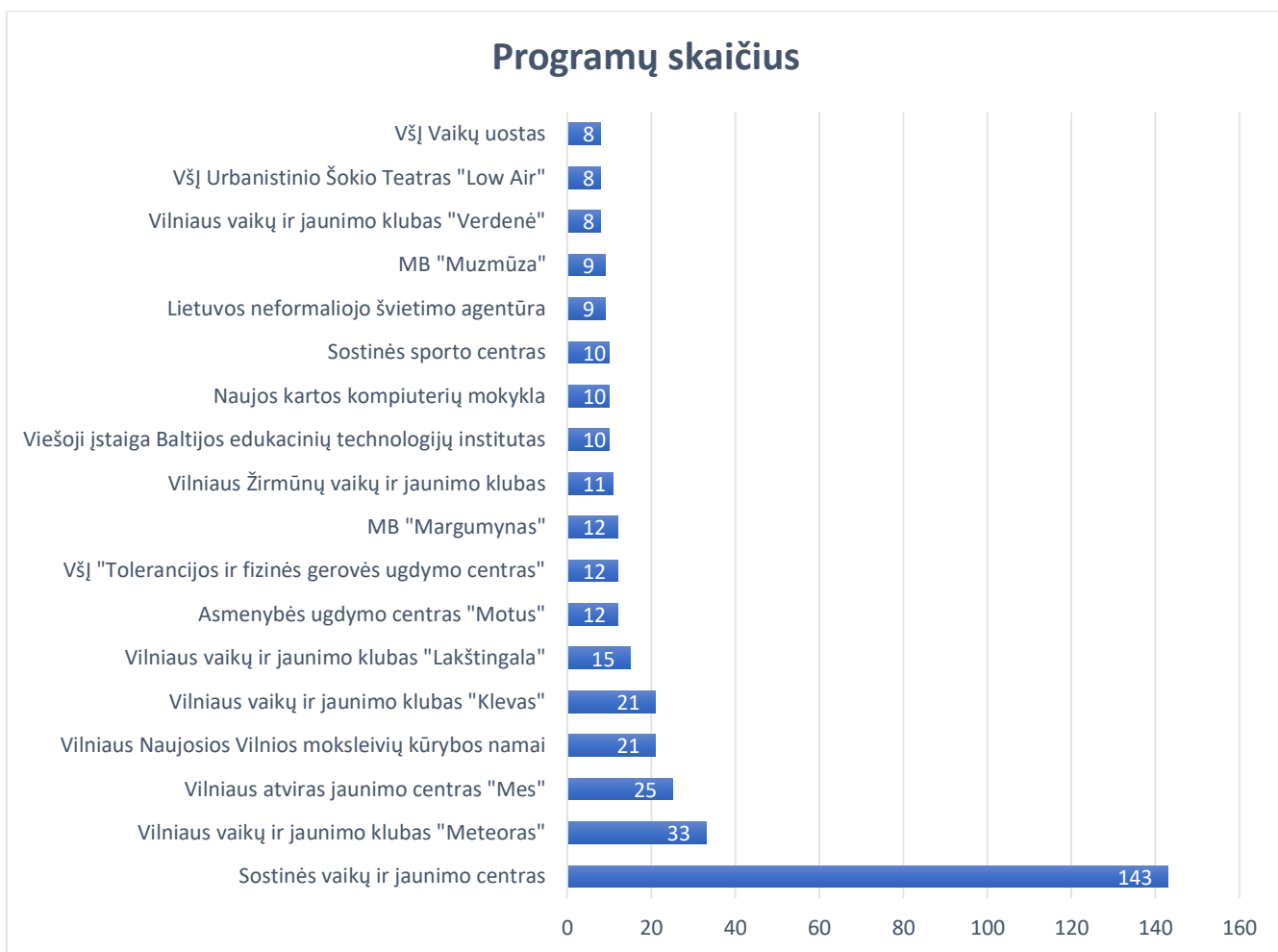
Lyginant savivaldybei pavaldžias įstaigas pagal trejų metų vidutinį per vieną mėnesį apsilankančių vaikų ir jaunimo skaičių, matyti akivaizdus Sostinės vaikų ir jaunimo centro dominavimas, antroje vietoje – Vilniaus saugaus miesto centras, trečiąją - penktąją vietas, priklausomai nuo metų, dalinasi Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Šatrija“, Vilniaus Naujosios Vilnios moksleivių kūrybos namai ir Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Meteoras“. Mažiausiai lankytojų sulaukia Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Jaunystė“.

Vidutinis lankytojų skaičius per mėnesį

Pav. Vidutinis lankytojų skaičius per mėnesį. Sudaryta autorių.

Vertinant lankytojų skaičius taip pat svarbu apžvelgti ir į organizacijų siūlomų programų skaičių ir įvairovę. 2024-ųjų metų duomenimis, Sostinės vaikų ir jaunimo centras „Hobiverse“ siūlo 143 skirtingas programas, Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Meteoras“ – 33 programas, Vilniaus atviras jaunimo centras „Mes“ – 25 skirtingas programas, Vilniaus Naujosios Vilnios moksleivių kūrybos namai ir Vilniaus vaikų ir jaunimo klubas „Klevas“ – po 21 programą.

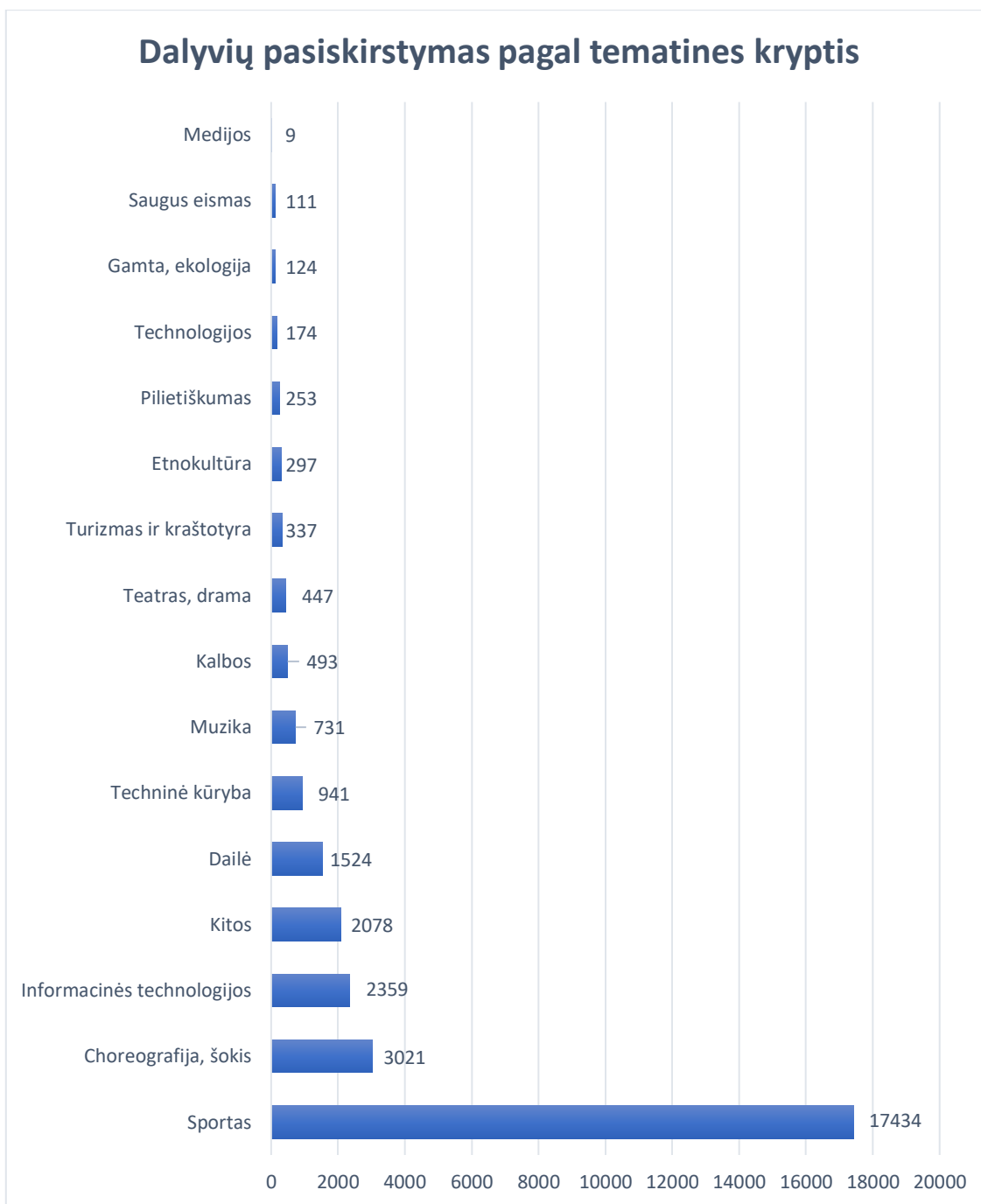

Iš savivaldybei nepavaldžių organizacijų, daugiausiai NVŠ programų siūlo šios: Asmenybės ugdymo centras „Motus“⁴⁹, VšĮ „Tolerancijos ir fizinės gerovės ugdymo centras“, MB „Margumynas“⁵⁰ - po 12 programų, VšĮ Baltijos edukacinių technologijų institutas ir Naujos kartos kompiuterių mokykla – po 10.

Žinia, kad neformaliojo ugdymo srityje įgyvendinamų veiklų temos įvairios, tačiau dalyviai tarp jų pasiskirsto netolygiai. Apžvelgiamos 2023/2024 metais įgyvendintų NVŠ programų tematinės kryptys ir jose dalyvaujančių vaikų ir jaunimo skaičius (2024 gegužės mėn. duomenys):

⁴⁹ Interneto svetainėje pateikiamoje informacijoje su asmenybės ugdymu sąsajų neįžvelgiama, organizacija prisistato kaip šokių mokykla.

⁵⁰ Neturi interneto svetainės.

Akivaizdu, kad sportinės veiklos yra populiariausios tarp vaikų ir jaunimo, galima numanyti, kad jos yra prieinamiausios ir jų pasiūlos yra daugiausia. Kitų tematikų pasiskirstymas varijuoja, itin maži skaičiai medijų ugdymo, saugaus eismo, ekologijos, technologijų, pilietiškumo kryptyse reikalauja peržiūros savivaldybės ar nacionaliniu mastu, keliant klausimą dėl prioritetinių kryptių nustatymo ir atitinkamo jų stiprinimo.

Įvertinus savivaldybės skiriamą finansavimą, programų įvairovę ir programose dalyvaujančių vaikų ir jaunimo skaičius, galima išskirti šias NVŠ (ir JNU) įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybėje stiprybes ir tobulintinas sritis.

Stiprybės

1. Įvairovė. Vilniaus miesto savivaldybėje veikianti neformaliojo ugdymo sistema pasižymi plačia veiklų ir programų įvairove, siūlomas platus tematinis spektras, teoriškai turintis atliepti vaikų ir jaunimo interesus. Nepaisant to, kad veiklos vis dar dalinamos į vaikų neformaliojo švietimo ir jaunimo neformaliojo ugdymo sritis, žvelgiant į šį žemėlapi bendrai, galima teigti, kad skirtingos ir skirtingo slenksčio (threshold, angl.) veiklos yra prieinamos ir gali būti patrauklios įvairius interesus turintiems vaikams ir jaunimui.
2. Finansavimas. Papildomas finansavimas ir papildomos paramos priemonės vaikams ir jaunimui iš socialiai jautrių grupių. „Nuo 2024 m. balandžio 1 d. NVŠ krepšelis Vilniaus mieste didėja iki 25 eurų. Vidutinių, didelių ar labai didelių spec. ugdymo poreikių ARBA teisę į socialinę paramą turintiems vaikams krepšelis lieka dvigubas ir nuo šiol bus 50 eurų.”⁵¹ Nuosekliai augantis finansavimas nurodo ir į didėjantį neformaliojo ugdymo svarbos pripažinimą.
3. Akreditavimas. Nuo 2020 m. (89 akredituotos programos) iki 2022 m. (736 akredituotos programos) ženkliai išaugo akredituotų programų skaičius⁵²
4. Išėjimas už NVŠ ribų. Jaunimo neformaliojo ugdymo, savanorystės, jaunimo integracijos į darbo rinką ir kt. programos, kurių pirmas tikslas nebūtinai artikuliuojamas kaip mokymasis, tačiau ugdantis elementas yra svarbus, savivaldybėje nėra ignoruojamos, bet įtraukiamos į bendrą neformaliojo ugdymo sistemą.

Tobulintinos sritys

1. Netolygus programų ir temų pasiskirstymas. Nepaisant plataus programų spektro, kai kurios nacionaliniu ir globaliu lygiu prioritetinės sritys (pvz., ekologija, pilietiškumas) sulaukia mažai dėmesio ir dalyvių. Tai rodo, kad kai kurios visuomenei svarbios sritys nėra pakankamai populiarios arba nėra tinkamai viešinamos. Šiose srityse būtų naudinga stiprinti informacijos sklaidą, programų patrauklumą.
2. Sezoniškumas. NVŠ veiklų finansavimas susietas su mokslo metais, o vasaromis siūlomos stovyklos. Tai galėtų būti problema šeimoms, kurios ieško vaikų užimtumo ištisus metus, ypač

⁵¹ Neformalusugdymas.lt

⁵² https://www.lmnc.lt/uplfiles4/Artūras%20Sirajevas_Konferencija%202022%2012%2009.pdf

vasarą. Nors dalis jaunimo dalyvauja vasaros stovyklose, būtų tikslinga plėsti / tęsti NVŠ veiklą ir vasaros mėnesiais, užtikrinant, kad mokiniai turėtų galimybę nuolat mokytis ir tobulėti. Nevykstant ugdymui formaliojo švietimo organizacijose, gali būti tikslinga ilginti veiklų trukmę ar taip didinti pasiūlą vasaros metu.

3. Programų pasiekiamumas. Nors Vilniuje yra daug galimybių dalyvauti NVŠ ir darbo su jaunimu veiklose, tam tikri mikrorajonai arba atokesnės miesto dalys gali susidurti su paslaugų trūkumu. Mobiliojo darbo modelis yra žingsnis į priekį, tačiau reiktų daugiau dėmesio skirti užtikrinimui, kad visame mieste ir jo apylinkėse vaikai ir jaunimas turėtų vienodas ar bent panašias galimybes dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose.
4. Jaunimo įtraukimas. Naudojimasis NVŠ krepšeliu nuosekliai mažėja, augant besimokančiųjų amžiui (1 – 4 KL. – 13 300; 5 – 8 KL. – 9095; 9 -12 KL. – 3188)⁵³ Tai nurodo, kad didžioji dalis veiklų yra orientuota į jaunesnio amžiaus vaikų užimtumą bei neformalųjį ugdymą, tuo tarpu 9-12 klasių mokinių įsitraukimas kelia nemažai klausimų dėl veiklų aktualumo ir/arba jaunų žmonių įsitraukimo į kitokias veiklas, pvz. – privačiojo sektoriaus, NVO, jaunimo centrus ir kt., kurie nėra finansuojami krepšelio pagrindu.

Bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinamos neformaliojo švietimo veiklos

“Valstybinė ir savivaldybės formaliojo švietimo mokykla savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos (dalyvių susirinkimo), kitos formaliojo švietimo mokyklos – savininko (dalyvių susirinkimo) sprendimu gali vykdyti neformaliojo švietimo programas,”⁵⁴ nurodoma Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme. Siekiant įvertinti bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinamų neformaliojo švietimo veiklų organizavimą, pasiūlą, tematikas, atlikta Vilniaus mieste veiklą vykdančių bendrojo lavinimo mokyklų interneto svetainių ir jose pateikiamos informacijos apie neformalųjį ugdymą apžvalga.

Mokyklose siūloma veiklų įvairovė yra didelė, tačiau sutelkta į kelias pagrindines kryptis – sportą, menus, kalbų mokymą ir robotikos užsiėmimus. Išrangavus mokyklų būreliuose siūlomas veiklas pagal dažnumą (aukščiau – dažnesnės veiklos), matomos tokios tendencijos:

Nr.	Tematika	Pavyzdžiai
1	Menas ir kūrybiškumas	Dailė, teatras, keramika, audiovizualiniai menai, muzika
	Sportas ir fizinė veikla	Krepšinis, futbolas, tinklinis, karate, įvairūs šokiai

⁵³ Sirajevas, A., 2023.

⁵⁴ LR Švietimo įstatymas

2	STEM (mokslai ir technologijos)	Robotika, programavimas, dronai, kibernetinė sauga, FabLab dirbtuvės
	Kalbos ir kultūra	Kinų, japonų, prancūzų, italų kalbos, folkloras
	Socialiniai įgūdžiai ir lyderystė	Skautai, jaunimo organizacijos, viešojo kalbėjimo ir debatų klubai
3	Verslumas ir finansinis raštingumas	Verslumo klubas, mokinių bendrovės
	Psichologinė sveikata ir emocinis intelektas	Emocinis intelektas, streso valdymo veiklos
	Ekologija ir tvarumas	Ekologiniai klubai, aplinkosaugos iniciatyvos
	Specifiniai STEM būreliai	Biochemija, dirbtinis intelektas, aplinkos inžinerija

Nors Vilniaus bendrojo lavinimo mokyklose neformaliojo švietimo veiklų pasiūla yra plati ir apima įvairias sritis, tematikų pasiskirstyme matomas disbalansas. Didelį dėmesį skiriant menams ir sportui, kyla klausimas, ar šių veiklų gausa iš tiesų atitinka visų mokinių poreikius ir ugdymo tendencijas, ar tiesiog atspindi tradicinį požiūrį į neformalųjį švietimą. Tuo tarpu kitos sritys, tokios kaip emocinė sveikata, tvarumas, verslumas ir specializuoti STEM būreliai (neskaitant robotikos būrelio, kuris randamas beveik visose mokyklose), yra nepakankamai išplėtotos, nors tai yra aktualios temos šiuolaikinėje visuomenėje. Psichologinės sveikatos ir emocinio intelekto ugdymo stoka ypač neramina, atsižvelgiant į tai, kad šių temų svarba eskaluojama ir yra prioritetinga jau keletą pastarųjų metų.

Visos bendrojo lavinimo mokyklos siūlo neformaliojo ugdymo veiklas, skirtas mokiniams. Dalį veiklų įgyvendina mokyklose dirbantys mokytojai. Bendradarbiaujant su kitais neformaliojo ugdymo tiekėjais, mokyklų erdvėse gali būti įgyvendinamos ne tik šių mokyklų pedagoginių darbuotojų organizuojamos neformaliojo ugdymo veiklos. Pvz: Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos patalpose įgyvendinami “kiti vaikų neformaliojo švietimo užsiėmimai”, kuriuos organizuoja įvairios viešosios įstaigos, tokios kaip Robotikos akademija, Vilniaus krepšinio mokykla ir kt. Pateikiamame veiklų sąrašė nurodoma, jog “už šių užsiėmimų ugdymo turinį yra atsakingi veiklų organizatoriai.”

Mokyklose įgyvendinamos neformaliojo vaikų švietimo veiklos vertintinos dvejopai. Viena vertus, atliepiama į patogumo poreikį (kuris itin aktualus jaunesnio amžiaus vaikų tėvams), kita vertus, nesukuria galimybių socializacijai už mokyklos ribų, kuri yra itin svarbi paaugliams ir tiems mokiniams, kurie nesukuria pozityvaus santykio su mokykla, mokykliniame kontekste neišgyvena sėkmės ir kt. Taip pat

keltinas klausimas dėl mokytojų-dalykininkų pasirengimo taikyti neformaliojo ugdymo pedagogines laikysenas, išėiti už dalykinio mokymo rėmų.

Stovyklos

Vilniaus miesto savivaldybėje neformaliojo švietimo veiklos vykdomos (finansuojamos) rugsėjo-birželio mėnesiais, siejant su mokslo metais. Viena vertus, galima kelti klausimą, ar nebūtų aktualu užtikrinti vaikų ir jaunimo užimtumą ir vasaros mėnesiais, pratęsiant veiklas į vasaros mėnesius. Nors nuoseklių, ir vasaros laikotarpį apimančių programų šiuo metu nesiūloma, veiklų jaunimui ir vaikams poreikį bandoma užpildyti finansuojant stovyklas. Remiantis Vilniaus miesto savivaldybės skelbiama informacija apie stovyklas, atlikta stovyklų pasiūlos, tematikų analizė, lyginant dinamiką 2020-2024 metais.

Vilniaus miesto savivaldybės finansuotų stovyklų skaičių dinamika

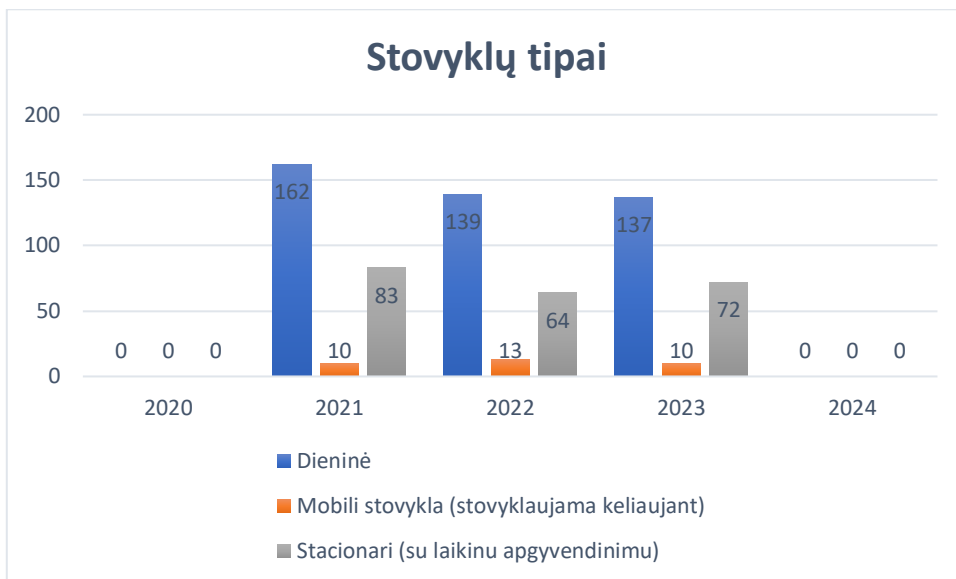
Dėl objektyvių priežasčių - COVID-19 pandemijos ir jos nulemtų apribojimų, 2020-aisiais metais finansuota mažiau vasaros stovyklų, tuo tarpu 2021-2023 metais finansuojamų veiklų skaičiai yra panašūs, nors, remiantis www.vilnius.lt pateiktoje informacijoje nurodoma, kad finansavimo sumos didėja (2024 - 801 tūkst. Eur, 2023-iaisiais – 797 tūkst. eurų, 2022 m. – 630 tūkst. eurų, 2021 m. – 561 tūkst. eurų)⁵⁵

Įprastai stovyklos yra skirtos 7-17 metų vaikams ir jaunimui, vykdomos nuo 5 iki 10 dienų. Dominuoja dienos stovyklos⁵⁶, antros pagal populiarumą yra stacionarios stovyklos, o mobilias stovyklas kasmet

⁵⁵ Vilniaus miesto savivaldybės interneto svetainė < <https://vilnius.lt/lt/2024/05/09/326857/> >

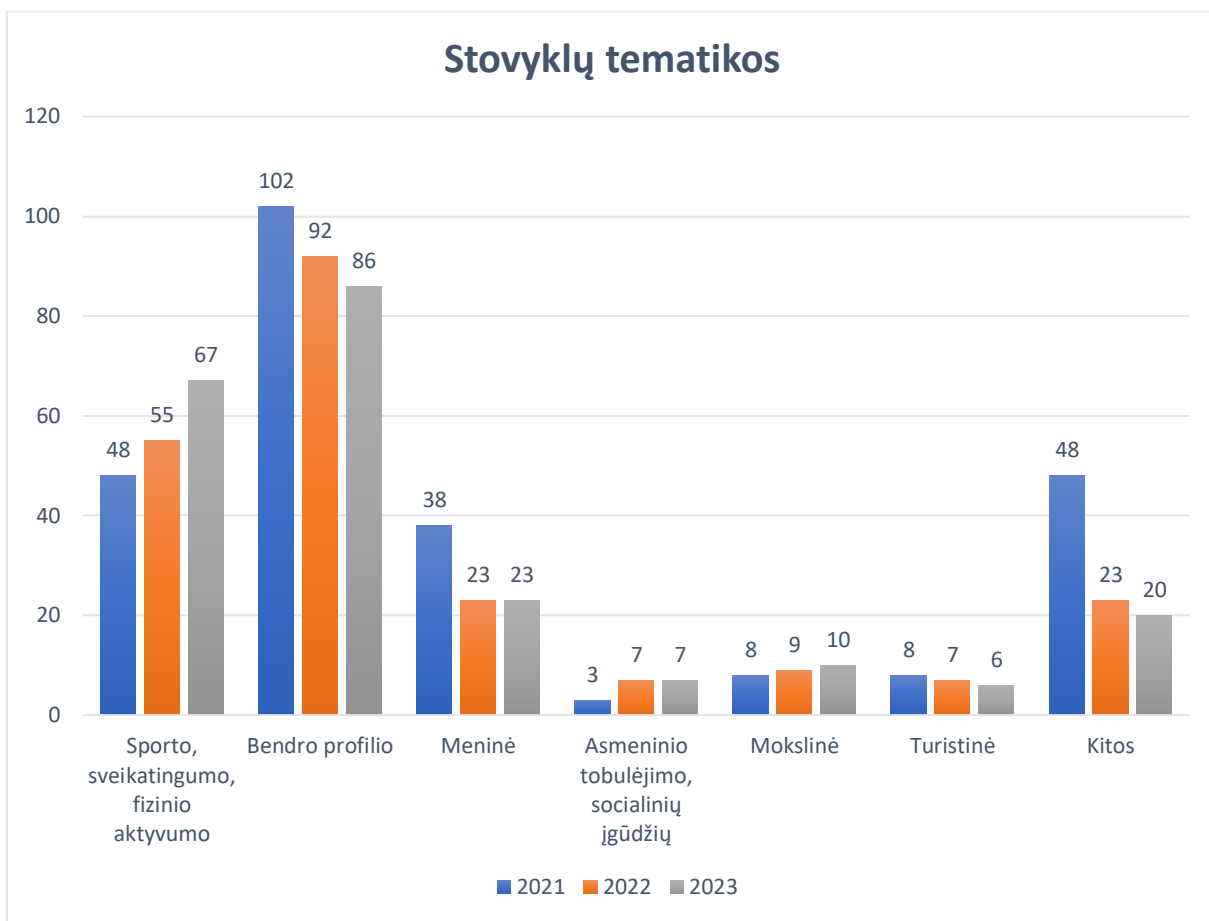
⁵⁶ Apie 2020-aisiais ir 2024 finansuotų stovyklų tipus duomenys viešai nepateikiami

įgyvendina žygeivių arba skautų organizacijos. Tai, kad daugiau nei pusė stovyklų yra dienos stovyklos organizuojamos Vilniaus mieste, nurodo, kad siekiama užtikrinti veiklų tęstinumą vasaros mėnesiais taip papildomai neapsunkinant tėvų (globėjų, rūpintojų) ir užtikrinant didesnę įtrauktį ir žemesnį dalyvavimo slenkstį.

Stovyklų tipų dinamika 2021-2023 m.

Neįmanoma įvertinti visų stovyklų erdvių tinkamumo ugdančioms veikloms, o stovyklų finansavimo paraiškose neprašoma įvertinti ir aprašyti, kuo pasižymės erdvės, kuriose bus įgyvendinamos stovyklos ir kaip šios erdvės prisideda prie sklاندus ugdančio proceso, kokius kriterijus atitinka. Stovykloms taikomos higienos normos reikalavimai nėra tapatu edukacinei erdvei, jie vertintini tik per saugios fizinės aplinkos užtikrinimą.

Stovyklų tematikų pasiskirstymas 2021-2023 metais.

Vertinant turinį ir tematikas, galima teigti, kad Vilniaus miesto savivaldybėje organizuojamos stovyklos pasižymi įvairove. Finansuojamos sportinės, meninės, mokslinės, bendro profilio stovyklos. Bendrai stovyklų trumpi aprašymai pasižymi daug skirtingų temų išvardijimu, kas taip pat indikuotų, kad stovyklose yra organizuojama bendro pobūdžio laisvalaikio, poilsio ir ugdančios veiklos. Tematikų įvairovė sukuria galimybes vaikams ir jaunimui pasirinkti veiklą pagal savo interesus ir poreikius, nors ir pastebima, kad dalies sričių pasiūla yra ribota, pavyzdžiui, nacionaliniu mastu pripažintos prioritetine STEAM srities kompetencijų ugdymas stovyklose kol kas vietą randa sunkiai. Mažai dėmesio skiriama asmeninių, socialinių-emocinių kompetencijų tematikoms. Galima numanyti, kad šių kompetencijų tobulinimas atsiranda didžiojoje dalyje stovyklų, o stovyklos profilyje nurodant ugdomą kompetenciją, o ne pagrindinę veiklą, galima nesulaukti susidomėjusių stovyklautojų. Taip pat pažymėtina, kad stovyklų tematikos yra gana standartinės (kultūrinės-meninės stovyklos, sportinės stovyklos), stokojama inovatyvesnių sprendimų ir temų.

Įvairovė pabrėžtina ir vertinant stovyklų organizatorius - nuo viešųjų įstaigų, mokyklų, bažnyčių bendruomenių iki privačių organizacijų. Platus organizatorių spektras didina veiklų ir temų įvairovę,

plečia vaikų, jaunų žmonių ir jų tėvų pasirinkimo galimybes pagal turimas vertybes, tobulėjimo tikslus, hobius ar interesus. Kaip ir kitose veiklose, galima kelti klausimą dėl organizatorių pasirengimo užtikrinti kokybišką mokymosi procesą, juolab, kad teikiant paraišką stovyklos finansavimui nemažai esminių neformaliojo švietimo elementų neprašoma aprašyti, pvz: kaip pateikta programa dera su vaikų neformaliojo švietimo principais, kaip bus užtikrinamas mokymasis (reikalinga tik įvardyti veiklas, aktyviuosius metodus ir priemones, kurių reikės šių veiklų įgyvendinimui), kokių kompetencijų tobulinimui bus skiriamas dėmesys stovyklos metu, kaip bus vertinama stovyklos sėkmė ir kt.

Kitas aspektas, į kurį atkreiptinas dėmesys – stovyklautojų amžius. Nors pagal reglamentavimą stovyklos apima įvairias amžiaus grupes – nuo vaikų (7–11 metų) iki paauglių (12–17 metų), visgi daugelis stovyklų yra skirtos 7-14 metų amžiaus vaikams (jaunesniems paaugliams), o stovyklų, kurios būtų orientuotos į vyresnius paauglius ar jaunimą (17+), stokoja. Galima numanyti, kad jaunesnio amžiaus vaikų ir jaunimo stovyklos atlieka vaikų priežiūros funkciją, kuri vasaros laikotarpiu tėvams apsunksta.

Erdvės

Iki šiol aptartos struktūruotos programos ir veiklos, kuriomis siekiama tam tikrų kompetencijų ugdymo. Visgi vertinant neformaliojo ugdymo Vilniaus mieste įgyvendinimą, svarbu atkreipti dėmesį, kad mieste vis dažniau steigiamos *erdvės*, kuriose gali vykti mokymasis. Pirmiausia tai – sporto erdvės, laisvalaikio erdvės. 2024-aisiais atidaryta dronų treniruočių erdvė yra vieša erdvė, kurioje gali treniruotis skirtingų organizacijų atstovai ar grupės. Tokios nestruktūruotos arba mažai struktūruotos erdvės sukuria galimybes įvairaus amžiaus žmonėms burtis pagal interesą (būrelis?) ir užsiimant dominančia veikla plėtoti tam tikras kompetencijas. Erdvių konceptas neformaliajame ugdyme gali tapti atsvara ir alternatyva vis labiau į struktūras einančiam ir formalėjančiam NVŠ.

Su jaunimu dirbančios organizacijos, atviri jaunimo centrai, atviros jaunimo erdvės

Nors priskiriamos socialinės apsaugos sričiai, su jaunimu dirbančios organizacijos, atvirą darbą su jaunimu vykdančios organizacijos, atviros jaunimo erdvės, yra svarbūs veikėjai, užtikrinant nuoseklų jaunimo neformalųjį ugdymą(si). Vaikams pereinant iš vaikystės į paauglystę, auga mažiau struktūruotų veiklų poreikis, auga socializacijos su bendraamžiais svarba. Prie šių poreikių atliepimo prisideda atvirojo darbo su jaunimu principu veikiančios organizacijos arba vaikų ir jaunimo klubuose, bibliotekose ar kitose organizacijose įsteigtos atvirosios erdvės. Atviruoju darbu su jaunimu „siekiama visiems jauniems žmonėms, nepriklausomai nuo jų socialinės padėties, suteikti galimybes saugiai leisti laisvalaikį, užsiimti juos dominančia veikla, o esant poreikiui – padedant kompetentingiems jaunimo

darbuotojams spręsti kasdienybėje kylančius iššūkius ir klausimus.“⁵⁷ Remiantis Jaunimo reikalų agentūros pateikiama 2024-aisiais metais atnaujinta informacija⁵⁸, Vilniaus miesto savivaldybėje veikia 3 atvirieji jaunimo centrai ir 15 atvirų jaunimo erdvių, kurios išsidėsčiusios šiose Vilniaus miesto seniūnijose:

Nr.	Seniūnija	AJC	AJE	Pavadinimas / komentaras
1	Antakalnio seniūnija	1		Vilniaus Antakalnio atviras jaunimo centras
2	Fabijoniškių seniūnija	-	-	Veikia VŠĮ "Socialinis veiksmas" darbo su jaunimu gatvėje komanda
3	Grigiškių seniūnija			„Mes patys“, (Vilniaus atviro jaunimo centro „Mes“ padalinys)
4	Justiniškių seniūnija	1		Justiniškių atviras jaunimo centras „Bazė“ (Vilniaus jaunimo ir vaikų policijos klubas)
5	Karoliniškių seniūnija		1	Vilniaus vaikų ir jaunimo klubo "Meteoras" atvira jaunimo erdvė "Kosmosas"
6	Lazdynų seniūnija		1	Vaikų ir jaunimo centras "Klevas"
7	Naujamiesčio seniūnija		1	Lietuvos sakaliukų sąjungos Vilniaus miesto filialo atviroji jaunimo erdvė „Padėk pritapti“

⁵⁷ <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/darbo-su-jaunimu-formos/atvirasis-darbas-su-jaunimu>, žiūrėta 2024 11 17

⁵⁸ <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/darbo-su-jaunimu-formos/atvirasis-darbas-su-jaunimu>, žiūrėta 2024 11 17

8	Naujininkų seniūnija		2	„Ponamis“ – Vilniaus atviro jaunimo centro „MES“ padalinys; „Savas kampas“ – Vilniaus atviro jaunimo centro „MES“ padalinys
9	Naujosios Vilnios seniūnija		1	Naujosios vilnios atvira jaunimo erdvė (Vilniaus atviro jaunimo centro "Mes" padalinys)
10	Panerių seniūnija			
11	Pašilaičių seniūnija			
12	Pilaitės seniūnija		1	"Kimaras" – Vilniaus atviro jaunimo centro „MES“ padalinys Veikia VŠĮ DUKU darbo su jaunimu gatvėje komanda
13	Rasų seniūnija		1	Vilniaus arkiviskupijos Carito atviroji jaunimo erdvė
14	Senamiesčio seniūnija	1	1	Vilniaus atviras jaunimo centras "Mes" Vaikų ir jaunimo centras "Kregždutė"
15	Šeškinės seniūnija			

16	Šnapiškių seniūnija		2	Vaikų ir jaunimo klubas „Šatrija“; Sostinės vaikų ir jaunimo centro atvira jaunimo erdvė
17	Verkių seniūnija			
18	Vilkpėdės seniūnija			„Olimpija“, (Vilniaus atviro jaunimo centro „Mes“ padalinys)
19	Viršuliškių seniūnija		2	VšĮ Pal. J. Matulaičio socialinio centro atvira erdvė „Sofkė“; Vaikų ir jaunimo centras "Klevas"
20	Žirmūnų seniūnija			
21	Žvėryno seniūnija		1	Vaikų ir jaunimo centras "Jaunystė"

Vertinant geografinį atvirojo darbo pasiskirstymą, dėmesio šiam požiūriui į jaunų žmonių neformalųjį ugdymą stinga Pašilaičių, Šeškinės ir Žirmūnų seniūnijose, iš kurių pastaroji pasižymi didele struktūruotų, vaikams ir jaunimui skirtų būrelio tipo veiklų pasiūla.

Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžių organizacijų veiklos išorinio vertinimo apžvalga

Remiantis LR Švietimo įstatymu, už „neformaliojo švietimo kokybę, įskaitant ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo kokybę, valstybė užtikrina iš dalies.“⁵⁹ Kitą dalį užtikrina įgyvendinančios organizacijos, finansuojančios arba savininko teises turinčios institucijos, dalyviai, jaunų dalyvių tėvai. NVŠ kokybės užtikrinimui tam tikros prielaidos yra kuriamos per akreditavimo sistemą, Vilniaus miesto

⁵⁹ LR Švietimo įstatymas

savivaldybei pavaldžių organizacijų veiklos išorinio vertinimo apraše (2023) taip pat nemaža dalis kriterijų (18 iš 60 kriterijų) yra skiriama įstaigos neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymui įvertinti.

Nr.	Kriterijus	Kriterijų kategorija	NVŠ arba JNU principas
28	Užsiėmimo ugdymo kryptis atitinka programą.	Ugdymo tikslai	-
29	Užsiėmimo tikslas dera su numatytu programos tikslu.		-
30	Užsiėmimo metu siekiama suteikti arba tobulinti programoje numatytas kompetencijas.		-
31	Ugdymo aplinka yra saugi ir sveika, pritaikyta mokinių poreikiams ir praktiniai veiklai.	Ugdymo aplinka	Specifinės, saugios aplinkos
32	Ugdymo (mokymo) priemonės atitinka ugdymo kryptį.		Specifinės aplinkos
33	Užsiėmimo pradžioje mokytojas su vaikais aptaria užsiėmimo planą.	Ugdymo procesas	Aktyvaus dalyvavimo
34	Vaikai laisvai bendrauja tarpusavyje (individualiems užsiėmimas netaikoma).		Mokymosi grupėje, neformalaus bendravimo, saugios aplinkos
35	Vaikai laisvai bendrauja su mokytoju, kuriamas lygiavertis mokinio ir mokytojo santykis.		Lygiavertis, neformalaus bendravimo, saugios aplinkos
36	Vaikai aktyviai dalyvauja veikloje.		Aktyvaus dalyvavimo
37	Vaikai patiria teigiamas emocijas.		Pozityvumo
38	Mokiniai dirba įvairaus dydžio grupėse (individualiems užsiėmimas netaikoma).		Mokymosi grupėje
39	Naudojami aktyvūs mokymo(si) metodai, padedantys siekti užsiėmimo tikslų.		Aktyvaus dalyvavimo

40	Vaikai yra motyvuojami dalyvauti užsiėmime ir siekti pažangos (pvz., drąsinami, giriami, taikoma skatinimo sistema ir pan.).		Individualizavimo
41	Mokytojas stebi ir fiksuoja vaikų pažangą ir teikia grįžtamąjį ryšį.		Individualizavimo
42	Pabaigoje mokytojas su vaikais aptaria užsiėmimą.		Mokymosi iš patirties
43	Yra galimybės atsiskleisti mokinių iniciatyvai, priimti sprendimus, pasirinkti veiklas, koreguoti turinį ir pan.		Aktyvaus dalyvavimo, saugios aplinkos
44	Vaikų amžius atitinka programoje nurodytą dalyvių amžių.		Mokymosi grupėje, aktualumo
45	Grupės dydis yra optimalus siekiant kokybiškai įgyvendinti programą.		Mokymosi grupėje

Apžvelgus 2023-ųjų metų rudenį atlikto išorinio vertinimo Vilniaus miesto savivaldybei pavaldžiose organizacijose ataskaitas bei jose pateiktas vertintojų rekomendacijas, išskirtos apibendrintos (nenurodant organizacijos pavadinimo) neformaliojo ugdymo įgyvendinimo stipriosios ir tobulintinos pusės.

Stiprybės

1. Dėmesys vaikų poreikiams ir ugdymo individualizavimas. Įstaigos siekia atsižvelgti į vaikų interesus, individualius gebėjimus ir emocinę savijautą. Kuriant programas, pedagogai stengiasi pritaikyti veiklas taip, kad kiekvienas vaikas galėtų dalyvauti.
2. Ugdytojų ir besimokančiųjų santykis. Vertintojų manymu, nemaža dalis įstaigų užtikrina lygiavertį mokytojo ir mokinio santykį, kuris kuria saugią ir motyvuojančią aplinką.
3. Aktyviųjų metodų taikymas. Dažnai nurodoma, kad ugdytojai pasitelkia interaktyvius metodus, kad vaikai galėtų aktyviai įsitraukti į procesą.
4. Ugdymo aplinka. Daugumoje įstaigų yra sukurta fiziškai ir emociškai saugi aplinka, pritaikyta vaikų veikloms. Emocinė aplinka taip pat laikoma svarbia neformaliojo ugdymo dalimi, todėl kuriamos sąlygos, kurios palaiko vaikų pasitikėjimą, smalsumą ir kūrybiškumą.

5. Refleksijos ir grįžtamojo ryšio integravimas. Dalyje įstaigų nuosekliai į veiklas ir ugdymo procesą integruojama refleksija ir grįžtamasis ryšys. Nurodoma, kad pedagogai dažnai reflektuoja su mokiniais užsiėmimų pabaigoje, aptaria įgytas žinias ir įgūdžius.

Tobulintini aspektai (rekomendacijos)

1. Poreikių analizės ir suinteresuotų grupių įtraukimo stiprinimas. Vertintojai rekomenduoja sistemingai rinkti informaciją ir vertinti suinteresuotų grupių (vaikų, tėvų, vietos bendruomenės) poreikius. Ši informacija turėtų būti naudojama veiklų planavimui, užtikrinant, kad veiklos atitiktų realius vaikų ir jų tėvų lūkesčius. Taip pat rekomenduojama įtraukti vietos bendruomenę, organizuoti atvirų durų dienas ir bendrus renginius, taip skatinant bendruomenės dalyvavimą.
2. Darbuotojų kvalifikacijos kėlimas. Siekiant užtikrinti kokybišką neformalųjį ugdymą, siūloma organizuoti nuolatinius mokymus pedagogams, ypatingą dėmesį skiriant socialiniam emociniam ugdymui, darbui su specialiujų poreikių vaikais ir aktyvių ugdymo metodų taikymui.
3. Projektinė veikla. Siekiant veiklų tęstinumo, dažnai rekomenduojama aktyviau ieškoti papildomų finansavimo šaltinių, dalyvauti tarptautiniuose projektuose. Per projektinę veiklą stiprinti personalo ugdymą ir veiklų įvairovę.
4. Ugdymo aplinka. Daliai organizacijų rekomenduojama dėmesį skirti mokymosi aplinkos patrauklumo didinimui, atnaujinant arba pritaikant patalpas pagal veiklų pobūdį ir tikslinių grupių specifiką, pvz: įsigyti mobilių baldų, atnaujinti technologijas. Dalis rekomendacijų susijusios su esmingesniais atnaujinimais, pvz - apšvietimo ar ventiliacinės sistemos atnaujinimo ar diegimo.
5. Interaktyvių ugdymo metodų taikymas. Nors priskiriamas ir prie stiprybių, metodų taikymas tarp organizacijų vertinamas netolygiai. Daliai organizacijų rekomenduojama stiprinti aktyviųjų metodų taikymą, kad vaikai aktyviau įsitrauktų į procesą.
6. Refleksijos ir grįžtamojo ryšio procesų įtvirtinimas. Kol kas ne visoms organizacijoms pavyksta prasmingai ir nuosekliai į veiklas integruoti refleksiją ir grįžtamąjį ryšį.
7. Vaikų įtraukimas į sprendimų priėmimą. Rekomenduojama daugiau dėmesio skirti vaikų įtraukimui į veiklų planavimą ir sprendimų priėmimo procesus. Dažniau užtikrinti galimybę rinktis užduotis, siūlyti savo idėjas.

REPREZENTATYVI VILNIAUS MIESTO GYVENTOJŲ APKLAUSA

Siekiant apžvelgti dalyvavimą ir įsitraukimą į neformaliojo ugdymo veiklas, pasitenkinimą jomis ir neformaliojo ugdymo veiklų poreikį, atlikta reprezentatyvi Vilniaus miesto gyventojų apklausa, kurią įgyvendino UAB "Spinter tyrimai".

Tyrimo metodologija

Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovė „Spinter tyrimai“ 2024 metų rugpjūčio 26 – rugsėjo 20 dienomis atliko kiekybinį sociologinį visuomenės nuomonės tyrimą. **Tyrimo tikslas** - išsiaiškinti Vilniaus miesto gyventojų neformaliojo ugdymo veiklų lankymą, poreikį bei pasitenkinimą jomis.

Tyrimo tikslinė grupė - Vilniaus m. gyventojai nuo 16 metų amžiaus;

Tyrimo imtis - tyrimo metu buvo apklausti 437 respondentai.

Tyrimo atranka. Tyrime naudotas kvotinės atrankos metodas.

Tyrimo metodas. Kombinuotas metodas: CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*) ir CAWI (*Computer Assisted WEB Interview*).

Duomenų analizė. Duomenų analizė buvo atliekama, naudojant SPSS/PC programinę įrangą. SPSS – pažangi ir profesionali programinė įranga, naudojama rinkti, peržiūrėti ir analizuoti statistinius duomenis. SPSS yra dažniausiai tyrėjų naudojama priemonė, analizuojant rinkos tyrimų duomenis.

Statistinė duomenų paklaida. Atrankiniuose kiekybiniuose tyrimuose visada išlieka statistinės paklaidos tikimybė, į kurią būtina atsižvelgti interpretuojant duomenis.

Jeigu apklausę 400 respondentų gavome, jog 30,9 proc. apklaustųjų atsakė X, tai yra 95 proc. tikimybė, kad tikroji reikšmė yra tarp 26,3 proc. ir 35,5 proc.

Įverčio tikslumas mažėja, mažėjant analizuojamų atsakymų skaičiui. Toliau pateikiama lentelė padedanti įvertinti statistinę paklaidą. Statistinė duomenų paklaida:

	Pr	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Proc.	Po
PASISKIRSTYMAS N	5	10	15	20	25	30	40	50
	95	90	85	80	75	70	60	50
100	4.4	6.0	7.1	8.0	8.7	9.2	9.8	10

200	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.9	7.1
300	2.5	3.5	4.1	4.6	5.0	5.3	5.7	5.8
400	2.2	3.0	3.6	4.1	4.3	4.6	4.9	5.0
500	1.9	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.4	4.5
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.9	4.0
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.4	3.5
1000	1.4	1.9	2.3	2.5	2.7	2.9	3.1	3.1
1500	1.1	1.5	1.8	2.1	2.2	2.4	2.5	2.6

Respondentų socialinės-demografinės charakteristikos (%)

LYTIS (%)

Vyras	47
Moteris	53

AMŽIUS (%)

16-18 m.	3
19-24 m.	7
25-29 m.	8
30-39 m.	22
40-49 m.	19
50-64 m.	22
65 m. ir daugiau	19

IŠSIMOKSLINIMAS (%)

Aukštasis / neb. aukštasis	67
Aukštesnysis / vidurinis / spec. vidurinis	30
Nebaigtas vidurinis	3

PAGRINDINIS UŽSIĖMIMAS (%)

Bedarbis	4
Nedirbantis studentas	6
Dirbantis studentas	3
Dirbantis (ne visą darbo dieną)	5
Dirbantis (visą darbo dieną)	61
Pensininkas (-ė)	20
Kita	1

VAIKŲ IKI 18 M. TURĖJIMAS (%)

Taip, turiu vieną vaiką	19
Taip, turiu du vaikus	14
Taip, turiu tris ar daugiau vaikų	3
Ne	64

ŠEIMINĖ PADĖTIS (%)

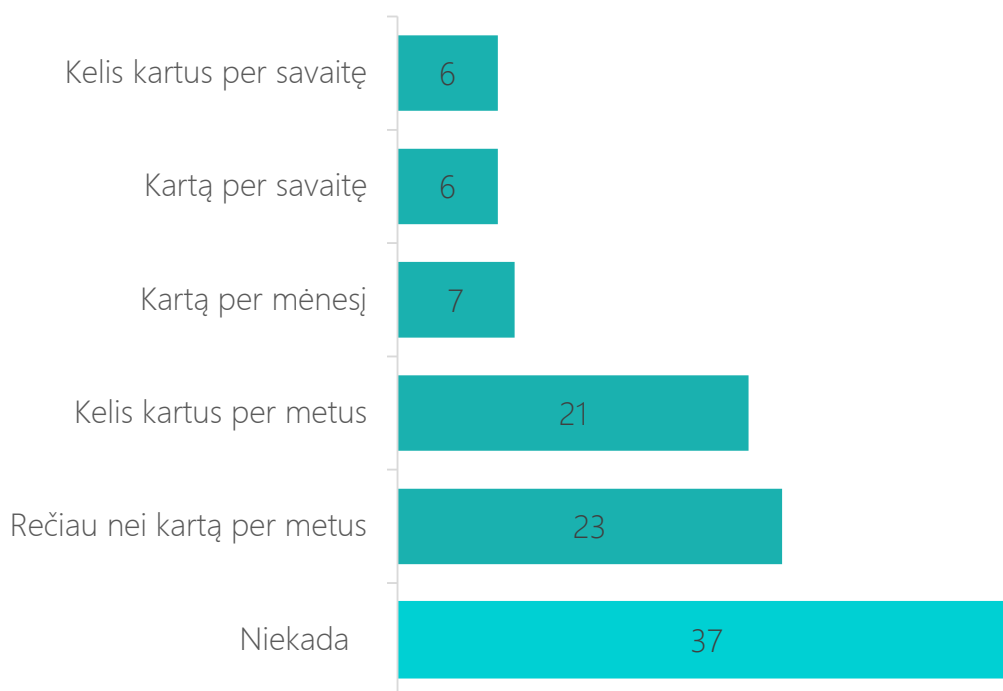
Neįsipareigojęs (-usi)	24
Gyvenu partnerystėje	17
Susituokęs (-usi)	49
Išsiskyręs (-usi)	5
Našlys (-ė)	4

Kiekybinio tyrimo rezultatai

Dalyvavimo neformaliojo ugdymo veiklose dažnumas

63 proc. apklaustųjų nurodo dalyvaujantys neformaliojo švietimo veiklose – po 6 proc. kelis kartus per savaitę ir kartą per savaitę, 7 proc. – kartą per mėnesį, 21 proc. – kelis kartus per metus, 23 proc. – rečiau nei kartą per metus. 37 proc. respondentų neformaliojo ugdymo veiklose nedalyvauja (2.1.1. pav.).

Vyrai ir vidurinio išsimokslinimo apklaustieji dažniau nurodo neformaliojo ugdymo veiklose nedalyvaujantys.

2.1.1. pav. Kaip dažnai dalyvaujate neformaliojo ugdymo veiklose (struktūruotose mokymosi ar kompetencijų tobulinimo programose, pvz., meno užsiėmimuose, sporto mokyklų / būrelių užsiėmimuose, seminaruose, mokymuose, bendruomenės veiklose, pamokose, kursuose, projektinėje veikloje ir kt.)? (proc.; N=437)

Neformaliojo ugdymo veiklos, kuriose dalyvaujama / dalyvauta

Respondentai dažniausiai nurodo dalyvaujantys bendrai mokymuose / seminaruose / kursuose (20 proc.) ir sporto renginiuose / būreliuose (19 proc.). Taip pat dažniau nurodomi edukaciniai užsiėmimai, parodos, ekskursijos ir kūrybiniai užsiėmimai (po 11 proc.). Kitos nurodytos veiklos – kalbų kursai, seminarai /

konferencijos darbe (po 5 proc.), bendruomenės organizuojamos veiklos, renginiai, savanorystė, kvalifikacijos kėlimo kursai (po 4 proc.), choras (3 proc.), projektinės veiklos, konferencijos, pirmosios pagalbos mokymai, savęs pažinimo / psichologiniai, terapiniai užsiėmimai, sveikatingumo programos (po 2 proc.). Rečiausiai minėtos veiklos – kompiuterinių įgūdžių mokymai, finansinio raštingumo / verslumo kursai, tėvystės / motinystės programos (po 1 proc.). 6 proc. nurodė kitas veiklas (2.1.2. pav.).

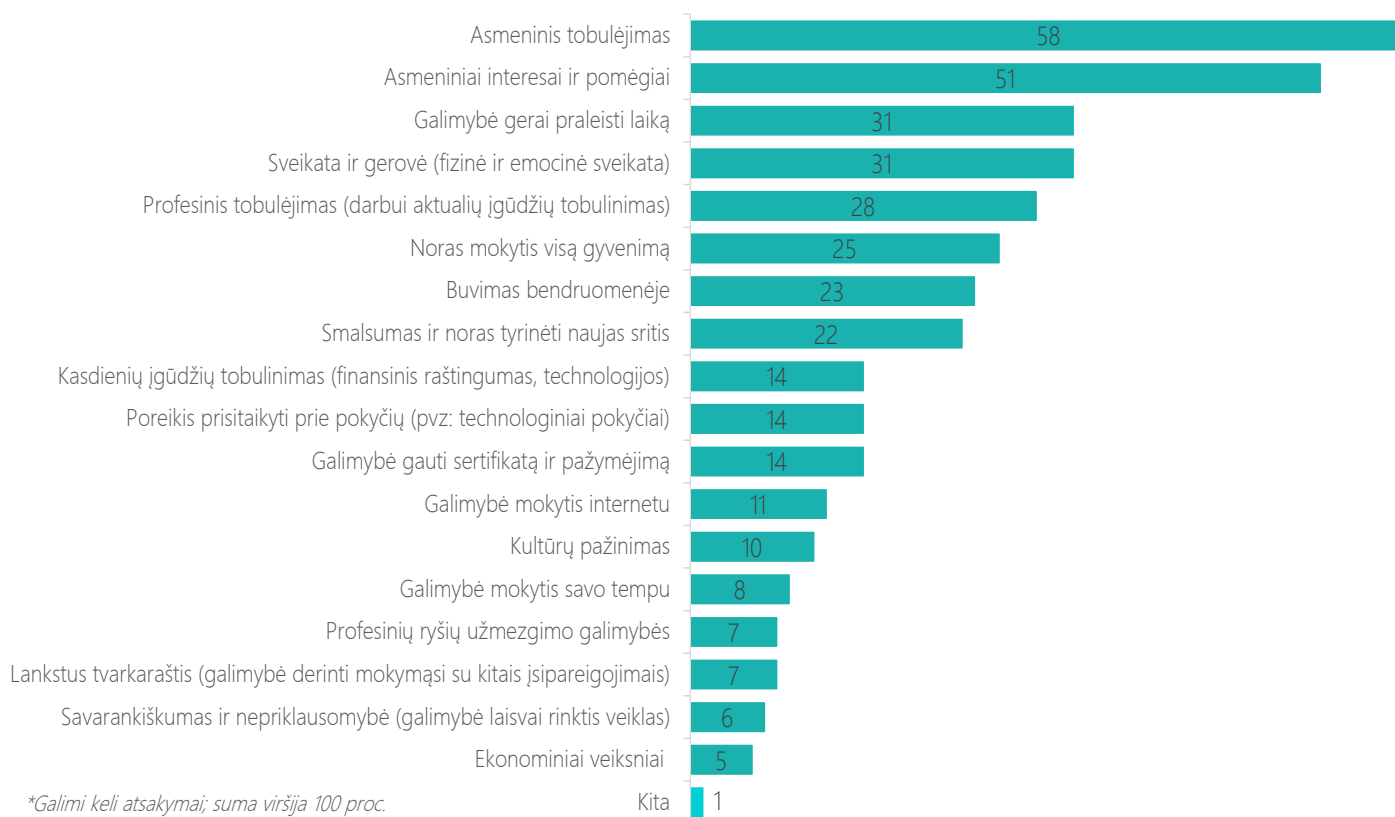
2.1.2. pav. Kokiose neformaliojo ugdymo veiklose esate dalyvavę arba dalyvaujate dabar? (proc.; N=274, dalyvavę / dalyvaujantys neformaliojo ugdymo veiklose)

Veiksniai, motyvuojantys dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose

Respondentus neformaliojo ugdymo veiklose dalyvauti dažniausiai motyvuoja asmeninis tobulėjimas (58 proc.) bei asmeniniai interesai ir pomėgiai (51 proc.). Taip pat dažniau minėti aspektai – galimybė gerai praleisti laiką, sveikata ir gerovė (fizinė ir emocinė) (po 31 proc.), profesinis tobulėjimas (28 proc.), noras mokytis visą gyvenimą (25 proc.), buvimas bendruomenėje (23 proc.), smalsumas ir noras tyrinėti naujas sritis (22 proc.), kasdienių įgūdžių tobulinimas, poreikis prisitaikyti prie pokyčių, galimybė gauti sertifikatą ir pažymėjimą (po 14 proc.). Kiek rečiau minėti aspektai – galimybė mokytis internetu (11

proc.), kultūrų pažinimas (10 proc.), galimybė mokytis savo tempu (8 proc.), profesinių ryšių užmezgimo galimybės, lankstus tvarkaraštis (po 7 proc.). Rečiausiai minėti veiksniai – savarankiškumas ir nepriklausomybė (6 proc.) bei ekonominiai veiksniai (5 proc.). 1 proc. minėjo kitus veiksnius (2.1.3. pav.).

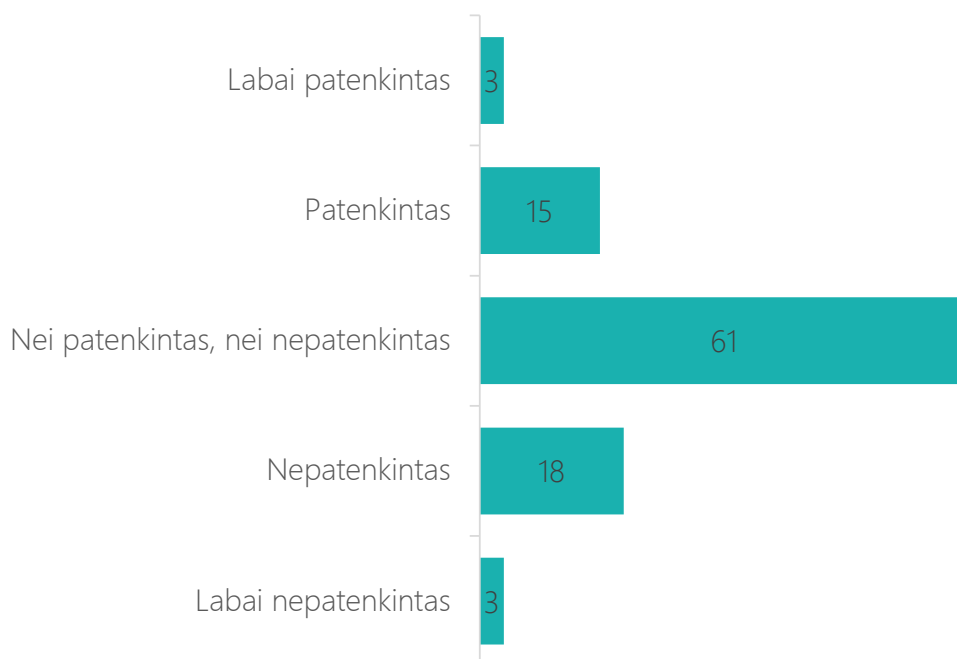
Moterys dažniau mini asmeninį tobulėjimą, galimybę gerai praleisti laiką, sveikatą ir gerovę. Vyrų – buvimą bendruomenėje. Aukštesnio išsimokslinimo respondentai dažniau išskiria profesinį tobulėjimą.

2.1.3. pav. Kas Jus motyvuoja dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose? (proc.; N=274, dalyvavę / dalyvaujantys neformaliojo ugdymo veiklose)

Pasitenkinimas neformaliojo ugdymo veiklų kokybe gyvenamajame rajone

18 proc. respondentų, dalyvaujančių neformaliojo ugdymo veiklose, jomis yra patenkinti – 3 proc. labai patenkinti, 15 proc. – patenkinti. 61 proc. nurodo, jog yra nei patenkinti, nei nepatenkinti. 21 proc. neformaliojo ugdymo veiklų kokybę nedžiugina – 18 proc. veiklomis nepatenkinti, 3 proc. labai nepatenkinti (2.1.4. pav.).

2.1.4. pav. Kiek esate patenkinti neformaliojo ugdymo veiklų kokybe Jūsų mikrorajone? (proc.; N=274, dalyvavę / dalyvaujantys neformaliojo ugdymo veiklose)

Nedalyvavimo neformaliojo ugdymo veiklose priežastys

Respondentai kaip dažniausias priežastis, kodėl nedalyvauja neformaliojo ugdymo veiklose, nurodo laiko stoką (27 proc.), informacijos apie galimybes trūkumą bei tai, kad nėra girdėję apie neformaliojo ugdymo veiklas (po 25 proc.). Taip pat dažnai minimos priežastys – didelė kaina, nuomonė, kad tokios veiklos nėra naudingos, programų / veiklų arti namų trūkumas (po 17 proc.), laiko stoka (15 proc.), nepatogus nuvykimas (10 proc.). Kiti rečiau minėti aspektai – kiti įsipareigojimai ir atsakomybės,

nelankstus programų tvarkaraštis (po 8 proc.), neįdomus jausmas dalyvaujant mokymosi veiklose (7 proc.), sveikatos problemos (6 proc.), neigiama patirtis praeityje (3 proc.), pagalbinių paslaugų trūkumas (2 proc.), skaitmeninių įgūdžių trūkumas, prieigos prie reikiamų technologijų neturėjimas (po 1 proc.). Kitas priežastis, tokias kaip veiklų neaktualumas ar poreikio nebuvimas, nurodo 12 proc. apklaustųjų (2.1.5. pav.).

Moterys dažniau nurodo, kad trūksta informacijos apie galimybes, vyrai – kad nėra girdėję apie neformaliojo ugdymo veiklas.

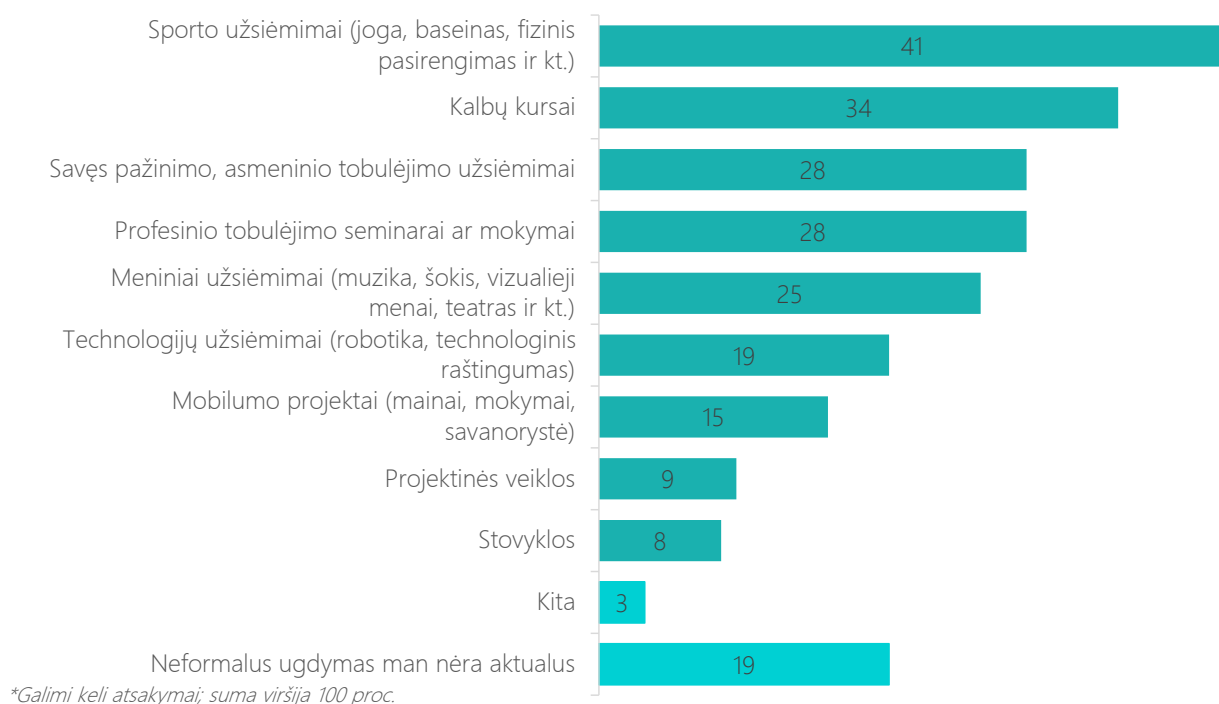
2.1.5. pav. Kodėl nedalyvaujate neformaliojo ugdymo veiklose? (proc.; N=163, nedalyvaujantys neformaliojo ugdymo veiklose).

Trūkstamos neformaliojo ugdymo veiklos

Apklaustiesiems iš neformaliojo ugdymo veiklų Vilniuje dažniausiai trūksta sporto užsiėmimų (41 proc.), kalbų kursų (34 proc.), savęs pažinimo, asmeninio tobulėjimo užsiėmimų, profesinio tobulėjimo seminarų ar mokymų (po 28 proc.), meninių užsiėmimų (25 proc.). Taip pat dažniau minimi technologijų

užsiėmimai (19 proc.) ir mobilumo projektai (15 proc.). Rečiau jaučiamas poreikis projektinėms veikloms (9 proc.) ir stovykloms (8 proc.). 3 proc. įvardina kitas veiklas. 19 proc. apklaustųjų neformalus ugdymas nėra aktualus (2.1.6. pav.).

Moterys dažniau įvardina meninius ir savęs pažinimo, asmeninio tobulėjimo užsiėmimus. Vyrai – technologijų užsiėmimus. Vyrai taip pat dažniau nurodo, kad neformalus ugdymas jiems nėra aktualus.

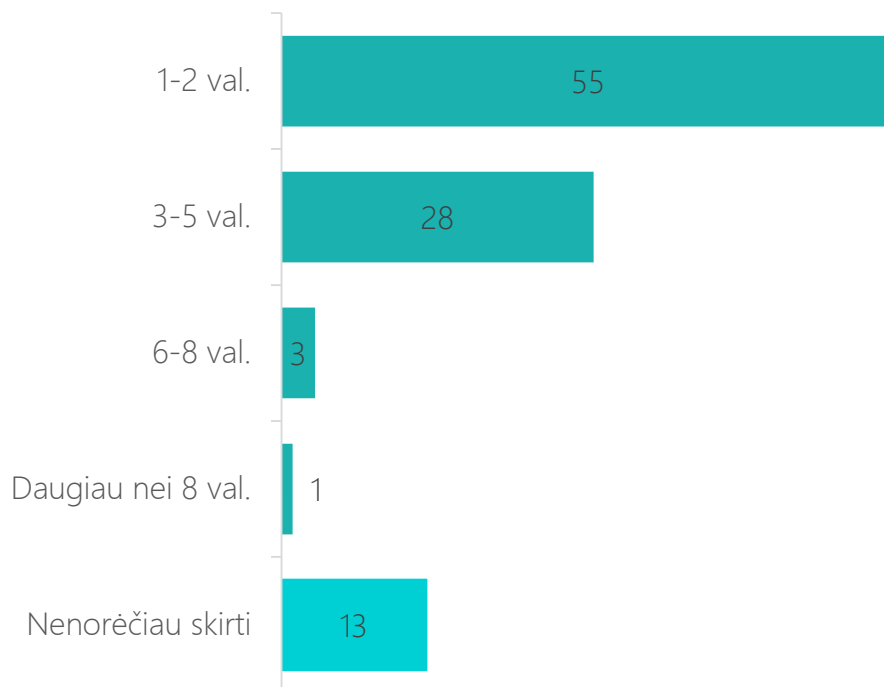

2.1.6. pav. Kokio tipo neformaliojo ugdymo veiklų Vilniuje norėtumėte daugiau? (proc., N=437)

Laikas per savaitę, kurį norima skirti neformaliojo ugdymo veikloms

Apklaustieji dažniausiai per savaitę neformaliojo ugdymo veikloms norėtų skirti 1-2 val. (55 proc.). 3-5 val. norėtų skirti 28 proc. respondentų. 6-8 val. – 3 proc., daugiau nei 8 val. – 1 proc. 13 proc. apklaustųjų nurodo, kad neformaliojo ugdymo veikloms nenorėtų skirti nei kiek laiko (2.1.7. pav.).

Moterys dažniau nurodo norinčios skirti 3-5 val. per savaitę neformaliojo ugdymo veikloms, vyrai – nenorintys skirti nei kiek laiko.

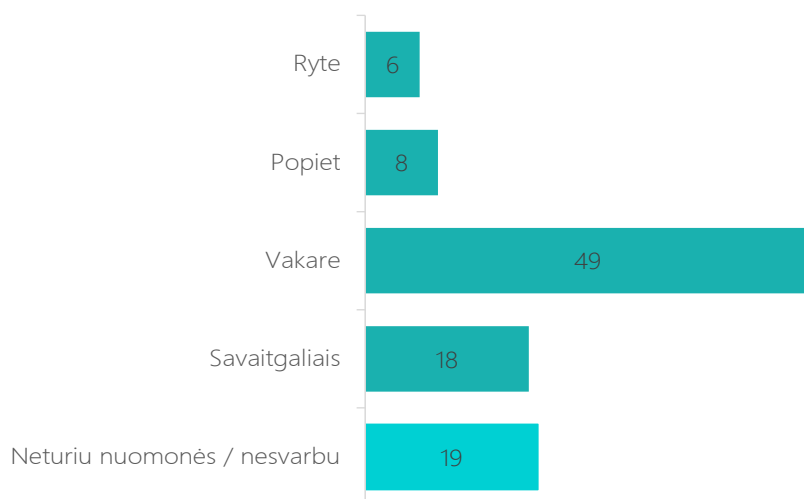

2.1.7. pav. Kiek laiko per savaitę norėtumėte skirti neformaliojo ugdymo(si) veikloms? (proc., N=437)

Metas, tinkamiausias neformaliojo ugdymo veikloms

Respondentai dažniausiai nurodo norintys, kad neformaliojo ugdymo veiklos vyktų vakarais (49 proc.). Ryte tokio pobūdžio veiklų norėtų 6 proc. apklaustųjų, popiet – 8 proc., savaitgaliais – 18 proc. 19 proc. respondentų šiuo klausimu nuomonės neturi (2.1.8. pav.).

Neformaliojo ugdymo veikloms norinčios laiko skirti vakare dažniau nurodo moterys.

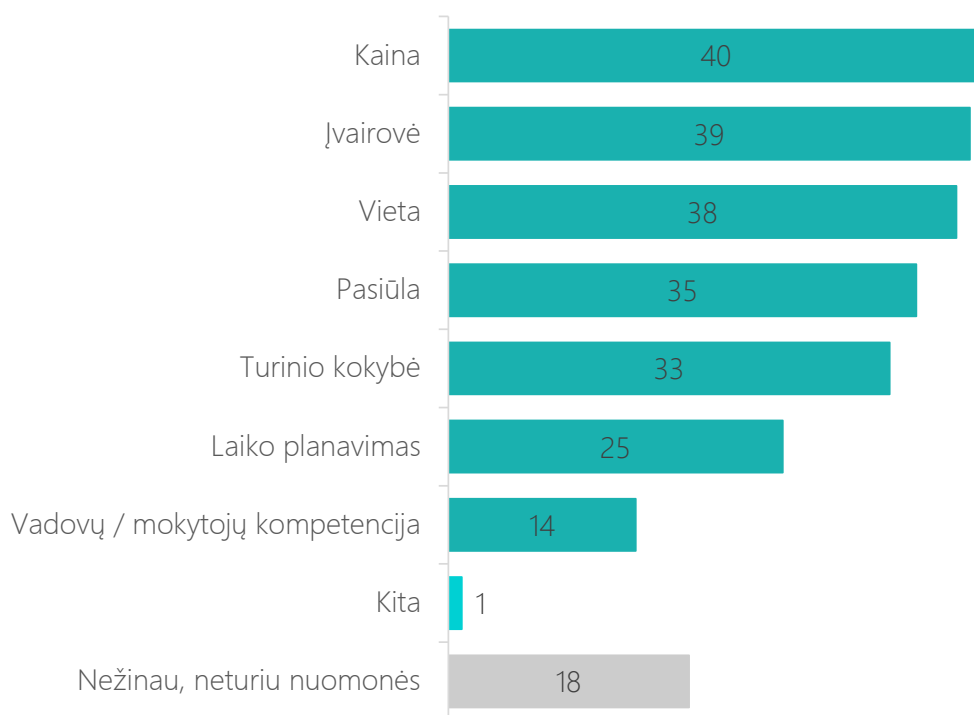

2.1.8. pav. Kuriuo metu norėtumėte, kad vyktų daugiau neformaliojo ugdymo veiklų? (proc., N=437)

Tobulintini neformaliojo ugdymo veiklų aspektai

Kaip tobulintinus neformaliojo ugdymo aspektus apklaustieji dažniausiai įvardina kainą (40 proc.), veiklų įvairovę (39 proc.), vietą (38 proc.), pasiūlą (35 proc.) ir turinio kokybę (33 proc.). Rečiau įvardijamas laiko planavimas (25 proc.) ir vadovų / mokytojų kompetencija (14 proc.). Kitas priežastis įvardina 1 proc. apklaustųjų, 18 proc. nežino / neturi nuomonės šiuo klausimu (2.1.9. pav.).

Moterys dažniau įvardina turinio kokybę, vietą, laiko planavimą ir kainą.

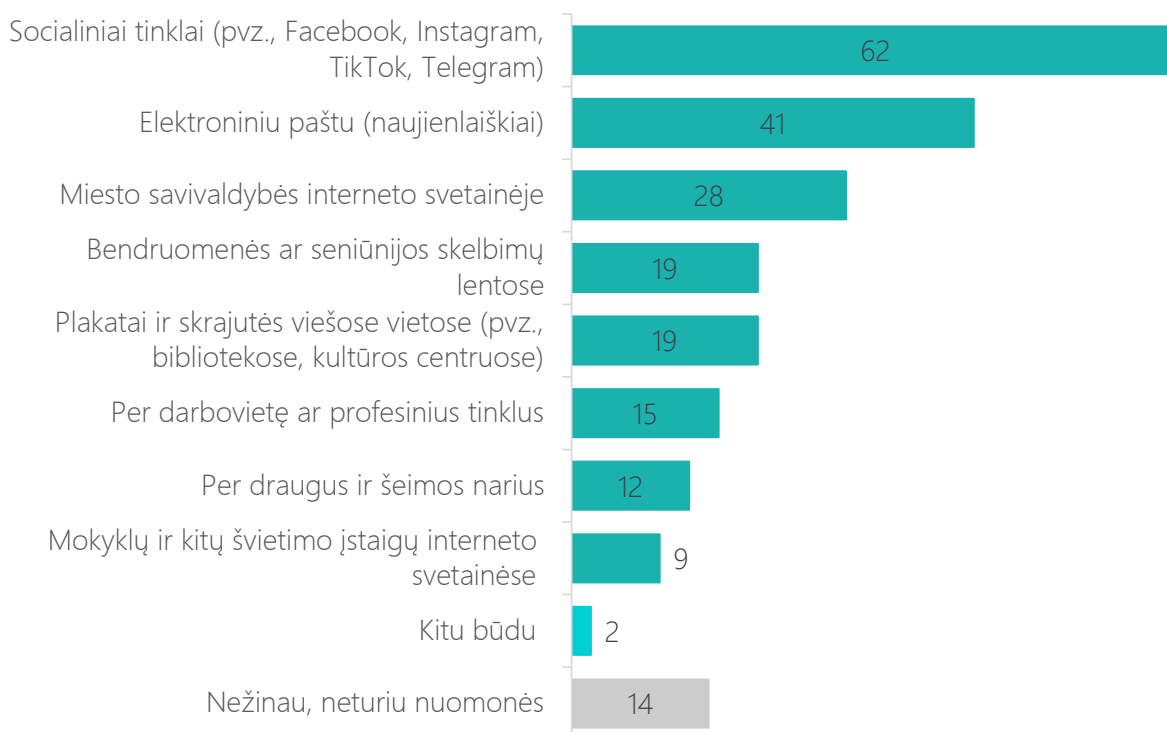
2.1.9. pav. Kokie neformaliojo ugdymo veiklų aspektai, Jūsų manymu, turėtų būti patobulinti? (proc., N=437)

Priimtinausi informaciniai šaltiniai gauti žinias apie neformaliojo ugdymo veiklas

Kaip priimtinausius informacijos šaltinius, norint gauti žinių apie neformaliojo ugdymo veiklas, apklaustieji dažniausiai įvardina socialinius tinklus (62 proc.), elektroninį paštą (naujienlaiškius) (41 proc.), miesto savivaldybės interneto svetainę (28 proc.). Kiti įvardinami informacijos šaltiniai – bendruomenės ar seniūnijos skelbimų lentos, plakatai ir skrajutės viešose vietose (po 19 proc.),

darbovietės (15 proc.), draugai ir šeimos nariai (12 proc.), mokyklų ir kitų švietimo įstaigų interneto svetainės (9 proc.). Kitus būdus įvardina 2 proc. apklaustųjų, 14 proc. šiuo klausimu nuomonės neturi (2.1.10. pav.).

Miesto savivaldybės interneto svetainę dažniau nurodo aukštesnio išsimokslinimo respondentai, plakatus ir skrajutes viešose vietose – moterys.

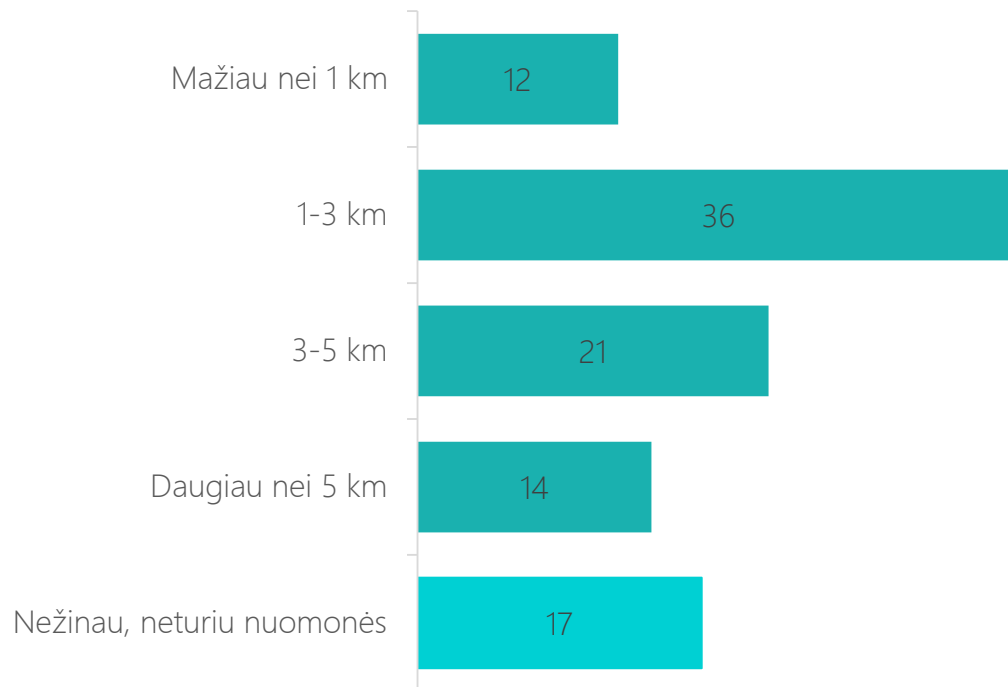

*Galimi keli atsakymai; suma viršija 100 proc.

2.1.10. pav. Kaip norėtumėte sužinoti apie neformaliojo ugdymo veiklas Jūsų mieste? (proc., N=437)

Didžiausias priimtinas atstumas nuo namų, dalyvavimui neformaliose veiklose

12 proc. apklaustųjų norėtų, kad didžiausias atstumas nuo namų iki neformaliojo ugdymo veiklų būtų mažesnis nei 1 km, 36 proc. sutiktų, kad atstumas siektų 1-3 km, 21 proc. – 3-5 km, 14 proc. sutinka, kad atstumas galėtų būti ir didesnis nei 5 km. 17 proc. respondentų šiuo klausimu nuomonės neturi (2.1.11. pav.).

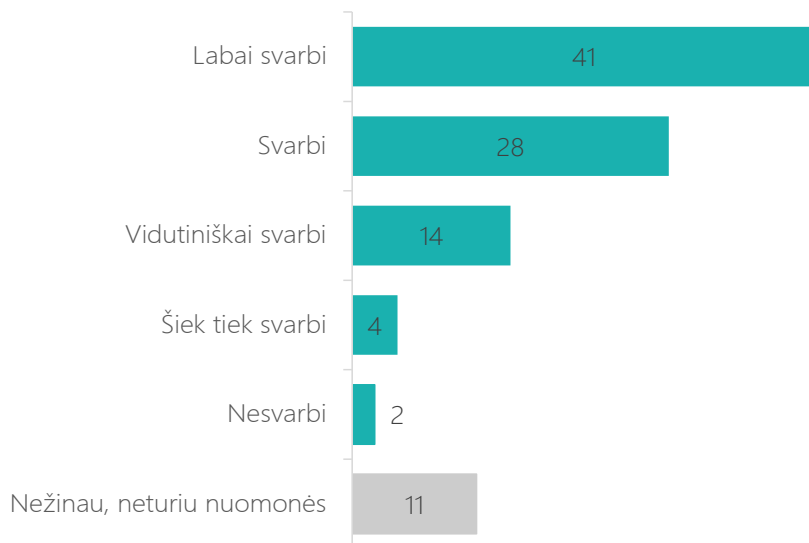

2.1.11. pav. Koks yra didžiausias atstumas, kurį esate pasiruošę keliauti nuo namų, kad dalyvautumėte neformaliojo ugdymo veiklose? (proc., N=437)

Kainos svarba renkantis neformaliojo ugdymo veiklas

69 proc. respondentų nurodo, kad kaina, renkantis neformaliojo ugdymo veiklas, jiems svarbi – 41 proc. labai svarbi, 28 proc. svarbi. 14 proc. apklaustųjų kaina vidutiniškai svarbi, 4 proc. tik šiek tiek svarbi, o 2 proc. – nesvarbi. 11 proc. respondentų šiuo klausimu nuomonės neturi (2.1.12. pav.).

Moterys dažniau nurodo, kad neformaliojo ugdymo kaina joms labai svarbi arba svarbi, vyrai, jog kaina vidutiniškai svarbi.

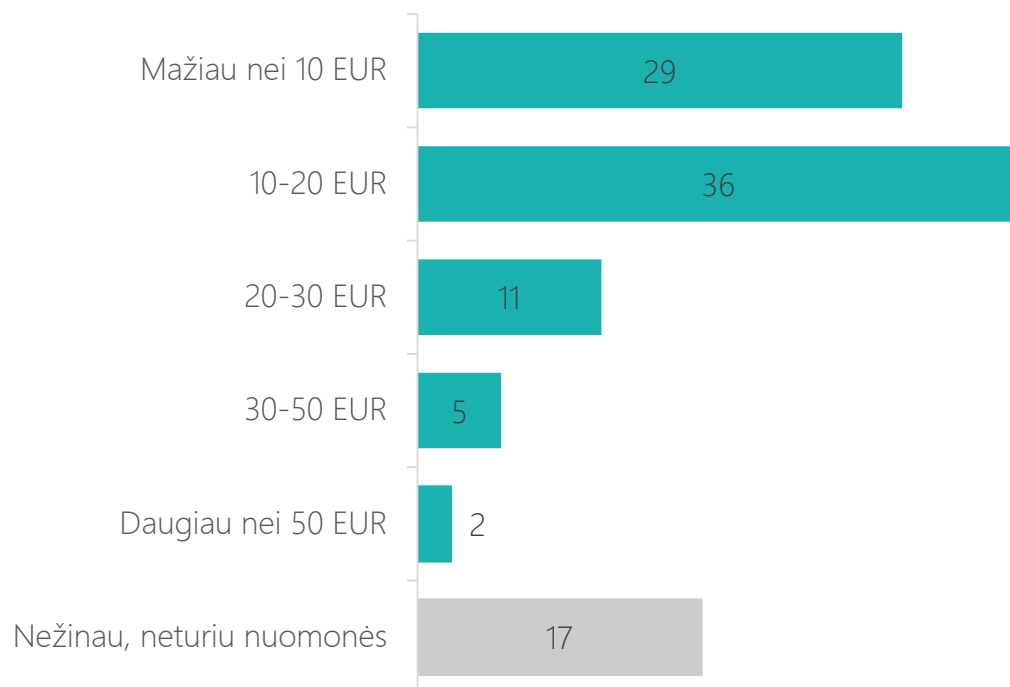

2.1.12. pav. Kiek Jums yra svarbi kaina renkantis neformalaus ugdymo veiklas? (proc., N=437)

Maksimali suma už vieną neformalaus ugdymo užsiėmimą

Apklaustieji už vieną neformaliojo ugdymo užsiėmimą dažniausiai yra pasiryžę mokėti iki 10 Eur (29 proc.) arba 10-20 Eur (36 proc.). 11 proc. respondentų sutiktų mokėti 20-30 Eur, 5 proc. 30-50 Eur, 2 proc. – daugiau nei 50 Eur. 17 proc. apklaustųjų šiuo klausimu nuomonės neturi (2.1.13. pav.).

Moterys dažniau nurodo, kad už neformaliojo ugdymo užsiėmimą daugiausiai galėtų mokėti 10-20 Eur.

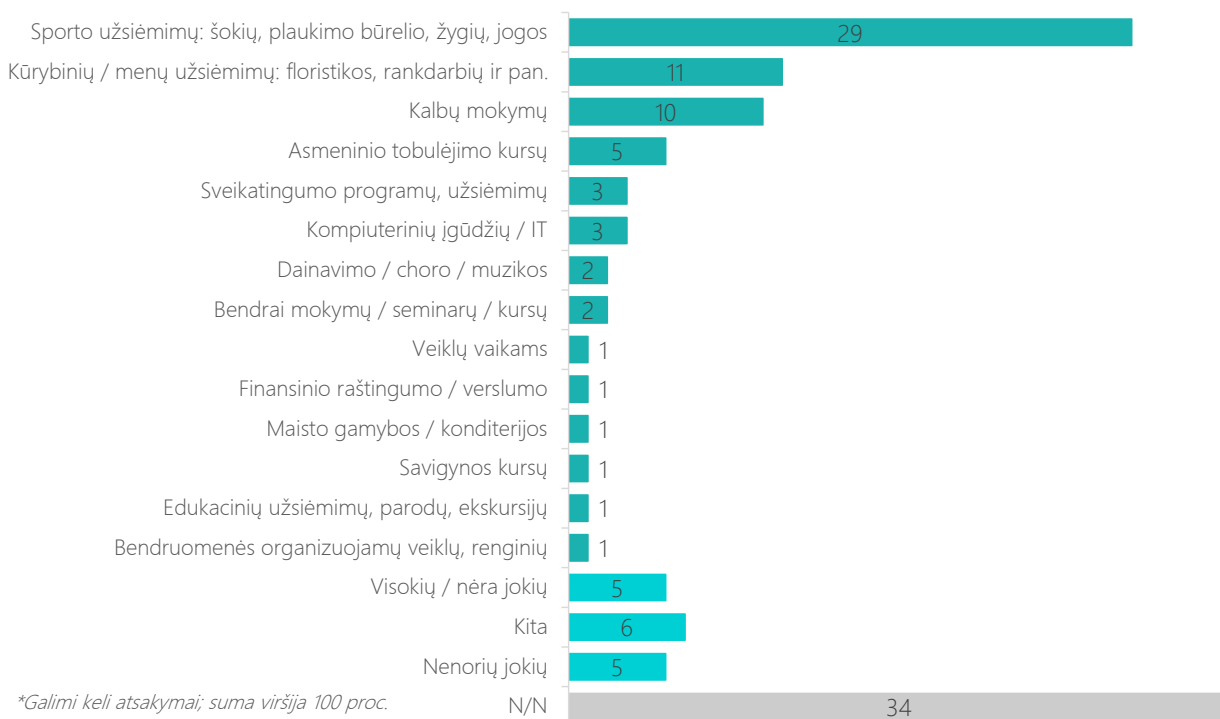

2.1.13. pav. Kokia yra maksimali suma, kurią Jūs esate pasiruošę mokėti už vieną neformalaus ugdymo užsiėmimą? (proc., N=437)

Norimos neformaliojo ugdymo veiklos gyvenamajame rajone

Respondentai kaip labiausiai norimas neformaliojo ugdymo veiklas savo gyvenamajame rajone dažniausiai nurodo sporto užsiėmimus (29 proc.), kūrybinius / menų užsiėmimus (11 proc.) ir kalbų mokymąsi (10 proc.). Kitos nurodomos veiklos – asmeninio tobulėjimo kursai (5 proc.), sveikatingumo programos / užsiėmimai, kompiuterinių įgūdžių / IT kursai (po 3 proc.), dainavimo / choro / muzikos, bendrai mokymai / seminarai / kursai (po 2 proc.). Po 1 proc. apklaustųjų minėjo veiklas vaikams, finansinio raštingumo / verslumo, maisto gamybos / konditerijos, savigynos kursus, edukacinius užsiėmimus, parodas, ekskursijas, bendruomenės organizuojamas veiklas, renginius. 5 proc. respondentų teigė, kad reikia visokių užsiėmimų arba, kad jų nėra jokių, 6 proc. nurodė kitas veiklas, 5 proc. teigė nenorintys jokių, 34 proc. negalėjo atsakyti į šį klausimą (2.1.14. pav.).

Moterys dažniau nurodo, kad už neformaliojo ugdymo užsiėmimą daugiausiai galėtų mokėti 10-20 Eur.

2.1.14. pav. Kokių naujų neformaliojo ugdymo veiklų norėtumėte savo mikrorajone? (proc., N=437)

Abibendrinimas

- 63 proc. apklaustųjų nurodo dalyvaujantys neformaliojo švietimo veiklose – po 6 proc. kelis kartus per savaitę ir kartą per savaitę, 7 proc. – kartą per mėnesį, 21 proc. – kelis kartus per metus, 23 proc. – rečiau nei kartą per metus.
- Respondentai dažniausiai nurodo dalyvaujantys bendrai mokymuose / seminaruose / kursuose (20 proc.) ir sporto renginiuose / būreliuose (19 proc.). Taip pat dažniau nurodomi edukaciniai užsiėmimai, parodos, ekskursijos ir kūrybiniai užsiėmimai (po 11 proc.).
- Respondentus neformaliojo ugdymo veiklose dalyvauti dažniausiai motyvuoja asmeninis tobulėjimas (58 proc.) bei asmeniniai interesai ir pomėgiai (51 proc.).
- 18 proc. respondentų, dalyvaujančių neformaliojo ugdymo veiklose, jomis yra patenkinti – 3 proc. labai patenkinti, 15 proc. – patenkinti.
- Respondentai kaip dažniausias priežastis, kodėl nedalyvauja neformaliojo ugdymo veiklose nurodo laiko stoką (27 proc.), informacijos apie galimybes trūkumą bei tai, kad nėra girdėję apie neformaliojo ugdymo veiklas (po 25 proc.).
- Apklaustiesiems iš neformaliojo ugdymo veiklų Vilniuje dažniausiai trūksta sporto užsiėmimų (41 proc.), kalbų kursų (34 proc.), savęs pažinimo, asmeninio tobulėjimo užsiėmimų, profesinio tobulėjimo seminarų ar mokymų (po 28 proc.), meninių užsiėmimų (25 proc.).
- Respondentai dažniausiai per savaitę neformaliojo ugdymo veikloms norėtų skirti 1-2 val. (55 proc.). 3-5 val. norėtų skirti 28 proc. respondentų.
- Respondentai dažniausiai nurodo norintys, kad neformaliojo ugdymo veiklos vyktų vakarais (49 proc.).
- Kaip tobulintinus neformaliojo ugdymo aspektus apklaustieji dažniausiai įvardina kainą (40 proc.), veiklų įvairovę (39 proc.), vietą (38 proc.), pasiūlą (35 proc.) ir turinio kokybę (33 proc.).
- Kaip priimtinausius informacijos šaltinius, norint gauti žinių apie neformaliojo ugdymo veiklas, apklaustieji dažniausiai įvardina socialinius tinklus (62 proc.), elektroninį paštą (naujienlaiškius) (41 proc.), miesto savivaldybės interneto svetainę (28 proc.).

- 12 proc. apklaustųjų norėtų, kad didžiausias atstumas nuo namų iki neformaliojo ugdymo veiklų būtų mažesnis nei 1 km, 36 proc. sutiktų, kad atstumas siektų 1-3 km, 21 proc. – 3-5 km, 14 proc. sutinka, kad atstumas galėtų būti ir didesnis nei 5 km.
- 69 proc. respondentų nurodo, kad kaina, renkantis neformaliojo ugdymo veiklas, jiems svarbi – 41 proc. labai svarbi, 28 proc. svarbi. 14 proc. apklaustųjų kaina vidutiniškai svarbi.
- Apklaustieji už vieną neformaliojo ugdymo užsiėmimą dažniausiai yra pasiryžę mokėti iki 10 Eur (29 proc.) arba 10-20 Eur (36 proc.).
- Respondentai kaip labiausiai norimas neformaliojo ugdymo veiklas savo gyvenamajame rajone dažniausiai nurodo sporto užsiėmimus (29 proc.), kūrybinius / menų užsiėmimus (11 proc.) ir kalbų mokymąsi (10 proc.).

BESIMOKANČIŪJŲ PERSPEKTYVA

Toliau apžvelgiamos skirtingos besimokančiųjų grupės, jų įsitraukimas į neformaliojo ugdymo veiklas ir patirtys jose. Atliktas kokybinis tyrimas, apėmęs individualius interviu, sutelktų grupių diskusijas ir galimybę atsakyti į klausimus raštu.

Mokyklinio amžiaus (6–17 m.) vaikai ir jaunimas

Kvietimas dalyvauti tyrime buvo skelbiamas socialiniame tinkle „Facebook“, dalinantis per asmeninius profilius, įvairiose grupėse, susijusiose su neformaliuoju ugdymu (pavyzdžiui, „Vaikų būreliai Vilniuje“). Kriterijus dalyvauti tyrime – amžius, tėvų sutikimas (nuo 16 metų – paties dalyvio informuotas sutikimas) bei tai, kad per pastaruosius 3 metus būtų Vilniaus mieste lankę/iusi bent vieną neformaliojo ugdymo veiklą.

Pusiaus struktūruoti interviu buvo atlikti 2024 metų liepos – rugsėjo mėnesiais su 12 tyrimo dalyvių (8 moteriškos lyties, 4 – vyriškos). Pusė interviu (6) vyko gyvai, pusė (6) – nuotoliu. Trumpiausias interviu truko 13 min, ilgiausias – 42min, vidutinė interviu trukmė – apie 28 minutės. Su dalimi mažiausiųjų tyrimo dalyvių (6–8 metų) buvo pasitelkiamas piešimas (pavyzdžiui, paprašant vaiko nupiešti, kaip atrodo tam tikro būrelio užsiėmimas ir vėliau kalbant apie piešinį).

Eil. nr.	Vardas (pakeistas)	Amžius	Interviu trukmė (min)

1.	Jorė	6	22
2.	Mėja	7	40
3.	Lukas	8	18
4.	Agnė	10	22
5.	Markas	11	37
6.	Gabrielė	11	42
7.	Atėnė	13	13
8.	Kamilė	13	37
9.	Amelija	13	30
10.	Lina	16	33
11.	Saulius	16	20
12.	Leonas	17	20

Interviu metu tyrimo dalyviai pasakojo pastaruoju metu lankę įvairias neformaliojo ugdymo veiklas.

Ryškesnės šios grupės:

Veiklos kryptis	Šiuo metu lankomos veiklos	Anksčiau lankytos veiklos
Fizinio aktyvumo	tinklinis, lengvoji atletika, plaukimas, karate, šokiai	gimnastika, jojimas, futbolas, badmintonas, baletas, poi kamuoliukų treniruotės
Meninė	muzikos mokykla, grojimas įvairiais instrumentais, dainavimas, teatro būrelis, dailė	piešimas
Kitos	Robotika, anglų kalbos būrelis	Kulinarijos būrelis, robotika

Tyrimo dalyvavę paaugliai taip pat dalyvauja ir jaunimo organizacijų (pavyzdžiui, Ateitininkų) veiklose, DofE programoje ar savanoriauja (pavyzdžiui, Maltiečių sriuba). Paklausti, kokias veiklas lankė praeityje, visi galėjo išvardinti daug papildomų veiklų, kurias yra bandę (net ir patys mažiausieji). Vėlgi,

visos paminėtos veiklos galėjo būti išskirtos į fizinio aktyvumo arba meninių veiklų kategorijas su keliomis išimtimis (kulinarijos būrelis, robotika).

Įsitraukimo į veiklas motyvai

Kategorija	Subkategorija
Šeimos narių paskatinimas ar patirtys	Tėvų paraginimas
	Brolių / seserų pavyzdys
Mokymosi išplėtimas už mokyklos ribų	Nuo mokyklinių dalykų besiskiriančios veiklos
	Pomėgių ar interesų atliepimas
	Karjerai aktualių sričių išbandymas
Aplinkinių paskatinimas	Mokytojų paskatinimas
	Draugų rekomendacijos
	Talento atpažinimas

Vaikai ir paaugliai pradėjo lankyti būrelius dėl įvairių priežasčių, dažnai veikiami tėvų ar kitų artimųjų. Kai kurie vaikai į būrelius eina tėvų paraginti, nes šie laiko tai būtina veikla arba nori, kad jų vaikai išmoktų tam tikrų reikalingų gebėjimų – pavyzdžiui, plaukti. Kartais paskata kyla ir iš vyresnių brolių ar seserų pavyzdžio, tačiau ne visada tai yra palaikoma kitų šeimos narių – kartais bandoma nukreipti, kad atžalos lankytų skirtingus, turėtų „savo“ būrelius. Būna ir taip, kaip Lukas, kuris pats ėmėsis iniciatyvos pirmoje klasėje: *„kaipgi būsiu nieko nelankęs? tai tada aš sugalvojau: paprašiau mamos, kad parodytų būrelių sąrašą. Ir parodė, išsirinkau pradžioj karate“*. Apie mokyklų būrelių sąrašus pasakojo ne vienas tyrimo dalyvis, išryškėjo, kad tai yra dažnas būdas išsibandyti įvairias veiklas, ypač jaunesniame amžiuje, tačiau mokykla gali vaidinti svarbų vaidmenį ir gimnazijos klasėse, pavyzdžiui įsitraukimo į DofE programą atveju.

Kitas išsakytas kriterijus susijęs su formaliuoju ugdymo buvo vaikų siekis, kad būrelio veikla būtų kažkuo besiskirianti nuo mokyklos veiklų, tai yra – nesikartotų (pavyzdžiui, kai dailę ar šokius turi kaip atskirą pamoką). Taip pat neretai vaikai renkasi būrelius, atitinkančius jų jau turimus įgūdžius ar pomėgius: antai, Gabrielė, aplinkiniams vis pastebint ir išskiriant jos greitą bėgimą, nusprendė lankyti lengvosios atletikos būrelį; o Ameliją paskatino lankyti dainavimą jos pradinių klasių mokytoja, pastebėjusi, kad mergaitė gražiai dainuoja. Dažnai būrelio pasirinkimui įtakos turi ir draugų rekomendacijos arba su draugais ar šeimos nariais įgytos patirtys: *„vienąkart buvau pas draugę ir ji man pasiūlė pažaisti [tinklinį]. Taip labai faina buvo. Tai tada kitą semestrą, per mokslo metus ir pradėjau*

žaišti“ – pasakojo Atėnė. Būreliai – ir būdas išsibandyti ateities karjeros norus: antai, Saulius prieš kelis norėjo būti aktoriumi, todėl nuėjo į teatro būrelį, tačiau dabar lanko ir su inžinerija susijusią veiklą, nes teigia, kad stos „*į kokią inžineriją, kas būtų saugus pasirinkimas vietoj to, kad meninė sritis – kas nėra labai saugu*“.

Pozityviai vertinami neformaliojo ugdymo elementai

Kategorija	Subkategorija
Tinkamas iššūkis	Tobulėjimo pajautimas
	Streso nekelianti aplinka
Galimybė mokytis	Dalykinės kompetencijos
	Socialinės kompetencijos
Pageidaujami veiklų elementai	Rimtumas
	Neįprastumas

Tyrimo dalyviai teigė, kad jų lankomi būreliai jiems patinka, kai juose jiems sekasi, jie jaučia, kad tobulėja, tačiau nereikia per daug stresuoti, o užduotys kelia pakankamą, bet ne per didelį iššūkį. Gabrielė pastebi, kad, kai veikla tampa per sunki, iššūkis – per didelis, „*tada nebežinai iš vis ką daryti; ten būna, mergaitės verkia arba sako, kad „man skauda galvą“, kad galėtų išeiti, nes joms tiesiog per sunku tenais*“. Iš visų tyrime dalyvavusiųjų tik Agnė paminėjo, kad jos lankoma veikla yra vieta, kur gali atsipalaiduoti ir ramiai pabūti, o visi likusieji įprastai akcentavo, kad būrelius jie lanko dėl noro kažko išmokti. Mokosi, pirmiausia, techninių dalykų (groti, plaukti, ir pan.), tačiau vyresniame amžiaus įvardija ir socialinius aspektus (komandinis darbas, lyderystė). Daugelis teigė, kad jiems svarbu, jog veikla būtų struktūruota ir „rimta“, mat „*jeigu jau būrelis, jei jau moki pinigų, leidi savo laiką, tai tada jau geriau prasmingai ir kad kažkokia nauda arba kad noras didelis bent jau būtų*“ – sakė Agnė. Kamilė su „rimtumu“ siejo ir būrelių inventorių, mat jai patiko, kad gali naudotis specialia apranga, pirštinėmis, bokso kriaušėmis, o treniruočių salėje yra dideli veidrodžiai. Tyrimo dalyviams taip pat patinka, kai būreliuose gali išbandyti kažką neįprasto, ko negalėtų padaryti mokykloje ar namuose, pavyzdžiui, kaip Mėjai, dailės būrelyje kūrusiai naujus kvapus arba Lukui, muzikos mokykloje gavusiam naują instrumentą. Kiti dar išskiria galimybę įgūdžius pritaikyti už būrelio ribų (plaukimą). Dauguma vaikų pastebi, kad kartais būreliai patinka labiau, kartais mažiau, tačiau tai priklauso nuo to, kaip jaučiasi tomis dienomis fiziškai arba nuo to, kaip apskritai juose sekasi: „*kartais atrodo, kad visą laiką skauda gerklę po baseino, nes prisigeri vandens; kartais atrodo, kad labai lėtai plauki; bet kartais būna dienų, kai aš viską padarau labai gerai ir sako: „kaip gerai padarei*“ – pasakojo Markas. Taigi, mokytojų palaikymas yra

itin svarbus aspektas, sustiprinantis motyvaciją. Kita didelė motyvacijos dalis siejasi su socialiniais ryšiais – tiek su mokytojais, tiek su kitais būrelių dalyviais.

Neformaliojo ugdymo veiklų vadovų vertinimas

Kategorija	Subkategorija
Vertinamos asmeninės savybės	Linksmumas
	Švelnumas
	Supratingumas
Srities entuziazmas ir išmanymas	Įsigilinimas į savo sritį
	Užsivedimas
Gebėjimas megzti ryšį	Draugiškas bendravimas
	Šilto santykio palaikymas
	Dalyku neapsiribojantis ryšys
Destruktyvus elgesys	Nepagarbus bendravimas
	Demonstruojamas pyktis
	Akivaizdus favoritų turėjimas
Didaktiniai pasirinkimai	Nepamatuotas griežtumas
	Silpnas pasiruošimas
	Mokyklinių metodų taikymas

Tyrime dalyvavę vaikai ir paaugliai apibūdina jiems patinkančius būrelių mokytojus kaip užsivedusius, draugiškus, šiltus, linksmus, juokingus, artimus, švelnius, supratingus. Supratingas mokytojas, anot Linos, yra toks, kuris „žinotų, kad ne visą laiką aš galiu ateit pagrojus“, t.y. ne visada iš jos reikalautų maksimalaus pasiruošimo. Agnė pažymi, kad šiuo klausimu yra svarbus balansas: „nesitiki per daug iš vieno karto, bet ne tai, kad visiškai: „tu čia nedaryk, nereikia“, bet jinai per daug nepersistengia ir paaiškina, ko nesupranti“. Kamilė mokytojų supratingumą taip pat siejo su noru, kad jie suprastų, kad jų vedamas būrelis yra vienas iš, galbūt net ne pagrindinis:

Ji visada sako „tai gal tu tada gali ateiti?“. Ir aš sakau „man tada vienas būrelis“. „Gal tu pirmadienį gali ateiti?“. Sakau „ne, man kitas būrelis“. „Gal tu trečiadienį gali ateiti?“. Sakau „tai man trečiadienį yra jūsų būrelis“. „Bet gal gali ilgiau pasilikti?“. Nu žodžiu, tiesiog...

Tyrimo dalyviams labiau imponavo mokytojai, kurie mėgsta savo sritį, darbą, yra užsidegę. Amelijai patinka, kad savo mokytojams gali pasipasakoti, kuo ir kaip gyvena, be to – pastebi, kad tokie pasišnekėjimai pamokos pradžioje kuria artimesnį ryšį ir su kitais būrelio dalyviais. Kiti minėjo, kad jiems svarbu, kad juos matytų kaip individus, žinotų jų vardą, galbūt įsigilintų ir į jų pomėgius, asmenines situacijas. Pavyzdžiui, Saulius vėluodavo į būrelį dėl kamščių, tačiau „*vietoj to, kad toliau tėtų pamoką, jai [mokytojai] reikėjo skelti moralą 20 minučių, kodėl reikia nevėluoti ir taip toliau*“. Bendrai visi dalyviai teigė nemėgstantys mokytojų, kurie pyksta, yra griežti, moralizuoja. Pavyzdžiui, Gabrielė jau yra patyrusi, kad ne tik per griežtumą galima išmokti, tad jai „*labiausiai patinka treneriai, kurie yra ne griežti, bet moko gerai*“. Per didelis griežtumas yra dažnas kriterijus apskritai mesti vieną ar kitą veiklą, nors ir yra pasiekiami geri rezultatai. Apie tai dalinosi Lina: „*aš realiai dėl jos [pianino mokytojos] ir mečiau tą pianiną. Ji tokia kaip ir gerą vaidina, bet yra žiauriai griežta, ten pas ją mokiniai visi žiauriai gerai groja, žiauriai spaudžia, bet pati taip labai keistai bendrauja*.“ Kiti išskyrė nemėgstantys mokytojų, kurie priekaištuoja vaikams dėl menkniekių, menkina juos, pravardžiuoja, per greitai reikalauja rezultato, akivaizdžiai turi mėgstamiausius mokinius, ateina nepasiruošę arba „veda kaip mokykloje“, t.y. „*nu kaip iš vadovėlio, nieko jinai iš savo pusės*“, anot Amelijos.

Neformaliojo ugdymo veiklų socialinis elementas

Kategorija	Subkategorija
Kaip motyvacija dalyvauti	Užsimezgančios draugystės
	Mokymasis su panašius įgūdžius turinčiais
	Panašūs grupės poreikiai
Kaip priežastis išeiti	Sunku integruotis ir susirasti draugų
	Patyčių patirtis

Neabejotinai svarbų vaidmenį vaikams ir paaugliams vaidina ir kiti būrelio dalyviai. Čia būtų svarbu paminėti, kad būta kelių tyrimo dalyvių pasilikusių veiklose vien dėl mokytojo, nors ir kiti dalyviai vaikai jiems dėl kažkokių priežasčių (dažniausiai – destruktivaus elgesio, demotyvacijos) nepatiko. Kas rodo kartinį mokytojo vaidmenį. Visgi, štai Ameliją ryšys su kitais motyvuoja: „*tinklinio aš turiu labai daug draugų ir aš labai noriu eit dar daugiau į tinklinį, nes, nu, aš laikiu su tais draugais susitikti*“. Visgi, ji pati pažymi, kad yra itin svarbi sklaidi integracija, ypatingai, jeigu ateinama į jau susiformavusią grupę. Daugiau nei pusė tyrimo dalyvių turėjo patirčių, kai netęsė vieno ar kito būrelio būtent dėl to, kad

nesusirado draugų būrelyje arba juose patyrė patyčias. Dalyviams svarbu, kad grupė turėtų panašius įgūdžius ir galėtų mokytis kartu:

patikty, kad nebūtų taip, kad aš, tarkim, ateinu čiuožti tik pusiau mokanti, o, tarkim, kiti kažkaip jau labai sukiojasi, atbuliniais čiuožia ir t.t. Kad nebūtų taip, kad tau atskirai reikia kažką aiškint, o kiti jau ten supranta viską. Arba atvirkščiai: kad tu viską supranti, tau nėr ką veikt, o kitiems aiškina. (Agnė)

Dažnai turimi įgūdžiai, o ir poreikiai (pavyzdžiui, noras žaisti, o ne rimčiau treniruotis) sutampa su amžiaus grupe, todėl ne vienas tyrimo dalyvių išskyrė norą mokytis su bendraamžiais. Yra ir galimų kitų priežasčių, pavyzdžiui, Kamilė bijojo pereiti į vyresniųjų karate grupę, nors treneris siūlė tai daryti dėl jos mėlyno diržo, nes ten treniruojasi vyresni, stiprūs sportininkai, treniruotės yra ilgesnės ir vyksta vėlai vakare. Visgi, svarbu būtų pažymėti, kad ne visos veiklos yra savaimė socialios, kai kuriose jų su kitais dalyviais vaikai ir paaugliai susitinka tik koridoriuose arba persirengimo kambariuose, tačiau ir ten pabendravimas gali tapti malonia būrelių dalimi.

Neformaliojo ugdymo veiklų nutraukimo priežastys

Kategorija	Subkategorija
Nesusiklostęs santykis	Su ugdytoju
	Su kitais besimokančiais
Ugdymo proceso patyrimas	Per didelis krūvis
	Nejaučiama pažanga
Logistinės priežastys	Netinkama / nepatogi vieta
	Netinkamas laikas

Nors dažniausias įvardintas kriterijus „mesti“ būrelį – nesusiklostęs santykis su mokytoju arba kitais vaikais - , tačiau buvo įvardinti ir kiti aspektai. Dažniausiai tai – netinkantis arba su kitomis veiklomis nesuderinamas laikas, taip pat – tėvų skiriami finansai, toloma lokacija (arba kurioje nėra laukimo zonos, jeigu atvažiuoja anksčiau), nejaučiama pažanga, „nerimta“ veikla arba kaip tik – per dideli iššūkiai, per didelis krūvis, per daug darbo namuose (pavyzdžiui, reikalavimas groti namuose). Kai kurios šeimos turi reikalavimą, kad būreliai būtų skirtingo pobūdžio, taigi dalis tyrimo dalyvių teigė negalintys lankyti kelių sporto ar meninių būrelių, nes jie turintys būti tarpusavyje skirtingi. Specifiškesni kriterijai yra jaunesniųjų tyrimo dalyvių, susiję su saugumu arba norimais rezultatais: Agnė prisiminė, kad

ikimokykliniame amžiuje jai buvo svarbūs pasirodymai, tačiau kai reikėjo intensyviai ruoštis, ji nusprendė mesti baletą; Mėjai norėjosi, kad būrelio metu prie jos būtų tėtis; Jorei būdavo sunku nešti papildomus rūbus į treniruotę. Išskirtinė Linos įvardyta buvusi karantino neigiama įtaka:

Ir per karantiną man taip jau buvo tokia kančia ten jungtis: nes tiesiog tu nežinai, ten namie šoki, bet ne taip visiškai, ne toks „vaibas“. Aš ten jungdavausi, bet man ten žiauriai nepatiko. Tada jau 7-oje klaseje nusprendžiau tiesiog nebelankyti, nors man šokiai žiauriai patikdavo.

Tyrime paliesta ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo tema, kuri natūraliai ateina aptarinėjant mokymąsi už bendrojo lavinimo mokyklos ribų. Išskirtinumu pasižymi muzikos mokyklos, kadangi jose nemaža dalis pamokų yra privalomos, apie ką pasakoja Kamilė: „aš norėčiau kai kuriuos būrelius mesti iš muzikos mokyklos, bet aš žinau, pavyzdžiui, jeigu aš mesiu pianiną, aš turėsiu mesti visą muzikos mokyklą, todėl to nedarau“. Ne vienas lankantis muzikos mokyklą interviu metu išreiškė svarstymą, kad galbūt norėtų ją mesti, tačiau didžiajai daliai visgi yra gaila jau padaryto įdirbio.

Pageidaujamos veiklos

Sritis	Įvardytos veiklos
Fizinės veiklos	Čiuožimas
	Tenisas
	Krepšinis
	Tinklinis
Narystės organizacijos	Skautai
Menai	Muzikos instrumento pamokos
	Skalvijos akademija
STEAM	Giliuko laboratorija

Vaikai ir paaugliai, paklausti, ką dar papildomai norėtų lankyti, išvardijo įvairių veiklų. Jos buvo susijusios su turėta gera patirtimi (čiuožimas), noru daugiau fizinės veiklos (čiuožimas, tenisas), noru daryti kažką su draugais (tenisas, skautai), veikla, susijusia su šeimos pomėgiais (skautai, tinklinis), nori išmokti kažko naujo (muzikos instrumentų pamokos), pasinaudoti šalia esančia infrastruktūra (krepšiniu, dėl šalia esančios krepšinio aikštelės), noro įsilieti į įdomią bendruomenę, pasižyminčią profesionalumu ir suteikiančia galimybių naudotis kino technika (Skalvijos akademija), galimybėmis išbandyti įvairių eksperimentų (Giliuko laboratorija). Dažniausiai nesirinktų tokių veiklų, kurias išbandę turėjo blogas

patirtis (susižeidė jojime), bendrai yra nedominančios (dailė). Visgi, ypač jaunesniam amžiuje, čia gali būti svarbi ir išorinė motyvacija, kurią reiktų naudoti atsakingai. Nors Jorė nemėgo baletu, tačiau:

Tyrėja: Būtų, pavyzdžiui, baletu būrelis būtų toks nuobodus, bet gale gautum lipduką, ar eitum?

Jorė: Neičiau.

Tyrėja: Bet jeigu lipdukai keistųsi ir galėtum surinkti visą lipdukų kolekciją?

Jorė: Eičiau.

Su amžiumi besikeičianti motyvacija: nuo lipduko iki profesijos

Jaunesniame amžiuje ypač vyrauja išorinė motyvacijos svarba: būrelis lankomas dėl po pamokėlės gaunamo lipduko, kuris laipsniškai – kuo ilgiau lankant – keičiasi. Toks „lygių“ pasiekimas motyvuoja ir ilgesniame periode, pavyzdžiui, lankant būrelį dėl noro pasiekti juodą karatė diržą, siekiant pabaigti muzikos mokyklą, kai liko dar kelios klasės. Čia didelį vaidmenį vaidina ir jau įdėtas įdirbis, dėl kurio gali būti gaila mesti vieną ar kitą veiklą. Taip pat nuo jauno amžiaus svarbus šeimos, tėvų vaidmuo – vaikai nori lankyti tokį būrelį, kurį lankė jų tėvai, broliai, seserys, užsiimti hobiu, kuriuo užsiima šeima kartu. Apie tai pasakojo Lina: *„į muzikos mokyklą nuėjau, nes tiesiog visa šeima ėjo ir, kai dar buvau maža, tai tiesiog mama, net nepamenu tiksliai, bet tiesiog užrašė ir net nebuvo klausimas – eiti ar neit – tiesiog taip automatiškai nuėjau“*. Vėliau, augant, ryškėja tendencija, kad norisi užsiimti veikla, kuria užsiima draugai arba eiti į ją kartu su draugais, taip praleidžiant laiką kartu. Keli tyrimo dalyviai būrelių veiklas siejo su savo galimu profesiniu keliu (pavyzdžiui, dainavimas), kas būreliui tuomet suteikia didelį prioritetą. Be to, ne vienam tyrimo dalyviui (ypač jaunesnio amžiaus) buvo svarbūs ir pasirodymai, koncertai arba varžybos, kuriose galima parodyti tai, ko išmokstama būreliuose.

Socialinių ryšių svarba

Visi dalyviai pabrėžia socialinių ryšių svarbą neformaliojo ugdymo veikloje. Ypatingas svarbus yra ryšys su veiklos vadovu, tačiau ir draugai ar bendravimas su kitais būrelio nariais taip pat yra svarbi motyvacija lankyti būrelį. Leonas pabrėžia, kad liko būrelyje dėl „fainų žmonių“, o Amelija metė šokius, nes nesusirado draugų. Tai rodo, kad bendraamžių ryšiai vaidina svarbų vaidmenį vaikų dalyvavime veiklose. Svarbu pabrėžti, kad kitų dalyvių demotyvacija, destruktivus elgesys gali ir atgrasyti nuo užsiimamos veiklos. Visgi, augant, paaugliai vis savarankiškiau gali organizuoti savo socialinį gyvenimą (pavyzdžiui, nuvykstant kartu pažaisti krepšinio), kas keičia ir jų santykį su būreliais. Apie tai dalinasi Leonas: *„Atsirado kitos veiklos, kur negalėčiau vadinti „būreliais“: pradėjau į salę eiti, pradėjau šiaip pasportuoti daugiau. Tuomet ir socialiniai dalykai daugiau laiko užimti pradėjo, mokykla, viskas. Tai*

kažkaip ne taip ir liko tiek daug to laisvo laiko, kažkaip ne taip jau ir domina mane tie būreliai jau. Kažkaip jaučiuosi visko pabandęs, niekas per daug neužkabino, tai taip ir baigėsi tie būreliai visi. “

Individualių poreikių pripažinimas

Dalyvių pasakojimai rodo, kad svarbu pripažinti vaikų ir paauglių individualius poreikius ir galimybes. Jorė skundėsi dėl sunkių užduočių ir per didelio krūvio, Lina ir Agnė išreiškė, kad mokytojams būtina suprasti, kad ne visada bus galima ateiti visiškai pasiruošus. Šis aspektas akcentuoja reikšmę lankstumui ir individualizuotam požiūriui, kad vaikai jaustųsi palaikomi ir suprasti. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad vaikui augant keičiasi jo poreikiai: antai, Markas nurodė, kad iš pradžių mėgo karate žaidimus, tačiau augant norėjosi rimtesnių su karate susijusių veiklų, todėl pakeitė klubą.

Čia svarbu pažymėti, kad yra ir tų, kurie dėl nepakankamos individualizacijos apskritai pasirenka nelankyti būrelių, o, pavyzdžiui, kaip Saulius, išmoko gitara groti savarankiškai namuose, paaiškindamas tai, jog jam „nelabai patinka, kai kažkoks mokytojas aiškina, koks yra teisingas būdas kažką daryti“.

Laisvas laikas – norimas ir nenorimas

Dalyviai akcentavo reikalingą turėti „laisvą laiką“ savaitėje, kad būtų laiko susitikti su draugais, nereikėtų kažkur važiuoti ir pan. Tačiau buvo ir priešingai teigiančių, kad laisvą laiką reikia užpildyti veiklomis, nes kitaip dalyviams atrodė, kad laisvu metu „sėdės telefone“. Pastarasis požiūris dažniausiai susijęs su jau įgytais įpročiais (daug metų neturi daug laisvo laiko), noru užpildyti visą laiką prasminga veikla: „aš, kai būnu namie ir nieko nedarau, man toks jausmas, kad aš veltui laiką praleidžiu“ – pasakojo Lina. Visgi, laisvas laikas minimas ir paties neformaliojo ugdymo veiklos kontekste – džiaugiamasi, kai galima pažaisti salėje prieš treniruotę, pašokinėti į baseiną po treniruotės ar pan., kas ne tik padeda stiprinti socialinius ryšius, bet ir prisijaukinti pačią neformaliojo ugdymo erdvę.

Fizinis aktyvumas

Ne vienas dalyvis teigė pats arba minėjo tėvų nuomonę, kad reikalinga lankyti sportinius būrelius, kadangi daug sėdimų veiklų: „mokykloje sėdima, muzikos mokykloje sėdima“ – sakė Agnė. Yra šeimų, kurios turi tam tikrą paskirstymą, kad visi vaikų lankomi būreliai turi būti skirtingi, kad bent vienas jų būtų fizinį aktyvumą skatinantis. Taigi, ryškėja tendencija, kad neformalusis ugdymas siejamas su fizinio aktyvumo palaikymu.

Praktiniai aspektai: priemonės, laikas, logistika

Kai kurie dalyviai mini praktines kliūtis dalyvauti būreliuose. Ne vienas informantas, kuris savarankiškai turi nuvykti į būrelio vietą minėjo, kad kelionės gali tapti varginančios ir įtemptos, jei atstumai yra dideli, laikas tarp būrelių – trumpas. Pavyzdžiui, Markas pasakojo kad per 40 minučių truncančią kelionę iki karate jis neretai net užmiega. Daliai tyrimo dalyvių padeda pasiekti būrelius tėvai: antai Amelija mini, kad didelė dalis gyvenimo vyksta mamos mašinoje, kur tarp būrelių ir pavalgo, ir paruošia namų darbus. Tačiau daugelis turi keliauti vieni, taigi jie užtrunka daugiau laiko, gali lankyti mažiau toli esančių, specifinių būrelių. Tai rodo, kad veiklos logistika ir prieinamumas yra svarbus planuojant neformalaus ugdymo programas. Ypač didelės įtampos kyla daugiau negu vieną būrelį lankantiems vaikams, kadangi yra sunku tarpusavyje suderinti skirtingose vietose vykstančias skirtingas veiklas. Taip pat pavieniui buvo paminėti ir persirenginėjimo, daiktų nešimosi į būrelį, turėjimo namie praktikuotis (pavyzdžiui, groti) aspektai.

Disciplinuojanti veikla

Daugelis tyrimo dalyvių pasakojo, kaip juos neformaliojo ugdymo veiklos įvairiais būdais bando disciplinuoti. Viena, yra mokytojai, kurie įvairiais būdais (kartais per daug griežtais) skatina siekti geresnių rezultatų. Kita, tie patys mokytojai disciplinuoja mokinius ypatingą dėmesį skirdami jų lankomumui ir nevēlavimui. Jorė teigė nenorinti praleisti anglų kalbos būrelio, mat kitą kartą gaus daugiau darbo, o Gabrielė dalinosi, kad metė badmintoną, nes, kai pavėluodavo, turėdavo tiek bėgti ratų, kiek minučių buvo pavėlavusi. Lina pasakojo, kad jaučią pareigą lankyti Ateitininkų užsiėmimus, kadangi davė žodį (tam tikrą priesaiką) ir dabar jaučią įsipareigojimą. Amelija pasakojo jaučianti įsipareigojimą lankyti ypatingai tuos būrelius, kuriuose jos dalyvavimas daro didelę įtaką kitiems: prioritetą teikia tinkliniui, kur turi žaidimo partnerę, tačiau mažiau svarbu jai atrodė lankyti šokius, nes ten „nėra didelės bėdos“, jei ji neateis. Nemaža dalis lankančių muzikos mokyklas jautė įsipareigojimą, tačiau labiausiai – jau įdėtą darbą, kuris tam tikra prasme irgi juos disciplinuoja užbaigti visas muzikos mokyklos klases.

Noras mokytis be streso

Visi tyrimo dalyviai pažymėjo, jog jiems yra svarbus balansas tarp iššūkių ir jų turimų įgūdžių: veikla turi būti pakankamai sudėtinga, kad jie mokytųsi ir tobulėtų, tačiau ne per sunki, kad nesukeltų per didelio streso. Jorė, Gabrielė, Austėja, Agnė pabrėžė, kad neįdomios veiklos, kuriose nieko naujo neišmoksti, tad jos nesuteikia pasitenkinimo, nesijaučia, kad laiką praleidi prasmingai. Šiuo aspektu, anot Gabrielės, idealus mokytojas yra tas, kuris griežtai ir gerai moko, tačiau geba palaikyti vaikų motyvaciją be per didelės įtampos.

Išbandomas ir formuojamas identitetas, profesijos pasirinkimai

Vaikai ir paaugliai, dalyvaudami įvairiuose būreliuose, formuoja savo identitetą ir atranda, kas jiems svarbu, pažįsta ir išbando save. Pavyzdžiui, kai Gabrielė išgirdo aplinkinius kalbant, kad ji greitai bėga, tai skatino ją tęsti bėgimo treniruotes ir siekti rezultatų, kad nepamirštų šio savo gebėjimo. Bręstant ir galvojant apie profesinę karjerą, neformaliojo ugdymo veikloms, siejamoms su profesine veikla, teikiamas didelis prioritetas, kartais net didesnis nei formaliojo ugdymo veikloms. Lina apie tai pasakoja: *„Ir tada tu grįžti namo ten 21:00/21:30, žiauriai esi pavargęs, o supranti, kad rytoj mokyklai tu nieko nesi pasidareęs. Tai žiauriai tada taip susinervini, bet, nežinau, kažkaip: kartais padarai, kartais nepadarai, kaip gaunasi.“*

Gimnazistai teigė matantys skirtumą tarp vaikų ir suaugusių būrelių, viena vertus, dėl skirtingų amžiaus grupių, suaugusiųjų užsiėmimų vėlesnių laikų, bet ir dėl to, kad vaikų būreliai dar gali būti orientuoti į profesionalią veiklą, kai tuo tarpu suaugusiųjų – jau tik mėgėjiška veikla, kas gali paskatinti vyresniųjų klasių, nesirenkančių būrelio kaip profesionalios veiklos, neįsitraukimą į neformaliojo ugdymo veiklas: *„Aš kažkaip, kai baigiau su tais vaikų būreliais, taip ir neperėjau į suaugusių. Bet tie, pavyzdžiui, mano draugai, kurie lanko tinklinį, tai aš žinau, kad jie dar yra grupė su savo amžiumi arba dar jaunesniais, kurie dar siekia kažko [profesionalios karjeros].“* (Leonas)

Svarbus, tačiau su amžiumi, silpnėjantis tėvų vaidmuo

Tėvai vaidina svarbų vaidmenį renkantis neformaliojo ugdymo veiklas mokyklinio amžiaus vaikams. Viena vertus, tėvai nusprendžia, kiek finansų tam gali skirti, kita vertus, jie nustato taisykles pagal kurias vaikai gali (jei gali) būrelius išsirinkti: kokio pobūdžio būreliai leidžiami, kokioje lokacijoje, kiek laiko jiems galima būtų skirti, ar kartu su broliais, seserimis, ar galima mesti, kas pradėta, ir pan.. Kai kurie dalyviai pasakojo, kad jų draugus, nenorinčius lankyti būrelių, motyvuoja tėvai jiems mokėdami pinigus. Augant ir mažėjant tėvų įtakai, struktūruoti būreliai ne visada atrodo būtini, nes jaunuoliai tampa savarankiškesni ir laisvalaikį pradeda organizuoti patys: *„Kur tu, prieš tai būdamas vaiku, nelabai kažkaip tai užsiimdavai, ir tada tu eidavai tik į tuos struktūruotas būrelius, nes būdavo tėvams labai paprasta tave išleisti. O dabar vistiek tu ten nuvarai į koncertą, nuvarai kažkur pasavanoriauti. Su draugais jau kažką gali normaliai prie ežero nuvaryti, tinklinį pažaisti. Tai kažkaip tai ir nebelieka tokio kažkokio reikalo būtent struktūrizuotam tam dalykui.“* (Leonas)

Tėvai

Interviu ir sutelktų grupių diskusijų metu apklausta 16 tėvų, kurių vaikai per pastaruosius 3 metus yra lankę neformaliojo ugdymo veiklas. Kvietimas dalyvauti tyrime buvo skelbiamas socialiniame tinkle „Facebook“ – pasidalinta per asmeninius profilius, įvairiose grupėse, susijusiose su neformaliojo ugdymu (pavyzdžiui, „Vaikų būreliai Vilniuje“, „Būreliai, stovyklos, renginiai, užklausinė veikla VAIKAMS ir JAUNIMUI“, „Vilniaus miesto būreliai vaikams. Patarimai/pasikalbėjimai/rekomendacijos“, „Tėvelių grupė“ ir kt.). Kriterijai dalyvauti tyrime: tyrimo dalyvio/ės vaikas būtų lankęs/iusi bent kokią neformalaus ugdymo veiklą per pastaruosius 3 metus Vilniaus mieste.

Duomenų rinkimas buvo vykdomas organizuojant sutelktų grupių diskusijas (iš viso – 3 sutelktų grupių diskusijos) ir individualius interviu (8 interviu). Pokalbiai vyko 2024-ųjų metų rugsėjo mėnesį. Fokus grupių trukmė nuo 27 iki 51 minutės, viena diskusija įgyvendinta gyvai, kitos dvi įgyvendintos nuotoliu per *Google meet* programą. Visi individualūs interviu vyko nuotoliniu būdu (*Google meet*). Interviu trukmė – nuo 16 iki 41 minutės, vidutinė interviu trukmė - 26 minutės.

Tyrimo dalyvio kodas	Auginami vaikai ir jų amžius	Vaikų lankomos veiklos
T1	Sūnus (12 m.) Sūnus (10 m.) Dukra (7 m.)	Krepšinis, futbolas, gimnastika
T2	Sūnus (9,5 m.) Sūnus (8 m.) Dukra (3 m., nelanko nieko)	Judrieji žaidimai, krepšinis
T3	Sūnus (12 m.) sūnus (8 m.)	Bėgimas, plaukimas, muzikos mokykla
T4	Sūnus (8 m.) Sūnus (10 mėn., nelanko)	Futbolas, krepšinis, šachmatai, baseinas
T5	Dukra (10 m.)	Dailė, šokiai
T6	Dukra (9 m.) Sūnus (6 m.)	Šokiai, dailė, choras, futbolas, keramika
T7	Dukra (5 m.) Dukra (2,5 m., nelanko)	Baletas, plaukimas, tenisas

T8	Sūnus (8 m.) sūnus (6 m.) sūnus (3 m.)	Zumba, ukulėlė, kompiuterinio raštingumo kursai, anglų k, “Mažieji stipruoliai”
T9	Sūnus (12 m.) sūnus (10 m.)	Kikboksas
T10	Dukra (10 m.) Sūnus (7 m.) sūnus (4 m., nelanko)	Šachmatai, muzikos mokykla, karatė
T11	Dukra (5m.)	Šokiai/muzika, vokalas, keramika, anglų k
T12	Sūnus (18 m.) Dukra (11 m.)	Tinklinis, sporto sale, baseinas, kulinarijos kursai
T13	Sūnus (11 m.) Dukra (9 m.)	Krepšinis, šachmatai, prancūzų k., teatras, meninė gimnastika.
T14	Sūnus (12 m.) Sūnus (9 m.)	Futbolas, pianino pamokos
T15	Dukra (10 m.) Sūnus (8 m.)	Baseinas, keramika, karate, mokyklos radijo būrelis, <i>Fabrication lab</i> , šiuolaikinio cirko užsiėmimai, skautai, choras, šachmatai
T16	Dukra (12 m., šiuo metu nelanko); Sūnus (10 m.)	Futbolas

Tyrimo metu aptariamuose būreliuose dominuoja sportinio pobūdžio būreliai: futbolas, krepšinis, plaukimas, šachmatai, meniniai dailės bei keramikos užsiėmimai, dėmesio skiriama ir kalbų mokymuisi. Įprastai vaikai lanko daugiau nei vieną veiklą, broliai ir seserys dažnai lanko tas pačias veiklas. Veiklų lankymo trukmė pasiskirsto netolygiai, pasitaiko ir keletu metų patirtys, ir pradžia šiais mokslo metais.

Analizuojant sutelktų grupių diskusijose ir interviu metu surinktus duomenis, atlikta kokybinė turinio analizė, induktyviai išskiriant kategorijas, subkategorijas ir pagrindžiančius teiginius.

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
------------	---------------	---------------------

Pasirinkimo motyvai	Vaiko pomėgiai ir interesai	<i>„Pirmiausia vaikų interesas, kad vaikams tas tinka ir patinka, jie nori lankyti ir tęsti veiklą.“(T16) / „Vaikas nebus išskirtinis, jei visa grupė eina į būrelį, tai irgi norės eiti.“(T1)</i>
	Lokacija	<i>„Tikrai nesinori važinėti į kitą miesto pusę, tai lokacija svarbi.“(T13) / „Lokacija ir tvarkaraštis labai svarbūs; nenorime važinėti toli dėl būrelių, todėl renkamės, kas šalia.“(T1)</i>
	Kaina	<i>„Kainos riboja ir pasirinkimą. Pasirinkimas, tarkim, berniuko būrelis dabar 80 eurų per mėnesį.“ (T16) / „Kai kurie būreliai, kuriems suteiktas NVŠ krepšelis, pakelia kainas, kad gautų tiek pat, kiek be krepšelio.“ (T4)</i>
	Vadovo profesionalumas	<i>„Treneris bendrauja, kaip šeima, tai mums labai patiko, kad kiekvienam vaikui skiriamas dėmesys.“ (T9) / „Vadovo požiūris į vaikus ir kaip jis veda veiklas, lemia vaiko norą lankyti būrelį.“(T12)</i>
Informacijos šaltiniai	Draugai ir pažįstami	<i>„Pagrindinis informacijos šaltinis – rekomendacijos iš draugų.“(T15) / „Draugai ir pažįstami dažnai rekomenduoja veiklas ir būrelius, tai vienas pagrindinių informacijos šaltinių.“(T2)</i>
	Mokyklos ar darželio rekomendacijos	<i>„Apie šachmatų pamokas informavo mokykla, įtraukta į tvarkaraštį.“(T10) / „Darželyje, grupės rūbinėlėje, būna pakabinti plakatai.“(T11)</i>
	Socialiniai tinklai	<i>„Informaciją apie būrelius randu Facebook.“(T1)</i>
Vaikų atsiliepimai apie būrelius	Dalyvavimas renginiuose	<i>„Vaikams patinka, kai gali dalyvauti renginiuose, pvz., koncertuose ir konkursuose.“(T4)</i>
	Veiklos vadovo elgesys	<i>„Vaikams svarbu, kad treneris būtų draugiškas; griežti ar šaltai bendraujantys treneriai demotyvuoja.“(T12)</i>
	Veiklos kokybė	<i>„Vaikai nustoja lankyti būrelius, jei nemato progreso ar mokymo; jiems svarbus pasiekimo jausmas.“(T5) /</i>

		<i>„Vaikams patinka, kai veiklos yra įdomios, iššūkius keliančios.“ (T15)</i>
Ilgalaikiškumas	Ilgalaikiai būreliai	<i>„Dukra baseiną lanko jau virš dešimt metų, nuo mažens.“ (T15) / „Jei vaikas prisiriša prie grupės ir veiklos, būrelį lanko ilgai ir motyvuotai.“ (T1)</i>
Trūkumai	Didelės grupės	<i>„Masiniuose būreliuose, kai daug vaikų, sunku užtikrinti kokybišką dėmesį, todėl vaikai praranda susidomėjimą.“ (T12)</i>
	Finansinė našta	<i>„Daug tėvų mano, kad kai kurie būreliai reikalauja per didelių investicijų.“ (T3)</i>
Motyvacija	Tėvų įtaka	<i>„Tėvai yra pagrindiniai motyvatoriai vaikams lankyti būrelius.“ (T11)</i>
	Pasiekimai ir matomas progresas	<i>„Egzaminai, konkursai ir pasiekimų simboliai, pvz., diržai karatė būrelyje, motyvuoja vaikus siekti daugiau.“ (T2)</i>
	Socialiniai ryšiai	<i>„Bendraamžiai ir draugai yra didelis motyvas, kai vaikai mato draugus einančius į tam tikras veiklas.“ (T11)</i>
Būrelių keitimas	Trenerio požiūris ir elgesys	<i>„Jei treneris nuolat keičia tvarkaraščius ar netinkamai bendrauja su vaikais, keičiam būrelį.“ (T1)</i>
	Motyvacijos praradimas	<i>„Kai vaikui aiškiai pasakoma, kad jo gebėjimai atsilieka nuo kitų, jis praranda motyvaciją ir nustoja lankyti būrelį.“ (T3)</i>

Renkantis būrelius, vienareikšmiškai, tėvams svarbiausi aspektai yra vieta ir kaina. Tėvai mini, kad vieta (lokacija) yra pirmoje vietoje, svarbu, kad vaikų būreliai būtų mokykloje (patogu keliauti po pamokų), šalia gyvenamojo rajono, kad vaikų nereikėtų vežioti, gaišti laiką kamščių metu arba, kad vaikai patys galėtų savarankiškai nueiti bei grįžti. Taip pat tinkamas variantas – šalia tėvų darbo, tokiu būdu, tėvams būtų patogu pasiimti vaikus *„turbūt pirmoj vietoj tai yra lokacija ir tvarkaraštis. Nes irgi kažkur toli važinėti neįmanoma trijų vaikų, tai mes esam tikrai pirmoj vietoj yra lokacija. Tada yra tvarkaraštis, kad būtų ir su kitais broliais, seserim suderinta, su tėvų kažkokiais įsipareigojimais ir panašia“*, teigia tyrimo

dalyvė T1. Kaina taip pat, dažnu atveju, lemia pasirinkimą, ypač tais atvejais, kai tėvai turi daugiau nei vieną vaiką: „Šiuo atveju aš dar tik su vienu vaiku tvarkausi su būreliais, bet daugiausiai matau neadekvačių kainų ir be krepšelio, ir netgi su krepšeliu. Arba tada jau toksai sukčiavimas, kai gauna programa krepšelį, tai tada pakelia kainą tiek, kad ji vis tiek liktų tokia pati, kaip ji buvo prieš tai, kai buvo be krepšelio“, teigia T4. NVŠ krepšeliai padeda, bet kainos, ypač Vilniuje, yra didelės, todėl dažnu atveju tai lemia, ar vaikas dalyvaus neformalioje veikloje, neretai būrelio pasirinkimą nulemia kaina. Visgi ne ką mažiau svarbus yra ir kokybės bei pozityvių emocijų faktorius. Dažnu atveju, jeigu vaikui tikrai patinka veikla ir lankomas konkretus būrelis, tėvai pirmenybę teikia šiam aspektui: „bet tuo pačiu yra būreliai, kurie įrodė savo vertę, naudingumą, fainumą, kažką tai tokio. Tai jau tada į lokaciją nežiūrim. Tai, pavyzdžiui, karatė labai mum patiko, iš tiesų klubas ir sūnus ir važiavo į užsienį varžybas, ir taip toliau, tai iš tiesų pavežiojam, ir prisitaikom“, T15. Svarbu paminėti, kad ko gero, svarbiausias faktorius yra tai, kaip vaikas jaučiasi lankomo užsiėmimo aplinkoje, koks jo santykis su treneriu, kitais vaikais. Tyrime pasidalinta patirtimi, kai net ir atitikus anksčiau išvardintus aspektus, vaikas jautėsi blogai, treneris buvo netinkamas, elgėsi savavališkai ir nebuvo suinteresuotas kokybe, trūko atsakomybės: „buvo pas mus mokykloj, pradinėje mokykloje, iškart po pamokų futbolas. Tai reiškias lokacija ir laikas yra fantastiškas. Bet po pusės metų mūsų vaikai buvo ant tiek sutraumuoti trenerio, kad jau keitėm į kitą vietą, lokaciją ir kaina didesnė, bet dabar yra jau pats mėgstamiausias sportas, tai vat kartais kriterijus gaunam šiek tiek koreguoti vien dėl teikėjų, kaip sakant, nesklandumų“, dalinosi patirtimi T4. Dažnu atveju, tyrime dalyvavusieji teigia, kad vaikai mažai dalinasi apie veiklas. Dažniausiai grįžtamasis ryšys būna toks, kad papasakoja, ką veikė, kokių naujų pratimų išmoko, bet nėra gilesnių įžvalgų. Tačiau, tai nereiškia, kad vaikai negali identifikuoti kokybės aspekto: *tai jam gali patikti tas futbolas, bet nuėjom į treniruotę ir treneris nesugebėjo išaiškinti vieno pratimo tiesiog, sako, žiūrėk, ir daryk tą patį, jam tai nepatiko, ir jis po pirmos treniruotės pasakė, kad ne, aš nenoriu, aš nelankysiu*, T4.

Vaikus lankyti neformaliojo ugdymo veiklas dažniausiai paskatina tėvai. Dauguma tėvų įvardijo, kad vaikai geriau rinktųsi laisvą laiką leisti prie telefono ar kompiuterio, tačiau, tėvai skatina pasirinkti bent vieną užimtumo veiklą, kai kurie vaikus skatina finansinėmis priemonėmis: „Tiesa, dėl paskatinimų neklausėt, bet iš tikrųjų tenka skatinti finansiškai lankyti būrelius, kad būtų lankomumas. Tai esam susidarę sistemą ir jie gauna mėnesio gale už visus lankytus būrelius, nepraleistus be reikalo, gauna finansinį atlygį“, T16. Vaikus dažnu atveju motyvuoja varžybos, pasiekti rezultatai: medaliai, taurės, stovyklos ir šventės, varžybos kituose Lietuvos miestuose, ar užsienyje. „Aišku, varžybos, varžybos Vilniaus lygio varžybose, Lietuvos lygiu ten aišku, tie diržai, nes aš manau, irgi labai, nu tie egzaminai

pusės metų, vieną juostelę, po ten dar laikė egzaminą, jau kitos spalvos diržas, toks reitingas kyla, nu tavo, nu kaip čia, tavo gebėjimai kyla, kurie labai vizualiai matosi.“ teigia T2. Svarbus aspektas ir bendrystė, ar vaikų draugai lanko tą patį užsiėmimą, koks tas socialinis santykis. Taip pat svarbi vadovo figūra – autoritetas, tai, kaip vadovas bendrauja, kaip moko vaikus: „*Tai, be abejo, labai motyvuoja ir, žinoma, pati trenerė, jeigu jau tik pasako gerą žodį, tai viskas, diena gera, grįžta kaip ant sparnų iš gimnastikos. Tas geras žodis labai daug reiškia iš trenerio pagrindinio“*, T13.

Sunku pasakyti, kokia bendra tendencija ir tėvų požiūris apie būrelių skaičių, kiek vaikas turėtų jų lankyti. Šiuo klausimu nuomonės išsiskiria – vieni tėvai linkę vaiko neperkrauti, skatina pasirinkti vieną ar du būrelius, kad neformalioji veikla netrukdytų mokyklai, namų darbų ruošai, siekia, kad vaikas nebūtų išsekęs: „*pradinėse klasėse, ten tų būrelių keletą lankyti, gal ir nieko, bet po to, jau vyresnėse klasėse, jau kai nebe pradinukai, jie daug didesnę krūvį turi ir jau panašu, kad nu daug kam sunku, tiesiog dar turėt papildomai jėgų ir laiko lankyti, dar kažkokius būrelius“*, T10. Kiti tėvai skatina vaikų užimtumą, neskaičiuoja būrelių skaičiaus, leidžia rinktis laisvai: „*Iš savo patirties, turbūt, žinau, kad kuo daugiau darai, tuo daugiau ir padarai. Tai kadangi jie, vis tiek, dar tokie yra ieškantys savęs, aš skatinu ieškoti, atrasti, jeigu kažkas negerai. Tai aišku, kad nėra problema, jie gali atsisakyti tos veiklos argumentuotai“*, T8.

Tėvų manymu, patikimiausi, užtikrintos kokybės yra mokyklų siūlomi būreliai: „*Nu, jeigu dabar apie tuos patikimus, tai nu kažkaip, norisi pasitikėti, kad jeigu mokykla, pavyzdžiui, savo moksleiviams siūlo užklasines veiklas, tai, kad jau jie kažkaip vis tiek žino, ką siūlo. Tai visai aš pasitikėčiau tuo, ką pati įstaiga siūlo“*, T10. Pažįstamų rekomendacijos taip pat labai aktualios, dalyviai teigia, kad gali sulaukti patikimiausios informacijos apie situaciją, kokie treneriai, kokia aplinka, kiek naudinga veikla gali būti jų vaikui. Žinoma, dažnu atveju, ieškoma būrelių internete, socialiniuose tinkluose. Tėvai linkę pasitikėti ir šiais šaltiniais, bet, dažniausiai, pirmenybę teikia kitiems paieškos būdams.

Ko trūksta Vilniaus mieste

Dalyviai įvardija, kad paklausa ir pasiūla dera tarpusavyje, todėl nėra taip, kad Vilniaus mieste būtų per daug vienos ar kitos srities veiklų. Akcentuojama ir tai, kad nors ir atrodo, kad pasiūlymų yra daug, bet vietų rasti sunku, todėl negalima kažko riboti. Visgi išskiriama, kad daugiausiai pastebi sporto srities neformaliojo ugdymo veiklų: krepšinio, futbolo, šokių, karatė ir kitų kovinių menų. Taip pat išskiriama, kad matoma nauja tendencija robotikos bei programavimo būrelių. Dalyvė T6 suabejojo kai kurių naujoviškų būrelių kokybe ir vizija: „*Ten to dėmesio koncentravimui, smegenų lavinimui, ten visokie brain gym visokie va, šitie tokie variantai, labai daug, man kažkaip. Tai vien ten dėmesio koncentravimui,*

padarysime jūsų vaiką, kad jis galėtų susikaupti, dėmesį koncentruoti, mokslo rezultatai pagerės ir ten, ne vieną tokį esu mačiusi, nežinau, kiek tų ten reklamų mačius, bet klausimas, ar jie tikrai padeda?“

Lokacijos problematika itin dažnai pasikartoja dalyvių atsakymuose. Pabrėžiama, kad Vilniuje pasiūla yra tikrai didelė, bet nėra norimų būrelių rajonuose, jie toli nuo gyvenamosios vietos, ar mokyklos: *„Gal ne tai, kad trūksta, gal po rajonus labiau, kad vienodai pasiskirstytų, nes dabar, pavyzdžiui, būna būrelis, bet jis kitam Vilniaus krašte ir mes jau ten nevažiuojam į kitą kraštą. Jeigu būtų kažkaip sistemingiau, kad kiekvienas rajonas turėtų maždaug panašių variantų, tai būtų aišku, smagu, nors fiziškai turbūt nevisiškai yra galimybės tam, bet jeigu klausiate dėl perspektyvų, kad kas būtų fainai, tai būtų“* (T8);

Tėvai įvardijo, kad trūksta šių būrelių: lyderystės, debatų, finansinio raštingumo, integruotų būrelių (pvz.: sportas ir dailė), socialinių įgūdžių, emocinio intelekto, šachmatų. Visgi kaip iš visų svarbiausias yra išskiriamas baseinų trūkumas. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad baseinas yra itin populiarus užsiėmimas, bet trūksta vietų, nepatogūs laikai, lokacijos: *„Vilniuj pasiūla tikrai yra didelė, bet man asmeniškai, ko trūksta tai, kad atrodo ir didelė pasiūla, bet jeigu yra kažkas populiariu nu, tarkim, tas pats baseinas. Nu tai tragedija patekti ten, tarkim, vakarinį laiką, nu nežinau mes, pavyzdžiui, užsirašėm į vieną baseiną, tiesiog stojom į eilę. Tai vietos negavom dar iki šiol“* (T11); *„Aš tai gal pratėsiu apie baseinus, bet nu, ta prasme, kokia yra paklausa ir pasiūla, dabar labai nu didina ir vis tiek nu, kad vis atidaro tuos baseinus. Bet, žinot, būna tas labai tvarkaraštis, tai tau reikės šeštadienį ryte anksti arba sekmadienio rytą vežti vaiką“* (T1).

Jaunimas (18 – 29)

Kvietimas dalyvauti fokus grupėse buvo skelbiamas socialiniame tinkle „Facebook“ – tiek dalinantis per asmeninius profilius, tiek įvairiose grupėse, susijusiose su neformaliuoju ugdymu (pavyzdžiui, „Būreliai suaugusiems“). Kriterijai dalyvauti tyrime: amžius; tyrimo dalyvis/ė būtų lankęs/iusi bent kokią neformalaus ugdymo veiklą per pastaruosius 3 metus Vilniaus mieste.

2024 metų rugsėjo mėnesį buvo atliktos dvi fokus grupės. Pirmoji (I) vyko gyvai, joje dalyvavo 8 dalyviai (4 moterys, 4 vyrai), jos trukmė – 1 val. 19 min.. Antroji (II) vyko nuotoliu, joje dalyvavo 6 dalyviai (5 moterys, 1 vyras), trukmė – 1 val. 6 min.. Bendrai fokus grupėse dalyvavusiųjų amžius buvo nuo 19 iki 29 metai.

Į analizę buvo įtraukti ir 4 atsakymai raštu į klausimus (*google forms*), į kuriuos 2024 metų rugsėjo mėnesį atsakė fokus grupėse dėl įvairių priežasčių (netiko laikas, susirgo ir pan.) negalėję sudalyvauti informantai (4 moterys).

Fokus grupių dalyviai:

Eil. nr.	Vardas (pakeistas)	Amžius	Pagrindinė veikla	Fokus grupė
1.	Sofija	18	mokykla	I
2.	Kipras	19	studijos	I
3.	Laurynas	22	darbas	I
4.	Jonas	22	studijos	I
5.	Kristijonas	23	darbas	I
6.	Viltė	23	studijos	II
7.	Saulė	24	studijos	II
8.	Gabija	25	darbas	I
9.	Emilija	25	darbas	II
10.	Akvilė	26	studijos	I
11.	Andrius	27	darbas	II
12.	Gintarė	27	darbas	II
13.	Goda	28	darbas	II
14.	Miglė	29	studijos	I

Tyrimo dalyviai, atsakę į klausimus raštu:

Eil. nr.	Vardas (pakeistas)	Amžiaus grupė
1.	Vėjūnė	20–24
2.	Skaistė	20–24

3.	Karolina	25–29
4.	Jūratė	25–29

Per pastaruosius 3 metus tyrimo dalyviai lankė įvairias neformaliojo ugdymo veiklas. Jas galima būtų sugrupuoti į menines (muzikos mokykla, choras, dainavimas, keramika, tapyba, piešimas, šokiai), fizinio aktyvumo (grupinės treniruotės, plaukimas, badmintonas, karate, joga, tai chi ir t.t.), kalbų mokymosi, ilgalaikes (pavyzdžiui, skautai, „Jaunimo linija“) ir trumpalaikes (pavyzdžiui, „Open House“) savanorystes. Atsakant į šį klausimą ne vienam tyrimo dalyviui kilo abejonų, ar viena ir kita veikla, kuria užsiima, iš tiesų būtų priskirtina neformaliajam ugdymui. Goda nustebo išgirdusi, kad savanorystė gali būti neformalaus ugdymo veikla, o Andrius sakė, kad protmūšius jis laiko būreliu dėl to, *„kad tai yra bendruomenė, kurioje tu susitinki savaitėj kartą, dalyvauji ir sieki kažkokių bendrų tikslų“*.

Dažniausiai jaunimas teigė apie veiklas sužinantis per draugus, kolegas ar šeimos narius. Kai kurie išskyrė universiteto komunikaciją arba bendruomenę (studentų, kolegų, bendraminčių), kuriai priklauso. Visgi, rečiausiai dalyviai teigė ieškantys informacijos vien paieškos sistemose. Jeigu ir randa ten informaciją, ją siekia patikrinti su pažįstamais: *„jeigu rasčiau, vis tiek galvočiau, kad... klausčiau, ar kažkas buvo, žino“* (Kristijonas). Tai daro *„ne dėl to, kad aš ten bijočiau viena eiti, nes dažnai einu viena, bet tiesiog, kad turėčiau bent jau minimalų įspūdį“* (Akvilė). Buvo ir tokių, kurie neradę norimos veiklos, ją susiorganizavo patys (kalbos mokymąsi, skaitytojų klubą).

Neretai tyrime dalyvavusį jaunimą į neformalaus ugdymo veiklas paskatino įsitraukti ankstesnės patirtys: pavyzdžiui, nori tęsti veiklą, kuria užsiima jau nuo vaikystės ar paauglystės. Tačiau kiti kaip tik priešingai, šiame periode nebūtinai tęsia tai, ką darė, bet pagaliau pradeda mokytis to, ko anksčiau neturėjo galimybių: *„pavyzdžiui, šokiai nebuvo tokie, kokių norėjau ten, kur gyvenau ir niekada nelankiau, tai kažkaip suaugusi pradėjau lankyti“* (Miglė). Kitos įvardintos priežastys: saviraiškos poreikis, fizinio aktyvumo noras, siekis atsipalaiduoti, *„nuleist vidinę įtampą“*, noras būti bendruomenėje, sudalyvauti Dainų šventėje, būdas pabūti su draugais, plėsti žinias, įgūdžius. Nemaža dalis tyrimo dalyvių teigė, kad jiems svarbu *„prasmingai leisti laisvą laiką“*, kad tai nebūtų *„laiko švaistymas“*, reflektavo, kad tai galimai susiję iš tėvų perimtu auklėjimu arba turėta rutina mokyklos laikais, apie ką dalinosi Jonas: *„ir tas, kai baigi mokyklą, ir pasilieka tokia tuštuma. Čia tiek turėjau daug veiklų, ką aš dabar veiksiu? Tai pradedi aplinkui ir ieškoti to“*. Taip pat dažnai pasikartojanti linija, kad neformaliojo ugdymo veiklos tyrimo dalyviams suteikia *„pusiausvyros“*, *„visapusiškumo“* gyvenime, padeda pailsėti nuo studijų ar darbo. Tik keli dalyviai įvardijo, kad ateina į neformalaus ugdymo veiklas

pirmiausia mokytis arba įgauti praktikos, kurios nesuteikė formalusis ugdymas. Visgi daugumai mokymasis nėra pradinė motyvacija.

Diskutuojant apie tai, ko jaučiasi išmokstantys neformalaus ugdymo veiklose, tyrimo dalyviai išskiria tiesiogiai ir netiesiogiai su veikla susijusias žinias, įgūdžius, gebėjimus, kuriuos įgyja ar lavina. Pirmoji grupė tiesiogiai susijusi su lankoma veikla arba dažnu atveju „techniniai“ aspektai: muzikinis raštas, švarus dainavimas, lipdymo, glazūravimo, šokio, kvėpavimo, plaukimo technikos, nauja kalba, tinkliniui reikalingi gebėjimai arba jau specifiskai su savanoryste susiję įgūdžiai – pavyzdžiui, kaip teikti žmogui emocinę paramą. Antroji grupė yra susijusi su asmeniniu pažinimu ir socialiniais gebėjimais. Diskusijose vis grįždavo, kad neformaliojo ugdymo veikloms itin svarbi refleksija: tai yra proga save reflektuoti, priimti save, mokytis reflektuoti save arba grupės procesus, kitokios refleksijos būdų (pavyzdžiui, kūniškos). Ne vienas tyrimo dalyvis įvardija besimokantis sąmoningumo (minčių išvalymo, buvimo čia ir dabar, kūno pajautimo), atsipalaiduoti, improvizuoti. Taip pat daugelis teigė išmokstantys bendravimo su žmonėmis, būti grupėje, viešojo kalbėjimo, darbo su tam tikra žmonių grupe (pavyzdžiui, vaikais). Jonas įvardija, kad ilgiau savanoriaujant ar užsiimant viena veikla, jis mokosi būti atsakingu už kitą, kito priėmimą į organizaciją. Neformalaus ugdymo veiklose taip pat vyksta tarpkultūrinis ugdymas, nes tai yra, anot Kristijono, *„išėjimas iš savo socialinio burbulo, susidūrimas su kitais žmonėmis, su kitos amžiaus grupės žmonėmis, su kuriais neprasilenki; nauji žmonės kitaip dar parodo tau pasaulį, kitus požiūrio taškus ir panašiai, kur gal nesitikėtum“*. O Sofija minėjo, kad susitikimas su naujais žmonėmis gali būti susijęs ir su asmeniniu tobulėjimu, kadangi, kai *„tu susipažįsti su naujais žmonėmis, tu pastebi savo visiškai kitas puses“*.

Tyrime jaunimas minėjo, kad kiti žmonės – tiek dalyviai, tiek veiklos vadovai – užima labai svarbų vaidmenį. Daugelio manymu, bendrai neformalaus ugdymo veiklos yra vieta rasti bendruomenę, artimus žmones, kažkam – ir porą. Jaunimas sako ateinantys dėl veiklos, bet dažniausiai pasiliekančios joje dėl žmonių. Juos „išlaiko“ veiklose užsimezgęs ryšys, kuris kuriasi per bendras patirtis, patiriamą kartu smagumą, kūrybos procesą, turint panašius lūkesčius veiklai (pavyzdžiui, kad nebūtų įsitempę dėl rezultato), vertybes. Ne visiems tyrimo dalyviams bendruomenė ir ryšys su žmonėmis yra esminis tikslas, tačiau visiems tai buvo svarbus kriterijus, kad „nesugadintų“ pačios veiklos. Anot tyrimo dalyvių, itin retais atvejais (pavyzdžiui, kai labai patinka pati veikla) neturint ryšio su žmonėmis yra išliekama veikloje.

Tyrimo dalyviams tiek pat, o keliems ir labiausiai svarbu, koks yra ir veiklos vadovas. Jie įvardija, kad nori, kad veiklos vadovas būtų draugiškas, motyvuojantis, vedantis, įkvepiantis, buriantis bendruomenę.

Kristijonas įvardijo, kad jam svarbu ugdytojų supratingumas ir pasitikėjimas, kai „*supranta, kad čia vyksta neformali veikla, kad jeigu neįvyks viskas pagal taisykles, kad čia nebus kažkokia blogybė – duoda pasitikėjimo*“. Tai siejasi ir su daugeliu akcentuotu saugiu santykiu, leidimu klysti, ypač „*jeigu ateini terapiniais tikslais, kur nori paleist kažkokias emocijas ar tiesiog geriau pasijausti. Jeigu tas vedantis asmuo nesukuria tokios aplinkos, tada ir nesinori eiti*“ – sakė Gintarė. Sofija dalinosi, kad draugiškas, artimas, lygiavertis, be baimės santykis buvo pagrindinė priežastis, kodėl ji baseiną lankė net 10 metų. Tyrimo dalyviai taip pat vertino, kai veiklų vadovai mato jų unikalumą ir individualumą: nuo vardo žinojimo iki veiklų individualizavimo ar asmeninio grįžtamojo ryšio, paraginimo. Taigi, jaunimui buvo svarbūs ne tik ugdytojų turimi techniniai, bet ir emocinio palaikymo gebėjimai: „*kai viskas netiksliai gaunasi, tai tada, atrodo, labai daug jauti ir vidinio tokio "o, man čia neišeina lygios linijos nupiešti, dabar ateis ir tau pasakys, kad tu lygiai nenupiešei". Bet tas mokytojo santykis yra kažkoks labai stebuklingas ir jis tampa ne tik kažkokių techniniu, kad, kaip padaryti dalykus, bet ir kaip būti tame.*“ (Gabija)

Diskutuojant apie tai, kokias veiklas jaunimas buvo išbandęs ir kodėl dalies jų netęsė, tarp pagrindinių atsakymų buvo nesusiklostęs santykis su veiklos vadovais arba nesukūrimas ryšio su kitais dalyviais. Kai kurie įvardijo, kad juos atbaidė veiklos formalumas, kurį dažniausiai vis tiek siejo su šaltu santykiu, veiklos masiškumu, fokusu į rezultatą. Taip pat buvo įvardijamos ir kitos priežastys: neturėjimas finansinių galimybių, pasikeitęs užimtumas (pavyzdžiui, ruošiantis mokyklos baigimo egzaminams), laiko ar lokacijos netinkamumas. Lokacija nėra tokia aktuali vienkartinėi ar trumpalaikėi savanorystei, tačiau kas savaitinėms veikloms – itin svarbi. Kaip Akvilė teigė, „*jeigu dabar norėčiau kažkokį kitą pradėti chorą, lankyti baseiną, kuris būtų kitame miesto gale, tai būtų tikrai priežastis to nedaryti, nes man per daug yra brangus mano laikas, kurį aš sugaiščiau tikrai kamščiuose*“. Išsiskyrė laisvai dirbantys asmenys, kurie norėtų lankyti veiklas ne vakarais, išvengiant miesto spūsčių, tačiau dažniausiai tokių galimybių suaugusiems neranda. Buvo įvardyta, kad svarbus naujumo ir tobulėjimo jausmas veiklose, kuriomis užsiimama daug laiko. Bendrai buvo minima, kad neformalaus ugdymo veiklas yra lengva keisti, nutraukti, nors Miglė bei Gabija ir teigė, kad yra turėjusios sunkumų palikti veiklą dėl spaudimo iš kitų žmonių (savanoriaujant), įspareigojimo (pavyzdžiui, šokio partneriui).

Vilniaus mieste, jaunimo manymu, yra labai įvairių neformalaus ugdymo veiklų. Kelis kartus buvo išskirta, kad nėra labai lengva tik jas atrasti, tad daugelio buvo svarstoma, kad bendra informacinė platforma, duomenų bazė čia galėtų padėti. Apie tai pasakojo Andrius: „*Man dabar labai geras pavyzdys yra, pavyzdžiui, kursuok.lt, kur yra padaryta mokymams pasirinkti. Kur tiesiog atsidarai ir ten tu gali naršyti, vis daugėja jų ir gali rinktis. Tai man tos kažkokios noris, nežinau, vienos vietos Vilniaus, kur*

būtų su lokacijom. [...] Man reikėjo liaudies šokių būrelio mano rajone [...] ir aš gūglinu, ieškau, visokius raktažodžius bandau siūlyti – aš nieko nerandu. Aš klausiau ten vienos kažkokios draugės, kitos kolegės. Atrodo, tu nori, bet tu nerandi kur pasidėti. Nesėdėjau aš ten savaitę laiko, tiesiog paieškojau vieną vakarą, kitą vakarą. Nu kažkaip nėra – galvoju. [...] Ir jeigu kažkas išspręstų tą problemą, kur aš galiu lengvai atrast, gal net ir ne tik tuos liaudies šokius, aš gal pagalvočiau: o vat aš ir tą dar noriu, ir tą dar. Aš daugiau varyčiau, jeigu tik man būtų tai pasiekama kažkokiaje sistemoje, platformoje, duomenų bazėje.“

Ilgiau pagalvojusi Miglė paminėjo, jog yra tekę nerasti norimos veiklos (portugalų kalbos kursų) arba vietos jau buvo užimtos (norimame baseine). Kitų dar buvo paminėtas blaivių vietų, bendruomenių nesusijusių su alkoholio kultūra trūkumas bei fizinių vietų neuniversitetiniams ansambliams trūkumas. Apie tai dalinosi Saulė: *„Universitetiniams duoda patalpas universitetai, gražios salės, sutvarkytas ir patogiose vietose. Tuo tarpu suaugusieji šoka labai dažnai užkampiuose, dažnai mokyklų salėse kur nors toli. Tai, pavyzdžiui, aš gyvenu Baltupiuose, bet važiuoju į Pašilaičius šokti, nes tiesiog kitos vietos yra suaugusiems prie oro uosto ir Žvėryno kažkur užkampyje. Ir realiai viskas.“*

Kristijono nuomone, daugiau resursų reiktų suteikti jau *„esamoms vietoms, prisidėti prie jų plėtros“*, turėdamas omenyje nesiekiančias pelno organizacijas, kuriose galima savanoriauti.

Diskutuojant apie neformaliojo ugdymo ateitį, jaunimas minėjo augančią neformaliojo ugdymo svarbą ne tik vaikams, bet ir kitoms amžiaus grupėms. Tai siejo ne tik su laisvalaikio – darbo balansu, bet ir su mokymosi visą gyvenimą svarba bei galima socialinės įtraukties forma (čia svarbu ir suteikiamos finansinės galimybės). Gerėjanti sporto aikštynų infrastruktūra, anot Jono, leis vis daugiau sportuoti spontaniškai, neprisijungiant į struktūruotas veiklas. Pastebima, kad po pandemijos išlieka virtualių neformaliojo ugdymo veiklų pasiūla.

Motyvacija: nuo bendruomenės, atsipalaidavimo iki praktikos įgavimo, bet retai – pats mokymasis

Viena vertus, dauguma dalyvių mini, kad lanko neformalaus ugdymo veiklas dėl bendruomenės arba noro atsipalaiduoti, išsikrauti, „kaip profesinio perdegimo prevencija“. Kita vertus, pavyzdžiui, savanorystė buvo minima kaip būdas augti profesiskai, pavyzdžiui, įgaunant praktikos, kurios tiek negavo aukštojoje mokykloje:

Ir savanoriavau vaikų linijoje, nes studijuoju psichologiją. Iš esmės priežastis tai buvo labiausiai įgyti konsultavimo kažkokių šiek tiek įgūdžių, kurių negaunu studijose, bet ir kartu - noriu savo ateitį sieti su vaikais. (Saulė)

Jaunimą motyvuoja užsiimti neformaliu ugdymu ir nroas tęsti nuo vaikystės praktikuojamas veiklas, bendri su draugais pomėgiai, rečiau – šeimos tradicijų tęsa. Taipogi neformalus ugdymas matomas kaip vienas iš būdų palaikyti fizinį aktyvumą, tačiau teigiama, kad Vilniaus mieste atsiranda vis daugiau galimybių (pavyzdžiui, sporto aikštynų), tad galimai mažės struktūruotų fizinių veiklų poreikis, kadangi tiesiog galima susiburti patiems arba spontaniškai prisijungti prie ten žaidžiančių. Išryškėjo, kad maža dalis tyrimo dalyvių užsiima neformaliojo ugdymo veiklomis vien dėl noro kažko išmokti. Taigi, įgyti įgūdžiai, gebėjimai dažniausiai yra antraeilė motyvacija.

Neformaliojo ugdymo veiklos – daugiau patirtis nei pamokos

Daugumai mokymasis nėra pagrindinis tikslas dėl ko užsiima neformaliojo ugdymo veiklomis: „*Kai pagalvoji, iš esmės, tai taip, tu ateini ten šokti, yra mokytojas, tu kažką mokini, tam tikrą temą. Bet aš to kažkaip mokslu tai nepavadinčiau, važiuoji tiesiog fainai praleisti laiką, išeini ir kažkur pabėgti nuo kažkokių gal dar ten darbų ar panašiai - tai tiesiog kiti dalykai eina. Ne, tikrai ne mokytis važiuoju kažko.*“ (Andrius) Tai atsispindi ir tame, kad net pačios sąvokos „neformalus ugdymas“ jaunimas nesieja su veiklomis, kuriomis užsiima. Neretai pati sąvoka koreliuoja su mokykliniu amžiumi: „*ar lankai kokių nors būrelių ar neformalaus ugdymosi? pala, tai mes jau ne mokykloj, tai nu – ne*“ (Goda). Be to, siejama ir su reikalingais tam skirti finansais, kadangi mokykliniam amžiuje jaunimas buvo patyręs daug nemokamo arba dalinai finansuojamo neformalaus ugdymo galimybių: „*ar tai yra neformalus ugdymas, jeigu tu moki už tai, o ne valstybė suteikia kažkokią tai galimybes?*“ – svarstė Gintarė. Dalyviai minėjo, kad dažniausiai veiklas, kuriomis užsiima, taip ir vadina – „choras“, „plaukimas“ ar pan. –, nesiejant kasdienėje kalboje jų su „būreliais“, „neformaliuoju ugdymu“.

Balansuojant tarp: proceso ir rezultato, lengvo buvimo ir tobulėjimo

Dauguma neformalų ugdymą siejo su procesu, kaip teigė Jūratė: „*Fokusas į procesą, nei galutinį rezultatą. Tai padeda ir kitose gyvenimo srityse prisiminti proceso svarbą.*“ Tačiau visgi buvo ir norinčių kažko išmokti arba pasiekti, pavyzdžiui, sportinių tikslų, bet išlaikant norą per daug dėl to neįsitempti. Tai gali būti ir asmeninis procesas: „*aš vos ne prieš kiekvienus metus išsikeliu bent kažkokį didesnę tikslą, ko aš bandysiu patobulinti šiais metais*“ (Saulė). Kaip teigė Karolina: „*sunku rast balansą tarp tobulėjimo, ugdymosi ir lengvo buvimo tame (be įtampos, atsiskaitymų, didelių finansinių išlaidų ir pan.)*“. Kipras minėjo kalbėdamas apie koncertus, jog rezultatas gali įprasminti procesą, tačiau Miglės nuomone, „*kartais fainas rezultatas gaunasi, bet jeigu tik sugalvoju dėl rezultato daryt, tai man nebesmagu ir nebenoriu eiti. Kažkaip neveikia.*“

Sąsaja su darbu ir karjeros pasirinkimais

Ne vienas tyrimo dalyvis teigė esant jų lankomų veiklų ir profesinių interesų sąsajų. Keli dalyviai teigė, kad savanorystė – puiki galimybė gauti profesinės patirties. Tačiau ir atvirksčiai, kai kuriems jaunuoliams jų lankytos neformalaus ugdymo veiklos juos pastūmėjo į vieną ar kitą profesinį kelią: pavyzdžiui, muzikos mokykla paskatino įstoti į LMTA, savanorystė su vaikais – į pedagogikos studijas. Neformaliojo ugdymo veiklos įvardijamos ir kaip įkvėpimas (susitikimas su žmonėmis) meninei kūrybai.

Visgi ne visi nori sieti jų užsiėmimus su profesija, mat kitiems kaip tik jie turi būti „*kitokie nei šiaip darau*“ (Akvilė). Miglė teigė, kad net erzina pasiūlymas „įdarbinti“ savo būrelį, pavyzdžiui, pardavinėjant gaminant kūrinus. Nors yra teigiančių, kad nori antipragmatistiškai žiūrėti į šias veiklas, nesiekti kažko panaudoti, tačiau yra nuomonių, kad visa tai kaupiasi kaip gyvenimo patirtis ir, pavyzdžiui, Gabijai atrodė, „*kad viską panaudoju, iš kažkur susirenku ir tada pasidarau kažkokią savo išgyvenimo kuprinę, kaip būti šitam gyvenime įvairiose situacijose*“. Išryškėja, kad greičiau dalyviai panaudoja tuos „nepirminius dalykus“, anot Jono, „*eini į būrelį, kad išmoktum tam tikro sporto, bet tuo pačiu išmoksti ir bendravimo, ar komunikacijos, ar kažkokių kitų aspektų. Labiau tuos išsinešu į išorę ir paskui kitose veiklose ar šiaip gyvenime panaudoju*.“

Neformalumo ir asmeninio ryšio svarba: „ateinu dėl veiklos, pasilieku dėl žmonių“

Jaunimas mini ieškantis „neformalumo“: kad būtų mažesnė grupė, galima būtų pakalbėti apie kasdienybę, atsipūsti. Bendrai viena iš esminių motyvacijų ir patinkančių veiklose minimų aspektų – žmonės: tiek kiti dalyviai, tiek veiklų vadovų žmogiškumas. Taipogi neformalus ugdymas – būdas susitikti naujų žmonių (susirasti draugų arba net porą), susipažinti su kitokiais žmonėmis (pavyzdžiui, kitos amžiaus grupės), taip praplečiant savo pasaulio supratimą. Lokacija gali būti ir nepatogi, bet jei jau užmezgei tvirtus ryšius – pasiliksi.

Besikeičiantys etapai: už save atsakingu „rimtu“ suaugusiuoju

Tyrimo dalyviai reflektavo, kad pereinant iš etapo į etapą (iš mokyklos į studijas, iš studijų į darbą) vis iš naujo susikuriant rutiną, neformalaus ugdymo veiklų pasirinkimai dažnai siejasi su jau turėtais įpročiais, tik keičiasi formos. Visgi, „būrelius“, „popamokine veikla“ siejant su mokykliniu amžiumi, kartais tyrimo dalyviams užtrunka atrasti, kokį vaidmenį naujame etape neformalaus ugdymo veiklos turėtų vaidinti: *Aš dariau daug dalykų, baigiau mokyklą ir daug dalykų užsibaigė ir aš buvau toks, kad būreliai yra tik mokykloje. ir dabar toks, kad ir suaugę žmonės lanko būrelius tuos pačius, kur lanko vaikai. Tai jo, vat dabar pamažu įsitraukiau per naują. Tai sakau, tie metai buvo šiek tokia pauzė.* (Kristijonas) Nauji pasirinkimai siejasi ir su tuo, kad tėvai nebedaro tokios didelės įtakos, tyrimo dalyviai gali patys pasirinkti norimas veiklas, kas kai kuriems buvo itin svarbu, jie jautėsi naujai atrandantys

neformalaus ugdymo veiklas kaip būdą save tyrinėti ir pažinti. Taipogi, jaunimo amžiuje po truputi atsiskiriama nuo tėvų ir finansiškai, kas daro įtaką ir jaunimo pasirinkimams: „kai, sakykim, manęs neremia ir aš turiu pati kažkaip tuos pinigus gauti, tai tada galvoju, o kokiai veiklai ir kokią sumą?“ (Viltė). Daliai tyrimų dalyvių šis finansinis aspektas kėlė abejones, ar iš vis jų lankomos veiklos priklauso neformaliajam ugdymui, nes jie buvo pratę ugdytis nemokamai. Be to, yra susiduriama ir su „įsivaizdavimu“, kad neformalaus ugdymo veiklos – nerimtos, todėl jomis užsiėmė vaikai: „*tai čia jau studijuoji, tai čia tą, atrodo, kad tokiais žaidimais nebeužsiimsi, žinai? Tarsi nebe tavo, tarsi praėjęs etapas. Ir man buvo toks „taigi aš galiu čia dar šokti“.* Vat, atsimenu, po mokslų bakalauro buvo „*palauk, mane čia kažkur kviečia dainuot, aš galiu gi varyt dainuot, palauk, kodėl aš turiu kažkaip būti tarsi metęs*“ (Andrius) Svarbu paminėti, kad tapsmas suaugusiuoju – procesas, su kuriuo susiduriama dar besimokant ir mokykloje. Suaugusiųjų veiklos dažnai vyksta ir vėlesniais laikais, su kuo susiduria kaip iššūkiu jau pilnamečiai, bet dar mokykloje besimokantieji, apie ką pasakojo Sofija: „*dabar, kai 18 turiu, tai išvis labai nepatogu, nes ypač labai daug grupių yra kur iki 18 ir tada aš jau priklausau suaugusiems, bet tuo pačiu suaugusiems prasideda ten 20 ar 19 vakaro ir man tiesiog nesąmonė yra laukti*“. Čia taip pat svarbu paminėti, kad šioje amžiaus grupėje pirmąkart įžengiant į „suaugusiųjų“ veiklas, kur grupės jau yra maišytos, ne visada bendraamžių, atsiveria ir kitoks pasaulis, kitoks matymas, per įvairias neformaliojo ugdymo veiklas galima išeiti iš savo socialinio burbulo: „*Kaip įpratęs būti universiteto bendruomenėje, jaunimo bendruomenėje – mano amžiaus žmonės. Ir ten staiga atsiradau tarp daug vyresnių, ta prasme, ne tik 10, 20 ir daugiau metų [...] Nežinau, gal tokia realesne [...], tiesiog gal tikiu, kokių gal nesusiduriu kasdienybėje, tokio pamatymo. Tas man buvo labai įdomu ir gražu. Ir kaip žmonės, kokie yra, ką jie veikia ir na tiesiog kitaip, negu įpratęs.*“ (Kristijonas)

Neformaliojo ugdymo veiklų prieinamumas ir savarankiškai organizuojamos veiklos

Ne vienas tyrimo dalyvis minėjo, kad draugų rate patys susiorganizuoja neformalaus ugdymo veiklas (nuo lotynų kalbos pamokų, keramikos dirbtuvių iki tinklinio žaidimų). Buvo minimas noras, kad tokios iš apačios kylančios iniciatyvos galėtų gauti daugiau palaikymo ir galimybių (finansinių, infrastruktūrinių). Šis poreikis susijęs ir su platesniu iššūkiu – daugelis Vilniaus jaunimo jaučia informacijos apie neformalų ugdymą trūkumą, todėl siūlo vieningos platformos, kurioje būtų aprašytos veiklos ir jų lokacijos, sukūrimą. Jaunimas taip pat išreiškė poreikį platesnėms neformalaus ugdymo galimybėms visoms amžiaus grupėms, pabrėždami mokymosi visą gyvenimą ir socialinės įtraukties svarbą.

Didėjanti neformaliojo ugdymo svarba

Nors dauguma dalyvių pastebėjo, kad „būreliai“ ir „popamokinė veikla“ dažniausiai siejami su vaikų užimtumu, ne vienam teko iš naujo atrasti, kad ir suaugusieji gali aktyviai dalyvauti įvairiose veiklose. Nepaisant sąsajos su mokykliniu amžiumi, daugelis tyrimo dalyvių manė, kad neformaliojo ugdymo svarba tik augs dėl didėjančio visuomenės noro atsipalaiduoti, skirti daugiau „lėto laiko“ ir siekti perdegimo prevencijos. Kaip pabrėžė Jūratė, čia itin svarbus ir finansinis prieinamumas: „*neformalus ugdymas yra stipriai susijęs su įtrauktimi, tačiau norint pasiekti tokį rezultatą, jis turi būti prieinamas ir mažiau uždirbantiems, ir nepasiturintiems žmonėms.*“ Priešingu atveju, jis tampa privilegijuota veikla, kuri didina socialinę atskirtį.

Apibendrinant svarbu paminėti, kad jaunimo neformaliojo ugdymo veiklos yra gerokai labiau deinstitucionalizuotos nei mokyklinio amžiaus vaikams ir jaunimui skirtos veiklos. Čia randame ir daugiau bendruomeninių veiklų, ir savanorystės, kuri pasirenkama ne dėl 0.25 balo stojant į aukštąją mokyklą, o dėl saviraiškos, noro tobulėti, noro neapsiriboti darbinėmis ar studijų veiklomis. Vis aiškesnis darosi atsitraukimas nuo dalykinio mokymosi, nors veiklos (ypač meninės, sportinės) vis tiek vadinamos pagal veiklos kryptį – dailė, krepšinis ir kt. Jaunimas gerokai daugiau dėmesio skiria asmeniniam tobulėjimui, socialinių ir kitų kompetencijų, kurioms nepakankamai dėmesio skiriama formaliojo švietimo sistemoje, ugdymui. Susiduriama su tomis pačiomis problemomis, kurios minimos apžvelgiant vaikų neformaliojo švietimo įgyvendinimą: nepatogus susisiekimą su veiklų įgyvendinimo vietomis, didelės kainos.

Suaugusieji (30-65)

Kvietimas dalyvauti tyrime buvo skelbiamas socialiniame tinkle „Facebook“ – pasidalinta per asmeninius profilius, įvairiose grupėse, susijusiose su neformaliojo ugdymu (pavyzdžiui, „Būreliai suaugusiems“). Kvietimai dalyvauti tyrime buvo siunčiami į studijas, prašant trenerių / vadovų pasidalinti kvietimu su jų veiklas lankančiais dalyviais (pavyzdžiui, šokių studijos „Šokio Fėja“, „Vuelta“ ir kt.) Kriterijai dalyvauti tyrime: amžius; tyrimo dalyvis/ė būtų lankęs/iusi bent kokią neformalaus ugdymo veiklą per pastaruosius 3 metus Vilniaus mieste.

Kodas	Veikla, kurioje dalyvauja
S1	Choras
S2	Šokiai, kalistenika
S3	Savanorystė Caritas
S4	Badmintonas
S5	Šokiai

S6	YAMAHA muzikos mokykla
S7	Zumba, funkcinio sporto treniruotės
S8	Kopimo treniruotės
S9	Joga, violončelės pamokos
S10	Šokiai
S11	Šokiai, makiažo kursai
S12	Violončelė, sporto užsiėmimai, efektyvumo kursai/seminarai
S13	Šokiai
S14	Savanorystė Raudonajame kryžiuje

Duomenys buvo renkami įgyvendinant individualius interviu. Interviu buvo vykdomi 2024-ųjų metų spalio mėnesį. Aštuoni interviu vyko nuotoliniu būdu per Google meet programą, šeši interviu įgyvendinti gyvai. buvo vykdoma dvejais būdais – fokus grupės (vyko viena) ir individualūs interviu (vyko trylika). Interviu trukmė – nuo 11 iki 37 minučių. Interviu metu apklausta keturiolika suaugusiųjų, kurių amžius 30-65 metai. Tyrime dalyvavo du vyrai ir vienuolika moterų. Iš keturiolikos apklaustųjų aštuoni užsiima sporto užsiėmimais (įvairių stilių šokiai, laipiojimas, badmintonas, joga, bendros sportinės veiklos), keturi yra susiję su muzikinėmis veiklomis (choras, gitara, violončelė), du savanoriauja (*Caritas, Raudonasis kryžius*). Dauguma tyrimo dalyvių įvardijo, kad neformaliojo ugdymo veiklos, kuriose šiuo metu dalyvauja, yra tęsiamos jau ilgą laiką.

Duomenys analizuoti atliekant kokybinę turinio analizę, induktyviai išskiriant ir grupuojant pasikartojančias mintis, jas jungiant į kategorijas ir subkategorijas.

Kategorija	Subkategorija	Teiginiai
Dalyvavimo neformaliame ugdyme priešastys	Emocinės sveikatos gerinimas	„Norėjau tvarkytis savo psichikos sveikatos bėdas.“
	Socialinis kontaktas ir bendruomenė	„Svarbu, kad būtų malonūs žmonės, bet jie neturi būti mano potencialūs draugai.“
	Fizinis aktyvumas	„Dėl fizinės formos – seniai nebesportavau ir reikėjo kažko naujo.“
Dalyvių patirtis veiklose	Vadovo reikšmė mokymuisi	„Vadovas rodo, kaip techniškai taisyklingai žaisti.“

		<i>„Mokytoja kiekvienam rodo dėmesį, pataiso, tai malonumas šokti.“</i>
	Bendravimo svarba	<i>„Jei bendravimas su kitais silpnas, kartais veikla nebeteikia tiek džiaugsmo.“</i>
		<i>„Šokant su partneriu, įtraukiama ir bendravimas, pažintys – viskas kartu.“</i>
Mokymosi tikslai ir rezultatai	Asmeninis tobulėjimas	<i>„Norėjau labiau suprasti muzikos teoriją.“</i>
	Moralinis pasitenkinimas	<i>„Ne tiek dėl mokymosi, kiek dėl malonumo padėti kitiems.“</i>
	Praktiniai įgūdžiai	<i>„Norėjau išmokti šokti poroje.“</i>
Dalyvavimo kliūtys ir trūkumai	Finansinės galimybės	<i>„Labai brangu lankyti neformalius užsiėmimus, ypač jei kainos kyla.“</i>
	Lankymo tęstinumas	<i>„Grupės išyra, todėl nelieka galimybės tęsti veiklą ir tobulėti.“</i>
	Laiko ir lokacijos svarba	<i>„Labai svarbu, kad veikla būtų netoli namų.“</i>
Ateities perspektyvos	Didesnės bendruomenės kūrimo galimybės	<i>„Norėčiau, kad veiklos labiau vienytų žmones.“</i>
	Palankesnis finansavimas	<i>„Būtų gerai, jei būtų mažesni mokesčiai, kad daugiau žmonių galėtų lankyti.“</i> <i>“Jeigu atsirastų krepšelis, pavyzdžiui, suaugusiems, arba pensininkams, arba nežinau turintiems, aš šiaip, nu kam gi yra, demokratiškiausia, būtų visiems skirti krepšeli. Pavyzdžiui, nežinau 50 eurų į mėnesį 50 eurų dengia Vilnius visiems, kokią nori veiklą”</i>
	Veiklų įvairinimas	<i>„Trūksta veiklų, kuriose būtų labiau puoselėjamos lietuviškos tradicijos.“</i>

Pagrindinis motyvas, kuris skatina dalyvius vykdyti neformaliojo ugdymo veiklas – geresnė savijauta bei sveikata *„Tas tiesiog noras, noras turėti poilsio, aktyvaus poilsio, ir tvarkytis savo psichikos sveikatos*

bėdas šiokių tokių būdu“, teigia S4 dalyvis. Motyvuoja aktyvius laisvalaikio praleidimas, kuris suteikia ne tik gerų emocijų, bet ir stiprina kūną, ištvermę, padeda fiziškai geriau jaustis: „*Tai yra fizinė sveikata, ir šalia to, tai aišku, ir psichologinė sveikata, nes joga man labai padeda nuraminti protą, ypatingai po daug protinio darbo. Tai kažkaip aš po jogos labai jaučiuosi pailsėjęs“* (S9). Kitas minimas aspektas – bendruomenės kūrimas. Tyrime dalyvavę žmonės teigia, kad svarbu bendrauti, susipažinti su naujais žmonėmis, motyvuoja jausmas, kad esi bendraminčių kolektyvo dalis <...*kiek ir ta pati motyvacija susitikti su bendraminčiais, ar ne, bendraamžiais, nebūtinai bendraamžiais, bet nu ta pačia veikla mėgstama. Kažkokių meetus daryt kartu, bendrauti ir taip toliau, ir kartu sportuot su visu tuo“*, (S5). Dažniau pasikartojantis šaltinis, iš kur sužino apie veiklą – draugų, artimųjų ratas ir jų rekomendacijos: < *Tai buvo mano draugė, kuri pasakė, kad vat yra renkama nauja grupė“*, (S11); <*Tai žodžiu paskatino, nes jau labai seniai aš tam chore giedu, čia nuo studentišku laikų, ir šiaip paskatino draugai, pažįstami, ta prasme, tai vat tada įsitrauki, ir tada tos veiklos, jos tarsi, nu tu susirandi draugų, pažįstamų*>, 11. Taip pat, dažnu atveju paskatina šeimos nariai „*Visada norėjau, bet paskatino dukra, nes ji lanko tą studiją, turbūt, gal labiausiai dėl to“*, (S10); <...*žmona paskatino, jo, ji man su naujais metais padovanojo kelialapį, bet mes jau seniai kalbėjom, ir aš norėjau sportuoti, nes fizinę formą buvau netekęs*>, (S8). Vieni ja tai, kad į užsiėmimus dalyviai eina, nes nori išmokti technikos, judesių (pvz.: šokiuose), įdomi muzikos teorija bei praktika. Savanorystės atvejais norima pasijauti naudingą, įprasminti savo laisvalaikį naudingais darbais „*kad nu kažką ne tik sau daryt, bet ir, noriu prisidėti prie visuomenės gerovės ir panašiai, įprasminant save kažkaip“*, teigia dalyvis S3.

Apklaustųjų tarpe pastebėta tendencija, kad veiklos yra ilgo tęstinumo ir lankomos jau ilgą laiką (trumpiausias laikas – vieneri metai). Galima teigti, kad suaugę (vyresni) žmonės yra lojalesni išsiritkai veiklai arba mažiau ieško naujovių. Randa pomėgį, kurio modelis yra tinkamas ir priimtinas, suranda bendraminčių, kurie turi panašių pomėgių ir jaučiasi patogiai, nėra linkę į kardinalius pokyčius ar savęs ieškojimo naujose veiklose. Ši išvada atsispindi iš apklaustųjų atsakymų. Veiklos, kurias lankė anksčiau, nebuvo tęsiamos ilgą laiką. To priežastys įvairios: pandemija, intensyvus gyvenimo tempas, netinkama lokacija, anksčiau lankyta veikla pabodo ir kt. Dalyvis S9 teigia, kad veiklą negali lankyti, nes jos nėra tokios populiarios ir vyksta tik keletą kartų per metus „*Nėra taip, kad ir, pavyzdžiui, ten vyksta kas savaitę ir yra ilgalaikės grupės. Ir Lietuvoje, pavyzdžiui, Vilniuje, nėra daugybę vietų, kurios organizuotų kibanos, tas gėlių komponavimą, ir būna taip, kad ten į mėnesį į metus paskelbia, kokius 3-4 kartus...“*.

Tyrime apklaustiems dalyviams svarbu ne tik geresnė savijauta, kuriami bendruomenės ryšiai, bet taip pat, yra svarbus ir progreso, asmeninio tobulėjimo jausmas „*Patinka iš tikrųjų tas, kad tu ten tokį, jau ten ateini ir koncentruotą dozę praktikos gauni, nes pas mus mokytoja labai profesionali yra, tiesiog, ji*

negali groti profesionaliai dėl rankų, ten nu kažkas. Tai ir jos tas vat aukštas lygis, ir tu toks visada pasitempęs ateini, ir toks labai susikoncentruoji. Nu ir tikrai matai, jauti progresą. Nu tai vat toks, kaip pasakyt, disciplina tokia yra palaikoma, tai va tas, jo, nėra lengva, bet be to turbūt nebūtų taip įdomu“, teigia tyrime dalyvavęs S6. Dalyviai kritiškai vertina situaciją ir yra reiklūs trenerių/veiklos vadovų atžvilgiu: „*Tai mano paprastas reikalavimas labai, tas treneriams, kad jie, iš tikrųjų, nešėtų kažkokią, kažkokias, vis dėlto, turėtų teorines irgi žinias, kad paskui galėtų jas praktikoje taikyti. Taip pat, čia toks reikalavimas, kurį aš turiu, treneriai ir antras dalykas ne mažiau svarbus tampantis jau dabar, aišku, ta visa žinutė, dėl ko mes ten susirenkam, ko mes norim, ir kad ji būtų aiškiai skleidžiama“,* teigia dalyvis S11. Veiklos vadovas – svarbi figūra mokymosi procese, jis turi būti motyvuojantis ir padedantis, dirbti kokybiškai, būti autoritetu, tokias savybes išskyrė tyrime dalyvavę informantai: <...*man patinka reiklumas iš mokytojų, kad iš tikrųjų, ten reikalauja labai atskaitomybės tokios ir rezultatų. Ir įsigilinimas, ir labai kokybė labai gera visų. Tai tarkim, kokiam empatijos seminare, tai vėlgi, dėstytojo kokybė, nu ta prasme, iš tikrųjų visur, visose, bet kur aš lankau, ta prasme, visur dėstytojai, mokytojai yra tikrai asmenybės. Ir labai aukštos kvalifikacijos, aukšto, profesionalumo ir aukštos kokybės*>, S12.; <...*edukologų profesionalumas ir charizma, tiesiog va tas labiausiai patinka ir įkvepia nemesti, toliau lankyti*>, (S7); <*Pavyzdžiui, kaip joga, man atrodo, yra labai svarbu, kaip tas mokytojas, ir kiek ji yra tau, ar jis, autoritetas ir panašiai, tai man tas santykis su mokytoju, labai svarbus*>, S9. Interviu metu buvo išskirta ir tai, kad mokytojas turi būti kantrus ir padėti, rūpintis veiklos dalyviais <*Visą laiką skatina, kad užduotumėm klausimus, jeigu, kas neaišku. Galim daug kartoti, jeigu kažkam kyla sunkumu. Ir šiaip toks ryšys yra, jai svarbu, kaip mes jaučiamės*>, S13. Tyrime ne visi dalyviai įvardino veiklos vadovą, kaip autoritetą, galima teigti, kad tai labai individualu, kitiems yra labiau priimtinas variantas, kai mokytojas tampa labiau draugu, nei mokytoju, tokiu, kokį dažniausiai įsivaizduojame, autoriteto ir išmintingumo portrete: <...*ta prasme, tiek jaunimas, tiek vyresni bendrauja grynai ne kaip su mokytoju, ne kaip su kažkokiu aukštesniu, o kaip su sau lygiu, kaip su savo draugu*>, I5. Galima teigti, kad santykio lygmuo, bendravimas vyksta draugų ar mokytojo-mokinio lygmenyje, nėra toks svarbus, ar būtinas, kol išlaikoma tarpusavio pagarba, kol veiklos vyksta kokybiškai ir visos pusės jaučiasi gerai. Interviu metu buvo ir kitokių pavyzdžių, vieno iš tyrime dalyvavusių patirtis su veiklos treneriu nėra itin maloni. Dėl trenerio abejingumo ir šaltumo bei nemalonaus bendravimo, savotiško mokymo modelio, vienas iš veiklos dalyvių nustojo lankyti užsiėmimą „*Iš tikrųjų, dabar vat bėgiojimą, aš gal labiausiai nustojau dėl to, kad treneris buvo labai nemalonus ir, nu nepalaikantis, ir plius kiti dalyviai buvo nebendraujantys ir aš netgi stengiausi apsimesti, kad nu čia man faina vienai, bet iš tikrųjų tai nėra faina*“ (S3). Kaip įvardina dalyvis, už veiklas pinigai yra mokami, todėl norima, kad veiklos vadovas elgtųsi maloniai, nekomentuotų, jei kažkas nesiseka. Kitaip sakant, demotyvuoja patiriamas stresas ir įtampa dėl veiklos

vadovo, nes tokia veikla turėtų būti maloni, kelti geras emocijas, o ne baimę ar jaudulį „*kai aš moku pinigų, ir aš norėčiau gauti paslaugą, ir jausti malonumo, ne aš dar turiu vos ne atsiprašinėti, kad gal ne taip koją pastačiau, per greitai bėgau, ir nu ta prasme, aš nenorėčiau to patirti, toj veikloj, už kurią aš mokau*“

Interviu metu informantai išskiria, kad jiems taip pat yra svarbus santykis ir su veikloje dalyvaujančiais nariais. Noras bendrauti ir susipažinti, socializuotis, tapti bendruomenės dalimi, yra vienas iš pagrindinių motyvacijos pagrindų, bet galima teigti ir tai, kad tai nėra pagrindinis motyvas „*Iš esmės, ta prasme, kad skirtingų lygių, skirtingų amžių, skirtingų profesijų žmonės užsiima viena bendra veikla. Iš mūsų lanko tiek beveik pensijinio amžiaus žmonės, iki tiek kad eina moksleiviai, ir mes visi kartu sugebam komunikuoti, bendrauti, kažkur kartu išeiti, pasėdėti, pabūti. Tai na, ir šitą visą žavi, kad aš galiu eit, gali mano vaikai kartu ir mano tėvai gali kartu prisijungti, visi tą pačią veiklą*“ (S5). Dalyviai išskiria, kad jeigu veikla jiems tikrai patinka, jiems nėra būtina ten susirasti draugų. Išskiriama, kad palaikymas svarbus faktorius, bet tai nėra svarbiausias aspektas veiklose: „*Aš pati jaučiuosi gerai, jeigu aš darau, ką aš noriu, man kažkokių iš šalies, tarkim, kitų asmenų palaikymo labai nereikia*“ (S2).

Dalyvius motyvuoja neformaliojo ugdymo veiklos, kurias jie renkasi lankyti. Dėl jų jie jaučiasi geriau, sveikesni, laimingesni, kad naudinga leidžia laisvą laiką, susitinka su panašius pomėgius turinčiais žmonėmis. Įgautus įgūdžius pritaiko ir kasdienybėje, ir retesnėmis progomis. Pavyzdžiui, jeigu lanko sporto užsiėmimus, žino pratimų, kurie gali padėti „*prasijudinti*“, dėl to jaučiasi geriau. Jeigu lanko muzikos užsiėmimus, arba šokius, koncertuoja, turi progą pasirodyti scenoje, tas taip pat suteikia daug teigiamų emocijų. Iš esmės, keisti nieko nenorėtų, tik tai, kad dienvakšės galėtų būti kiek laisvesnės, tokiu atveju, galėtų lanksčiau ar dažniau dalyvauti veiklose. Tvarkaraščiai taip pat galėtų būti lankstesni, bet visų poreikiai labai skirtingi – vieni norėtų, kad būtų dažniau treniruotės, daugiau pasirinkimų/laikų. Kiti išsako norą, kad daugiau veiklų vyktų dienos metu arba ryte. Savanorystės laikas taip pat kritikuojamas – per mažai pasirinkimų, kad veiklos vyktų savaitgalį arba po darbo, teigiama, kad dauguma laikų – darbo dienos metu. Lokacijos aspektas – labai svarbus, renkantis veiklą. Lokaciją, kaip ne tokią svarbią, įvardino keletas dalyvių, kurių pagrindinė motyvacija buvo mokytis X dalyko, o to užsiėmimo mažai vyksta Vilniaus mieste. Šiuo atveju – violončelės mokymai. Taip pat keletas dalyvių išsakė poreikį, lokacija nebūtų tokia svarbi, jei žinotų (ar žino), kad veiklos vadovas yra labai profesionalus, šiuo aspektu kokybės faktorius būtų svarbesnis, nei vieta, kur vyksta veikla. Apklaustieji taip pat nemano, kad Vilniuje yra per daug kažkokio pobūdžio veiklų, dauguma atsako, kad paklausa ir pasiūla koreliuoja tarpusavyje. Paklausus įvardintų, kad daugiausiai sporto veiklų, bet šios veiklos labai reikalingos, jų reikia ir kuo daugiau, nes dauguma dirba sėdimą darbą, mažai juda, sportinės veiklos

padeda palaikyti sveikatingumą ir geresnę fizinę būklę. Pabrėžia vieną trūkumą – trūksta muzikos užsiėmimų suaugusiems, siūloma daug veiklų vaikams, bet vyresnio amžiaus žmonėms – mažai, ypač, jei kalbama apie mažiau populiarius instrumentus.

Informacija apie neformalųjį suaugusiųjų ugdymą nėra pakankama. Tyrimo dalyviai išskiria, kad nėra patogu ieškoti informacijos, kuri susijusi su neformaliojo ugdymo veiklomis. Vilniuje daug pasiūlos, daug skirtingų veiklų, tačiau nėra tinkamo įrankio, kuris pagelbėtų paieškose: „*Vilniaus miestas siūlo labai labai daug visokių galimybių. Kartais, matyt, klausimas yra, kaip lengvai galiu tas galimybes surasti, ar man ten aišku, kur aš ten greitai surasiu, vat, kad ir, pavyzdžiui, noriu eiti į jogą, ar aš galiu rasti vienu mygtuku paspaudusi, potencialiai, visas jogos studijas, kažkokius pristatymus ir dar kažkas tas vadinamasis, vienas langelio principas, kas, man atrodo, informacijos sraute, tikrai tikrai pasimeta, labai daug dalykų. Aš pati atsimenu, kai ieškodavau kažko, aš kartais tiesiog po valandos pavargstu, ir suprantu, kad nebenoriu daryti*“ (S9). Remiantis išsakytomis idėjomis, darytina prielaida, kad suaugusiems reikalinga interneto platforma, kurioje būtų matomi visi pasiūlymai ir veiklos, būtų galima veiklas rūšiuoti pagal vietą, būtų prieinami tvarkaraščiai ir laisvos vietos bei būtų galimybė matyti kitų besimokančiųjų atsiliepimus ir vertinimus.

Neformaliojo ugdymo kainos vertinamos kaip per aukštos. Kainuoja ne tik užsiėmimai, bet, dažnu atveju, tenka nusipirkti ir reikiamą aprangą, priemonių, dalyvavimas konkursuose, pasiruošimas, visur reikia finansų, bet niekas nėra kompensuojama. Su finansine problema susiduria ir tėvai, kurie ne tik nori lankyti neformaliojo ugdymo veiklas patys, bet ir į jas nori leisti savo vaikus: „*Negali sau leisti ir lygiai tas pats su badmintonu, pabrango treniruotės. Tai dar kol kas, nu tikrai, labai adekvatus įkainis, bet kaip galvoju, jeigu čia taip reguliariai brangs, ar aš galėsiu sau leisti nuolatos jį lankyti, nes dar ir vaikus reikia leisti į neformaliuosius ugdymus ir taip toliau. Nu žodžiu, kad gaunasi toks, tam tikra prabanga turėti neformalias užklasines veiklas*“ (S4). Apie finansavimo sistemos galimus pokyčius kalbama ir aptariant neformaliojo ugdymo ateities perspektyvas: „*galėtų būti krepšelis koks nors, nes galų gale, bet koks išėjimas su bet kokia grupe, į bet kur, aš manau, padeda ir psichologiškai, o jeigu tai yra sportas, mums susijęs su fizine veikla, tai ir fiziškai, tai reiškia ir mediciniškai. Aš manau, jeigu būtų koks nors krepšelis Vilniaus mastu, pavyzdžiui, ane, kurį aš galiu nusinešti dar kur noriu, tai būtų dar daugiau pasiūlos, dar daugiau žmonių eitų kur nors. <...> aš manau, visai populiacijai būtų paskatinimas, ir tada daugiau, dar daugiau tų būrelių būtų, užsiėmimų, kažkokių veiklų, daugiau neformalaus ugdymo specialistų, gautų pajamų iš tų žmonių ir vat, steigtųsi visokiausi užsiėmimai, visokiausiuose vietelėse. Tai piešimas, tai kokia nors ten nežinau, sakau, lipdymas iš molio, tai jogos, tai meditacijos, tai sportai,*

tai šachmatai, žmonės rastų tą, ką nori, bet dauguma, labai nemažai žmonių yra, kurie susispaudę, neturi lėšų, neturi finansų.<...> (S8)

Vyresni žmonės bijo išbandyti neformaliojo ugdymo veiklas. Problema ta, kad vyresnio amžiaus motyvacijos netrūksta, tačiau yra baimė, kad nesugebės taip, kaip kiti grupėje sugeba, kad amžius trukdo, kiti socialiniai dalykai: „Pavyzdžiui, dabartinėje mūsų grupėje, kuriai priklausau, šokių grupėje, mes turim kelis netgi žmones, kurie pradėjo nuo nulio šokti, beveik trisdešimties metų“, teigia S11. Žvelgiant į neformaliojo ugdymo tobulinimą ateityje, atpažįstamas poreikis daugiau veiklų vyresnio amžiaus žmonėms ir viešos komunikacijos, kad neformalioji veikla neturi amžiaus rėmų, yra laukiami visi: <Kokių mokymosi galimybių, nu turbūt yra įvairiausių, bet aš jau ne apie save kalbu, apie bendrai kalbu. Aš galvoju, kad kadangi vat visuomenė mūsų sensta, ta prasme, ir daug, tikrai, labai daug darosi vyresnio amžiaus žmonių. Ten, sakykime, ten, pavyzdžiui, nu vat, pavyzdžiui, mano kartos, tai tėvai, o ten kitų ten gal seneliai, ten ta prasme, ir tie žmonės tikrai ilgai gyvena ir neturi kuo iš esmės užsiimti. Ir, aš manau, kad iš tikrųjų reikėtų kažkokių veiklų vat vyresnio amžiaus žmonėms, senjorams ir kurių jau tie ir gebėjimai, ar kaip čia vadinti, ta prasme jau silpsta, šiek tiek nu tokie sakykim“ (S1).

Senjorai

Su vyresniais suaugusiais (65 metų ir vyresniais) atlikti 6 individualūs interviu, kurių metu į neformaliojo ugdymo veiklas įsitraukusių asmenų buvo klausama apie jų mokymosi patirtis, pasirinkimą, pasiūlą, motyvus, lūkesčius veikloms. Vykdyta kriterinė – patogioji dalyvių atranka – asmuo turi būti vyresnis nei 64 metų amžiaus ir per pastaruosius trejus metus turi turėti neformaliojo mokymosi patirčių. Kreiptasi į senjorų organizacijas, prašant pasidalinti kvietimu dalyvauti tyrime. Į kvietimą atsiliepė 6 asmenys, kurie sutiko duoti interviu. Dar 11 asmenų į klausimus atsakė raštu per google forms įrankį. Interviu vykdyti 2024-ųjų metų rugsėjo–spalio mėnesiais ir truko vidutiniškai 39 minutes. Trumpiausias interviu – 25 min, ilgiausias – 58 min. 5 interviu įgyvendinti viešosios bibliotekos erdvėse, Seimo lankytojų centre arba kavinėse. Vienas interviu atliktas naudojant Zoom programą. Tyrime dalyvavo tik moterys, kurių amžius svyravo nuo 68 iki 82 metų.

Nr.	Pakeistas vardas	Amžius	Veiklos, kuriose dalyvauja
1	Agota	82	Trečiojo amžiaus universitetas, savanorystė, kalbų kursai
2	Liucija	72	Trečiojo amžiaus universitetas
3	Ina	71	Bažnyčios choras, trečiojo amžiaus universitetas,

4	Vilija	68	Mankštos, žygiavimo su šiaurinėmis lazdomis grupė, atviros paskaitos, trečiojo amžiaus universitetas, kitos edukacinės veiklos
5	Audronė	70	Trečiojo amžiaus universitetas, savanorystė, kitos edukacinės veiklos
6	Agnė	75	Savanorystė, bažnyčios bendruomenė

Lentelė. Informacija apie kokybinio tyrimo dalyves.

Atlikta kokybinė turinio analizė, kurios metu pakartotinai skaitant interviu išskirtos subkategorijos ir kategorijos, atspindinčios tyrime dalyvavusių senjorių patirtis, dalyvaujant neformaliojo ugdymo veiklose Vilniaus mieste.

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Bendruomeniškumas	Ryšių kūrimas ir palaikymas	„Veiklos suteikia galimybę susipažinti su naujais žmonėmis, atrasti bendraminčių...“ (Vilija); „Socialiniai ryšiai padeda įveikti vienatvę, užpildyti kasdienybę“ (Ina).
	Priklausymo bendruomenei jausmas	„...bendravimas su senjorais suteikia bendruomenės jausmą“ (Vilija); „Tiek senjorų pasaulis, tiek kiti klubai padeda jaustis reikalingai“ (Liucija).
Mokymasis ir tobulėjimas	Naujų žinių ir įgūdžių įgijimas	„Noriu išmokti anglų, vokiečių kalbas...“ (Agota); „Lankau meno istorijos paskaitas, nes noriu plėsti akiratį“ (Ina).
	Smalsumas	„Nuolat ieškau naujų dalykų... kiekviena veikla praplečia žinių ribas“ (Audronė); „Man įdomu filosofija, istorija, nes niekad neturėjau laiko gilintis“ (Vilija).
Fizinio aktyvumo ir sveikatos palaikymas	Fizinis aktyvumas ir mankšta	„Lankau šiaurietiško ėjimo klubą... padeda išlaikyti fizinį aktyvumą“ (Vilija); „...dalyvavimas mankštose suteikia daugiau energijos“ (Liucija).

	Sveikatos stiprinimas	„Šios veiklos padeda išlaikyti sveikatą ir gerą savijautą“ (Vilija); „Sportas leidžia jaustis stipresnei ir sveikesnei“ (Ina).
Saviraiška ir prasmingas laisvalaikis	Laiko praleidimas su prasmėmis	„Veiklos užpildo laiką, suteikia prasmę... leidžia ne tik būti aktyviai, bet ir praturtina“ (Audronė).
	Pomėgių realizavimas	„Džiaugiuosi, kad galiu realizuoti savo pomėgius... lankytis meno parodose, edukacijose“ (Vilija); „Veiklos suteikia džiaugsmą ir motyvaciją“ (Agota).
Trečiojo amžiaus universiteto kritika	Diferencijuoto turinio trūkumas	„Kartais trūksta sudėtingesnių veiklų, kurios tiktu labiau pažengusiems“ (Liucija); „Paskaitos kartais būna per paviršutiniškos...“ (Ina).
	Ribotos registracijos galimybės	„Kartais sudėtinga patekti į norimus užsiėmimus dėl didelės paklausos“ (Audronė); „Tenka laukti kelis mėnesius, kad galėčiau dalyvauti“ (Vilija).
Informacijos prieinamumas	Informacijos sklaidos kanalai	„Dažniausiai apie veiklas sužinome per Facebook arba el. paštu“ (Agota); „Apie veiklas informuoja Trečiojo amžiaus universitetas“ (Ina).
	Informacijos aiškumas	„Kartais pritrūksta aiškios informacijos apie veiklas“ (Liucija); „Norėtusi geresnio informacijos sklaidos organizavimo“ (Audronė).
Prieinamumas	Nemokamos veiklos	„Dauguma veiklų yra nemokamos, kas labai palengvina dalyvavimą“ (Vilija); „Savivaldybės remiamos veiklos yra prieinamos visiems“ (Agota).
	Lengvatų ir nuolaidų trūkumas	„Norėtusi daugiau lengvatų, nes kai kurios veiklos vis tiek yra brangios“ (Vilija); „Kai kurios edukacijos kainuoja brangiai, ir tai riboja galimybes dalyvauti“ (Liucija).

Išskirtas kategorijas galima padalinti į 2 temas: 1) dalyvavimo motyvai; 2) įgyvendinimo vertinimas. Bendrai vyresnio amžiaus suaugusieji itin dažnai dalyvauja Trečiojo amžiaus universitetų (TAU) veiklose, tad nemaža dalis vertinimo yra būtent apie šį neformaliojo suaugusiųjų švietimo formatą. Apklausa raštu į atvirus klausimus (11 tyrimo dalyvių) papildoma interviu metu gautus atsakymus ir išgrynintas kategorijas bei subkategorijas. Atsakymuose raštu atsiskleidžia panašūs poreikiai ir vertybės,

kaip ir interviu metu. Dauguma dalyvių nurodo bendruomenės svarbą, akcentuodamos draugišką atmosferą ir bendradarbiavimo svarbą mokymosi procese. Socialinių ryšių tema dažnai atsispindi kaip pagrindinis dalyvavimo motyvas, derantis su interviu metu išsakytais teiginiais apie priklausymą bendruomenei. Pabrėžtas netgi noras turėti mažiau struktūruotų veiklų ir daugiau laiko neformaliai bendravimui:

„Žmonėms trūksta ne mokymo, o bendravimo. Kad tarpusavyje galėtų pasidalinti savo patirtimi, kelionių ir gyvenimo įspūdžiais. Dabar mokymas TAU patalpose vykdomas tik paskaitų forma, kai visi susirenka amfiteatrinę auditoriją, paklauso paskaitos ir išeina. TAU net neturi patalpų, kur grupė galėtų susirinkti prie bendro stalo, pasikalbėti, pasižiūrėti kelionių nuotraukų ekrane, jas aptarti, pasijuokti, išgerti kavos. Norėdami pabendrauti tarpusavyje, mes renkames kavinėse, muziejuose, važiuojame į ekskursijas. Todėl toks bendravimas darosi gan brangus.“ (Apklaustos raštu dalyvė)

Dalyvės vertina mokymosi galimybes, pabrėždamos įvairias įgyjamas žinias – nuo kultūros, užsienio kalbų iki šokių ar sveikatos stiprinimo – ir siekį išlikti aktyvioms bei smalsioms: „Noras išlikti sveikai, taip greitai nepasenti, realizuoti save“ (Apklaustos raštu dalyvė) yra įvardijamas kaip vienas iš motyvų ieškoti neformaliojo ugdymo veiklų. Dalyvės pozityviai vertina Vilniaus mieste prieinamas mokymosi galimybes, ir jų įvairovę, pažymi savivaldybės indėlį į siūlomų nemokamų veiklų didinimą. Tiesa, atkreipiamas dėmesys į ekonominį prieinamumą ir infrastruktūros, pavyzdžiui, geresnių patalpų poreikį.

Apibendrinant, senjorai į neformaliojo ugdymo veiklas jungiasi dėl galimybių užmegzti naujas pažintis ir burtis į bendruomenes, siekia tobulinti kompetencijas pagal savo interesų sritis, nori palaikyti kūno ir proto tonusą bei prasmingai praleisti laisvalaikį. Paklausti, kaip vertina Vilniaus miesto savivaldybėje organizuojamas veiklas senjorams, atsiliepia pozityviai, vertina veiklų įvairovę, tačiau kritikuoja Trečiojo amžiaus universitetų organizacinius aspektus, informacijos prieinamumą ir sklaidą bei lengvatų senjorams trūkumą.

NEFORMALIOJO UGDYMO ORGANIZATORIAI

Tam, kad tyrimas neatspindėtų vienpusiškos dalyvaujančiųjų neformaliojo ugdymo veiklose patirties, įtraukta neformaliojo ugdymo organizacijų vadovų ir ugdytojų apklausa perspektyva. Atliktas kokybinis tyrimas – atsakymai į atvirus klausimus raštu. Ši tyrimo strategija pasirinkta, siekiant užtikrinti organizacijų atstovų anonimiškumą, gauti kiek įmanoma atviresnius atsakymus, minimizuojant tyrėjo intervenciją. Į atvirus klausimus raštu iš viso atsakė 31 asmuo, iš kurių 6 organizacijų vadovai ir 25 tiesioginį ugdantį darbą su vaikais, jaunimu arba suaugusiais dirbantys asmenys. Atviro klausimyno

klausimai pateikiami prieduose. Tyrimo dalyviai koduojami U1-U25 (U – ugdytojas) ir V1-V6 (V – vadovas)

Vertinant tyrimo dalyvių atsakymus atlikta kokybinė turinio analizė, išskirtos pagrindinės kategorijos ir subkategorijos.

Ugdytojų veiklos pasirinkimo motyvai

Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Pomėgiai ir savirealizacija	<i>Pomėgius paverčiau darbu (U6); Mano darbas – mano hobis (U8)</i>
Profesinės patirties tęstinumas	<i>Esu baigusi pedagogiką, dirbau ir mokykloje su formaliu ugdymu. Dabar neformalus švietimas yra labiau kaip papildoma veikla, kuri skatina neprarasti mokymo įgūdžių“ (U15)</i>
Vertybiniis aspektas	<i>Skatina noras perteikti patirtį, pamėgti judėjimą, džiaugtis sveiku kūnu. (U2)</i>
Įkvepiantys pavyzdžiai	<i>Paskatino mano siuvimo mokytoja. Pati anksčiau darydavau mokymus ir labai patiko. Todėl, kai gavau pasiūlymą, jį priėmiau. (U7); Mano garsaus trenerio [vardas, pavardė] pamokos vėliau paskatino dirbti su vaikais ir jaunimu sporto mokykloje. (U25)</i>
Atsitiktinumai	<i>Tokios veiklos niekada neplanavau ir apie ją nesvajojau, bet reikiamu metu atsidūriau reikiamoje vietoje, o įvykiai patys susiklostė. (U12) Iš formalaus patekau į neformalųjį, tai tikrai puiku, geriausia, kas galėjo nutikti. (U13)</i>

Viena iš stipriausių motyvacijų buvo asmeniniai pomėgiai bei noras suderinti darbą su hobiu, kitaip tariant – savirealizacijos poreikiai. Daugelis tyrimo nurodė, kad tapo neformaliojo ugdymo mokytojais, nes tai leido jiems įgyvendinti savo pomėgius profesinėje veikloje. Jie teigia, kad dirbdami šį darbą gali realizuoti save, nes tai, ką daro, teikia džiaugsmą, suteikia iššūkių ir yra prasminga jų asmeniniam augimui. Dalis tyrimo dalyvių nurodė, kad juos paskatino profesinės patirties tęstinumas ir galimybė plėtoti mokymo įgūdžius, įgytus formalaus ugdymo srityje. Jie dažnai turi pedagoginį išsilavinimą ir anksčiau dirbo formaliame švietime, tačiau neformalus ugdymas suteikė galimybę pritaikyti ir tobulinti savo įgūdžius lankstesnėje aplinkoje, kurioje galima išbandyti naujus metodus ir patiems kurti ugdymo programas. Kita grupė tyrimo dalyvių pabrėžė norą dalintis savo žiniomis ir patirtimi. Jiems svarbus asmeninis tikslas yra perduoti ugdytiniams vertybes, pvz: sveikos gyvensenos principus, meistriškumą ir

džiaugsmą judėjimu (U2). Jie vertina galimybę prisidėti prie jaunų žmonių asmenybės ugdymo ir džiaugiasi tuo, kad jų darbas padeda ugdytiniams atrasti tam tikras vertybes. Kiti tyrimo dalyviai minėjo, kad pasirinkimą dirbti neformaliojo ugdymo mokytojais lėmė aplinkos įtaka arba įkvepiantys pavyzdžiai. Tai gali būti buvę mokytojai, treneriai ar šeimos nariai. Ne mažiau svarbus yra ir atsitiktinumo elementas – tyrimo dalyviai nurodė, kad neformalusis ugdymas jų gyvenime atsirado atsitiktinai – jie neplanavo dirbti šioje srityje, tačiau tinkamu laiku atsidūrė reikiamoje vietoje ir taip pradėjo savo karjerą. Atsakymuose nurodoma, kad atsidūrimas neformaliajame ugdyme po darbo formaliame ugdyme buvo viena geriausių patirčių jų gyvenime.

Neformalusis ugdymas tarp įgūdžių tobulinimo ir laisvalaikio praleidimo

Neformaliojo ugdymo mokytojų buvo paklausta, kas neformaliajame ugdyme yra svarbiau – įgūdžių tobulinimas ar laisvalaikio praleidimas, siekiant išsiaiškinti jų pačių požiūrį į savo organizuojamas veiklas bei pagrindinius tikslus ar kokybės prielaidas. Daugelis atsakymų atskleidžia dvilypę mokytojų nuomonę apie neformaliojo ugdymo paskirtį – ugdymą ir poilsį. Dalis tyrimo dalyvių akcentuoja įgūdžių tobulinimą kaip esminį tikslą, pavyzdžiui, „*Įgūdžių ugdymas yra svarbiausia mokytojo darbo dalis*“, „*Tai esminis dalykas norint pasiekti aukštų rezultatų*“, tuo tarpu kiti į neformalųjį ugdymą žvelgia kaip į laisvalaikio praleidimo formą: „*Tai vaikų nuomonė. Jie ateina ne tik išmokti, bet pirmiausia atsipalaiduoti*“, „*Mano veikla leidžia laisvai praleisti laiką, kad būtų tiesiog smagu.*“ Ugdytojai pabrėžia poreikį atpažinti besimokančiųjų poreikius ir į tuos poreikius atliepti: „*Manau, kiekvienas gali ateiti į būrelį su skirtingais tikslais: vienam tai bus valanda be ekranų, kitas turės labai konkretų kūrybinį sumanymą ir norės jį įgyvendinti.*“ (U20). Pozityviai vertintinas dažnai pasitaikantis akcentavimas, kad neformaliojo ugdymo veiklose ugdomi ne tik praktiniai įgūdžiai, bet ir socialiniai gebėjimai. Tyrimo dalyviai pastebi, kad vaikams ir jaunimui dažnai trūksta socialinių ir asmeninių įgūdžių, todėl jie stengiasi užsiėmimuose kurti aplinką, kuri skatintų bendravimą. Taip pat mokytojai atkreipia dėmesį, jog neformalusis ugdymas yra rimta mokymosi forma, todėl taip ir turėtų būti traktuojama: „*Neformalusis ugdymas tai nėra tik atsipalaidavimas, atrakcija ir veikla visada vykstanti pagal planą.*“ (U18) Apibendrinant, mokytojų atsakymuose atsispindi koegzistuojantys požiūriai į neformalųjį ugdymą ir į jo įgyvendinimo formų bei tikslų įvairovę.

Iššūkiai ir įveikos būdai

Ugdytojų buvo klausiama apie iššūkius, su kuriais savo darbe susiduria, kaip šiuo iššūkius įveikia, kokios pagalbos sulaukia ir kokios pagalbos norėtų sulaukti daugiau.

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Pagrindiniai darbo iššūkiai	Ugdytinių motyvacijos stoka ir įsitraukimas	<i>Mokiniai, kuriuos 'tėvai užrašė' į būrelį (nėra vidinės motyvacijos), DI naudojimas kūryboje ir dėl to atsiradę abejonės ar grafinis dizainas vis dar bus ateities profesija. (U15)</i>
	Darbas su specialiujų poreikių vaikais (SUP)	<i>Labai daugėja įtraukiujų vaikų. Didinamos grupės. Pagalbos yra mažai. (U6)</i>
	Grupių dydis ir dalyvių heterogeniškumas	<i>Pagrindinis iššūkis pamokose yra suderinti skirtingo amžiaus ir pasirengimo lygių mokinių poreikius ir tikslus. (U24)</i>
	Materialiniai resursai	<i>Trūksta materialinio palaikymo, pvz., apdovanojimų varžyboms – taures, medalius nugalėtojams ir prizininkams. (U21)</i>
	Emociniai ir psichologiniai iššūkiai	<i>Dirbant su vaikais, kurie rodo agresiją ar trūksta dėmesio koncentracijos. (U23)</i>
Iššūkių įveikimo būdai	Lankstumas	<i>Stengiuosi parinkti užduotis, atitinkančias vaikų poreikius ir galimybes, bendrauju su tėvais dėl motyvacijos stiprinimo.</i>
	Kūrybiškumas	<i>Naudoju sėkmės istorijas, kurios įkvepia mokinius tęsti veiklą.</i>
	Kolektyvo palaikymas	<i>Kolegos labai geranoriški. Niekada neatsisako padėti. Administracija taip pat geranoriška. Kolegos išklauso, dažnai pritaria irgi susiduriantis su panašiom problemomis, pasidalina sprendimo būdais. (U14)</i>
	Nuolatinis mokymasis	<i>Dalyvauju seminaruose, mokymuose, keičiuosi patirtimi su kitais specialistais.</i>

	Dėmesys atmosferai	<i>Kuriu gerą jaukią atmosferą grupėse, stengiuosi pažinti visus individualiai, parenkant užduotis.</i>
Palaikymo poreikiai	Specializuoti mokymai	<i>Daugiau tikslingų mokymų, patirties pasidalinimo grupių ir vizitų į kitas organizacijas.</i>
	Materialinė parama	<i>Reikalinga finansinė parama priemonių atnaujinimui, papildomi resursai, pvz., apdovanojimai varžyboms.</i>
	Didesnis tėvų įsitraukimas	<i>Tėvelių įsitraukimo, didesnio domėjimosi, ypač jei vaikai yra turintys SUP.</i>

Iššūkiai daugiausiai susiję su tiesioginiu darbu su vaikais. Mokytojai dažnai susiduria su vaikais, kurių motyvacija silpna arba jos visai nėra, atkreiptinas dėmesys, kad tokia situacija dažniau susiklosto, kai kai vaikus į būrelius *užrašo* tėvai. Tokie dalyviai neretai nesidomi veiklomis, o mokytojams tenka ieškoti individualizuotų būdų jiems sudominti. Sunkumų kyla ir dėl mokinių susidomėjimo ilgalaikėmis veiklomis. Ugdytojai teigia, kad neretai pritrūksta resursų ar metodų, kurie skatintų ugdytinius tęsti pradėtas veiklas. Taip pat mokytojams iššūkį kelia didėjantys specialiųjų poreikių turinčių mokinių skaičiai, kuriems reikalingas specifinis požiūris ir pritaikytos ugdymo strategijos. Mokytojai kol kas nesijaučia esantys pasirengę dirbti su šia grupe. Be to, besimokančiųjų grupės dažnai yra įvairaus amžiaus ir gebėjimų, o tai apsunkina veiklos pritaikymą ir disciplinos palaikymą. Mokytojams tenka spręsti ir iššūkius, susijusius su elgesiu, kai mokiniai būna agresyvūs arba susiduria su dėmesio koncentravimo sunkumais. Tyrimo dalyviai pabrėžia, kad trūksta materialinių resursų, finansinės paramos ir organizacinio palaikymo, kurie padėtų užtikrinti aukštą veiklų kokybę ir efektyvų iššūkių sprendimą.

Norėdami įveikti šiuos iššūkius, neformaliojo ugdymo veiklų vadovai taiko įvairias strategijas, kurios padeda jiems prisitaikyti prie ugdytinių poreikių. Ieškoma individualizuotų būdų sudominti mažai motyvuotus mokinius, parinkdami užduotis pagal pomėgius ir reguliariai bendraudami su tėvais. Taip pat mokytojai teigia ieškantys naujų metodų, pritaikantys kitų mokytojų patirtis ir sėkmės istorijas, skiria dėmesį jaukios, saugios atmosferos kūrimui, pabrėždami, kad kiekvienas besimokantis turėtų jaustis suprastas ir įvertintas. Daugelis mokytojų teigia nuolat tobulinantys savo kompetencijas dalyvaudami mokymuose ir seminaruose.

Neformaliojo ugdymo mokytojams labai svarbus organizacinis ir finansinis palaikymas, kad jie galėtų sėkmingai vykdyti savo veiklas ir įveikti kasdienes iššūkius. Ugdytojai pabrėžia, kad reikalingi specializuoti mokymai, ypač apie darbo su specialiųjų poreikių vaikais metodikas ir motyvacijos didinimo strategijas, kurie suteiktų mokytojams praktinių įrankių dirbti su įvairiomis ugdytinių grupėmis. Taip pat mokytojams reikalinga materialinė parama, kuri padėtų atnaujinti priemones. Be to, mokytojai norėtų aktyvesnio tėvų įsitraukimo į vaikų ugdymo procesą, ypač kai dirbama su specialiųjų poreikių turinčiais ar mažai motyvuotais mokiniais. Nemažiau svarbus ir kolegų bei administracijos palaikymas – nuo idėjų dalijimosi iki metodinės pagalbos.

Vadovų požiūris į iššūkius gerokai skiriasi nuo ugdytojų požiūrių, tai susiję su veiklos specifika ir neformaliojo ugdymo bendresniu matymu.

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Vidiniai iššūkiiai	Kvalifikuotų mokytojų pritraukimas ir išlaikymas	„Patrauklių, turinčių patirties, gerai išmanančių savo darbą, mokytojų suradimas ir jų išlaikymas (išlaikymas susijęs su mokytojų atlyginimo lūkesčiu).“
		„Sunkiai, ieškoma galimybė motyvuoti mokytojus mokant priemokas.“
	Ugdymo aplinkos modernizavimas	„Patrauklios, saugios ir inovatyvios ugdymo aplinkos sukūrimas (pvz. brangios technologijos ar įranga: kompiuteriai, programos).“
		„Nuolat turime ieškoti galimybių per projektinę veiklą įsigyti ugdymo organizavimui reikalingų priemonių.“
Mokinių lankomumo ir užimtumo iššūkiiai		„Nepastovus mokinių lankomumas, kartais tai trukdo nuosekliam programos įgyvendinimui, taip pat gana vėlai pasibaigiančios pamokos ir didelis mokymosi krūvis.“
		„Stengiamės lanksčiai prisitaikyti prie sudėtingos mokinių dienotvarkės bendrojo ugdymo mokyklose.“
Išoriniai iššūkiiai	Nacionalinio palaikymo trūkumas	„Šiai akimirakai palaikymo sulaukiu nebent iš savo tiesioginio vadovo. Jokios kitos organizacijos neprisideda.“
		„Nacionaliniu mastu galėtų būti daugiau kalbama apie neformalųjį ugdymą, jo naudą, keliamus tikslus, tam tikrą pedagoginį darbo standartą.“

	Poreikis stiprinti bendradarbiavimą	„Norėtusi užmegzti glaudesnę kontaktą su bendrojo ugdymo mokyklomis ir jų bendruomenėmis, kad galėtume abipusiai vieni kitus praturtinti.“
--	-------------------------------------	--

Pagrindiniai organizacijų vadovų iššūkiai yra susiję su kvalifikuotų mokytojų pritraukimu ir išlaikymu, ugdymo aplinkos modernizavimu, sudėtinga mokinių dienotvarkė ir nenuosekliu, projektiniu pagrindu vykdomu finansavimo modeliu. Mokytojų atlyginimo lūkesčiai bei brangi ugdymo įranga (pvz., kompiuteriai ir programos, priemonės) apsunkina galimybes kurti inovatyvias mokymo aplinkas. Taip pat atkreiptinas dėmesys ir į besimokančiųjų lankomumą, kuris nebūtinai yra nuoseklus ir trukdo programų įgyvendinimo kokybei. Pastarasis iššūkis atliepia ir į ugdytojų patiriamus sunkumus.

Siekiant įveikti šiuos iššūkius, įstaigose taikomi gana pragmatiški sprendimai. Stengiamasi motyvuoti mokytojus priemonėmis, projektinėmis lėšomis aprūpinti ugdymo priemonėmis. Taip pat yra kalbama apie vidinę komunikaciją bei paramos mechanizmus, pavyzdžiui, tiesioginių vadovų palaikymas ir kolegų bendradarbiavimas. Vis dėlto institucijos nurodo, kad joms trūksta platesnio ir labiau struktūruoto palaikymo, kuris apimtų finansavimą ir standartus, nukreiptus į NU veiklų kokybės gerinimą. Nors įstaigos bendradarbiauja su įvairiomis kultūros ir meno organizacijomis, jos tikisi dar glaudesnio ryšio su bendrojo ugdymo mokyklomis bei valstybės institucijomis, kuris galėtų padėti geriau pritaikyti veiklas prie mokinių poreikių ir stiprinti NU sektoriaus reikšmę visuomenėje.

Kokybės užtikrinimas

Siekiant suprasti neformaliojo ugdymo mokytojų ir organizacijų vadovų požiūrį į ugdymo kokybę ir kokybės užtikrinimo priemones, užduoti du klausimai. Mokytojams - kaip užtikrinate savo vedamų užsiėmimų kokybę? Kokius metodus taikote veiklų sėkmės, poveikio, kokybės vertinimui? Organizacijų vadovams – Kaip užtikrinate savo organizacijoje vykdomų veiklų kokybę? Kokius metodus taikote savo organizacijos veiklų kokybės, sėkmės, poveikio vertinimui? Mokytojų pateiktus atsakymus galima sugrupuoti taip:

Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Pasiruošimas ir nuoseklus kartojimas	„ <i>Kruopštus pasiruošimas užsiėmimams, planavimas, atsakingas bendravimas su bendruomene.</i> “

	<i>„Kadangi vedu būrelį jau ne pirmus metus, todėl turiu mokymo programos pagrindą, kuris padeda palaikyti struktūrą ir kokybę.“</i>
Individualus požiūris į ugdytinius	<i>„Sau keliu reikalavimą, kad kiekvienas ateinantis jaustųsi laukiamas, geidžiamas, būtų suprastas ir gautų pagalbą.“ „Stengiuosi pamokas vesti žaismingai, įdomiai, įtraukti visus mokinius į procesą, kiek įmanoma padėti kiekvienam individualiai.“</i>
Grįžtamasis ryšys ir refleksija	<i>„Kiekvienos pamokos pabaigoje paliekame laiko savirefleksijai, kaip pamoka sekėsi, ką lipdyti buvo lengviau, ką sunkiau.“ „Pokalbis, rezultatų aptarimas su lankytojais, individualus kiekvieno pažangos stebėjimas.“</i>

Mokytojų požiūris į kokybės užtikrinimą remiasi trimis esminėmis strategijomis: struktūruotu pasiruošimu ir sistemingu veiklų kartojimu, individualizuotu ugdymu ir grįžtamojo ryšiu bei refleksija. Struktūruoto pasiruošimo procesas padeda mokytojams efektyviai organizuoti veiklas, užtikrinant metodinį nuoseklumą. Individualizuotas požiūris į ugdytinius atspindi personalizuoto mokymosi principus – siekiama, kad kiekvienas ugdytinis jaustųsi priimtas ir suprastas, o veiklų turinys būtų pritaikytas individualiems gebėjimams ir interesams. Tai atitinka neformaliojo ugdymo principus, susijusius su aktyvaus besimokančiųjų įsitraukimo skatinimu. Tuo tarpu grįžtamasis ryšys ir refleksija leidžia mokytojams nuolat vertinti ir tobulinti veiklas, užtikrinant ugdymo proceso lankstumą. Refleksijos laikas po kiekvieno užsiėmimo ir struktūruotas rezultatų aptarimas su ugdytiniais padeda identifikuoti stipriąsias ir tobulintinas sritis, remiantis realiais duomenimis apie ugdytinių pažangą.

Aptariant mokytojų atsakymus apie kokybės užtikrinimą, matyti daug nuoširdaus įsipareigojimo, visgi stinga sistemiškesnio požiūrio į kokybę ir jos užtikrinimą. Dažniausiai remiasi asmenine patirtimi ir subjektyvia refleksija, o tai, nors ir svarbu, gali būti nepakankama, jei trūksta objektyvių, sistemingų kokybės vertinimo metodų. Dauguma atsakymų rodo, kad mokytojai labiau pasikliauja intuityviais požiūriais, tokiais kaip „dirbu su meile“ ar „darau geriausia, ką moku“, tačiau tai gali neužtikrinti nuoseklaus veiklų kokybės stebėjimo ir tobulinimo. Savirefleksijos ar grįžtamojo ryšio taikymas vertintini pozityviai, tačiau, lyginant su išorinio vertinimo ataskaitose pateiktomis įžvalgomis, nebūtinai yra išpildomi nuosekliai. Ugdytojų atsakymuose beveik neminimi konkretūs veiklos rezultatų analizės

ar vertinimo rodikliai, pavyzdžiui, sistemingai renkami duomenys ar vertinimo instrumentai, kurie galėtų suteikti išsamesnį vaizdą apie veiklų poveikį. Atsakymai taip pat iš dalies indikuoja ir kokybės bei sėkmės ar poveikio matavimo klaidingą interpretavimą, kuomet pateikiami atsakymai apie pasirodymų rengimą, parodų organizavimą. Šie elementai yra svarbūs užtikrinant, kad besimokantieji patiria sėkmę, gali atšvęsti pasiektus rezultatus, tačiau šių rezultatų ar proceso kokybės matuoti nepadedą. Atsakymuose taip pat randama teiginių, kad yra „*neapsikraunama*“ kokybės užtikrinimo klausimais. Taigi, nors mokytojai yra motyvuoti ir atsidavę savo darbui, nuoseklesnis kokybės užtikrinimas galėtų būti pasiektas integruojant daugiau struktūruotų vertinimo metodų bei įrankių, kurie padėtų konstruoti įrodymais grįstas praktikas ir jas tobulinti, siekiant aukštesnės kokybės.

Organizacijų vadovų atsakymuose požiūris į kokybę yra struktūruotesnis, kokybės užtikrinimas siejamas su 2 elementais: ugdytojų kompetencijų tobulinimo užtikrinimu ir grįžtamojo ryšio iš besimokančiųjų (ir jų tėvų, vaikų atveju) rinkimu. Daug dėmesio skiriama mokytojų kompetencijų tobulinimui ir grįžtamajam ryšiui, siekiant nuolat stiprinti pedagogų įgūdžius ir jų profesinį augimą. Įstaigose organizuojami individualūs metiniai pokalbiai su mokytojais, kurių metu aptariami jų lūkesčiai, iššūkiai, įsitraukimas bei komunikacija su ugdytiniais ir jų tėvais. Kartu siekiama identifikuoti mokytojų tobulėjimo poreikius ir įgyvendinti mentorystės programas, skirtas naujiems darbuotojams. Kokybės užtikrinime taip pat reikšmingą vaidmenį atlieka grįžtamasis ryšys iš tėvų ir besimokančiųjų – klientų apklausose jie gali išsakyti savo nuomonę apie mokymo kokybę, mokytojų darbą, ugdymo turinį ir bendravimo stilių. Šis grįžtamasis ryšys yra naudojamas kokybės tobulinimui, o mokytojai gauna konstruktyvų atsiliepimą, kuris prisideda prie jų profesinio tobulėjimo. Dalis organizacijų praktikuoja viešas mokinių darbų peržiūras ir parodas, kurios leidžia bendruomenei pristatyti mokinių pasiekimus, tačiau čia keltinas klausimas apie neformaliojo ugdymo paskirtį, proceso-centriškumą vs. rezultato-centriškumą, todėl peržiūros, parodos ir kiti pasirodymai nėra vertintini kaip būdas matuoti veiklų kokybei. Taip pat atkreiptinas dėmesys į vertinimo nuoseklumą, pakartojamumą, vertinimą ilgalaikėje perspektyvoje, kad būtų įmanoma demonstruoti ne tik meistriškumą, bet ir socialinių-emocinių kompetencijų tobulinimą ar platesnį poveikį besimokančiųjų gyvenimams, profesiniams pasirinkimams ar profesinei veiklai.

Neformaliojo ugdymo ateitis

Paklausti apie galimą neformaliojo ugdymo Vilniaus mieste raidą, dalis tyrimo dalyvių paminėjo, jog jiems tai nerūpi, kita dalis pasidalino įžvalgomis, kurias galima sugrupuoti sekančiai:

Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Prieinamumo didinimas	„Būreliai bus nemokami, ir juos lankyti galės visi norintys.“
	„Dauguma veiklų bus vis labiau prieinamos ir įperkamos. Veiklos vis labiau kursis miegamuosiuose rajonuose, arčiau žmonių.“
	“būtu pasiekta kuo daugiau žmonių YPAČ SUAUGUSIŲJŲ. Jauni supranta, kad yra ir podarbinė veikla, bet daug žmonių vis dar galvoja, kad diena pasibaigia sulig tavo darbo valandų pabaiga. Bet apie savęs lavinimą net nesusimasto - namo, valgyt ir prie teliko. Bet tu tiek daug gali gauti uždarbinije veikloje! Sportuoi, šokti, dainuoti, piešti, megzti, skaityti, ir visa tai BENDRUOMENĖJE kur dar lavini savo bendravimo įgūdžius.”
Erdvių tobulinimas	„Labiausiai būtų reikalinga investuoti į erdves ir priemones patirtims.“
	„Manau turėtų būti geros erdvės (ne CUP) parodoms eksponuoti... kad tai būtų galerija, kurią kažkas remtų, o parodos vyktų su atidarymais.“
Didėjanti pasiūlos įvairovė	„Daugiau galimybių surengti kviestinio lektoriaus meistriškumo pamokas, pamokų lauke, muziejuje.“
Profesionalumo užtikrinimas	„Profesionalūs pedagogai, žinantys ką veikia su vaikais ir jaunuoliais, kuriantys pridėtinę vertę Vilniaus m., prisidedantys prie strategijos įgyvendinimo.“
Didėjanti parama ir palaikymas	„Dar gilesnis supratimas apie tokio ugdymo svarbą tautos sveikatai iš visų šalies valdžios struktūrų.“
	„Gal ateityje švietimo sistema (įskaitant neformaliojo ugdymo) nebus blogiau finansuojama.“

Apibendrinant tyrimo dalyvių užrašytas neformaliojo ugdymo raidos kryptis, išryškėja keletas esminių siekių, susijusių su šios srities prieinamumo, kokybės ir įvairovės didinimu. Daugelis mano, kad NU veiklos turėtų tapti labiau prieinamos – tiek finansiškai, tiek geografiškai – taip įtraukiant daugiau dalyvių, ypač suaugusiųjų ir žmonių, gyvenančių nuošalesniuose rajonuose. Įtraukties stiprinimas taip pat svarbus ir amžiaus grupių aspektu, atkreipiamas dėmesys, kad šiuo metu neformalusis ugdymas tapatinamas daugiau su jaunų ar mokyklinio amžiaus asmenų veikla, tačiau ateityje norima šį supratimą išplėsti. Prie to galėtų prisidėti ir informacinės kampanijos apie neformaliojo ugdymo vertę, svarbą ir tikslines grupes. Be to, tyrime dalyvavę mokytojai ir organizacijų atstovai pabrėžia kokybiškų erdvių ir įkvepiančios aplinkos svarbą, galima numanyti, kad tai didintų dalyvių skaičių didėjimą bei stiprintų

bendruomenių įsitraukimą ar susitelkimą. Dalis neformaliojo ugdymo raidos krypčių reikalauja didelės sprendimų priėmėjų intervencijos, susijusios su resursų didinimu, erdvių atvėrimu neformaliojo ugdymo veikloms. Kita dalis krypčių (pasiūlos įvairovės didinimas, kokybės stiprinimas, mokytojų profesionalumo užtikrinimas) daugiau sietinas su veiklas įgyvendinančių asmenų bei organizacijų pasirengimu keistis patiems ir keisti veiklas, atsisiejant nuo įprastinių, dalykiniu pagrindu formuojamų praktikų. Tam, be abejonės, taip pat reikalingas ir platesnis palaikymas.

IŠVADOS

1. Neformaliojo ugdymo konceptas: tarp „siekti kažko“ (NVŠ ir FŠPU) ir laisvalaikio (suaugusiųjų) ir bendruomeniškumo (jaunimas ir senjorai)

Lasse Siurala teigimu, posovietinėse šalyse daug neformaliojo ugdymo yra formalizuota ir institucionalizuota, koordinuojama centralizuotai, įgyvendinama buvusiuose moksleivių ar pionierių rūmuose, turi stiprias sąsajas su formaliuoju švietimu. Lietuvoje dominuojantis neformaliojo ugdymo supratimas per sąsajas su dalykiniu ugdymu, trumpalaikių būrelių principu įgyvendinamos itin struktūruotos veiklos, būreliai, dažniau primenantys formalųjį švietimą papildančias pamokas ir gana centralizuotas NVŠ reglamentavimas patvirtina, kad 2005-aisiais profesoriaus pateiktos išvalgos vis dar tinka aiškinant neformaliojo ugdymo supratimą ir įgyvendinimą Lietuvoje. Formalųjį švietimą papildančio ugdymo besimokantieji vaikai ir jaunimas bei vaikų tėvai, dažnai tapatina su neformaliuoju ugdymu bendrąja prasme. Muzikos mokyklos ar sporto mokyklos nėra atskiriamos kaip kitoks mokymasis, dažnai geriau vertinamos, nes yra aiškiau struktūruotos, suskirstytos lygiais ir kt.

Visgi su Vakarų Europos šalimis tapatinamas neformalusis mokymasis, vykstantis pilietinėse ir bendruomeninėse veiklose, taip pat vis aktyviau randa vietą ir iškovoja pripažinimą. Darbą su jaunimu įgyvendinančių organizacijų įtraukimas, bendruomeninėse vykstančių mokymosi procesų (nors dažnai taip pat ieškančių struktūruotų edukacijų) atpažinimas kaip ugdančių veiklų, nurodo, kad neformaliojo ugdymo deinstitutionalizacija vyksta.

Mokyklinio amžiaus vaikai ir jaunimas, dalyvavę interviu, vis pabrėždavo, kad neformaliojo ugdymo veiklose svarbu rimtumas, mokymasis, iššūkis, tobulėjimas. Tuo tarpu jaunimo fokus grupėse daug aktualesnis laisvalaikio, balanso tarp darbo (studijų) ir papildomų veiklų elementas. Jaunimo ir suaugusiųjų motyvacija dalyvauti neformaliojo ugdymo veiklose yra panašesnė nei vaikų ir jaunimo.

Gimnazistai teigė matantys skirtumą tarp vaikų ir suaugusių būrelių, viena vertus, dėl skirtingų amžiaus grupių, suaugusiųjų užsiėmimų vėlesnių laikų, bet ir dėl to, kad vaikų būreliai dar gali būti orientuoti į

profesionalią veiklą, kai tuo tarpu suaugusiųjų – jau tik mėgėjiška veikla, kas gali paskatinti vyresniųjų klasių, nesirenkančių būrelio kaip profesionalios veiklos, neįsitraukimą į neformaliojo ugdymo veiklas.

Mažėjant tėvų įtakai, struktūruoti būreliai ne visada atrodo būtini, nes jaunuoliai tampa savarankiškesni ir laisvalaikį pradeda organizuoti patys.

2. Apie informacijos sklaidą ir NFU / NVŠ / edukacijas žinomumą

Remiantis tyrimo duomenimis, kaip priimtinausius informacijos šaltinius apie neformaliojo ugdymo veiklas apklaustieji nurodo socialinius tinklus (62 proc.), elektroninį paštą ir naujienlaiškius (41 proc.), bei miesto savivaldybės interneto svetainę (28 proc.). Neformaliojo ugdymo koncepto žinomumas dar nėra pakankamas, todėl itin svarbu skirtingoms tikslinėms grupėms pateikti aiškias ir konkrečias žinutes apie veiklas.

Komunikuojant apie neformaliojo švietimo veiklas reikėtų taikyti dvi skirtingas žinutes. Viena žinutė turėtų apimti tai, ko galima išmokti, o kita – ką kviečiama veikti. Veiklos elementas yra aktualesnis besimokantiesiems, ypač jaunimui, kuris nori praleisti laisvalaikį aktyviai ir prasmingai. Mokymosi elementas yra svarbesnis tėvams, kurie siekia parinkti ugdančias veiklas savo vaikams.

Kaip priimtinausius informacijos šaltinius, norint gauti žinių apie neformaliojo ugdymo veiklas, apklaustieji dažniausiai įvardina socialinius tinklus (62 proc.), elektroninį paštą (naujienlaiškius) (41 proc.), miesto savivaldybės interneto svetainę (28 proc.).

3. Apie sportinių ir meninių veiklų dominavimą

Istoriškai sportinės ir meninės veiklos Lietuvoje yra dominuojančios ir dėl Formalųjų švietimą papildančio ugdymo tradicijos. Vilniaus miesto seniūnijų apžvalga parodė, kad būtent šių veiklų visose seniūnijose yra įgyvendinama daugiausiai. Atlikus reprezentatyvią Vilniaus gyventojų apklausą, taip pat matyti, kad dažniausiai dalyvaujama sporto ir meninėse veiklose (atmetus pirmoje vietoje įvardytus „įvairiuose mokymuose, seminaruose ir kursuose“), paklausus, kokių veiklų Vilniaus mieste ir jų gyvenamajame mikrorajone trūksta, vėl įvardijamos sporto ir meno veiklos. Galima numanyti, kad dėl didelio paplitimo ir dėl siauro neformaliojo ugdymo suvokimo, būtent šios veiklos yra dažniausiai tapatinamos su neformaliuoju ugdymu, taip nuošalyje paliekant kitas veiklų sritis.

Sportinių veiklų svarba atsiskleidžia ir kokybiniuose interviu, kur besimokantieji nurodo besirenkantys fizines ar sporto veiklas tam, kad siektų veiklų tipų balanso. T.y. dirbamas sėdimas darbas, užsiimama kognityvine veikla, todėl pasirenkamos veiklos, kuriose integruotas judėjimas. Iš tėvų interviu išryškėjo,

kad šeimose taikoma taisyklė, jog visi vaikų lankomi būreliai turi būti skirtingi ir kad bent vienas jų būtų fizinį aktyvumą skatinantis.

4. Apie kokybę

Neformaliojo ugdymo kokybės supratimas tarp skirtingų grupių, dalyvavusių tyrime, yra nevienodas. Vaikams ir jų tėvams aktualus įgūdžių lavinimas, mokyklinio amžiaus paaugliams – galimybė daryti progresą, suaugusiems (įskaitant jaunos suaugusius ir senjorus) – užtikrintas balansas tarp įgūdžių tobulinimo ir socialinio elemento. Tiesa, tėvai taip pat atkreipia dėmesį į socialinių-emocinių kompetencijų ugdymą ir integravimą į neformaliojo ugdymo veiklas, apie tai kalba kaip apie neformaliojo ugdymo ateities raidos perspektyvą. Tai rodo, kad holistinio ugdymo principas ir jo svarba jau yra atpažįstami, todėl, tikėtina, didės veiklų, kuriose užtikrinamas ne tik įgūdžių ugdymas, paklausa.

Neramina ugdytojų (neformaliojo ugdymo mokytojų) požiūris į kokybę, nurodant, kad savo darbo kokybę mato per metų pabaigos ar tarpinių pasirodymų, parodų ar varžybų sėkmę. Taip pat kokybės užtikrinimas remiantis tik į kaip renginiai ir pasirodymai nerodo ir juolab nematuoja ugdymo kokybės. Mokytojai dažniausiai remiasi asmenine patirtimi ir subjektyvia refleksija, o tai, nors ir svarbu, gali būti nepakankama, jei trūksta objektyvių, sistemingų kokybės vertinimo metodų. Dauguma atsakymų rodo, kad mokytojai labiau pasikliauja intuityviais požiūriais, tokiais kaip „dirbu su meile“ ar „darau geriausia, ką moku“, tačiau tai gali neužtikrinti nuoseklaus veiklų kokybės stebėjimo ir tobulinimo.

Tokios požiūrio į kokybę variacijos nurodo į poreikį susitarti, kas laikoma kokybe neformaliojo ugdymo srityje Vilniaus mieste. Taip pat reikalinga mokytojams pasiūlyti įrankius, kurie būtų patogūs ir padėtų stebėti kokybės rodiklius, dėl kurių susitarta miesto ar bent organizacijos lygmeniu.

Suaugusiųjų ugdymo aprašymuose ir principuose nėra referuojama į principus, kurie susiję su proceso įgyvendinimu, metodinėmis prielaidomis ar kokybe. Galima interpretuoti, kad pasitikima suaugusiais, kaip gebančiais įvertinti kokybę savarankiškai, turinčius pakankamai žinių apie mokymąsi ir neformaliojo ugdymo(si) veiklas.

Žingsniu link kokybės apibrėžimo laikytinas Neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės užtikrinimo metodikos (2019) sukūrimas, pažymint, kad metodika yra rekomendacinio pobūdžio, todėl kaip gairės gali, tačiau neprivalo būti taikomos, tad laikomasi prielaidos, kad neformalusis švietimas nėra centralizuotai kontroliuojamas ir reglamentuojamas. Gerinant metodikos žinomumą besimokančiųjų ir jų tėvų tarpe bei patrauklumą veiklų organizatoriams, būtų galima pasiekti tam tikro „kokybės ženklelio“ taikymą ne tik akredituojant NVŠ programas ar savanorystei priimančias organizacijas, bet ir privačiame ar nevyriausybiniam sektoriuose. Visgi, aptarus šį klausimą su ekspertais, iškelti keli

papildomi klausimai, į kuriuos reikalingi atsakymai, siekiant diegti „kokybės ženklelio“ idėją: kaip išorinis vertinimas būtų finansuojamas ir kokios organizacijos jį vykdytų? Kokia galėtų būti organizacijų motyvacija dalyvauti išorinio vertinimo procese, jeigu jis nėra susietas su papildomu finansavimu? „Galime kištis tik į tas sritis, kurias finansuojame“, pažymėjo E5.

5. Apie vaikų ir jaunimo krūvius ir tėvų ambicijas ir patogumą

Visi tyrimo dalyviai pažymėjo, jog jiems yra svarbus balansas tarp iššūkių ir jų turimų įgūdžių: veikla turi būti pakankamai sudėtinga, kad jie mokytųsi ir tobulėtų, tačiau ne per sunki, kad nesukeltų per didelio streso. Vaikai neformalųjį ugdymą tapatina ir su laisvalaikiu, tačiau gerokai dažniau – su vertingu jų ateities karjeroms ar talentų ugdymo veiklomis. Vaikams bręstant, veiklos pasirinkimą vis labiau lemia asmeniniai interesai ir numanomos profesinės perspektyvos. Taip pat mokyklinio amžiaus vaikai ir jaunimas atkreipė dėmesį, kad vyresnėse klasėse daugėja įsipareigojimų, mažėja laisvo laiko, todėl būrelių pasirinkimas tampa itin tikslinis, siekiant „nešvaistyti laiko“. Bendrai vertinant, mokyklinio amžiaus vaikų užimtumas ir požiūris į laisvą laiką kelia nerimą dėl darbo-poilsio balanso (ne)išlaikymo.

Prie logistinių aspektų priskirtinas ne tik keliavimui iki neformaliojo ugdymo veiklos skiriamas laikas, bet ir instrumentų, aprangų, kitos įrangos nešiojimas, kuris ir vaikams, ir tėvams yra nepatogus.

Kuo vaikai jaunesni, tuo didesnę vaidmenį renkantys vaikų neformaliojo švietimo veiklas. Dažnai informacija apie būrelius ateina iš mokyklų ar darželių, ši informacija vertinama kaip patikima. Taip pat tėvai prioritetą teikia veikloms, vykstančioms mokykloje, dėl patogumo ir saugumo aspektų.

Ir vaikų, ir tėvų interviu paminėta praktika, kuomet tėvai vaikams moka pinigus už būrelių lankymą. Tai kelia rimtų klausimų dėl dalyvavimo neformaliojo švietimo veiklose savanoriškumo ir bendrai reikalauja panagrinėti šį klausimą išsamiau.

7. Apie finansavimą

Neformalusis ugdymas finansuojamas per NVŠ krepšelį, stovyklų finansavimo konkursą, kitus savivaldybės asignavimus. Taip pat nemaža dalimi finansuojamas privačiomis lėšomis. Finansavimas neformaliajam ugdymui Vilniaus mieste nuosekliai didėja, tačiau ir tiekėjai, ir tėvai teigia, kad krepšelio padidinimo nepajuto. Tiekėjai nurodo, kad krepšelis skiriamas tėvams (besimokantiesiems), o organizacijos papildomos naudos nepatiria. Tuo tarpu tėvai nurodo, kad padidinus NVŠ krepšelio dydį arba veiklai gavus NVŠ finansavimą, yra padidinama bazinė veiklų kaina. Bendrai, ypač daugiau nei

vieną vaiką auginančių šeimų, neformaliojo švietimo kainos yra vertinamos kaip per didelės, tėvai įvardija patiriantys sunkumų išleidžiant vaikus į būrelius.

Jaunimo, suaugusiųjų, senjorų atveju finansavimas yra vienas iš kriterijų renkantis veiklą. Tyrimo dalyviai, sakydami, kad trūksta ta tikrų veiklų, dažnu atveju galima nuspėti, teigia, kad nėra jiems priimtiniomis sąlygomis veikiančių organizacijų. T.y. veikiančių patogiomis valandomis, siūlančių nemokamas arba nebrangias veiklas, užtikrinančių veiklų kokybę ir inovatyvumą.

Suaugusiųjų ugdymo krepšelis, neapsiribojant „Kursuok“, iš dalies galėtų spręsti suaugusiųjų išsakomas problemas, visgi ekspertų kol kas vertinamas kritiškai, nes nėra veikiančių mechanizmų, galinčių garantuoti veiklų kokybę ir nepiktnaudžiavimą, atsižvelgiant į tiekėjų įvairovę ir jiems (ne)keliamus reikalavimus.

6. Apie būrelius mokykloje.

Robotikos, informacinių technologijų, STEAM veiklos aktyviai įgyvendinamos bendradarbiaujant su bendrojo lavinimo mokyklomis ir darželiais. Toks sprendimas yra vertintinas dvejopai. Viena vertus – atliepia tėvų išsakytą pageidavimą, kad veiklos vyktų mokykloje. Veiklos tampa patogesnės laiko ir vietos atžvilgiu, taip pat atsiranda kokybės implikacijų. Antra vertus – nemaža dalis veiklų yra apribotos tik tos įstaigos mokinių dalyvavimui. Taigi veiklos taip susiejamos tik su mokykliniu amžiumi, nėra prieinamos jaunimui, baigusiam mokyklą, suaugusiems ar senjorams. Iš to taip pat randasi disproporcija, vertinant veiklų sričių ar užsiėmimų tematikų pasiskirstymą. Veiklų įgyvendinimas mokyklose taip pat gali būti nepatrauklus jauniems žmonėms, kurie mokykloje nepatiria sėkmės, nepatiria pozityvių santykių ir kt., tad mažinamos galimybės jiems įsitraukti į NVŠ.

Reikalinga įvertinti ir praktinius su veiklų organizavimu susijusius aspektus. Sveikintinas mokyklų atsivėrimas bendruomenėms ir esamos infrastruktūros išnaudojimas. Pasinaudodami Active Vilnius ir dvišalio bendradarbiavimo iniciatyvomis, privačiojo ir nevyriausybinio sektoriaus tiekėjai vis dažniau veiklas organizuoja būtent bendrojo lavinimo mokyklose. Taip užtikrinamas mokinių saugumas, higienos normų atitikimas, tiesa, remiantis ekspertų interviu, apsunkinami veiklų vadovai, ypač tie, kurių veikloms reikalingas specialus inventorių. Taip pat kuriamos įtampos tarp mokyklos bendruomenės ir iš išorės ateinančių ugdytojų, kurie įsiveržia į svetimą teritoriją ir sutrikdo jos tvarką. Be to, svarbu įvertinti ir tai, kad mokyklos bendruomenės gyvenimas su pamokų pabaiga nesibaigia – mokiniai vykdo projektines veiklas, ruošiasi renginiams ir kt., tad išnuomotos mokyklos patalpos ir jose veiklas vykdančios kitos asmenys gali mokiniams nepalikti erdvės.

7. Apie infrastruktūrą ir geografiją.

Visos tirtos besimokančiųjų grupės minėjo vietą (lokaciją) kaip vieną iš esminių aspektų renkantis neformaliojo ugdymo veiklą, priimant sprendimą tęsti arba nebetęsti veiklas. Bendras pageidavimas, įgarsintas viename iš interviu su tėvais – tokių pačių ar bent panašių veiklų egzistavimas visuose mikrorajonuose. Tai įgyvendinti būtų sudėtinga netgi seniūnijų lygmeniu ir labai centralizavus veiklas arba apibrėžus bazinį neformaliojo ugdymo pasiūlos paketą, kuris turėtų būti kiekvienoje seniūnijoje, pvz: bendruomenės sporto-sveikatingumo centras, bendruomenės kultūros erdvė/centras, (atviras) jaunimo centras, kuriuose galėtų steigtis ar veiklas vykdyti ir privačiojo, ir nevyriausybinio sektoriaus organizacijos. Visgi tai nereikštų, kad centruose įsikūrusios organizacijos pasiūlys tapačių temų ir tapачios kokybės veiklas. Juolab negalės pasiūlyti to paties ugdytojo, kas dažnu atveju taip pat yra vienas iš veiksmų renkantis veiklas.

8. Apie mokymąsi.

Neformaliajame ugdyme mokymasis nebūtinai yra pagrindinė veikla, tačiau mokymosi procesas vyksta ir jis turi būti padedamas įsisąmoninti. Todėl būtina stiprinti veiklų aptarimo ir mokymosi refleksijos integravimą į veiklas. Tai padėtų užtikrinti, kad besimokantieji supranta, jog jie mokosi, ir geba aiškiai įsivardinti savo išmokimus. Mokymosi elementas turi būti išskirtinai aiškus veiklas organizuojantiems asmenims, siekiant, kad neformalusis ugdymas nebūtų supaprastintas iki techninio gebėjimo ugdymo. NVŠ, JNU ar NSŠ veiklų organizatoriai turi suvokti ir įtraukti mokymosi aspektą, kuris skatintų ne tik įgūdžių lavinimą, bet ir platesnį asmeninį tobulėjimą bei refleksiją.

9. Apie veiklų formatus.

Lietuvoje ir Vilniaus mieste suprantamiausias neformaliojo ugdymo formatas vis dar yra būrelis (kartais gali būti vadinamas *pamokėlėmis*), kuris įprastai pasižymi trumpa trukme (45 min – 2 valandų), periodiniu pasikartojimu (kartą per savaitę ar kelis kartus per savaitę). Šiuo pagrindu taip pat yra kuriamos ir veikia *edukacijos* – trumpalaikės, vienkartinės veiklos, kuriose integruotas ugdantis elementas. Vertinant pagal amžiaus grupes, neformalusis ugdymas pradedamas kaip struktūruotos veiklos – būreliai, pamokos, edukacijos. Vaikams bręstant, griežtai struktūruoti ir laike apriboti formatai praranda savo aktualumą ir pereinama arba į savarankiškai organizuojamą laisvalaikį (jeigu vienas pagrindinių motyvuojančių elementų įsitraukti į NU veiklas buvo socialinis), arba į profesionalų treniravimąsi, arba į jaunimo centrus, jaunimo organizacijas, kur ugdytojo vaidmuo keičiasi iš struktūros kūrėjo į palydėtojo, aktualizuotojo.

REKOMENDACIJOS

Siekiant tyrimo objektyvumo ir rekomendacijų pagrįstumo stiprinimo, atlikti 9 interviu su ekspertais, kuriems buvo pristatyti pagrindiniai tyrimo atradimai ir iškelti diskusiniai klausimai, į kuriuos nėra vienareikšmių atsakymų. Interviu truko nuo 37 minučių iki 1 val. 15 minučių. Tyrimo dalyviai ir jų ekspertinės sritys, siejant su neformaliojo švietimu:

Kodas	Ekspertinė sritis
E1	STEAM ugdymas
E2	STEAM ugdymas
E3	STEAM ugdymas
E4	NVŠ, robotika, privačiojo sektoriaus dalyvavimas
E5	Neformalusis vaikų švietimas
E6	Kultūrinis ugdymas
E7	Neformalusis suaugusiųjų švietimas
E8	Nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas
E9	NVŠ, gamtamokslinis ugdymas

Ekspertų interviu įžvalgos integruotos į tyrimo išvadas ir rekomendacijas.

1. Didinti neformaliojo ugdymo žinomumą ir matomumą.

Ypač daug dėmesio skirti nemokyklinio amžiaus asmenų mokymuisi, siekiant mažinti neformaliojo švietimo tapatinimą tik su vaikų būreliais ar formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklomis, kuriose siekiama profesionalumo. Suaugusiųjų neformaliojo švietimo supratimą taip pat reikalinga plėsti už profesinio tobulėjimo ribų. Veiklų pavadinimų, tokių kaip būrelis, edukacija, užsiėmimas, studija, pamokos ir kt. vienodinti nereikia, siekiant dirbtinai neriboti. Komunikacijos kanalais rinktis socialinius tinklus, populiariausias medijas ir oficialią Vilniaus miesto savivaldybės komunikaciją.

2. Kurti visa-apimančią Vilniaus miesto neformaliojo ugdymo duomenų bazę.

Interneto svetainė turėtų apimti visas amžiaus grupes, visas siūlomas veiklas, turinti vertinimų ir komentarų skiltį. Pristatant neformaliojo ugdymo veiklas rekomenduojama nurodyti jų trukmę, tematiką, kompetencijas, kurios tose veiklose yra tobulinamos (vengti visų kompetencijų išvardijimo, kuris dažnai randamas programų pristatymuose), kainą, vietas, kuriose šios veiklos organizuojamos, reikalingą

pasirengimo lygmenį. Duomenų bazėje galėtų veikti registracijos į veiklas funkcija, būtų matomas tvarkaraštis, laisvos vietos ar galimybės prisijungti.

3. Investuoti į dirbančiųjų neformaliojo ugdymo kontekstuose kompetencijų tobulinimą.

Apsvarstyti ugdytojų neformaliajame ugdyme kompetencijų modelio įvedimą. Modelis sukurtų prielaidas ugdytojų ir mokytojų, dirbančių už formaliojo švietimo ribų, profesiniam tobulėjimui. Panašios praktikos taikomos Europos jaunimo politikos srityje, kur sukurti kompetencijų aprašas dirbantiems su jaunimu tarptautiniu lygmeniu⁶⁰, kompetencijų modelis mokymų vadovams⁶¹ veikia kaip pagrindas konstruojant mokymo(si), kompetencijų tobulinimo programas. Remiantis sukurtu modeliu rekomenduojama organizuoti bazinius neformaliojo ugdymo proceso organizavimo kursus pradedantiems dirbti pagal neformaliojo ugdymo principus ir metodikas, neapsiribojant pedagoginių-psichologinių žinių kursu, kuriame neskiriamas dėmesys neformaliojo ugdymo principams ar metodikoms. Taip pat skirti pakankamai dėmesio specializuotiems mokymo kursams, pvz.: kaip dirbti su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais. Taip pat vertėtų teikti rekomendacijas ir metodinę medžiagą pagal ugdomas kompetencijas arba pagal veiklų sritis.

4. Parengti kokybės standartą neformaliojo ugdymo veikloms.

Vienas būdas siekti kokybės – taikyti akreditavimo mechanizmus, tačiau šie gali būti brangūs ir siejami tik su finansavimo gavimu. Todėl rekomenduojama apsvarstyti bazinių gairių / rekomendacijų įvedimą Vilniaus neformaliojo švietimo teikėjams (galioja ir NVO, ir privačiam, ir viešajam sektoriui). Taip ryškėtų susitarimas dėl to, kas laikytina kokybe, prisidedama prie minimalaus kokybės standarto įgyvendinimo, tuo pačiu leidžiant išlaikyti neformaliojo ugdymo lankstumą. Svarbus standarto iškomunikavimas bendruomenei, siekiant panašaus supratimo visose susijusiose grandyse – besimokantieji, tėvai, ugdytojai, organizacijų vadovai, finansuotojai, sprendimų priėmėjai. Susitarti dėl kokybės, susitarti dėl kriterijų, neimituoti (nepalikti erdvės imitavimui). Atsižvelgti į tai, kad skirtingoms neformaliojo ugdymo veikloms reikalinga taikyti skirtingus kokybės kriterijus, atsižvelgiant į veiklos tikslus. Jeigu veiklos tikslas yra tam tikro įgūdžio tobulinimas, šiai veiklai keliami kokybės kriterijai turi skirtis nuo veiklos, kurioje dominuoja laisvalaikio praleidimas, socialinis elementas.

5. Plėtoti neformaliojo ugdymo veiklų įvairovę.

Dominuojančios sporto ir meninės veiklos bei jų organizavimas trumpalaikių būrelių režimu riboja supratimą apie galimą veiklų ir tematikų įvairovę. Atsižvelgiant į tai, kad nemaža dalis neformaliojo

⁶⁰ ETS Competence Model for Youth Workers to Work Internationally, prieiga internete: <https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/tc-rc-nanetworktcs/youthworkers-competence-model/>

⁶¹ ETS Competence Model for Trainers, prieiga internete: <https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/trainercompetencedevelopment/trainercompetences/>

ugdymo veiklų yra komercializuotos, užtikrinti, kad Vilniaus miesto seniūnijose būtų prieinamos bazinės nemokamos arba pilnai iš NVŠ krepšelio finansuojamos veiklos visose pagrindinėse srityse: sportas, menai, STEAM ugdymas, pilietiškumas. Prioritetines sritis peržiūrėti kas metus, atsižvelgiant į Vilniaus miesto, nacionalines ir globalias tendencijas.

Plėtojant vaikų ir jaunimo užimtumą ir mokymąsi, rekomenduojama skirti dėmesio mažiau laike struktūruotiems formatams, kuriuose gali rasti erdvės jaunų žmonių iniciatyvoms ir derinti šiuos formatus su galimybėmis jungtis į struktūruotas veiklas. Tam reikalinga peržiūrėti organizacijų veikimo principus, ugdytojų pasirengimą, dar nuoseklesnį neformaliojo ugdymo išmokyklinimą ir išinstitucionalizavimą. Tuo pačiu principu vystyti ir senjorų neformaliojo ugdymo veiklas, stiprinant bendruomeniškumą ir užtikrinant socialinį elementą, sukuriant galimybes vykti ir struktūruotoms veikloms, jeigu atsiranda jų poreikis. Arba pradėti nuo struktūruotų veiklų pasiūlymo, nes jos pradžioje atrodo suprantamesnės ir apibrėžtesnės ir vėliau pereiti prie mažiau struktūruotų veiklų, projektinės veiklos ir kt.

6. Stiprinti bendruomenių veiklas.

Dalyje Vilniaus seniūnijų aktyviai veikia bendruomenės, kuriose organizuojamos įvairaus tipo veiklos, iš kurių dalis yra ugdančios. Rekomenduojama kurti partnerystės strategijas tarp savivaldybės, nevyriausybinų organizacijų, privačių švietimo paslaugų teikėjų ir mokyklų, burti seniūnijų bendruomenėse veikiančias (arba norinčias veikti) organizacijas. Per finansavimo mechanizmus skatinti atlikti savo bendruomenės poreikių, galimybių išžvalgymą ir sprendimų laisvalaikiui ir neformaliajam ugdymui paiešką, neskirstant besimokančiųjų pagal amžių, taip užtikrinant tarpgeneracinį mokymąsi.

7. Įveiklinti egzistuojančią infrastruktūrą.

Siekiant užtikrinti platesnį neformaliojo ugdymo prieinamumą, galima įtraukti daugiau viešų vietų ir bendruomeninių erdvių, kuriose galėtų vykti neformaliojo ugdymo veiklos. Bibliotekose, bendruomenės centruose, parkų erdvėse, mokyklų erdvėse, būtų galima organizuoti veiklas arčiau gyventojų ir taip sumažinti logistines kliūtis. Taip pat rekomenduojama peržiūrėti savivaldybei pavaldžių įstaigų veiklų tvarkaraščius, įgyvendinamas veiklas ir svarstyti atverti patalpas kitoms, nei įprasta, amžiaus grupėms, pvz: pirmoje dienos pusėje organizuoti ugdančias ar bendruomenines veiklas senjorams, po pamokų – priimti mokyklinio amžiaus vaikus ir jaunos žmones, vakarais – suaugusiuosius. Taip ne tik didinti veiklų įvairovę, bet ir prisidėti prie rekomendacijos Nr. 6 įgyvendinimo – bendruomeniškumo stiprinimo. Ypatingą dėmesį infrastruktūros įveiklinimui skirti nuo miesto centrinės dalies nutolusiose seniūnijose, kuriose veiklų dažnai stokojama.

8. Vykdomą neformaliojo ugdymo įgyvendinimo stebėseną papildyti kokybiniais kriterijais

Kasmet vykdyti apklausas apie veiklų pasirinkimo motyvus, pageidaujamas temas ir veiklas, patirtis veiklose, veiklų netęsimo priežastis. Taip sekant platesnę dinamiką būtų galima nuosekliai tobulinti neformaliojo ugdymo įgyvendinimą. Taip pat rekomenduojama analizuoti ir vertinti neformaliojo ugdymo veiklų ilgalaikį poveikį, siekiant užtikrinti tvarų jų poveikį dalyviams ir bendruomenei. rekomenduojama svarstyti longitudinalinio tyrimo inicijavimą, kurio metu tyrimo dalyviai būtų sekami / apklausiami kas metus ar kas du metus, taip matant mokymosi dinamiką ir ilgalaikėje perspektyvoje sukuriant galimybes vertinti neformaliojo ugdymo poveikį.

Mokyklinio amžiaus vaikai ir jaunimas (NVŠ)

- Vaikams suteikti daugiau galimybių išbandyti skirtingas neformaliojo ugdymo veiklas, dar neįsipareigojant jų lankyti, kadangi turima pozityvi patirtis yra itin dažna motyvacija pasirinkti lankyti vieną ar kitą būrelį. Svarstyti būrelių mugių organizavimą ar kelias pirmas rugsėjo (ar paskutines rugpjūčio) savaites atverti NVŠ veiklų išbandymui.
- Tobulinti NVŠ ir stovyklų finansavimo konkursų paraiškas taip, kad būtų įmanoma įvertinti veiklų kokybę ir atitinkamai skirti arba neskirti finansavimą.
- Veiklų vadovams rekomenduojama išskirtinį dėmesį skirti socialinių-emocinių kompetencijų tobulinimo integravimui į visų tipų ir temų veiklas. Svarbu įtraukti į užsiėmimus daugiau refleksijos – tiek savo motyvacijos, tiek tobulėjimo proceso. Norint dalyviams suteikti tobulėjimo, pažangos jausmą rekomenduojama ieškoti būdų pažangą fiksuoti vizualiai arba organizuoti pasirodymus, varžybas, kuriuose savo pasiekimus dalyviai galėtų išbandyti arba parodyti savo artimiesiems. Rekomenduojama nepiktnaudžiauti išorinės motyvacijos priemonėmis, didesnę dėmesį skiriant ilgalaikės motyvacijos kūrimui, asmeninių tikslų kėlimui.
- Pasiūlyti veiklas, kurios skiriasi nuo formaliojo švietimo. Tyrimo dalyviai nori veiklų, kurios nesikartotų su mokyklinėmis disciplinomis. Tai gali būti susiję ir su praktinėmis veiklomis, kurių nėra galimybių ar laiko įgyvendinti mokykloje, ir su specifine įranga, būrelio aplinka.
- Apsvarstyti fizinės veiklos integracijos galimybes į neformaliojo ugdymo veiklas, kadangi yra dažnas lūkestis, jog popamokinė veikla vaikus prajudintų, „atsvertų“ sėdėjimą mokykloje.
- Sukurti ar plėsti amžiui pritaikytas pereinamojo laikotarpio programas neformaliojo ugdymo veikloms, skirtas paaugliams, besidomintiems galimu profesiniu keliu arba norintiems savo

interesus vystyti mėgėjiškame lygmenyje, kurios vyktų prie mokyklos tvarkaraščio labiau priderintu laiku.

- Savivaldybei ieškoti būdų užtikrinti būrelių prieinamumą, bandant palengvinti finansinius bei logistinius iššūkius.
- Siekiant pagerinti Vilniaus stovyklų pasiūlą, būtų naudinga skirti daugiau dėmesio ilgesniems ir specializuotiems edukaciniams projektams, kuriuose vaikai galėtų nuosekliau įsigilinti į pasirinktą temą. Taip pat užtikrinti, kad stovyklų infrastruktūra būtų aiškiai aprašyta (finansavimo paraiškose) ir tinkamai pritaikyta besimokančiųjų poreikiams.

Jauni suaugusieji

1. Kadangi socialinis ryšys yra esminis faktorius, išlaikantis jaunimą neformalaus ugdymo veiklose, būtina skatinti bendruomenės kūrimą. Organizatoriai ir vadovai turėtų teikti pirmenybę bendravimo kultūrai, grįstai draugiškumu, atvirumu bei lygiavertiškumu. Svarbu ugdyti neformaliojo ugdymo veiklų vadovų emocinio palaikymo kompetencijas, kad jie galėtų kurti saugią aplinką, kurioje būtų saugu klysti ir mokytis.
2. Rekomenduojama skatinti refleksiją veiklų metu, kad dalyviai galėtų geriau suvokti savo patirtis, jausmus ir iššūkius. Tai ypač aktualu tapsmo suaugusiuoju procese.
3. Rekomenduojama plėsti veiklų pasiūlą ir lankstumą organizuojant jas įvairiais laikais, ypač atsižvelgiant į transporto kamščius. Taip pat yra svarbu atkreipti dėmesį į lankstesnių tvarkaraščių poreikį.
4. Neformaliojo ugdymo veikloms skiriama parama mažas pajamas gaunantiems asmenims didintų jaunimo įsitraukimą į neformalaus ugdymo veiklas ir gali būti itin reikalinga ypač norint stiprinti jaunimo socialinius ir bendruosius įgūdžius.

Suaugusieji ir senjorai

1. Stiprinti informacijos apie neformaliojo ugdymo veiklas sklaidą, nurodant, kokioms amžiaus ir kokio pasirengimo grupėms yra skirtos veiklos. Reikalinga papildomai akcentuoti vyresnio amžiaus asmenis.
2. Neformaliojo ugdymo krepšeliai suaugusiems, kuriuos būtų galima lanksčiai naudoti pasirinktoms (akredituotoms) veikloms.

3. Suaugusiųjų ir senjorų neformaliojo švietimo veiklų akreditavimo sistema, plečiant amžiaus apribojimus už kursuoklų ribų, už profesinio tobulėjimo, įtraukiant asmeninį tobulėjimą arba sudarant galimybę dalyvauti dirbantiems senjorams.
5. Vaikų kambariai neformaliojo ugdymo vietose/šalia jų.
6. Skatinti darbdavių iniciatyvas, palaikančias darbuotojų visapusišką asmeninį ir profesinį tobulėjimą.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Bendrųjų iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašas. 2022.
2. Bitinas, B. *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija, 2000.
3. Bitinas, B. *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. Klaipėda: KU leidykla, 2011.
4. ETS Competence Model for Youth Workers to Work Internationally. Prieiga per internetą: <<https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/tc-rc-nanetworktcs/youthworkers-competence-model/>>.
5. ETS Competence Model for Trainers. Prieiga per internetą: <<https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/trainercompetencedevelopment/trainercompetences/>>.
6. Gailius, et al. *Darbo su jaunimo grupėmis vadovas. Lietuvos neformaliojo ugdymo praktika*. 2013.
7. Garbauskaitė-Jakimovska, J. *Lietuvoje suteikiamų kompetencijų analizė*, 2021.
8. Garbauskaitė-Jakimovska, J. *Tapti neformaliojo ugdymu. Post-struktūralistinė neformaliojo (jaunimo) ugdymo analizė*. Vilnius, 2023.
9. Jakubė, A., sud. *Holding the Space: Facilitating Reflection and Inner Readiness for Learning*. 2016. Prieiga per internetą: <https://www.reflecting.eu/wp_content/uploads/2016/08/Holding-the-space-website-small.pdf>.
10. Jaunimo politikos pagrindų įstatymas. 2021. Suvestinė redakcija.
11. Jaunimo savanoriškos tarnybos organizavimo tvarkos aprašas. 2021. Suvestinė redakcija.
12. Jovaiša, L. *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa, 1993.
13. Juodaitytė, A. „Radikalaus pliuralizmo principų raiška į vaiką orientuotame ugdyme.“ *Pedagogika*, 101 (2011): 50–56.
14. Kolb, D. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Pearson Education, 1984.
15. Kultūros paso koncepcija. 2022. Suvestinė redakcija.

16. Lietuvos higienos norma HN 20:2018 „Neformaliojo vaikų švietimo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. 2018.
17. Lietuvos higienos norma HN 79:2010 „Vaikų poilsio stovykla. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. 2018. Suvestinė redakcija.
18. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. 2024. Suvestinė redakcija.
19. Linkaitytė, G. M. „Neformaliojo suaugusiųjų mokymosi sampratų analizė mokymosi visą gyvenimą kontekste.“ Ugdymo plėtotės centras, 2011. Prieiga per internetą: <<https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/08/Neformaliojo-suaugusiųjų-mokymosi-sampratų-analizė-mokymosi-visą-gyvenimą-kontekste.pdf>>.
20. Neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės užtikrinimo metodika. 2019.
21. Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija. 2023. Suvestinė redakcija.
22. Neformaliojo vaikų švietimo programų finansavimo ir administravimo tvarkos aprašas. 2024. Suvestinė redakcija.
23. Neformaliojo vaikų švietimo pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašas. 2023.
24. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas. 2023. Suvestinė redakcija.
25. Vilniaus miesto savivaldybės interneto svetainė neformaliajam ugdymui www.neformalusugdymas.lt.
26. Patton, M. Q. „Enhancing the Quality and Credibility of Qualitative Analysis.“ *Health Services Research*, 34, Nr. 5 Pt 2 (1999): 1189–1208.
27. Pedagoginių ir psichologinių žinių kurso vykdymo tvarkos aprašas. 2024.
28. Rupšienė, L. „Švietimas ar edukacija?“ *Pedagogika*, 122, Nr. 2 (2016).
29. Sirajevas, A. Vilniaus miesto neformaliojo vaikų švietimo plėtra, 2023. Prieiga per internetą: https://www.lmnsc.lt/uplfiles4/Artūras%20Sirajevas_Konferencija%202022%2012%2009.pdf
30. Vaikų vasaros poilsio stovyklų bendrieji nuostatai. 2006.
31. Vilniaus miesto savivaldybės interneto svetainė. Prieiga per internetą: <<https://vilnius.lt/lt/2024/05/09/326857/>>.
32. Vilniaus miesto savivaldybės neformaliojo švietimo biudžetinių įstaigų veiklos organizavimo tvarkos aprašas, 2024.
33. Vilniaus miesto savivaldybės neformaliojo švietimo įstaigų veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas, 2023.

PRIEDAI

Interviu klausimai. Mokyklinis amžius.

1. Kokius būrelius / mokyklas lankai?
2. Kodėl pradėjai jas lankyti?
3. Kurios veiklos labiausiai patinka?
4. Kas tose veiklose patinka?
5. Papasakok apie veiklos vadovą/ę. Ką kartu veikiate? Kaip bendraujate?
6. Papasakok apie kitus būrelio dalyvius. Ar norėtum lankyti tą patį būrelį, jeigu būtų kiti vaikai?
7. Kokias veiklas lankei, bet nepatiko? Kas nepatiko? Ką darei?
8. Kokias veiklas norėtum lankyti? Kodėl?
9. Kokių – nenorėtum lankyti? Kodėl?
10. Kas dar tau svarbu būrelyje?

Fokus grupės diskusijų su tėvais klausimai

1. Trumpai prisistatykite (vardas, kiek vaikų auginate, kokio amžiaus, kokius užsiėmimus, kiek laiko vaikai lanko)
2. Iš kur sužinojote apie šiuos būrelius ar užsiėmimus?
3. Kokie pagrindiniai motyvai buvo pasirinkti šį būrelį, o ne kitus?
4. Kiek įtakos Jūsų pasirinkimui turėjo užsiėmimo kaina ir (ar) lokacija? Kokie dar faktoriai yra svarbūs pasirenkant būrelį?
5. Ką vaikai pasakoja apie neformaliojo ugdymo veiklas, kurias lanko? a. Galbūt konkrečiai išskiria kas patinka/nepatinka?
6. Kas motyvuoja vaiką lankyti užsiėmimus (noras lavinti įgūdžius; veiklas lanko draugai/galbūt nori susirasti draugų; kt.).
7. Kokius užsiėmimus vaikai lankė anksčiau (jei lankė)? Kodėl nebelanko?
8. Kiek būrelių šiuo metu lanko (ateinančiais mokslo metais lankys) Jūsų vaikas? 9. Kaip manote, kiek būrelių lankyti yra optimalu? Kodėl?
9. Iš kur dažniausiai sužinote apie neformaliojo ugdymo užsiėmimus Vilniuje? (bendrai, pagrindiniai šaltiniai). Kokie šaltiniai atrodo patikimiausi? (galbūt draugai rekomenduoja / kiti tėvai; internete/ soc. medijos grupėse; mokyklos lankstinukai ir skelbimai; užsiėmimai netoli gyvenamosios vietos arba mokyklos ir kt.).
11. Kokių mokymosi galimybių trūksta Vilniaus mieste?
12. Kokių mokymosi veiklų yra per daug?
13. Kaip įsivaizduojate neformalųjį ugdymą ateityje?

Fokus grupės / interviu su besimokančiais (jaunimas, suaugusieji, senjorai)

1. Trumpai prisistatykite, paminėdami savo vardą ir neformaliojo ugdymo veiklas, kuriose dalyvaujate
2. Kas Jus paskatino įsitraukti į šias konkrečias veiklas?
 - a. Kaip apie jas sužinojote?
3. Kodėl pasirinkote būtent šią veiklą?
4. Ko norėjote išmokti?
5. Kokias kitas veiklas esate išbandę?
 - a. Kodėl jų netęsėte?
6. Kas labiausiai patinka veiklose, kuriose dalyvaujate?
7. Kaip veiklos vadovas (ugdytojas, edukatorius, mokytojas) Jums padeda mokytis?
8. Kaip įsitraukiate į bendravimą su kitais dalyviais veiklos metu? Kiek jie svarbūs Jūsų mokymosi procese?
9. Ką norėtumėte pakeisti?
10. Ko veiklose išmokstate? Kur tai pritaikėte?
11. Kokių mokymosi galimybių trūksta Vilniaus mieste?
12. Kokių mokymosi veiklų yra per daug?
13. Kaip įsivaizduojate neformalųjį ugdymą ateityje?
14. Kas dar yra svarbu veiklose, kuriose dalyvaujate?

Naudoti neformaliojo ugdymo veiklų paieškos raktažodžiai:

- sporto užsiėmimai Vilniuje
- sporto būrelis Vilniuje
- sporto treniruotės Vilniuje
- sporto grupinės treniruotės Vilniuje
- Treniruotės Vilniuje
- Fizinio aktyvumo užsiėmimai Vilniuje
- jogos treniruotės Vilniuje
- krepšinio treniruotės Vilniuje
- futbolo būrelis Vilniuje
- pilates Vilniuje
- plaukimas Vilniuje
- karate Vilniuje
- Šokiai Vilniuje
- Šokių pamokos Vilnius
- Šokių studijos Vilnius
- Šokių edukacija Vilnius
- Muzikos pamokos Vilniuje
- Muzikos studija Vilnius
- Muzikos edukacija Vilnius
- Meno kursai Vilniuje
- Meno dirbtuvės Vilnius
- Kūrybinės dirbtuvės Vilnius
- Vilniaus kūrybinės dirbtuvės
- Vilnius tapybos kursai
- Keramikos kursai Vilnius
- Skulptūros pamokos Vilnius
- Teatro pamokos Vilniuje
- Kultūros veiklos suaugusiems Vilnius
- Kultūros centrai Vilniuje
- Vilniaus meno galerijos
- Vilniaus kultūros centras

- Vilniaus bibliotekų kultūrinės veiklos
- Fotografijos kursai Vilnius
- Grafinio dizaino kursai Vilnius
- STEAM ugdymas Vilnius
- STEAM veiklos vaikams Vilniuje
- STEAM laboratorijos Vilniuje
- STEAM užklausinės veiklos Vilnius
- STEAM stovyklos ir dirbtuvės Vilnius
- STEAM būreliai Vilniaus mieste
- IT būreliai Vilniuje
- Programavimo mokymai vaikams Vilnius
- Robotikos būreliai Vilnius
- Technologijų klubai Vilniuje
- Skaitmeninio raštingumo užsiėmimai Vilnius

Vilniaus miesto neformaliojo ugdymo organizacijų vadovų ir ugdytojų apklausa raštu

Ši apklausa yra tyrimo "Neformaliojo (vaikų, jaunimo, suaugusių, senjorų) švietimo/ ugdymo 2020 – 2023 metų situacijos identifikavimas ir neformaliojo švietimo/ ugdymo kokybės vertinimo Vilniaus mieste" dalis. Tyrimu siekiama apžvelgti neformaliojo ugdymo įgyvendinimą Vilniaus miesto savivaldybėje.

Šios apklausos tikslas - sužinoti neformaliojo ugdymo veiklas vykdančių organizacijų administratorių ir /arba ugdytojų nuomonę ir patirtis. Apklausa sudaro atviri klausimai.

Dalyvavimas apklausoje yra savanoriškas ir anonimiškas. Dalyvavimas apklausoje užtruks apie 20 minučių.

Prašome į klausimus atsakyti iki lapkričio 9 d.

Gauti atsakymai bus analizuojami apibendrintai, rezultatai bus pristatomi tyrimo ataskaitoje, kurios pagrindu bus formuojama Vilniaus miesto neformaliojo ugdymo strategija.

Jeigu turite klausimų apie šį tyrimą, susisiekite su tyrimo vadove dr. Justina Garbauskaite-Jakimovska [justina.garbauskaite-jakimovska \[eta\] fsfyv.lt](mailto:justina.garbauskaite-jakimovska@fsfyv.lt)

Anketoje naudojamas bendrasis neformaliojo ugdymo terminas, apimantis vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų mokymąsi už formalaus švietimo programų ribų.

* Required

1. Esu informuota(s) apie šio tyrimo tikslą. Sutinku dalyvauti šioje apklausoje ir kad mano pateikti atsakymai būtų naudojami tyrimo tikslais. *

Taip

Ne

2. Esate organizacijos vadovas ar tiesioginį ugdantį darbą dirbantis asmuo? *

Jeigu ir vadovaujate organizacijai, ir vedate užsiėmimus, pasirinkite Jums artimesnį vaidmenį.

Organizacijos vadovas (vadovė)

Mokytoja(s), būrelio vadovas (vadovė), treneris (trenerė)

3. Kiek laiko vadovaujate neformaliojo ugdymo (švietimo) įstaigai? *

Iki 2 metų

Nuo 2 iki 5 metų

Nuo 5 iki 10 metų

Daugiau nei 10 metų

4. Kokie būreliai, pamokos, kursai ar kitos neformaliojo ugdymo veiklos vykdomos Jūsų organizacijoje? *

5. Su kokiomis besimokančiųjų grupėmis dirbama Jūsų organizacijoje? *

- Vaikais (iki 12 metų)
- Jaunimu (13-17 metų)
- Jaunimu (18-29 metų)
- Suaugusiais (30-64 metų)
- Senjorais (65+ metų)

6. Kokius kriterijus keliate Jūsų organizacijoje dirbantiems ugdytojams (mokytojams, edukatoriams, vadovams ir kt.) *

7. Kokius tikslus keliate savo organizacijos užsiėmimuose ar organizuojamose veiklose? *

8. Kaip šių tikslų kėlime dalyvauja besimokantieji? Besimokančiųjų tėvai? *

9. Kokie yra pagrindiniai Jūsų organizacijos veiklų finansavimo šaltiniai? *

10. Kaip vertinate neformaliojo ugdymo / švietimo finansavimo mechanizmus Lietuvoje ir Vilniaus mieste? *

11. Kokie yra pagrindiniai iššūkiai Jūsų darbe? *

12. Kaip šiuos iššūkius įveikiate? *

13. Kokio palaikymo ir iš ko (nacionalinių, tarptautinių organizacijų) sulaukiate? *

14. Kokio palaikymo norėtumėte sulaukti daugiau? *

15. Kaip užtikriniate savo organizacijoje vykdomų veiklų kokybę? *

16. Kokius metodus taikote savo organizacijos veiklų kokybės, sėkmės, poveikio vertinimui? *

17. Kiek laiko dirbate neformaliojo ugdymo mokytoju (ugdytoju, treneriu, veiklų vadovu) Vilniaus mieste? *

- Iki 2 metų
- Nuo 2 iki 5 metų
- Nuo 5 iki 10 metų
- Daugiau nei 10 metų

18. Koks yra Jūsų aukščiausias išsilavinimas? *

- Pagrindinis išsilavinimas
- Vidurinis išsilavinimas
- Profesinis išsilavinimas
- Bakalauro laipsnis
- Magistro laipsnis
- Daktaro laipsnis
- Kita

19. Kokios krypties studijas esate baigęs (baigusi) *

- Matematikos mokslai
- Informatikos mokslai
- Fiziniai mokslai
- Gyvybės mokslai
- Inžinerijos mokslai
- Technologijų mokslai
- Sveikatos mokslai
- Veterinarijos mokslai
- Žemės ūkio mokslai
- Socialiniai mokslai
- Teisė
- Verslo ir viešoji vadyba
- Ugdymo mokslai
- Humanitariniai mokslai
- Menai
- Sportas
- Visuomenės saugumas
-

20. Kokios kitos Jūsų mokymosi patirtys buvo (yra) aktualios dirbant ugdantį darbą neformaliojo ugdymo kontekstuose? *

21. Kaip tobulinate savo profesines kompetencijas? *

22. Kokius būrelius, pamokas, kursus ar kitas neformaliojo ugdymo veiklas vedate? *

23. Su kokiomis besimokančiųjų grupėmis dirbate? *

- Vaikais (iki 12 metų)
- Jaunimu (13-17 metų)
- Jaunimu (18-29 metų)
- Suaugusiais (30-64 metų)
- Senjorais (65+ metų)

24. Kokius tikslus keliate savo vedamuose užsiėmimuose ar organizuojamose veiklose? *

25. Kaip šių tikslų kėlime dalyvauja besimokantieji? Besimokančiųjų tėvai? Organizacijos, kurioje dirbate, vadovai? *

26. Keliose organizacijose vedate užsiėmimus? *

27. Kokias kitas veiklas vykdate? *

Ką dar veikiate be neformaliojo ugdymo (dirbate mokytoju mokykloje, vadovaujate nevyriausybinei organizacijai, dirbate administracinį darbą ar kt.)

28. Kas Jus paskatino tapti neformaliojo ugdymo mokytoju? Kodėl ėmėtės šios veiklos? *

29. Kokie yra pagrindiniai iššūkiai Jūsų darbe? *

30. Kaip šiuos iššūkius įveikiate? *

31. Kokio palaikymo ir iš ko (administracijos, kolegų, nacionalinių, tarptautinių organizacijų) sulaukiate? *

32. Kokio palaikymo norėtumėte sulaukti daugiau? *

33. Kaip užtikriniate savo vedamų užsiėmimų kokybę? *

34. Kokius metodus taikote veiklų sėkmės, poveikio, kokybės vertinimui? *

35. Kas neformaliajame ugdyme svarbiau - laisvalaikio praleidimas ar įgūdžių tobulinimas? *

Laisvalaikio praleidimas

Įgūdžių tobulinimas

Abi

36. Pakomentuokite savo atsakymą *

37. Kaip įsivaizduojate Vilniaus mieste įgyvendinamas neformaliojo ugdymo / švietimo veiklas ateityje? *

38. Kokios kitos su neformaliojo ugdymo įgyvendinimu Vilniaus mieste susijusios mintys kilo pildant šią apklausą? *

This content is neither created nor endorsed by Microsoft. The data you submit will be sent to the form owner.

 Microsoft Forms